

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

ภาษาไทย

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ (กำแพง)

A Comparative Study of Phonological Yong and Northern Thai Language
(Kammuang)

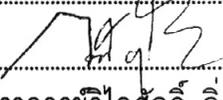
นามผู้วิจัย นายปิยะวัติ วังซ้าย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

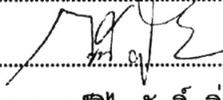
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเหลือ ใจมโน, Ph.D.)

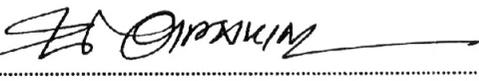
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 22 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2550

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาของกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ (กำเมือง)

A Comparative Study of Phonological Yong and Northern Thai Language (Kammuang)

โดย

นายปิยะวัติ วั่งชัย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อขอความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

พ.ศ. 2550

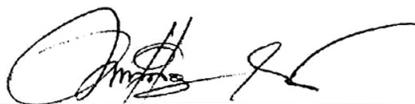
ปิยะวัติ วังซ้าย 2550: การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียง
ภาษาไทยเหนือ (กำแพงเมือง) ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขา
ภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
บุญเหลือ ใจมโน, Ph.D. 279 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบเสียงภาษายอง ที่ใช้พูดในหมู่บ้าน
เหล่าคู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง เปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ ที่ใช้
พูดในหมู่บ้านปารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์
โดยนำคำศัพท์พื้นฐานสอบถามผู้บอกภาษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาหน่วยเสียง
พยัญชนะและหน่วยเสียงสระโดยการหาคู่เทียบเสียง และวิเคราะห์หาหน่วยเสียงวรรณยุกต์โดย
ใช้แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ. เกดนี และนำข้อมูลที่ได้จากทั้งสองภาษามา
เปรียบเทียบกัน

ผลการศึกษาพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือมี 19
หน่วยเสียงเท่ากัน ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวเท่านั้นคือ 19 หน่วยเสียง ส่วน
หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองปรากฏ 2 หน่วยเสียง ในภาษาไทยเหนือปรากฏ 6
หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระในภาษายองมี 18 หน่วยเสียงเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้งหมด ส่วน
ในภาษาไทยเหนือมี 21 หน่วยเสียงเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ
ประสม 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาทั้งสองมี 6 หน่วยเสียงเท่ากัน มีการแตกตัว
ของเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน แตกต่างกันเพียงลักษณะทาง
สัทศาสตร์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงเท่านั้น ระหว่างภาษายองกับภาษาไทย
เหนือมีเสียงที่ปรากฏต่างกันอย่างเป็นระบบคือ /e/ /ɛ/ และ /o/ ในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็น
/i/ /u/ และ /u/ ในภาษายอง ตามลำดับ โดยเป็นการปรากฏต่างกันแบบมีเงื่อนไข /e/ ใน
ภาษายองปรากฏเป็น /a/ ในภาษาไทยเหนือ โดยเป็นการปรากฏต่างกันแบบมีเงื่อนไข และ
/ia/ /ua/ และ /ua/ ในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็น /e/ หรือ /e:/, /ɛ/ หรือ /ɛ:/, และ /o/ หรือ
/o:/ ในภาษายอง ตามลำดับ

ลายมือชื่อนิติศ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

19 / 3 / 50

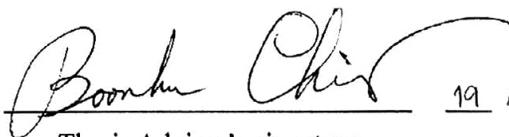
Piyawat Wangsai 2007: A Comparative Study of Phonological Yong and Northern Thai Language (Kammuang). Master of Arts (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Assistant Professor Boonlue Chaimano, Ph.D. 279 pages.

The objective of this thesis is to study the phonological structure of Yong language, which is spoken in the village of Lao Du, Nong Yuang district, Wiang Nong Long sub-district, comparing to that of Northern Thai, which is spoken in the village of Pa Rok Fa, Nam Dip district, Pa Sang district, Lamphun province. The interview method was used by asking the informants about basic words and applying the data to analyze the consonants and vowels based on the minimal pair method. The tones were also analyzed by using William J. Gedney's tone box. Then, the information from both languages was utilized in order to compare with each other.

The comparative study shows that there are 19 phonemes in Yong and Northern Thai language. The result found that both have 19 consonant phonemes. There are 2 consonant clusters in Yong language and 6 in Northern Thai. All of the 18 vowel phonemes in Yong language are simple vowels, while in Northern Thai language consists of 18 simple vowel phonemes and 3 diphthongs. Both languages, in addition, have 6 tones. The tonal splits of Yong and Northern Thai language are the same. Nevertheless, there are differences between both languages only in the phonetic feature of tone in both dialects. The tonal splits occur in both dialects have the same phoneme. However, there are systematically different between Yong language and Northern Thai language. Therefore /e/ /ɛ/ and /o/ in Northern Thai language occur to /i/ /ɯ/ and /u/ in Yong language, /ɛ/ in Yong language occur to /a/ in Northern Thai language conditionally occur, and /ia/ /ɯa/ and /ua/ in Northern Thai language occur to /e/ or /e:/, /ɛ/ or /ɛ:/ and /o/ or /o:/ in Yong language

Student's signature

Thesis Advisor's signature

19 / 3 / 07

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างสูงยิ่งของ ผศ.ดร.บุญเหลือ ใจมโน ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ กรรมการวิชาเอก รศ.ดร.ประเทือง ทินรัตน์ ประธานการสอบ และ รศ.ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆของการวิจัยและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้าน และผู้บอกภาษา หมู่บ้านเหล่าคูและหมู่บ้านปารกฟ้าทุกท่าน ที่ได้เอื้อเพื่อให้ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.เกรียงไกร วัฒนาศาสตร์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์วิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ (PRAAT)

ขอขอบคุณเพื่อนๆและพี่น้องนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาภาษาไทย ภาคพิเศษ รุ่นที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณรสริน ดิษฐบรรจง คุณชฎานี รัตนรอด คุณวิษณุ นาย อินทรเกษม คุณดำรัสศิริ ชาติเสริมศักดิ์ และคุณพรนภา ไทยสิทธิ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันและกันมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณอรพรรณ และด.ญ.ละอองฟ้า วังซ้าย ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ปิยะวัตติ วังซ้าย

มีนาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(4)
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้ใช้ภาษาองและ	
ภาษาไทยเหนือที่ใช้ในการวิจัย	9
ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลำพูน	9
ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอป่าซาง ตำบลน้ำดิบ	
และหมู่บ้านป่ารกฟ้า	12
ข้อมูลพื้นฐานของกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	
ตำบลหนองยวง และหมู่บ้านเหล่าคู่	17
ประวัติของภาษาองในจังหวัดลำพูนและภาษาไทยเหนือ	21
ประวัติของภาษาองในจังหวัดลำพูน	21
ประวัติของภาษาไทยเหนือ	26
เสียงในภาษา	27
ความหมายและประเภทของเสียงในภาษา	27
เสียงพยัญชนะ	29
เสียงสระ	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ศัพท์สัมพันธ์	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	57
การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	57
การสำรวจหมู่บ้านและคัดเลือกผู้บอกภาษา	58
การเก็บข้อมูลภาคสนาม	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	62
ระบบเสียงภาษายอง	62
หน่วยเสียงพยัญชนะ	62
หน่วยเสียงสระ	77
หน่วยเสียงวรรณยุกต์	90
ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ	97
หน่วยเสียงพยัญชนะ	97
หน่วยเสียงสระ	113
หน่วยเสียงวรรณยุกต์	131
การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียง ภาษาไทยเหนือ	138
เปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะ	138
เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระ	157
เปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์	178
ข้อวิจารณ์	188
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	193
สรุปผลการวิจัย	193
ระบบเสียงภาษายอง	193
ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ	194

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับ ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ	196
ข้อเสนอแนะ	200
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	201
ภาคผนวก	205
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	279

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายอง	62
4.2	หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายอง	67
4.3	หน่วยเสียงสระในภาษายอง	78
4.4	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกับหน่วยเสียงสระ เท่าที่พบในข้อมูลภาษายอง	89
4.5	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายกับหน่วยเสียงสระ เท่าที่พบในข้อมูลภาษายอง	90
4.6	การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายอง	91
4.7	ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายอง	91
4.8	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงวรรณยุกต์และชนิดของคำ เท่าที่พบในข้อมูลภาษายอง	97
4.9	หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือ	98
4.10	หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือ	102
4.11	หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือ	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกับหน่วยเสียงสระ เท่าที่พบในข้อมูลภาษาไทยเหนือ	128
4.13	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายกับหน่วยเสียงสระ เท่าที่พบในข้อมูลภาษาไทยเหนือ	130
4.14	การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือ	131
4.15	ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือ	132
4.16	การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงวรรณยุกต์และชนิดของคำ เท่าที่พบในข้อมูลภาษาไทยเหนือ	138
4.17	หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ	139
4.18	การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ	179
4.19	การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A	183
4.20	การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B	184
4.21	การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C	185
4.22	การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL	186
4.23	การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS	187

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

/ / หมายถึง หน่วยเสียง

[] หมายถึง เสียงย่อยของหน่วยเสียง

ว. หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์

: ใช้ตามหลังหน่วยเสียงสระ หมายถึง สระเสียงยาว

= หมายถึง เท่ากับ

≠ หมายถึง ไม่เท่ากับ

~ หมายถึง การแปรของเสียง

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาตระกูลไทย เป็นภาษาตระกูลใหญ่ตระกูลหนึ่ง ซึ่งในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มีผู้ใช้ภาษาตระกูลไทยกระจายกันอาศัยอยู่เป็นบริเวณกว้างถึง 8 ประเทศด้วยกัน ดังที่ เรืองเดช (2531: 1) กล่าวไว้ว่า

ตระกูลภาษาไทยหรือคำไต (Tai or Kam Tai family) เป็นตระกูลภาษาใหญ่ตระกูลหนึ่งในเอเชีย และเป็นตระกูลภาษาที่มีผู้พูดกันแพร่หลายที่สุดในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ คือ มีผู้พูดภาษานี้มากถึง 8 ประเทศด้วยกัน คือ ประเทศจีน พม่า อินเดีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว ไทย และมาเลเซีย . . .

สำหรับภาษาตระกูลไทยในประเทศไทยนั้น มีภาษาที่พูดในท้องถิ่นต่างๆจำนวนมาก ซึ่งกาญจนา (2528: 12-13) ได้แบ่งภาษาตระกูลไทยในประเทศไทยออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 2 กลุ่ม คือ ภาษาไทยถิ่น และภาษาชนกลุ่มน้อย โดยได้ให้ความหมายของภาษาทั้งสองไว้ พอสรุปได้ดังนี้

ภาษาไทยถิ่น หมายถึง ภาษาตระกูลไทยที่พูดโดยคนส่วนใหญ่ซึ่งอาศัยอยู่ในภาคต่างๆของประเทศไทย เมื่อใช้หลักเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์แบ่งภาษาไทยถิ่น จะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้

ภาษาชนกลุ่มน้อย หมายถึง ภาษาที่พูดในท้องถิ่นต่างๆซึ่งไม่ใช่ภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ถิ่น ดังได้กล่าวมาแล้ว

หากพิจารณาตามนี้แล้ว จังหวัดลำพูนถือเป็นจังหวัดที่มีผู้ใช้ภาษาทั้งสองกลุ่มปะปนกันอยู่ โดย ภาษาไทยถิ่นที่มีผู้ใช้ในจังหวัดลำพูนคือภาษาไทยเหนือ และภาษาชนกลุ่มน้อยที่มี

ผู้ใช้ในจังหวัดลำพูนคือภาษายองและภาษาลื้อ ดังที่ วิสุทธีระ (2528: 1) กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง ระบบเสียงภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน ว่า

. . . การกระจายของภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในบริเวณต่างๆของจังหวัดลำพูน นอกเหนือจากภาษายองแล้ว ปรากฏว่ามีภาษาไทยถิ่นอื่นๆอีก 2 ภาษา คือ ภาษาลื้อ และภาษาไทยถิ่นเหนือ ดังที่ปรากฏในแผนที่ภาษาในประเทศไทยของ เจอริ เกนีย์ และธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2520: แผนที่ภาษาในประเทศไทย อ้างถึงใน วิสุทธีระ, 2528: 1)

ภาษาชนกลุ่มน้อยในจังหวัดลำพูน ซึ่งก็คือภาษายองและภาษาลื้อนั้น สงวน (2512: 167) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนของกับคนลื้อไว้ว่า “. . . ความจริงพวกไทยของก็คือ ไทลื้อ (หรือไตลื้อ) นั่นเอง แต่ที่เรียกตนเองว่า ไทยยอง หรือ พวกยอง นั้น ก็เนื่องมาจากเรียกตามชื่อเมืองอันเป็นภูมิลำเนาเดิม คือ เมืองยอง . . .” ความเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นของ วิสุทธีระ (2528: 3) ซึ่งได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษายองกับภาษาลื้อในจังหวัดลำพูนไว้ ดังนี้

จากการออกไปสำรวจการกระจายของหมู่บ้านคนยองและสัมภาษณ์คนยองตามที่ตั้งต่างๆ ในจังหวัดลำพูน คนยองได้ให้ข้อสังเกตว่า คนยองในจังหวัดลำพูนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามสำเนียงพูด คือ กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณทิศตะวันออกและกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัด กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัดเรียกตนเองว่า คนยอง และเรียกภาษาของตนว่า ภาษายอง แต่เรียกกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณทิศตะวันออกของจังหวัดว่า คนลื้อ เรียกภาษาของกลุ่มนี้ว่า ภาษาลื้อ ในขณะที่กลุ่มซึ่งถูกเรียกว่า คนลื้อ นั้นยังเรียกตนเองว่า คนยอง และเรียกภาษาของตนว่า ภาษายอง เช่นกัน . . .

จะเห็นได้ว่า ภาษายองและภาษาลื้อก็คือภาษาถิ่นย่อยของภาษาถิ่นเดียวกัน แต่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น กล่าวคือ ภาษาลื้อใช้เรียกภาษาของกลุ่มชนชาวไทยลื้อในถิ่นอื่นๆ แต่ภาษายองใช้เรียกภาษาของกลุ่มชนชาวไทยลื้อที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองยอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติภาษาตระกูลไท ที่กล่าวไว้

ว่า “คนของก็คือคนลื้อ และภาษายของก็คือภาษาย่อย (dialect) หนึ่งของภาษาลื้อ” (Gedney, interview, Hartmann, 1976 อ้างถึงใน วิสุทธีระ, 2528: 1) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาตระกูลไทยที่มีผู้ใช้ในจังหวัดลำพูนนั้นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มภาษาไทยเหนือ และกลุ่มภาษายของ

เนื่องจากผู้วิจัยได้มีโอกาสไปอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ใช้ภาษายของในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็คือในหมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ได้เรียนรู้ภาษายของซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยเหนือที่ผู้วิจัยใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความแตกต่างของระบบเสียง และการปรากฏต่างกันอย่างเป็นระบบระหว่างเสียงในภาษายของกับเสียงในภาษาไทยเหนือ บางประการ เช่น เสียงสระโอะ (/o/) ในภาษาไทยเหนือ จะปรากฏเป็นเสียงสระอุ (/u/) ในภาษายของ ในคำที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (/n, m, ŋ/) เช่นคำว่า ลง ดม จน ห่ม ในภาษาไทยเหนือ จะกลายเป็น ลุง ดุม จน หุ่ม ในภาษายของเป็นต้น นอกจากนี้ระบบเสียงภาษาไทยเหนือและระบบเสียงภาษายของยังมีความแตกต่างกันอีกหลายประการซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในเรื่องระบบเสียงสระ ระบบเสียงพยัญชนะ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องเหล่านี้อย่างละเอียดลึกซึ้ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงภาษายของในจังหวัดลำพูนและภาษาไทยเหนือไว้ ดังนี้

สมจิต (1979 อ้างถึงใน วิสุทธีระ, 2528: 29-30) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษายของที่พูดกันที่บ้านดอนชัย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ภาษายของที่อำเภอแม่ทามีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ 19 หน่วยเสียง หน่วยเสียง /j/ ไม่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 3 หน่วยเสียง มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เป็น 6 หน่วยเสียง ปรากฏในพยางค์ตาย 4 หน่วยเสียง

สาราวิต (1979 อ้างถึงใน วิสุทธิระ, 2528: 30-32) ได้ศึกษาระบบเสียงพยัญชนะนาสิกฐานริมฝีปากที่ทำหน้าที่เป็นพยางค์ (/ŋ/) ในภาษาของที่ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง และที่อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาของที่ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง มี 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะ /ŋ/ มี 2 เสียงย่อย ปรากฏสับหลักกัน คือ [ŋ] ปรากฏต้นพยางค์ และ [j] ปรากฏท้ายพยางค์ ส่วนภาษาของที่อำเภอป่าซางมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะ /kh/ มี 2 เสียงย่อยซึ่งปรากฏแปรอิสระคือ [kh] และ [x] เมื่อเปรียบเทียบระบบพยัญชนะในภาษาทั้งสองถิ่นพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะ /ch/ มีปรากฏเฉพาะในภาษาของที่อำเภอป่าซางเท่านั้น และหน่วยเสียงพยัญชนะ /j/ ในภาษาของที่อำเภอป่าซาง จะปรากฏเป็นปฏิภาคกับหน่วยเสียงพยัญชนะ /ŋ/ ในภาษาของตำบลมะเขือแจ้ หน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง แต่เป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาของทั้ง 2 ถิ่น มี 2 หน่วยเท่ากัน หน่วยเสียงสระในภาษาของทั้ง 2 ถิ่น มีเฉพาะหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาทั้ง 2 ถิ่น มี 7 หน่วยเสียง

เรืองเดช (2521) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาของที่พูดกันในบ้านฉางข้าวน้อยใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ภาษาของที่หมู่บ้านฉางข้าวน้อยใต้ มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 19 หน่วยเสียง เป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง เป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระมีเฉพาะหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

วิสุทธิระ (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาของซึ่งพูดกัน ณ จุดเก็บข้อมูลต่างๆ 5 จุดในจังหวัดลำพูน คือ บ้านต้นแจะ ตำบลประตูป่า อำเภอเมือง บ้านมะกอก ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง บ้านหลายแก้ว ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง บ้านศรีทรายมูล ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา และบ้านป่าเหียง ตำบลบ้านธิ อำเภอเมือง พบว่า ระบบเสียงในภาษาของที่พูด ณ จุดเก็บข้อมูลทุกจุดมีจำนวนหน่วยเสียงเท่ากัน คือ หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง โดยไม่มีพยัญชนะควบกล้ำและสระประสมในภาษาของที่ศึกษา สำหรับความแตกต่างของภาษาของแต่ละถิ่นที่เก็บข้อมูลพบว่า เป็นเรื่องของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/ , /x/ , /j/ , /x^w/

เบญจวรรณ (2505) ได้ศึกษาหน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่จากผู้บอกภาษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นประสม 9 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง สระประสม 3 หน่วยเสียง และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง และได้เปรียบเทียบหน่วยเสียงภาษาเชียงใหม่กับภาษาไทยกรุงเทพฯไว้ด้วย

พิศศรี (2520) ได้ศึกษาหน่วยเสียงภาษาแพร์ที่ใช้ในตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยเสียงภาษาแพร์มี 3 ชนิด คือหน่วยเสียงพยัญชนะ 22 หน่วย เป็นพยัญชนะเดี่ยว 20 หน่วย พยัญชนะประสม 2 หน่วย หน่วยเสียงสระมี 20 หน่วย เป็นสระเดี่ยว 18 หน่วย สระประสม 2 หน่วย หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วย เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์คงที่ 3 หน่วย หน่วยเสียงขึ้นลง 3 หน่วย และได้เปรียบเทียบหน่วยเสียงภาษาแพร์กับภาษาไทยกรุงเทพฯไว้เช่นกัน

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ระบบเสียงภาษาของที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น ภาษายองที่อำเภอป่าซาง กับภาษายองที่ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง ซึ่งมีระยะทางห่างกันไม่มากนัก แต่ก็มี ความแตกต่างกันดังที่ สาราวิต (1979 อ้างถึงใน วิสุทธีระ, 2528: 30-31) กล่าวถึงความแตกต่างของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองทั้ง 2 ถิ่นไว้ว่า หน่วยเสียงพยัญชนะ /ch/ มีปรากฏเฉพาะในภาษายองที่อำเภอป่าซางเท่านั้น และหน่วยเสียงพยัญชนะ /j/ ในภาษายองที่อำเภอป่าซาง จะปรากฏเป็นปฏิภาคกับหน่วยเสียงพยัญชนะ /n/ ในภาษายองตำบลมะเขือแจ้ นอกจากนี้ระบบเสียงภาษาของในถิ่นอื่นๆที่มีผู้ศึกษาไว้ก็มีความแตกต่างกันเช่นกัน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาษายองที่หมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ค่อนข้างห่างไกลจากท้องถิ่นที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว และมีลักษณะเฉพาะของภาษายองที่ใช้ในท้องถิ่นที่ต่างจากภาษายองถิ่นอื่น และยังมีผู้ใดศึกษาไว้

ส่วนภาษาไทยเหนือ เป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันเหมือนกับภาษามาตรฐานของท้องถิ่นใน 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน (กรรณิการ์, 2534: 7) ซึ่งจำนวนผู้ใช้ภาษาไทยเหนือในจังหวัดลำพูนนั้นมีลักษณะแตกต่างจากจำนวนผู้ใช้ภาษาไทยเหนือในจังหวัดอื่นๆทาง

ภาคเหนือ กล่าวคือ ในจังหวัดอื่นๆเช่น จังหวัดเชียงใหม่ แพร่ น่าน ลำปาง นั้น จะมีประชากรที่ใช้ภาษาไทยเหนือเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด แต่ในจังหวัดลำพูน ประชากรที่ใช้ภาษาไทยเหนือจะน้อยกว่าประชากรที่ใช้ภาษาของ ดังที่ วิสุทธีระ (2528: 1) กล่าวไว้ว่า ในจังหวัดลำพูน กลุ่มคนที่ใช้ภาษาของหรือ คนของ ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่นจนเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือในจังหวัดลำพูนซึ่งไม่ใช่ภาษาที่คนส่วนใหญ่ของจังหวัดใช้ ว่ามีลักษณะอย่างไร

การศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยเลือกศึกษาในหมู่บ้านปารกฟ้า ตำบล น้ำดิบ อำเภอป่าซาง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับหมู่บ้านเหล่าดู่ แต่มีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านเหล่าดู่เป็นภาษาของ แต่ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านปารกฟ้าเป็นภาษาไทยเหนือ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่ใช้กันในหมู่บ้านปารกฟ้า เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาของที่ใช้กันในหมู่บ้านเหล่าดู่ ซึ่งในการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงนี้ ยังไม่มีผู้วิจัยท่านใดศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาของกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือไว้ มีเพียงการศึกษาระบบเสียงภาษาของเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ และศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระบบเสียงภาษาของที่พูดในหมู่บ้านเหล่าดู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน อย่างละเอียด และศึกษาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่พูดในหมู่บ้านปารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เพื่อให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่าง ของภาษาทั้ง 2 ถิ่นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบเสียงภาษายอง ที่ใช้พูดในหมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือ ที่ใช้พูดในหมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
3. เพื่อเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองที่ใช้พูดในหมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน กับระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่ใช้พูดในหมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาระบบเสียงภาษายอง ที่ใช้พูดกันในหมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
2. ศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือ ที่ใช้พูดกันในหมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
3. ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ของภาษายองกับภาษาไทยเหนือ จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่ผู้วิจัยคัดเลือกแล้วว่าเป็นผู้ที่น่าจะให้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์
2. สัทอักษร (Phonetic Symbols) ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้สัทอักษรแบบ I.P.A (International Phonetic Assosiation)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษายอง หมายถึง ภาษาที่กลุ่มชนชาวไทยลื้อที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองยองใช้พูดในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีชื่อเรียกและรูปเขียนหลายแบบ เช่น ภาษาไทยยอง ภาษาไทยอง ภาษาไตยอง ภาษายอง ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้คำว่า ภาษายอง แทนชื่อภาษาที่ได้กล่าวถึงข้างต้นทั้งหมด

ภาษาไทยเหนือ หมายถึง ภาษาที่คนส่วนใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศไทยใช้พูดในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีชื่อเรียกและรูปเขียนหลายแบบ เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยเหนือ ภาษาล้านนา ภาษาไทยยวน ภาษาไตยวน คำเมือง กำเมือง ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้คำว่า ภาษาไทยเหนือ แทนชื่อภาษาที่ได้กล่าวถึงข้างต้นทั้งหมด

ระบบเสียง หมายถึง จำนวน ตำแหน่ง และการปรากฏ ของเสียงสำคัญ เช่น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ ที่ใช้ในภาษาต่างๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ ของภาษายองและภาษาไทยเหนือในถิ่นที่ศึกษา
2. ทราบถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่าง ระหว่างระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ
3. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจศึกษาภาษายองและภาษาไทยเหนือในด้านอื่นๆ ตลอดจนเป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงในภาษาอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัย และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการตรวจเอกสารออกเป็น 4 หัวข้อ คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้ใช้ภาษายองและภาษาไทยเหนือที่ใช้ในการวิจัย
2. ประวัติของภาษายองในจังหวัดลำพูนและภาษาไทยเหนือ
3. เสียงในภาษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารแต่ละหัวข้อข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้ใช้ภาษายองและ ภาษาไทยเหนือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลำพูน

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดลำพูน (2548: 1-8) ได้จัดทำข้อมูลบรรยายสรุปจังหวัดลำพูนไว้ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดลำพูน พอสรุปได้ ดังนี้

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1.1.1 ที่ตั้ง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (สายเอเชีย) เป็นระยะทาง 689 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน เป็นระยะทาง 724 กิโลเมตร และตามทางรถไฟ 729

กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 18 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงหรือพื้นที่สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

1.1.2 ขนาด จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดของภาคเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,505.882 ตร.กม. หรือประมาณ 2,816,176.25 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน บริเวณที่กว้างที่สุดประมาณ 43 กม. และยาวจากเหนือจรดใต้ 136 กม.

1.1.3 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อ.สารภี อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อ.เถิน จ.ลำปาง และ อ.สามเงา จ.ตาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ.ห้างฉัตร อ.สบปราบ อ.เสริมงาม จ.ลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อ.ฮอด อ.จอมทอง อ.หางดง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

1.2 สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดลำพูน มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบในหุบเขา และพื้นที่ภูเขา ที่ราบอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบเชียงใหม่ - ลำพูน หรือที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง กวง ลี้ และแม่ทา เป็นที่ตั้งของอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง และตอนเหนือของอำเภอบ้านโฮ่ง มีความสูงเฉลี่ย 200-400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตัวเมืองลำพูนมีระดับความสูง 290.29 ม. จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ค่อยลาดสูงขึ้นในตอนกลางทางทิศตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงใต้ ตั้งแต่อำเภอแม่ทา ตอนใต้ของอำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอทุ่งหัวช้าง และอำเภอลี้ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและภูเขาสูง มีระดับความสูงระหว่าง 400 - 800 เมตร ขึ้นไป ระดับความสูงจะลดลง เมื่อเข้าเขตที่ราบในอำเภอลี้ที่ระดับ

ความสูงประมาณ 400 – 800 เมตร แล้วค่อย ๆ ยกตัวสูงขึ้นมาทางทิศใต้ซึ่งเป็นเขตชายแดน ติดต่อกับจังหวัดลำปางและจังหวัดตากที่ระดับความสูง 600 – 1,000 เมตร

1.3 ประชากร

- จังหวัดลำพูนปัจจุบันมีประชากร จำนวน 404,390 คน เป็นเพศชาย 197,373 คน เพศหญิง 207,017 คน

- ความหนาแน่นของประชากร โดยเฉลี่ยเท่ากับ 90 คน ต่อพื้นที่ 1 ตร.กม.

- อัตราการเกิดเท่ากับ 8.97 ต่อพันประชากร

- อัตราตายเท่ากับ 8.94 ต่อพันประชากร

- อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ เท่ากับร้อยละ 0.03 ซึ่งเป็นแนวโน้มของอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติของประชากรที่ลดลงทุกปี โดยตั้งแต่ปี 2539-2546 เท่ากับ ร้อยละ 0.34 0.38 0.061 -0.03 -0.03 และ -0.07 ตามลำดับ และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2547-2548 เท่ากับร้อยละ 0.02 และ 0.003

1.4 การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดลำพูนแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 51 ตำบล 568 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 14 เทศบาลตำบล 42 องค์การบริหารส่วนตำบล

2. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอป่าซาง ตำบลน้ำดิบ และหมู่บ้านป่ารกฟ้า

2.1 อำเภอป่าซาง

สำนักงานอำเภอป่าซาง (2548: 1-12) จัดทำบรรยายสรุป อำเภอป่าซางไว้ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานของอำเภอป่าซาง พอสรุปได้ดังนี้

2.1.1 **ที่ตั้ง** อำเภอป่าซางตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดลำพูน มีระยะทางห่างประมาณ 11 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ (เมืองหลวงของประเทศไทย) ตามเส้นทางพหลโยธินสู่ภาคเหนือถึงจังหวัดลำพูนประมาณ 670 กิโลเมตร และใช้เส้นทางหลวงแผ่นดิน ลำพูน – ลี้ (หมายเลข 106) จากอำเภอเมืองลำพูนอีก 11 กิโลเมตรถึงอำเภอป่าซาง

2.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	พื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	พื้นที่อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	พื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	พื้นที่อำเภอบ้านโฮ่ง และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่องจังหวัดลำพูน

2.1.3 **ลักษณะภูมิศาสตร์** สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มตั้งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 350 – 450 เมตร มีภูเขาเตี้ย ๆ ไม่สูงมากนักกระจายอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอ ในเขตตำบลนครเจริญและตำบลมะกอก พื้นที่อำเภอมีทั้งหมด 293.30 ตารางกิโลเมตร หรือ 183,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.50 ของพื้นที่จังหวัดลำพูน แยกเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา 100.67 กิโลเมตร หรือ 63,921 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.29 ของพื้นที่อำเภอ มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ

ร้อยละ 50 ของพื้นที่อำเภอ ที่เหลือเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ มีแม่น้ำสายหลักที่สำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำกวัง และแม่น้ำทา

2.1.4 การคมนาคมขนส่ง สามารถติดต่อกันได้ทุกตำบล หมู่บ้าน รวมทั้งอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง ถนนส่วนมากเป็นถนนลาดยาง คอนกรีตเสริมไม้ไผ่ (คสม.) ส่วนถนนลูกรังมีเพียงบางแห่งเท่านั้น

2.1.5 การปกครอง อำเภอป่าซาง จัดเป็นอำเภอชั้นสองแบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 88 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบล 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าซาง เทศบาลตำบลม่วงน้อย และเทศบาลตำบลแม่แรง มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ อบต.บ้านเรื่อน อบต.ท่าตุ้ม อบต.นครเจดีย์ อบต.น้ำดิบ และอบต.มะกอก

2.1.6 ประชากร อำเภอป่าซางมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 44,302 คน แยกเป็นชาย 21,722 คน หญิง 22,580 คน ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองเดิมเชื้อสายยอง ซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ปัจจุบันมีคนอพยพจากภาคอื่นและคนเชื้อชาติจีนเข้ามาอยู่อาศัย แต่ก็ยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภาษาของเอาไว้อย่างเหนียวแน่น การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจะหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมและบริเวณริมน้ำสายต่าง ๆ โดยเฉพาะตำบลป่าซาง ปากบ่อ บ้านเรื่อน ม่วงน้อย ฯลฯ

2.1.7 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ การปศุสัตว์ การประมง การทำไร่สวนผสม นอกเหนือจากนั้น ได้แก่ การค้าขาย การทำหัตถกรรมทอผ้าและตัดเย็บผ้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากจะทำให้รูปอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือขายส่ง นอกจากนั้นมีการรับจ้างแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและรับจ้างทั่วไป

2.2 ตำบลน้ำดิบ

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ (2548ก) จัดทำแผนพัฒนาสามปี ประจำปี 2549-2551 ซึ่งกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของตำบลน้ำดิบ พอสรุปได้ดังนี้

2.2.1 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลท่าตุ้ม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลนครเจดีย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัด
เชียงใหม่

2.2.2 เนื้อที่ ตำบลน้ำดิบมีเนื้อที่ประมาณ 34,575 ไร่ หรือ 55.32 ตารางกิโลเมตร

2.2.3 ภูมิประเทศ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีลำห้วยไหลผ่านทุกหมู่บ้าน มีหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านที่มีแม่น้ำปิงไหลผ่าน

2.2.5 ประชากร ตำบลน้ำดิบมีประชากรทั้งสิ้น 10,487 คน แยกเป็นชาย 5,225 คน หญิง 5,262 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 190 คน / ตารางกิโลเมตร

2.2.6 เขตการปกครอง การปกครองแบ่งออกเป็น 14 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านเหล่าป่าก้อย หมู่ที่ 6 บ้านน้ำดิบน้อย

หมู่ที่ 2 บ้านห้วยอ้อ หมู่ที่ 7 บ้านน้ำดิบหลวง

หมู่ที่ 3 บ้านไร่ดง หมู่ที่ 8 บ้านวังกู่

หมู่ที่ 4 บ้านปากล่อง หมู่ที่ 9 บ้านป่ารกฟ้า

หมู่ที่ 5 บ้านหนองผ้าขาว หมู่ที่ 10 บ้านจำชำภู

หมู่ที่ 11 บ้านสันป่าฮัก

หมู่ที่ 13 บ้านท่าไม้

หมู่ที่ 12 บ้านวังสวนกล้วย

หมู่ที่ 14 บ้านสันเจริญ

2.2.7 อาชีพ

- มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ มีจำนวน 2,187 ครัวเรือน
- มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว มีจำนวน 474 ครัวเรือน ประกอบอาชีพรับจ้างเพียงอย่างเดียวจำนวน 347 ครัวเรือน ส่วนใหญ่รับจ้างทำนา ทำสวน
- มีผลผลิตในการทำนาโดยเฉลี่ยประมาณ 560 กิโลกรัม / ไร่
- มีครัวเรือนประกอบอาชีพทำสวนมีจำนวน 2,500 ครัวเรือน
- มีครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์เพื่อขายจำนวน 1,000 ครัวเรือน

2.3 หมู่บ้านป่ารกฟ้า

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ (2548ข) จัดทำแผนชุมชน บ้านป่ารกฟ้า ประจำปี 2548-2550 ซึ่งกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านป่ารกฟ้า พอสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ประวัติของหมู่บ้าน บ้านป่ารกฟ้าเดิมชื่อ บ้านห้วยนกยูง เดิมที่บ้านเก่าเป็นป่าไม้ใหญ่ มีไม้สัก ไม้รักฟ้า เป็นต้น ต่อจากนั้นจะเป็น พ.ศ. ไหนไม่ทราบ ได้มีผู้มาตั้งรกรากทำไร่ทำสวน คือ พ่อหนานก้อน พ่อลุงสมหมาย ต่อจากนั้นก็มีย้ายอพยพจากบ้านใกล้เคียง เช่น พี่น้องชาวบ้านน้ำดิบ บ้านหนองผ้าขาว บ้านห้วยอ้อ เป็นต้น ได้ทยอยกันมาตั้งบ้านเรือนทำมาหากินมากขึ้นเรื่อย ๆ และได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านห้วยนกยูงเป็นบ้านป่ารกฟ้า ยังมีไม้รักฟ้าเป็นสัญลักษณ์อยู่ในบริเวณบ้านป่ารกฟ้า ต่อมาพ่ออู่สิงห์ พ่อหนานธิ ได้มีจิตศรัทธาวายที่دينเพื่อสร้างวัดขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2452 มีพระภิกษุแก้วและพระภิกษุก้อนเป็นผู้ริเริ่มสร้างอารามขึ้นจากนั้นคณะศรัทธาเผ่าแก่หลายคน มีพ่ออู่บั้น พ่อหนานมโน พ่อหนานกาวิ ได้ไปนิมนต์พระ

อุ้นเรือน วัดหนองผ้าขาวมาเป็นเจ้าอาวาส ประชาชนได้สร้างวัด ศาสนาวัตถุต่าง ๆ ขึ้น พร้อมกับได้สร้างอาคารเรียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2482 มีนายยัง วงศ์หมึก เป็นครูใหญ่คนแรกและทางราชการได้แต่งตั้งโยกย้ายครูเรื่อยมา ท่านพระครูอุ้นเรือน อินทวิชิโย พร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้านซึ่งบ้านปารกฟ้ามี นายน้อย-นายมูล ใจใหญ่ เป็นผู้ใหญ่บ้านสืบเปลี่ยนเรื่อยมาประมาณ 14 คน (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลน้ำดิบ ได้แก่บ้านปารกฟ้าได้ขอแยกออกจาก หมู่ที่ 1 ทางราชการจึงอนุมัติให้เป็นหมู่ 9 ตำบลน้ำดิบ โดยมีนายจันทร์ มุลรัตน์ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่ 9 ได้ร่วมกับเจ้าอาวาส ครูใหญ่และประชาชน ได้ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านปารกฟ้า ให้พัฒนาก้าวหน้าเรื่อยมา บ้านปารกฟ้าเป็นหมู่บ้านศูนย์กลางระหว่างตำบลน้ำดิบ และตำบลหนองยวง เป็นชุมทางคมนาคมไปมา มีตลาดร้านค้าของเอกชนที่มั่นคง มั่นคง ทั้งมีถนนสายใหญ่ผ่านอีกด้วย

2.3.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านเหล่าปากอ้อย หมู่ 1 ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองยวง-เหล่าดู่ กิ่งอำเภอ เวียงหนองล่อง หมู่ 3 บ้านไร่ดง หมู่ 6 บ้านน้ำดิบน้อย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองยวง หมู่ 3 กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง หมู่ 3 ต.นครเจดีย์ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหนองผ้าขาว หมู่ 5 หมู่ 8 และ หมู่ 12 ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

2.3.3 เนื้อที่ หมู่บ้านปารกฟ้ามีเนื้อที่ประมาณ 750 ตารางกิโลเมตร

2.3.4 ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลาดชัน จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกมีลำห้วยน้ำดิบผ่านกลางหมู่บ้านจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก

2.3.5 **จำนวนประชากร** มีจำนวนประชากร 1,240 คน ชาย 603 คน หญิง 637 คน มีทั้งหมด 395 ครัวเรือน

3. **ข้อมูลพื้นฐานของกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ตำบลหนองยวง และหมู่บ้านเหล่าดู่**

3.1 **กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง**

สำนักงานกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง (2548: 5-14) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดลำพูนแบบบูรณาการ (Project Bank) กิ่งอำเภอเวียงหนองล่องไว้ ซึ่งกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง พอสรุปได้ดังนี้

3.1.1 **ขนาดและที่ตั้ง** กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง เป็นกิ่งอำเภอหนึ่งของจังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางถนนพหลโยธินถึงจังหวัดลำพูน ประมาณ 689 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดลำพูนประมาณ 45 กิโลเมตร ตามถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1031 (สายสันห้างเสือ – บ้านเวียงหนองล่อง , สายท่าลี่ – บ้านม่วงโตน) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1032 (สายสบทา – ท่าลี่)

3.1.2 **พื้นที่** กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง มีพื้นที่ทั้งหมด 55.76 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,850 ไร่

3.1.3 **อาณาเขต**

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลน้ำดิบและตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

3.1.4 **ลักษณะภูมิประเทศ** สภาพพื้นที่กึ่งอำเภอเวียงหนองล่องมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำลี้ และแม่น้ำปิงไหลผ่าน เหมาะแก่การเกษตร พื้นที่และการใช้ประโยชน์มีพื้นที่ทั้งหมด 34,850 ไร่ หรือ 55.76 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งเป็น พื้นที่อาศัย 4,063 ไร่ ป่าจำแนก 564 ไร่ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ 6,437 ไร่ และที่ดินการเกษตร 23,804 ไร่

3.1.5 **การแบ่งการปกครอง** กึ่งอำเภอเวียงหนองล่อง แบ่งเขตการปกครองเป็น 3 ตำบล มีหมู่บ้าน 24 หมู่บ้าน มีเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลวังผาง มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2 แห่ง ได้แก่ อบต.หนองล่อง และอบต.หนองยวง

3.1.7 **ประชากร** กึ่งอำเภอเวียงหนองล่อง มีประชากร 18,648 คน แยกเป็นชาย 9080 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 334 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ในเขตเทศบาลมีความหนาแน่นเฉลี่ย 382 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร นอกเขตเทศบาล มีความหนาแน่นเฉลี่ย 285 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

3.2 ตำบลหนองยวง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยวง (2548: 3-11) จัดทำแผนพัฒนาสามปี (2549-2551) ได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองยวงไว้ พอสรุปได้ดังนี้

3.2.1 **ที่ตั้งและอาณาเขต** องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยวง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองยวง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองยวง กึ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ห่างจากที่ว่าการกึ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ระยะทาง 12 กม. และห่างจากศาลากลางจังหวัดลำพูน 45 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขต อบต. เหล่ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เทศบาลตำบลวังผาง กิ่ง อ. เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขต อบต. น้ำดิบ อ. ป่าซาง จ. ลำพูน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตเทศบาลตำบลวังผาง กิ่ง อ. เวียงหนองล่อง
เขต อบต. น้ำดิบ อ. ป่าซาง จ. ลำพูน

3.2.2 **พื้นที่** พื้นที่ในเขตบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองยวง มีพื้นที่ทั้งหมด 17.56. กม. คิดเป็นเนื้อที่ 10,975 ไร่

3.2.3 **ภูมิประเทศ** ลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองยวง มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกผลไม้ ข้าว พืชผลต่างๆ การปลูกผลไม้ เช่น ลำไย มีพื้นที่ปลูก 6,069 ไร่ คิดเป็น 80% ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด เพราะสภาพพื้นที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกลำไยมากที่สุด ชุมชนแต่ละหมู่บ้านอยู่ในพื้นที่ราบ มีลำห้วยและลำเหมืองซึ่งเป็นแหล่งน้ำใช้ในการทำการเกษตรไหลผ่านทุกหมู่บ้าน ไม่มีพื้นที่รับน้ำจากชลประทาน

3.2.4 **จำนวนหมู่บ้านและประชากร** ตำบลหนองยวงมี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเหล่าคู่ หมู่ที่ 2 บ้านห้วยขันธ์จ้อย หมู่ที่ 3 บ้านหนองยวง หมู่ที่ 4 บ้านหัวห้วย และหมู่ที่ 5 บ้านล่องเครือกวาว มีประชากรทั้งสิ้น 4,399 คน โดยแยกออกเป็นชาย 2,435 คน หญิง 1,964 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,345 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 251 คน/ตารางกิโลเมตร

3.2.5 **การคมนาคม** มีการคมนาคมทางบกเป็นหลัก มีรถโดยสารประจำทาง 1 สาย (วังสะแกง – ลำพูน) สภาพโดยทั่วไปของถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ (คสม), คอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล), ลาดยาง และลูกรัง

3.2.6 **อาชีพ** ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยทำสวนลำไย และทำนาปลูกข้าวไว้กินทั้งปี พืชเสริมที่ปลูก ได้แก่ หอม กระเทียม นอกเหนือจากนั้น ร้อยละ 10 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 5 ค้าขาย และร้อยละ 5 ประกอบอาชีพอื่น เช่น รับราชการ

3.2 หมู่บ้านเหล่าดู่

คณะกรรมการหมู่บ้านเหล่าดู่ (2548) ได้จัดทำข้อมูลทั่วไป หมู่บ้านเหล่าดู่ ซึ่งกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเหล่าดู่ พอสรุปได้ดังนี้

3.3.1 ประวัติหมู่บ้าน บ้านเหล่าดู่เดิมตั้งอยู่ ม.1 ต.วังผาง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน ปัจจุบันแยกจาก ต.วังผาง เป็น หมู่ 1 ต.หนองยวง กิ่งอ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน ตามคำบอกเล่าสู่กันมา เดิมมีพ่อเฒ่าชาว แม่หลวงเตียมอพยพมาจากบ้านลั้งซุ้ม อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ และพ่อเฒ่า อุดมะ มาจากบ้านสบทา อ.ปากบ่อง ได้มานุกเบิกทำมาหากิน ทำไร่ทำสวนบริเวณบ้านเหล่าดู่ ซึ่งขณะนั้นเต็มไปด้วยต้นประดู่ ต่อมาได้มีคนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น จึงได้ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านขึ้น ชื่อว่า “บ้านเหล่าดู่” โดยใช้ต้นประดู่เป็นสัญลักษณ์ มาจนถึงปัจจุบันนี้

3.3.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 9 ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 2 , ต.หนองยวง กิ่ง อ. เวียงหนองล่อง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 3 ต. หนองยวง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 4 ต.วังผาง อ.ป่าซาง

3.3.3 พื้นที่ หมู่บ้านเหล่าดู่มีพื้นที่ทั้งหมด 1,150 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 260 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตร 890 ไร่

3.3.4 ครครัวเรือนและประชากร หมู่บ้านเหล่าดู่มีจำนวนครัวเรือน 259 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 822 คน แยกเป็นชาย 415 คน หญิง 407 คน

ประวัติของภาษาของในจังหวัดลำพูนและภาษาไทยเหนือ

1. ประวัติของภาษาของในจังหวัดลำพูน

กลุ่มผู้ใช้ภาษาของหรือคนยอที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดลำพูนนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีประวัติการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดลำพูนที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 คนยอที่ตั้งถิ่นฐานทางทิศตะวันตกของจังหวัดลำพูน

วิสุทธิระ (2528: 9 อ้างถึง สำนักนายกรัฐมนตรี้,คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2514: 115-118, สงวน, 2512: 167, เรืองเดช, 2521: I) กล่าวว่า คนยอที่ตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอเมืองลำพูนด้านทิศตะวันตก อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง ซึ่งเป็นบริเวณทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัดลำพูน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏว่ามีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “ไทลื้อ” หรือ “ลื้อ” และมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองยอซึ่งแต่เดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา แต่ปัจจุบันเมืองยอเป็นเมืองขนาดเล็กขึ้นอยู่กับจังหวัดเชียงใหม่ รัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า

บุญช่วย (2498: 26-24 อ้างถึงใน วิสุทธิระ, 2528: 9-10) กล่าวถึงแคว้นสิบสองปันนาว่า สำหรับสิบสองปันนานั้น เป็นชื่อรวมเรียกบริเวณอาณาเขตของเมืองต่างๆ แบ่งออกเป็น 12 หัวเมือง ซึ่งเป็นถิ่นอาศัยของบรรดาชาวลื้อ ปัจจุบันนี้ดินแดนส่วนใหญ่ของแคว้นสิบสองปันนาอยู่ในเขตมณฑลยูนนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในสมัยก่อนนั้นแคว้นสิบสองปันนาเป็นรัฐอิสระ มีเมืองเชียงรุ่งเป็นเมืองหลวงและมีกษัตริย์ปกครองติดต่อกันถึง 41 พระองค์ แต่บางครั้งต้องยอมอ่อนน้อมต่อจีน พม่า หรือไทย หรือพร้อมๆกันทั้งจีน พม่า และไทย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรไทยและล้านนาไทยนั้น วิสุทธิระ (2528: 10) กล่าวไว้ว่า แคว้นสิบสองปันนาได้เริ่มตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอาณาจักรล้านนาไทย ในรัชกาลสมัยพ่อขุนเม็งรายองค์ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านนาไทย และเมื่ออาณาจักรล้านนาไทยได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2101 หัวเมืองลื้อส่วนใหญ่ก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าด้วย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2317 อาณาจักรล้านนาไทยจึงสามารถกู้เอกราชจากพม่าเป็นผลสำเร็จโดยได้รับความช่วยเหลือจากทัพกรุงธนบุรี และต่อมาในปี พ.ศ. 2347 ทัพ

ล้านนาไทยร่วมกับทัพกรุงเทพฯ ก็สามารถขับไล่ทัพพม่าออกจากอาณาจักรล้านนาไทยได้เป็นผลสำเร็จ โดยทัพพม่าได้แตกพ่ายและไปตั้งมั่นอยู่ตามหัวเมืองไทลื้อในแคว้นสิบสองปันนา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2348 พระเจ้ากาวิละ กษัตริย์ผู้ครองนครเชียงใหม่ได้โปรดให้พระยาอุปราชเมืองเชียงใหม่ ยกทัพล้านนาไทยไปตีหัวเมืองไทลื้อในแคว้นสิบสองปันนา ซึ่งขณะนั้นเป็นเมืองขึ้นของพม่า ได้แก่ เมืองเชียงรุ่ง เมืองยู้ เมืองหลวย เมืองวะ เมืองเชียงขวาง เมืองราย เมืองมาง เมืองกาย เมืองท่าลื้อ เมืองเชียงตุง และเมืองยอง เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ยอมสวามิภักดิ์ต่อทัพล้านนาไทยด้วยดี เมื่อตีหัวเมืองเมืองลื้อในแคว้นสิบสองปันนาได้ราบคาบแล้ว พระยาอุปราชเมืองเชียงใหม่ได้นำทัพพระยาหัวเมืองไทลื้อต่างๆ ลงมาเฝ้าสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่กรุงเทพฯ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้พระราชทานบำเหน็จรางวัลแก่แม่ทัพนายกองต่างๆ และได้ทรงโปรดให้เจ้ารัตนราชวังหลัง (คำพิน) พระอนุชาองค์ที่สองของพระเจ้าเชียงใหม่ และเจ้าศรีบุญมา พระอนุชาองค์เล็ก ยกไพร่พลรวมทั้งครอบครัวของพระยาเมืองยองและชาวลื้อเมืองยองไปบูรณะเมืองลำพูน ซึ่งขณะนั้นเป็นเมืองร้าง และต่อมาพระเจ้าเชียงใหม่ได้สถาปนาเจ้ารัตนราชวังหลังเป็นเจ้าเมืองลำพูน และเจ้าศรีบุญมาเป็นอุปราช (สำนักนายกรัชมุนตรี, คณะกรรมการการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2514: 115-118)

แสง (2540: 57-98) กล่าวถึงประวัติศาสตร์การอพยพของชาวองไ้วเช่นกัน สรุปได้ว่า สภาพที่ตั้งของเมืองยองนั้นเป็นเมืองชายขอบหรือเมืองปริมณฑลของอาณาจักรหรือรัฐที่เป็นศูนย์อำนาจในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น พม่า จีน และล้านนา ทำให้ประวัติศาสตร์ของเมืองยองเต็มไปด้วยเรื่องราวที่ถูกผนวกหรือถูกดึงเข้าสู่ศูนย์อำนาจต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะเมืองยองเป็นเมืองหนึ่งที่ตั้งอยู่ในดินแดนหุบเขาทางตะวันออกเฉียงเหนือของพม่าที่มีความสำคัญด้านกำลังคนและเสบียงอาหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำสงครามเพื่อการขยายอำนาจของศูนย์อำนาจต่างๆ

ในช่วงปี พ.ศ. 2101-2356 ในสมัยราชวงศ์ตองอู และราชวงศ์คองบอง พม่ามีอำนาจและมีบทบาทค่อนข้างมากในดินแดนแถบนี้ ทำให้หัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของพม่าถูกเกณฑ์ทัพไปเพื่อทำสงครามอยู่เสมอ ซึ่งการเคลื่อนย้ายชาวองไ้วในช่วงที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพม่า จึงเป็นการเคลื่อนย้ายในลักษณะของการถูกเกณฑ์ไพร่พลไปเพื่อทำสงคราม

บทบาทของพม่าต่อเมืองยองในการกวาดต้อนผู้คนจึงมีน้อยทั้งๆที่พม่ามีอำนาจเหนือเมืองยอง และเมืองใกล้เคียงนานกว่า 200 ปี ประกอบกับพม่าเองก็ได้กวาดต้อนผู้คนจากบริเวณอื่นหลาย ครั้ง เช่น ในคราวสงครามเสียกรุงศรีอยุธยาทั้ง 2 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2112 และปี พ.ศ. 2310 พม่าได้ กวาดต้อนเชลยชาวกรุงศรีอยุธยาไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะครั้งที่ 2 กวาดต้อนไปถึง 30,000 คน หรือในปี พ.ศ. 2328 สมัยพระเจ้าสิริบุญมา โจมตีอาณาจักรของชาวยะไข่ที่อยู่ทาง ตะวันตกติดกับชายแดนอินเดีย พม่าก็ได้กวาดต้อนผู้คนมาไว้ในที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดีถึง 20,000 คน และจากประวัติศาสตร์ของพม่าในสมัยราชวงศ์ตองอูและราชวงศ์คองบอง ไม่ปรากฏว่า พลเมืองพม่าถูกกวาดต้อนไปยังดินแดนอื่น ด้วยเหตุนี้เมืองยองในฐานะเมืองชายขอบจึงมีความสัมพันธ์กับพม่าในการสนับสนุนกำลังคนในยามสงคราม และการส่งส่วยหรือบรรณาการ มากกว่าที่จะถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย

หลังจากพม่าหมดอำนาจและอิทธิพลไปจากดินแดนต่างๆ ในเขตวัฒนธรรมไทลื้อ-ไทยวน ตั้งแต่ในราวปี พ.ศ. 2317 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นระยะเวลาที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ เริ่มฟื้นตัวจากการทำสงครามกับพม่าและได้ให้การสนับสนุนผู้นำท้องถิ่น เช่น พญาเจ้าบ้านและพญา กาวิละ ให้จัดอิทธิพลของพม่าออกไปจากดินแดนล้านนา ซึ่งมีอำนาจและปกครองบริเวณแถบนี้ เป็นเวลาถึง 200 กว่าปี (พ.ศ. 2101-2317) ขณะที่พม่ามีอิทธิพลเหนือดินแดนล้านนา โดยใช้ เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางนั้น บ้านเมืองในแถบนี้ได้รับความเสียหาย ผู้คนล้มตายพลบลี้นี้ภัยไปในที่ต่างๆ การฟื้นฟูบ้านเมืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งนั้นต้องอาศัยกำลังพลเป็นจำนวนมาก เมื่อเจ้ากาวิละ เข้ามาตั้งมั่นในเขตที่ราบเชียงใหม่ ลำพูน จึงได้ดำเนินนโยบายรวบรวมผู้คนจากที่ต่างๆ มาใส่บ้าน ซ่อมเมืองโดยเฉพาะดินแดนทางตอนบน เพื่อเป็นการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่และเมืองลำพูนขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

เมืองยอง จึงเป็นอีกเมืองหนึ่งที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการทำสงครามรวบรวมและ กวาดต้อนผู้คน หลังจากเชียงแสนที่มั่นแห่งสุดท้ายทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ถูกกองทัพของ เจ้ากาวิละ โดยการสนับสนุนของกรุงเทพฯ ตีแตกในปี พ.ศ. 2347 แล้ว ในปี พ.ศ. 2348 กองทัพ จากหัวเมืองต่างๆ นำโดยกองทัพเมืองเชียงใหม่ได้ยกขึ้นไปถึงเมืองยอง ด้วยจำนวนไพร่พลที่ มากกว่า กองทัพเชียงใหม่ได้ใช้อำนาจกวาดต้อนผู้คนจากเมืองยองในลักษณะการ “เทครัว” ซึ่งมีไม่น้อยกว่า 10,000 คน พร้อมกับหัวเมืองใกล้เคียงให้มาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูน ซึ่งขณะนั้นมี ผู้คนอาศัยอยู่น้อยมาก

นอกจากการอพยพครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2348 ดังกล่าวแล้ว ก่อนหน้านั้นมีการอพยพ ชาวขอมมาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูนบ้างแล้ว คือในช่วงที่เจ้ากาวิละและญาติพี่น้องทำสงครามรวบรวมและกวาดต้อนผู้คนจากเมืองต่างๆ ทางตอนบนมาไว้ที่เวียงป่าซางและรอความพร้อมที่จะเข้าไปฟื้นฟูเชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2325-2339 โดยการส่งกำลังเข้าไปชักชวนและเกลี้ยกล่อมหัวเมืองต่างๆ ทั้งทางด้านตะวันตกและตะวันออกของแม่น้ำคง ในเขตอิทธิพลของพม่า ซึ่งเจ้าเมืองของก็ได้ยอมเข้ากับเจ้ากาวิละในปี พ.ศ. 2339 โดยการทิ้งเมืองพาไพร่พลมาอยู่ที่ป่าซาง แสดงให้เห็นว่าผู้คนจากเมืองของได้เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำทา แม่น้ำกวง และแม่น้ำปิง ในจังหวัดลำพูนบ้างแล้ว

หลังปี พ.ศ.2348 พระเจ้ากาวิละยังคงรักษาเมืองของเอาไว้ให้ทำหน้าที่เป็นเมืองหน้าด่าน คอยส่งข่าวการเคลื่อนไหวของพม่าและเป็นแหล่งเสบียงอาหาร เป็นที่พักไพร่พลและเกณฑ์ผู้คนเมื่อมีศึกสงครามในหัวเมืองทางตอนบน ในระยะนี้ผู้คนในเมืองของน่าจะมีจำนวนมากขึ้น เนื่องมาจากการอพยพเข้ามาของคนจากเมืองอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน บ้านเมืองค่อนข้างสงบ ไม่มีศึกสงครามจากพม่า เพราะพม่าเองก็ประสบกับปัญหาภายในของตน จนกระทั่งปี พ.ศ.2356 พระเจ้ากาวิละยกทัพไปตีเมืองยาง แต่ไม่สำเร็จ จึงได้ยกทัพกลับมาที่เมืองของ และได้ถือโอกาสพาเจ้าสุริยวงศาเจ้าเมืองของ กับไพร่พลเมืองของที่เหลืออยู่ลงมาเมืองเชียงใหม่ และหลังจากนั้นในปี พ.ศ.2395 ในศึกเชียงตุงครั้งที่ 2 กองทัพสยามได้ยกไปทางเมืองของและกวาดต้อนผู้คนลงมาอีกครั้งหนึ่ง

จากการที่กลุ่มคนของเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมโดยทำให้เมืองของมีจำนวนพลเมืองลดลง และเมืองลำพูนมีจำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเจ้ากาวิละ ที่ต้องการฟื้นฟูเมืองลำพูนขึ้นมาให้ทำหน้าที่สนับสนุนเมืองเชียงใหม่ด้านกำลังคน ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ในระยะต่อมาชุมชนและหมู่บ้านต่างๆ ของชาวขอมได้ขยายและกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของเมืองลำพูน จนกระทั่งถึงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ชาวขอมในเมืองลำพูนจึงได้รับการนับให้เป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองชาวสยาม

นอกจากนี้ วิสุทธีระ (2528: 10-11) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า การตั้งเมืองลำพูนขึ้นใหม่นี้ครั้งนีถือเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชนชาติไทยพวกหนึ่ง ที่เรียกตนเองว่า “คนของ” ซึ่งตั้ง

ถิ่นฐานในจังหวัดลำพูน บริเวณด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ได้แก่ อำเภอเมืองด้านทิศตะวันตก อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง เพราะเป็นการตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในจังหวัดลำพูน สรุปได้ว่าสาเหตุที่คนลี้ภัยที่เมืองของอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดลำพูนก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับสาเหตุที่คนลี้ภัยจากเมืองอื่นๆในแคว้นสิบสองปันนาอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ คือ การสงครามระหว่างไทยกับพม่าเป็นสำคัญ

1.2 คนยอที่ตั้งถิ่นฐานทางทิศตะวันออกของจังหวัดลำพูน

วิสุทธิระ (2528: 11) กล่าวว่า สำหรับกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่าคนยอที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณด้านทิศตะวันออกของจังหวัดลำพูน ได้แก่ อำเภอเมืองด้านทิศตะวันออก และอำเภอแม่ทา ซึ่งถูกคนยอที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณด้านทิศตะวันตกของจังหวัดเรียกว่า คนลี้ภัย นั้น จากการสัมภาษณ์คนยอในเขตอำเภอเมืองลำพูนด้านทิศตะวันออก และอำเภอแม่ทา ได้รับการบอกเล่าว่า เดิมบรรพบุรุษมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเชียงคำและอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แล้วพากันอพยพตั้งถิ่นฐานอยู่ตามบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทา ในเขตอำเภอเมืองลำพูนด้านทิศตะวันออก และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ส่วนประวัติความเป็นมาของคนลี้ภัยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอเชียงคำ และอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา นั้น เดิมคนลี้ภัยพวกนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในละแวกเมืองเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองปันนา แต่ถูกกวาดต้อนลงมาด้วยเหตุผลทางสงครามระหว่างไทยกับพม่า เช่นเดียวกับคนยอทางทิศตะวันตกของจังหวัดลำพูน ดังที่ ชำนาญ (2517: 39) กล่าวไว้ว่า คนลี้ภัยในจังหวัดเชียงรายถูกกวาดต้อนลงมา ทั้งนี้เนื่องจากพระยาราชวงศ์คำพันเมืองเชียงใหม่ พระยาอุปราชนมูล่า เมืองลำปาง ยกไปตีเมืองเชียงรุ่งของลื้อ ซึ่งตกอยู่ในอำนาจของพม่า ได้รับความพ่ายแพ้หลายครั้ง ในที่สุดเจ้าเมืองเชียงรุ่งกับท้าวพระยาสิบสองปันนาก็ยอมอ่อนน้อม ขอขึ้นอยู่ในพระราชอาณาจักรไทย เมื่อ พ.ศ. 2399 ไทยก็ได้ยกไปกวาดต้อนเอาครอบครัวลื้อ เมืองพง เมืองหยวน เมืองล่า แห่งแคว้นสิบสองปันนา เข้ามาไว้ในเขตนครน่านประมาณพันคนเศษ ให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองเชียงม่วน เมืองเชียงคำ เมืองเทิง และเมืองเชียงของ

2. ประวัติของภาษาไทยเหนือ

กรรณิการ์ (2534: 7-8) กล่าวถึงประวัติของภาษาไทยเหนือไว้ สรุปได้ดังนี้

ภาษาไทยเหนือเป็นภาษาถิ่นหนึ่งของภาษาตระกูลไท (Thai) ที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันเหมือนกับเป็นภาษามาตรฐานของท้องถิ่นใน 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้พูดภาษาถิ่นเหนือในชุมชนอื่นๆ อีก เช่น ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ตำบลบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี และอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะบรรพบุรุษของคนเหล่านี้อพยพมาจากภาคเหนือนั่นเอง

แต่เดิมเผ่าชนคนไทยที่อยู่ทางภาคเหนือนั้นมีชื่อว่า “ยวน” หรือ “ไทยยวน” และเรียกภาษาที่พูดว่า “ภาษาไทยยวน” ซึ่งชื่อนี้ยังคงอยู่กับคนไทยยวนที่อพยพมาอยู่ในต่างถิ่น เช่นที่ อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ที่ยังคงเรียกตนเองว่า “ยวน” แต่สำหรับคนไทยในภาคเหนือปัจจุบันนี้เรียกตนเองว่า “คนเมือง” และเรียกภาษาของตนเองว่า “คำเมือง” หรือออกเสียงว่า “กำเมือง”

คนไทยยวนมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ร่วมสมัยกับคนไทยภาคกลาง กล่าวคือ บรรพชนชาวไทยยวนได้ตั้งมั่นสร้างบ้านแปลงเมืองเป็นอาณาจักรใหญ่อาณาจักรหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในเวลาต่อมาว่า “อาณาจักรล้านนาไทย” และมีพระเจ้ามังรายเป็นปฐมกษัตริย์พระองค์ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานีในปี พ.ศ. 1839 ด้วยเหตุนี้ นักประวัติศาสตร์จึงกำหนดให้ปี พ.ศ. 1839 เป็นปีเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนาไทย อาณาจักรนี้มีอาณาเขตกว้างขวางครอบคลุมบริเวณ 8 จังหวัดดังกล่าวมาข้างต้น อาณาจักรล้านนาไทยเจริญรุ่งเรืองมีวัฒนธรรม ภาษาและตัวอักษรของตนเองใช้ภายใต้การปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์มังรายเป็นเวลานานถึง 263 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 1839 จนถึงปี พ.ศ. 2101 อันเป็นที่เสียเอกราชให้แก่พม่า และจากนั้นมาอีกร่วม 200 ปีจึงพ้นจากอำนาจของพม่า แต่ก็ยังคงเป็นประเทศราชอยู่ คือเป็นประเทศราชของของกรุงรัตนโกสินทร์เรื่อยมา จึงถึงของสมัยของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย ในปี พ.ศ. 2476 ทางรัฐบาลได้ประกาศให้หัวเมืองต่างๆ มีฐานะเป็นจังหวัด ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย

เมื่อเมืองต่างๆในอาณาจักรไทยล้านนารวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยแล้ว ภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษามาตรฐานของประเทศก็แพร่กระจายไปยังทุกจังหวัดในภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แพร่ไปกับการศึกษาภาคบังคับ ที่ทำให้ครูและนักเรียนต้องใช้ภาษาไทยกลางในการเรียนการสอนในโรงเรียนอีกทั้งยังเผยแพร่ให้กับสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทำให้ ภาษาไทยกลางและอักษรไทยกลางเป็นที่ยอมรับของประชาชน จนต้องเลิกอ่านเขียนอักษรพื้นเมือง (อักษรธรรม) ของตนเองในที่สุด และส่วนภาษาพูดนั้นก็รับคำศัพท์ของภาษาไทยกลาง ไปใช้พูดจากันมากขึ้น เพียงแต่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นภาษาไทยเหนือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็มีส่วนให้เลิกใช้คำศัพท์ดั้งเดิมของตนเองได้ เช่นคำว่า “กางเกง” ภาษาถิ่นเหนือใช้คำว่า “เตี่ยว” เด็กรุ่นใหม่ในภาคเหนือจะใช้คำว่า “กางเกง” แทน อย่างนี้เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามภาษาที่ ประชาชนในภาคเหนือใช้กันทุกวันนี้ก็ยังคงลักษณะของภาษาไทยเหนืออยู่อย่างเด่นชัด ทั้งใน ด้านระบบเสียงและคำศัพท์ต่างๆ

เสียงในภาษา

1. ความหมายและประเภทของเสียงในภาษา

1.1 ความหมายของเสียงในภาษา

นิสา, ยุกา, และ ใจเอื้อ (2526: 11) กล่าวว่า เสียงในภาษา หมายถึง เสียงที่มนุษย์ เปล่งออกมาเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เสียงที่มนุษย์เปล่งออกมานี้เกิดขึ้น ได้โดยมนุษย์ใช้อวัยวะต่างๆทำงานร่วมกันโดยเป็นระบบอัตโนมัติ จนมนุษย์แทบไม่เอาใจใส่เลย ว่า เสียงในภาษาเกิดขึ้นได้อย่างไร

อภิรักษ์ (2547: 2) กล่าวถึงเสียงไว้เช่นกันว่า เสียง คือ สิ่งที่ผู้พูดเปล่งออกมา แต่ครั้งและผู้ฟังได้ยินเป็นเสียงเสียงหนึ่ง สรีระของการออกเสียงแต่ละเสียงแตกต่างกันไปตาม อวัยวะต่างๆที่ใช้ในช่องเสียงของผู้พูด ตั้งแต่กล่องเสียง ผ่านช่องคอ ช่องปาก และหรือช่องจมูก เพดานปาก ตลอดจนถึงริมฝีปาก เสียงในลักษณะนี้เมื่อพูดต่อเนื่องเป็นคำหรือถ้อยความจะมี คุณสมบัติเชิงกายภาพเป็นคลื่นเสียงต่อเนื่อง หากจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่ชัดเจนของเสียงแต่ละเสียง ในถ้อยความได้ยาก นอกจากนี้เสียงในลักษณะนี้ยังมีคุณสมบัติที่อาจมีการแปร (variation) ไป

ตามเสียงที่อยู่ในบริบทข้างหน้าหรือข้างหลังในคำหรือถ้อยความ และมักจะไม่มี ความคงที่ในการพูดแบบต่อเนื่อง (speech)

จากคำนิยามของเสียงในภาษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เสียงในภาษาคือเสียงพูดที่มนุษย์ใช้สื่อสารทำความเข้าใจกันเท่านั้น เสียงอื่นๆที่มนุษย์ไม่ได้เปล่งออกมาเพื่อสื่อความหมาย เช่น เสียงจาม เสียงหัวเราะ จึงไม่ถือเป็นเสียงในภาษา

1.2 ประเภทของเสียงในภาษา

กาญจนา (2524: 23) กล่าวว่า เสียงพูดของมนุษย์ซึ่งมีแตกต่างกันมากมายนั้น ถ้าจะพิจารณาอย่างกว้างๆก็จะเห็นได้ว่าอาจแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ พวกที่สามารถแยกออกจากเสียงอื่นได้โดยเด็ดขาดมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวจำพวกหนึ่ง กับพวกที่เป็นส่วนประกอบของเสียงอื่นไม่อาจจะแยกเปล่งเสียงได้โดยลำพังอีกพวกหนึ่ง พวกแรกมีเสียงสระ พยัญชนะ เป็นต้น เรียกว่าเป็น segmental sounds พวกหลังมีเสียงวรรณยุกต์ ทำนองเสียง เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็น supra – segmental features

สุธีวงศ์ (2531: 342) กล่าวว่า เสียงที่เปล่งออกมาแบ่งเป็นพวกหรือหน่วยใหญ่ๆได้สองพวก คือ

1. เสียงพยัญชนะ
2. เสียงสระ (ควมมากับเสียงวรรณยุกต์)

พิณทิพย์ (2533: 60) อธิบายว่า ในการเปล่งถ้อยความครั้งหนึ่งผู้พูดจะต้องเปล่งคำพูดออกมาในลักษณะพยางค์ ซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะและสระหรืออย่างน้อยต้องมีสระ อย่างไรก็ตามไม่ว่าพยางค์หรือถ้อยความนั้นๆจะสั้นยาวเพียงใดนอกจากเสียงพยัญชนะและสระแล้วลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งต้องปรากฏร่วมด้วยตลอดเวลาได้แก่ สัทสัมพันธ์ หรือ prosody (นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มใช้ศัพท์ว่า supra-segmental หรือ non-segmental features)

กล่าวโดยสรุปคือ เสียงในภาษานั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ประเภทแรกคือ พวกที่สามารถแยกออกจากเสียงอื่นได้โดยเด็ดขาด (segmental) ได้แก่ เสียงพยัญชนะ และเสียงสระ ส่วนประเภทที่สองคือ พวกที่เป็นส่วนประกอบของเสียงอื่น หรือ สัทสัมพันธ์ (supra-segmental) เช่น เสียงวรรณยุกต์ ทำนองเสียง เป็นต้น

ดังนั้น การตรวจเอกสารในหัวข้อ เสียงในภาษา ของผู้วิจัยนี้ จึงจะขอกล่าวถึงเสียงในภาษา ใน 3 หัวข้อใหญ่ คือ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และสัทสัมพันธ์

2. เสียงพยัญชนะ

2.1 คำนิยามของเสียงพยัญชนะ

นันทนา (2529: 16) กล่าวถึงเสียงพยัญชนะไว้ว่า หากพิจารณาตามลักษณะ สัทศาสตร์ของเสียงแล้ว เสียงพยัญชนะ (consonant) คือ เสียงที่เปล่งออกมา โดยกระแสลมที่ผ่านออกมาจากปอดนั้นอาจถูกบีบหรือกักโดยอวัยวะในการออกเสียงภายในปากคู่ใดคู่หนึ่ง เสียงพยัญชนะนั้นอาจเป็นเสียงโฆษะ (voiced) หรือเสียงอโฆษะ (voiceless) ก็ได้

อภิลักษณ์ (2547: 11) กล่าวว่า เสียงพยัญชนะ (consonant) คือ เสียงที่เปล่งออกมาโดยมีการสกัดกั้นทางเดินของกระแสลมในช่องเสียง ตั้งแต่ช่องปากลงไปถึงช่องคอจนถึงกล่องเสียง ทำให้กระแสลมไม่สามารถผ่านตลอดได้อย่างสะดวก

นิสา, ยุพา, และ ใจเอื้อ (2526: 25) ให้คำจำกัดความของเสียงพยัญชนะไว้ว่า เสียงพยัญชนะ คือเสียงที่เกิดขึ้นได้เพราะกระแสลมที่ออกมาจากปอดเดินทางผ่านเส้นเสียงในกล่องเสียง และอาจถูกปิดหรือกักไว้อย่างสนิทแน่นหรืออย่างหลวมๆหรือกักไว้เป็นบางส่วน โดยอวัยวะตั้งแต่ในช่องลำคอมาจนถึงอวัยวะในช่วงปากหรือโดยริมฝีปาก กระแสลมที่เดินผ่านเส้นเสียงออกมาอาจจะผ่านออกมาทางช่องปากหรือช่องจมูกก็ได้สุดแต่ว่าจะจะเป็นเสียงชนิดใด

กาญจนา (2524: 24-25) กล่าวถึงคำนิยามของเสียงพยัญชนะว่า เสียงพยัญชนะเป็นเสียงก้องหรือไม่ก้องก็ได้ ลมที่ใช้ในการเปล่งเสียงเมื่อผ่านเส้นเสียงจะถูกบีบให้ผ่านช่องแคบ

ช่องใดช่องหนึ่งจนเกิดเป็นเสียงเสียดแทรกก็ได้ ลมนั้นจะไม่ออกทางปากหรือทางจมูกแต่จะกลับถูกกลืนลงไปใหม่ก็ได้

จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า เสียงพยัญชนะ คือ เสียงที่เปล่งออกมาโดยมีการสกัดกั้นทางเดินของกระแสลมด้วยอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง ซึ่งอาจสกัดกั้นกระแสลมไว้ทั้งหมดหรือเป็นบางส่วนก็ได้ ทำให้กระแสลมไม่สามารถผ่านออกมาได้อย่างสะดวก เสียงพยัญชนะจะเป็นเสียงก้องหรือไม่ก้องก็ได้ และลมอาจผ่านออกมาทางช่องปากหรือช่องจมูกก็ได้

2.2 การทำงานของเส้นเสียง

กัลยา (2526: 84 อ้างถึงใน จินดา, 2542 : 64) กล่าวไว้ว่า ลักษณะการทำงานของเส้นเสียงที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงพยัญชนะมี 2 ลักษณะคือ แบบที่ทำให้เกิดเสียงก้องและแบบที่ทำให้เกิดเสียงไม่ก้อง โดย จินดา (2542: 64-65) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า

เสียงก้อง เกิดจากการที่เส้นเสียงวางตัวประชิดกันแต่ไม่ติดกันสนิท ลมจากปอดผ่านช่องระหว่างเส้นเสียงขึ้นมาได้ทำให้เส้นเสียงสั่น ตัวอย่างพยัญชนะที่เป็นเสียงก้องได้แก่ [b] [d] [z]

เสียงไม่ก้อง เกิดจากการที่เส้นเสียงวางตัวห่างจากกัน ลมจากปอดผ่านช่องระหว่างเส้นเสียงโดยอิสระ เส้นเสียงไม่มีการเคลื่อนไหว ตัวอย่างเสียงพยัญชนะที่เป็นเสียงไม่ก้องได้แก่ [p] [t] [s]

2.3 ลักษณะการออกเสียงพยัญชนะ

นันทนา (2529: 20) กล่าวว่า ลักษณะการออกเสียง (manner of articulation) คือ ลักษณะความสัมพันธ์กันระหว่างอวัยวะในการออกเสียงที่เคลื่อนที่ได้และอวัยวะที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ซึ่ง จินดา (2542: 69-70) ได้แบ่งลักษณะการออกเสียงพยัญชนะออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

1. เสียงกัก (stops) หรือเสียงระเบิด (plosives) การเกิดเสียงในลักษณะเช่นนี้ลมจากปอดจะขึ้นไปอยู่ที่ช่องจมูกไม่ได้ และในช่องปากลมจะถูกกักสนิทชั่วระยะเวลาหนึ่ง หลังจากนั้น

อวัยวะที่กักลมนั้นจะเคลื่อนตัวออกจากกันอย่างรวดเร็ว ลมที่ถูกกักไว้จะพุ่งออกมาทางปาก เสียงที่เกิดลักษณะนี้ เช่น [t] [th] [k] [kh] ฯลฯ

เสียงกักนี้มี 2 ชนิดคือ เสียงกักมีลม (aspirated stops) และเสียงกักไม่มีลม (unaspirated stops) เสียงกักมีลมเวลาออกเสียงจะมีกลุ่มลมตามออกมามาก เช่น [ph] [th] [kh] เสียงกักไม่มีลมเวลาออกเสียงจะมีกลุ่มลมตามออกมาเล็กน้อย เช่น [p] [t] [k]

2. เสียงเสียดแทรก (fricatives) ในการเปล่งเสียงเสียดแทรกนี้ อวัยวะในช่องปากที่เป็นจุดดัดแปลงลมอยู่ชิดกันมากแต่ไม่ถึงกับปิดสนิท ลมจึงแทรกตัวออกมาได้ เสียงที่เกิดลักษณะนี้ เช่น [f] [s] [v] [z]

3. เสียงกักเสียดแทรก (affricates) ในการเปล่งเสียงนี้มีการปิดกักลมในช่องปากสนิทชั่วระยะหนึ่ง แล้วอวัยวะที่ปิดกักลมจะเคลื่อนตัวออกจากกันเล็กน้อย การเคลื่อนตัวออกจากกันของอวัยวะออกเสียงนี้เกิดขึ้นช้ากว่าเวลาออกเสียงกัก จึงทำให้ลมเสียดแทรกออกมา เสียงที่เกิดลักษณะนี้ เช่น [tʰ] [tʰ] เสียงลักษณะนี้มีทั้งชนิดที่มีลม เช่น [tʰ] และไม่มีลม เช่น [t]

4. เสียงนาสิก (nasals) การเกิดเสียงนี้ลมจากปอดถูกกักไม่ให้ออกทางช่องปากแต่จะออกทางช่องจมูก โดยที่เพดานอ่อนและลิ้นไก่ลดลงอยู่ในลักษณะพับ เสียงที่เกิดลักษณะนี้ เช่น [m] [n] [ŋ]

5. เสียงข้างลิ้น (laterals) การเกิดเสียงนี้ลมจากปอดจะถูกปิดกั้นตรงกลางของปากและจะลอดออกมาได้ทางข้างลิ้น เสียงที่เกิดลักษณะนี้ได้แก่ [l] [ɭ]

6. เสียงร้ว (rolls) ในการเปล่งเสียงร้ว ภายในช่องปากอวัยวะหนึ่งจะเคลื่อนไปกระทบกับอวัยวะอีกส่วนหนึ่งหลายครั้งติดต่อกัน ฐานที่เกิดเสียงร้วมี 2 ที่ คือ ฐานปุ่มเหงือก ปลายลิ้นจะกระทบกับปุ่มเหงือก และฐานลิ้นไก่ ลิ้นไก่จะกระทบกับลิ้นส่วนหลัง ได้แก่ [r] และ [R]

7. เสียงกระทบ (taps) ในการเปล่งเสียงนี้ลมจากปอดจะดันให้อวัยวะในปากส่วนหนึ่งเคลื่อนไปกระทบกับอวัยวะอีกส่วนหนึ่ง 1 ครั้ง เช่น เสียง [r] (ปลายลิ้นกระทบกับปุ่มเหงือก)

8. เสียงเปิด (approximants) ในการออกเสียงนี้อวัยวะในปากจะเคลื่อนเข้าหากันเล็กน้อย ลมจากปากจะเคลื่อนผ่านช่องปากออกไปได้สะดวก เช่น เสียง [w] [j] เสียงชนิดนี้มีลักษณะการเกิดคล้ายกับเสียงสระจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเสียงกึ่งสระ (semivowels)

2.4 ฐานที่เกิดเสียงพยัญชนะ

นันทนา (2529: 18) กล่าวถึงฐานที่เกิดของเสียงว่า คือจุดที่ลมถูกกักหรือบีบก่อนที่จะถูกปล่อยให้ผ่านออกมาทางช่องปากหรือช่องจมูก และจุดดังกล่าวนี้เกิดจากการที่อวัยวะพวกที่เคลื่อนที่ได้เคลื่อนไปสัมผัสกับอวัยวะที่เคลื่อนที่ไม่ได้

พิณทิพย์ (2533: 18-19) ได้กล่าวถึงที่เกิดเสียงพยัญชนะไว้ 12 ฐาน ดังนี้

ในกระบวนการออกเสียงจะต้องใช้อวัยวะ ณ จุดต่างๆในปากหรือมีที่เกิดเสียงต่างกัน อวัยวะที่ใช้ต้องมี 2 ส่วนประกอบกันเสมอ คือ ใช้ส่วนที่เคลื่อนที่ได้ (กรณ์) ประกอบกับส่วนที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (ฐาน) ในที่นี้จึงเรียกว่าฐานกรณ์เมื่อกล่าวถึงอวัยวะคู่ที่ใช้ในการออกเสียง แต่เมื่อพูดถึงเสียงจะใช้แต่เพียงฐาน เช่น เสียงจากฐานปุ่มเหงือก มีฐานกรณ์คือปุ่มเหงือกกับปลายลิ้น เป็นต้น

การใช้อวัยวะในการเปล่งเสียงพูด ณ จุดต่างๆในปากทำให้มีที่เกิดเสียงต่างกัน ฐานกรณ์ที่ใช้ในการออกเสียงประกอบกับลักษณะการบังคับกระแสลมต่างๆทำให้มีการแปรเสียงได้มากมาย เสียงพยัญชนะที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้พิจารณาที่เกิดเสียงตามตารางสัทอักษรสากลฉบับปรับปรุงปีคริสต์ศักราช 1951 และคริสต์ศักราช 1979 เป็นเกณฑ์

1. ฐานริมฝีปาก เสียงจากฐานริมฝีปาก (bilabial) เกิดจากการใช้ริมฝีปากทั้งสองซึ่งอาจจัดตัวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามประเภทของเสียง เช่น เสียง [p] ใช้ริมฝีปากทั้งสอง

จรดกันสนิทแน่น เส้นเสียงเปิดกว้าง และไม่มีลมหายใจประกอบ หรือเสียง [β] ริมฝีปาก ทั้งสองเข้ามาใกล้กันมาก มีลมจากปอดเสียดแทรกผ่าน เส้นเสียงสั่นสะเทือน เป็นต้น

2. ฐานริมฝีปากกับฟัน เสียงจากฐานริมฝีปากกับฟัน (labio-dental) เกิดจากการใช้ ริมฝีปากล่างกับฟันบน เช่น เสียงนาสิกจากฐานริมฝีปากกับฟัน [m] เสียงเสียดแทรกฐาน ริมฝีปากกับฟัน [f v] เป็นต้น

3. ฐานฟัน เสียงจากฐานฟัน (dental) เกิดจากการใช้ปลายลิ้นกับฟันบน เช่น เสียง ระเบิดจากฐานฟัน [t d] หรือใช้ปลายลิ้นไว้ใกล้ฟันบน เช่น เสียงเสียดแทรกฐานฟัน [θ ð] เป็นต้น

4. ฐานปุ่มเหงือก เสียงจากฐานปุ่มเหงือก (alveolar) เกิดจากการใช้ปลายลิ้นกับ ปุ่มเหงือก เช่น เสียงระเบิดจากฐานปุ่มเหงือก [t d] หรือเสียงเสียดแทรกจากฐานปุ่มเหงือก [s z] เป็นต้น

5. ฐานบริเวณหลังปุ่มเหงือก เสียงจากฐานบริเวณหลังปุ่มเหงือก (post-alveolar) เกิดจากการใช้ปลายลิ้นในลักษณะพับไปข้างหลังเล็กน้อยกับบริเวณหลังปุ่มเหงือก เช่น เสียงเปิด จากฐานบริเวณหลังปุ่มเหงือก [r] เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเสียงลิ้นม้วน (retroflex) ซึ่งเกิดจากการม้วนปลายลิ้นไปบริเวณ เพดานแข็งตอนหน้าหรือบริเวณเพดานแข็ง ซึ่งเสียงลิ้นม้วนนี้มีการพับลิ้นมากกว่าเสียงฐาน บริเวณหลังปุ่มเหงือกที่ได้กล่าวข้างต้น เช่น เสียงระเบิดลิ้นม้วน [ʈ] เสียงนาสิกลิ้นม้วน [ɳ] เสียงเสียดแทรกลิ้นม้วน [ʂ] เสียงเปิดลิ้นม้วน [ɻ] เป็นต้น

6. ฐานปุ่มเหงือกเพดานแข็ง เสียงจากฐานปุ่มเหงือกเพดานแข็ง (palato-alveolar) เกิดจากการยกปลายลิ้นไปบริเวณปุ่มเหงือกหรือหลังปุ่มเหงือกเล็กน้อย แต่ในขณะที่เดียวกันลิ้น ส่วนหน้ายกขึ้นสู่เพดานแข็ง เช่น เสียงเสียดแทรกจากฐานปุ่มเหงือกเพดานแข็ง [ʃ] หรือคือ เสียงคล้าย sh ของคำ shoe ในภาษาอังกฤษ

7. ฐานเพดานแข็งปุ่มเหงือก เสียงจากฐานเพดานแข็งปุ่มเหงือก (alveolo-palatal) เกิดจากการให้ปลายลิ้นอยู่ในระดับปกติหรือลดต่ำลงใกล้กับฟันล่าง ในขณะที่เดียวกันลิ้นส่วนหน้า ยกขึ้นสู่เพดานแข็ง เช่น เสียงเสียดแทรกจากฐานเพดานแข็งปุ่มเหงือก [ʒ] เช่นในเสียงต้นคำ Zima ในภาษาโปลิซซึ่งแปลว่า ฤดูหนาว เป็นต้น

8. ฐานเพดานแข็ง เสียงจากฐานเพดานแข็ง (palatal) เกิดจากการยกลิ้นส่วนหน้า ขึ้นสู่บริเวณเพดานแข็ง เช่น เสียงเปิดจากฐานเพดานแข็ง [j] เสียงเสียดแทรกจากฐานเพดานแข็ง [ç] และเสียงระเบิดจากฐานเพดานแข็ง [c] เป็นต้น

9. ฐานเพดานอ่อน เสียงจากฐานเพดานอ่อน (velar) เกิดจากการยกลิ้นส่วนหลัง ขึ้นสู่บริเวณเพดานอ่อน เช่น เสียงระเบิดจากฐานเพดานอ่อน [k g] เสียงเสียดแทรกจากฐานเพดานอ่อน [x] เป็นต้น

10. ฐานลิ้นไก่ เสียงจากฐานลิ้นไก่ (uvular) เกิดจากการยกลิ้นส่วนหลังขึ้นสู่บริเวณลิ้นไก่ ถ้าลิ้นส่วนหลังจรดกับลิ้นไก่อย่างสนิทแน่นได้เสียงระเบิดจากฐานลิ้นไก่ [q ɢ] หรือถ้ายกลิ้นส่วนหลังขึ้นไปใกล้กับลิ้นไก่อมากจนมีกระแสลมแทรกจะได้เสียงเสียดแทรกจากฐานลิ้นไก่ [χ ʁ] เป็นต้น

11. ฐานผนังคอ เสียงจากฐานผนังคอ (pharyngal) เกิดจากการลดโคนลิ้นลงสู่บริเวณช่องคอ เช่น ลงโคนลิ้นลงใกล้กับผนังคอมากจนมีกระแสลมแทรกออก ได้เสียงเสียดแทรกจากฐานผนังคอ [h ʕ] เป็นต้น

12. ฐานเส้นเสียง เสียงจากฐานเส้นเสียง (glottal) เกิดจากการที่เส้นเสียงเข้ามาชิดติดกันซึ่งได้เสียงหยุดจากฐานเส้นเสียง [ʔ] หรือเส้นเสียงเข้ามาใกล้กันมีลมแทรกออก ได้เสียงเสียดแทรกจากฐานเส้นเสียง [h] เป็นต้น

2.5 การบรรยายเสียงพยัญชนะ

พินทิพย์ (2533: 20) กล่าวไว้ว่า การบรรยายเสียงพยัญชนะอาศัยหลักพื้นฐานขององค์ประกอบในการพูดนั่นเอง กล่าวคือต้องบรรยายตามลำดับดังนี้

1. กลไกกระแสลม โดยบอกว่าเป็นกลไกกระแสลมจากปอด จากกล่องเสียง หรือจากเพดานอ่อน แต่เสียงของภาษาต่างๆในโลกอาศัยกลไกกระแสลมจากปอดส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อบรรยายเสียงในบางภาษาจึงสามารถละไว้ในฐานที่เข้าใจได้
2. ทิศทางของกระแสลม โดยบรรยายว่าเป็นทิศทางลมเข้าหรือทิศทางลมออก อย่างไรก็ตาม เสียงส่วนใหญ่ในภาษาต่างๆมีทิศทางของกระแสลมแบบลมออก จึงอาจจะไว้ในฐานที่เข้าใจได้เช่นกันว่าเป็นลมออก
3. การทำงานของกล่องเสียง ในที่นี้บรรยายว่าเส้นเสียงสั้นสะเทือนหรือเส้นเสียงเปิดกว้าง นั่นคือบรรยายว่าเสียงก้องหรือเสียงไม่ก้อง สำหรับเสียงหยุดที่เส้นเสียง [?] เป็นเสียงไม่ก้องเสมอ
4. ลักษณะของเพดานอ่อน โดยบอกว่าเพดานอ่อนลดลง (ให้ลมออกทางช่องจมูก) หรือเพดานอ่อนยกสูงติดผนังคอ (ให้ลมออกทางช่องปาก) อย่างไรก็ตาม ถ้ากล่าวถึงประเภทของเสียงแล้วไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงข้อนี้ก็ได้อีก เนื่องจากการระบุประเภทของเสียงสามารถอธิบายลักษณะของเพดานอ่อนได้
5. ประเภทของเสียง ได้แก่บรรยายว่าเป็นเสียงระเบิด เสียงนาสิก หรือเสียงอื่นๆ เป็นต้น เมื่อกล่าวถึงประเภทของเสียงในลักษณะนี้แล้วสามารถอธิบายลักษณะการบังคับกระแสลมและลักษณะของเพดานอ่อนได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว
6. ที่เกิดเสียง ได้แก่บรรยายว่าเสียงนั้นเกิดจากฐานใด เป็นต้น

ดังนั้นการบรรยายเสียงพยัญชนะอย่างง่ายคือไม่ต้องกล่าวถึงข้อ 1 2 และ 4
กระทำได้ดังนี้ เช่น

[p] เสียงไม่ก้อง จากฐานริมฝีปาก เป็นเสียงระเบิด

[n] เสียงก้อง (อาจละไว้ได้เพราะตามธรรมชาติแล้วเสียงนาสิกเป็นเสียงก้องเสมอ)
จากฐานปุ่มเหงือก เป็นเสียงนาสิก

[f] เสียงไม่ก้อง จากฐานริมฝีปากกับฟัน เป็นเสียงเสียดแทรก

[ts] เสียงไม่ก้อง จากฐานปุ่มเหงือก เป็นเสียงกักเสียดแทรก เป็นต้น

3. เสียงสระ

3.1 คำนิยามของเสียงสระ

อมร (2535: 45) กล่าวถึงคำนิยามของเสียงสระว่า เสียงสระสามารถให้คำนิยามได้
ใน 2 ระดับ คือ

1. ในระดับสัทศาสตร์ เสียงสระจะเกิดจากลมที่ปอดเดินทางผ่านเส้นเสียงออกมา
ตามช่องออกเสียง โดยส่วนใหญ่ทำให้เกิดการสั่นของเส้นเสียง ลมจะผ่านออกมาทางช่อง
กลางของปากโดยไม่มีการกักกั้น ลมออกได้สะดวก จึงไม่เกิดการเสียดสีของกระแสอากาศกับ
ฐานกรณ์ จะเป็นลักษณะ open หรือ wide open approximation ขณะที่เกิดจะมี velic
closure หรือไม่ก็ได้

2. ในระดับสรีรวิทยา คือเสียงที่มีความเด่นที่สุดในพยางค์ คือเสียงที่ดังที่สุด ทำ
หน้าที่เป็นแกนของพยางค์ (syllable nucleus) สามารถนำหน้าหรือตามหลังด้วยพยัญชนะได้

กาญจนา (2524: 23) ให้คำนิยามของเสียงสระไว้ว่า สระ (ส.สวร) แปลว่า เสียงเป็นเสียงก้องซึ่งออกเสียงได้นาน หมายถึงเสียงซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนของพยางค์ ลักษณะของสระที่สำคัญดังนี้คือ

เป็นเสียงก้องที่เปล่งโดยให้ลมออกทางช่องปาก อย่างที่อวัยวะในช่องปากจะไม่ปิดกั้นลมหรือทำให้เกิดเป็นช่องแคบจนลมต้องออกอย่างมีเสียงเสียดแทรก หรืออย่างที่ทำให้อวัยวะในช่องปากส่วนใดส่วนหนึ่งยื่นสะบัด

อภิลักษณะ (2547: 24) กล่าวว่า เสียงสระเป็นเสียงที่ออกโดยไม่มีการสกัดกั้นทางเดินของลมในช่องคอหรือช่องปาก ลมปอดผ่านกล่องเสียงขึ้นมาทางหลอดเสียงและผ่านออกทางปาก ความดันในช่องปากมีน้อยกว่าความดันใต้กล่องเสียง ประกอบกับเส้นเสียงอยู่ในภาวะหย่อนพอเหมาะที่จะสั่น เสียงสระจึงเป็นเสียงโฆษะ เสียงสระอโฆษะก็มีแต่ไม่ได้ใช้ในภาษาส่วนมาก รวมทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษด้วย นอกจากในการพูดแบบกระซิบ

จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า เสียงสระ คือ เสียงที่เปล่งออกมาจากปอดโดยไม่มีการสกัดกั้นทางเดินของกระแสลม ลมสามารถเดินทางผ่านออกมาทางช่องปากได้อย่างสะดวก ไม่มีการเสียดสีของกระแสลมกับฐานกรรณ เสียงสระส่วนใหญ่เป็นเสียงก้อง ออกเสียงได้นาน ทำหน้าที่เป็นแกนของพยางค์

3.2 ประเภทของเสียงสระ

จินดา (2542: 85) แบ่งเสียงสระในภาษาต่างๆ ออกเป็น 2 ประเภท คือ สระเดี่ยว และสระเลื่อน (หรือสระประสม)

3.2.1 **สระเดี่ยว** จินดา (2542: 85) กล่าวว่า สระเดี่ยวได้แก่สระที่ขณะเปล่งเสียง ลักษณะของลิ้นและริมฝีปากไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ตำแหน่งจุดสูงสุดของลิ้นจะมีตำแหน่งเดียว

สระเดี่ยวแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ สระเดี่ยวสั้นและสระเดี่ยวยาว เช่น

ก	ข
[pa]	[paa]
[so]	[soo]
[ti]	[tii]

เสียงสระในคำต่างๆในแถว ก เป็นเสียงสระเสียงสั้น ส่วนสระในคำต่างๆในแถว ข เป็นสระเสียงยาว

การใช้สัทอักษรบันทึกสระเดี่ยวเสียงยาว อาจใช้สระเดี่ยว 2 ตัวเขียนต่อกัน เช่น [oo] [ii] หรือใช้ : ประกอบกับสระเสียงสั้นเป็น [o:] [i:] ก็ได้

3.2.2 สระประสม อภิลักษณ์ (2547: 30 อ้างถึง คลาร์กและยาลดอบ, 1995: 67,72-74) กล่าวถึงสระประสมไว้ว่า คือลักษณะที่แกนพยางค์ประกอบด้วยเสียงสระมากกว่า 1 เสียง โดยมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

1) **สระประสมสองเสียง** (diphthong) ประกอบด้วยสระ 2 เสียง ใน 3 ลักษณะ คือ

1.1) สระ 2 เสียงมีความเด่นเท่าเทียมกัน สระทั้ง 2 เป็นเป้า (target) ของการออกเสียง โดยให้ความยาวนานของเสียงแต่ละสระเท่าเทียมกัน เช่น [ou] ในคำว่า “boat” “เรือ” ในภาษาอังกฤษ เป็นต้น

1.2) เน้นสระเสียงที่ 2 (on glide) สำหรับสระเสียงแรก ลื่นเคลื่อนผ่านไปรวดเร็วเพื่อเน้นสระเสียงที่ 2 เช่น [oi] ในคำว่า “sea” “ทะเล” ในภาษาอังกฤษบางสำเนียง เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้สระเสียงแรกลดรูป (reduced) และเกริ่นนำสระเสียงที่ 2 ซึ่งเป็นเป้าฐานกรณ์ (target articulation)

1.3) เน้นสระเสียงแรก (off glide) สำหรับสระตัวแรกเน้นและผ่านสระที่ 2 ไปอย่างรวดเร็วปิดท้ายเสียง เช่น [oɪ] ในคำว่า “or” “หรือ” ในภาษาอังกฤษบางสำเนียง เป็นต้น ในทำนองกลับกันกับสระเน้นเสียงที่ 2 สระเสียงที่ 2 ลดรูปและปิดท้ายสระตัวแรกซึ่งเป็นเป้าฐานกรณ์

2) **สระประสมสามเสียง** (triphthong) สระทั้ง 3 ทำหน้าที่ร่วมกันเป็นแกนพยางค์ เช่น [aɪə] ในคำว่า “hire” “จ้าง” ในภาษาอังกฤษบางสำเนียง เป็นต้น

3.3 สระมาตรฐานหรือสระหลัก (cardinal vowels)

นันทนา (2529: 32) กล่าวถึงสระมาตรฐานหรือสระหลักว่า ในการอธิบายสระของสัทศาสตร์สากล จะยึดหลักการอธิบายเสียงเป็น 3 ประการ คืออธิบายถึงส่วนของลิ้นที่ใช้ในการออกเสียง (tongue position) ความสูงต่ำของลิ้นในการออกเสียง (tongue height) และลักษณะริมฝีปาก (lip position) แต่เนื่องจากการยากที่จะบอกลักษณะความแตกต่างของเสียงสระแต่ละเสียงในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เพราะในการออกเสียงสระนั้น ไม่มีการสัมผัสกันระหว่างอวัยวะส่วนใดภายในปาก จึงได้ยึดถือเอาสระหลัก (cardinal vowels) ขึ้นเป็นหลักในการอธิบายเสียงสระในภาษาต่างๆ โดยใช้วิธีเปรียบเทียบสระในภาษาต่างๆกับสระหลักนั้น

นิสา, ยุพา, และ ใจเอื้อ (2526: 28) กล่าวถึงสระมาตรฐานหรือสระหลักไว้ในทำนองเดียวกันว่า เนื่องจากสระในแต่ละภาษามีความแตกต่างกันมากจนไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันอย่างถูกต้องได้ ดังตัวอย่างสระในคำว่า book [buk] ก็ไม่เหมือนกับสระในคำว่า บุค [buk] สระในคำว่า mid [mid] ก็ไม่เหมือนกันสระในคำว่า มิติ [mit]

ดังนั้นนักภาษาศาสตร์จึงได้คิดสระมาตรฐานขึ้น (cardinal vowels) แนวความคิดของนักภาษาศาสตร์ที่จะตั้งสระขึ้นมาเพื่อให้ได้ใช้เป็นกลางๆโดยที่ไม่ใช่สระในภาษาหนึ่งภาษาใดนี้ ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1844 โดย A.J.Ellis และคำว่า cardinal นี้ได้เริ่มใช้ใน ค.ศ.1867 โดยนักภาษาศาสตร์ชื่อ A.M.bell แต่ก็ยังไม่ได้อยู่ในระบบระเบียบที่จะเรียกได้ว่าสระมาตรฐานจริงๆ จนกระทั่งต่อมาศาสตราจารย์ Daniel Jones ซึ่งสอนภาษาศาสตร์อยู่ที่ University College,

London ได้คิด cardinal vowels ให้มีระบบระเบียบที่เป็นมาตรฐานขึ้นอย่างแท้จริง ตั้งแต่ราวๆ สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เป็นที่แพร่หลายยอมรับใช้กันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

เราจึงอาจกล่าวได้ว่า Daniel Jones เป็นผู้คิดตั้งระบบ cardinal vowels ขึ้นเพื่อใช้เป็นสระมาตรฐานสำหรับให้สระในภาษาอื่นๆ มาเทียบ cardinal vowels จึงไม่ใช่สระของภาษาหนึ่งภาษาใดในโลก

3.3.1 กฎเกณฑ์ในการตั้งสระมาตรฐานหรือสระหลัก นิสา, ยูพา, และ ใจเอื้อ (2526: 28) อธิบายถึงกฎเกณฑ์ในการตั้งสระมาตรฐานหรือสระหลักไว้ ดังนี้

เนื่องจาก cardinal vowels มีใช่สระในภาษาหนึ่งภาษาใด และก็ต้องการให้ใช้เป็นสระมาตรฐานได้จริงๆ Daniel Jones จึงต้องสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาว่า

“เสียงสระอะไรจะเกิดขึ้นได้บ้างเมื่อลิ้นและริมฝีปากอยู่ในลักษณะต่างๆ”

ดังนั้นเขาจึงกำหนด vowel no.1 [i] ขึ้นก่อน เพราะ [i] เป็นสระที่ลิ้นจะยกได้สูงที่สุด แต่ยังมีช่องว่าง (open approximation) และลิ้นมาข้างหน้าได้มากที่สุด หรือใช้ลิ้นส่วนหน้าที่สุด ซึ่งเราจะเรียกว่าปิด (close) ที่สุด และหน้า (front) ที่สุด

ต่อมาเขาก็กำหนด vowel no.5 [a] ซึ่งเป็นเสียงสระที่ลิ้นจะลดลงได้ต่ำที่สุด และใช้ลิ้นส่วนที่อยู่หลัง (back) ที่สุด ซึ่งเราจะเรียกว่าเปิด (open) ที่สุด และหลัง (back) ที่สุด

การที่ Daniel Jones คิด C.V. no.1 และ C.V. no.5 ก่อนเสียงสระอื่นๆ เพราะเสียงสระทั้งสองเป็นจุดที่สุดของกรอบนอกของโครงรูปลิ้น แล้ว Jones ก็ได้กำหนด cardinal vowels อื่นๆ ตามมาโดยใช้กฎเกณฑ์อันเดียวกัน และลดระดับของลิ้นในระยะห่างเท่าๆ กัน cardinal vowels 8 เสียงแรกที่ Jones คิดขึ้น เรียกว่า primary cardinal vowels อันเป็นสระมาตรฐานขั้นต้น สระมาตรฐานทั้ง 8 เสียงนี้ เป็นเสียงสระที่เป็นธรรมชาติที่สุด เป็น

เสียงสระที่อยู่ส่วนนอกสุด สระในทุกๆภาษาจะเกิดอยู่ภายในกรอบแห่งสระมาตรฐาน (vowel area) นี้ทั้งสิ้น

3.3.2 สระมาตรฐานชุดหลัก พิณทิพย์ (2533: 26-27) กล่าวถึงสระมาตรฐานชุดหลักไว้ว่า กำหนดให้มีจุด สองจุดในปากโดยที่จุดทั้งสองอยู่ในทิศทางตรงกันข้าม (บนกับล่าง) จุดบน เป็นตำแหน่งที่สูงสุดที่ลิ้นส่วนหน้าจะยกขึ้นได้โดยไม่แตะเพดานแข็งและไม่มีลมเสียดแทรก กำหนดให้เป็นเสียงสระ [i] ส่วน จุดล่าง เป็นตำแหน่งต่ำสุดที่ลิ้นส่วนหลังจะลดลงได้ซึ่งเป็นตำแหน่งของลิ้นในขณะเปล่งเสียง [a]

จากตำแหน่งของลิ้น ณ เสียง [i] ซึ่งปากเหี่ยยดมากที่สุด ส่วนหน้าของลิ้นจะลดลงอีก 3 ระยะเท่าๆกัน ซึ่งได้เสียงสระ [e] [ɛ] [a] ตามลำดับ และรูปปากจะค่อยๆกว้างขึ้น

จากตำแหน่งของลิ้น ณ เสียง [a] ซึ่งปากกว้างมากที่สุด ส่วนหลังของลิ้นจะยกสูงขึ้น 3 ระยะเท่าๆกัน ซึ่งได้เสียงสระ [ɔ] [o] [u] ตามลำดับ และรูปปากจะค่อยๆห่อมากขึ้น

ดังนั้นสระมาตรฐานชุดหลักจึงประกอบไปด้วย 8 เสียง ซึ่งบรรยายได้ดังนี้

สระหน้า

1. [i] สระสูง (ลิ้นส่วนหน้ายกสูง) ลิ้นส่วนหน้า ปากไม่ห่อ (เหี่ยยดมาก)
2. [e] สระกึ่งสูง ลิ้นส่วนหน้า ปากไม่ห่อ
3. [ɛ] สระกึ่งต่ำ ลิ้นส่วนหน้า ปากไม่ห่อ
4. [a] สระต่ำ (ลิ้นส่วนหน้าลดต่ำ) ลิ้นส่วนหน้า ปากไม่ห่อ (ปากเปิดกว้างมาก)

สระหลัง

5. [ɑ] สระต่ำ (ลิ้นส่วนหลังลดต่ำ) ลิ้นส่วนหลัง ปากไม่ห่อ (ปากเปิดกว้างมาก)
6. [ɔ] สระกึ่งต่ำ ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ
7. [o] สระกึ่งสูง ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ
8. [u] สระสูง (ลิ้นส่วนหลังยกสูง) ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ (ห่อมาก)

3.3.3 สระมาตรฐานชุดรอง พิณทิพย์ (2533: 27-28) กล่าวว่า ในการกำหนดสระมาตรฐานชุดหลักเพียง 8 เสียงนั้น ยังไม่สามารถใช้บรรยายครอบคลุมเสียงสระส่วนใหญ่ที่มีใช้ในภาษาต่างๆ แคนเน็ล โจนส์ จึงกำหนดสระมาตรฐานชุดรองขึ้น โดยยังยึดลักษณะของลิ้นในสระมาตรฐานชุดหลักเป็นเกณฑ์ แต่ปรับรูปปากให้อยู่ลักษณะตรงกันข้าม ดังนี้

สระหน้า

9. [y] สระสูง ลิ้นส่วนหน้า ปากห่อ (ห่อมาก) คล้ายสระ [i] แต่ปากห่อ
10. [ø] สระกึ่งสูง ลิ้นส่วนหน้า ปากห่อ คล้ายสระ [e] แต่ปากห่อ
11. [œ] สระกึ่งต่ำ ลิ้นส่วนหน้า ปากห่อ คล้ายสระ [ɛ] แต่ปากห่อ
12. [æ] สระต่ำ ลิ้นส่วนหน้า ปากห่อ (ขณะเดียวกันปากเปิดกว้างมาก) คล้ายสระ [a] แต่ปากห่อ

สระหลัง

13. [ɔ] สระต่ำ ลิ้นส่วนหลัง ปากห่อ (ขณะเดียวกันปากเปิดกว้างมาก)
คล้ายสระ [ɑ] แต่ปากห่อ
14. [ʌ] สระกึ่งต่ำ ลิ้นส่วนหลัง ปากไม่ห่อ คล้ายสระ [ɔ] แต่ปาก
ไม่ห่อ
15. [ɤ] สระกึ่งสูง ลิ้นส่วนหลัง ปากไม่ห่อ คล้ายสระ [o] แต่ปาก
ไม่ห่อ
16. [u] สระสูง ลิ้นส่วนหลัง ปากไม่ห่อ (ปากเหยียดมาก) คล้ายสระ
[u] แต่ปากไม่ห่อ

นอกจากนี้แดเนียด โจนส์ ยังกำหนดสระสูงอีก 2 เสียงที่มีลักษณะอยู่
ระหว่างเสียง [i] และ [u] โดยเสียงหนึ่งปากไม่ห่อและอีกเสียงหนึ่งปากห่อ นั่นคือสระหลักที่
17 และ 18

สระกลาง

17. [ɪ] สระสูง ปากไม่ห่อ
18. [e] สระสูง ปากห่อ

นักสัทศาสตร์ได้กำหนดสระมาตรฐานเพิ่มขึ้นอีก 4 เสียงในตำแหน่งส่วนกลาง
ของลิ้น ซึ่ง จินดา (2542: 84) กล่าวถึงสระหลักที่ 19-22 ไว้ โดยเรียกสระกึ่งสูงว่าสระกึ่งปิด
เรียกสระกึ่งต่ำว่าสระกึ่งเปิด ดังนี้

19. [] สระกึ่งปิด กลาง ปากไม่ห่อ

20. [ə] สระกึ่งปิด กลาง ปากห่อ

21. [ɜ] สระกึ่งเปิด กลาง ปากไม่ห่อ

22. [ɛ] สระกึ่งเปิด กลาง ปากห่อ

สำหรับสระหลักที่ 19 20 21 22 นี้ เนื่องจากฟังข้อแตกต่างได้ลำบากมาก นักสัทศาสตร์จึงมักไม่นิยมใช้ แต่จะใช้เสียงสระ [ə] ซึ่งอยู่ที่ใจกลางของแผนภูมิสระแทน (กัลยา, 2526: 108 อ้างถึงใน จินดา, 2542: 84)

3.3.4 ประโยชน์ของสระมาตรฐาน พิณฑิพย์ (2533: 30) กล่าวไว้ว่า สระมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยแดเนียล โจนส์นั้น นอกจากจะใช้บรรยายสระโดยทั่วไปแล้ว ยังสามารถใช้เทียบเสียงสระที่มีปรากฏในภาษาต่างๆ ได้ เช่น [a] ในภาษาไทยคล้ายกับสระมาตรฐานสระที่ 4 แต่มีสัทลักษณะค่อนข้างไปทางส่วนหลัง (retracted) มากกว่าสระมาตรฐานสระที่ 4 เล็กน้อย หรือเสียง [ɑ] ในภาษาอังกฤษสำเนียงอังกฤษ คล้ายสระมาตรฐานสระที่ 5 แต่มีสัทลักษณะในบริเวณด้านหน้า (advanced) มากกว่าสระมาตรฐานสระที่ 5 เล็กน้อย เป็นต้น ซึ่งการเทียบเสียงเหล่านี้มีประโยชน์ในการวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษาต่างๆ ทั่วโลก

3.4 การอธิบายลักษณะของเสียงสระ

กาญจนา (2524: 23-24) กล่าวถึงการอธิบายลักษณะของเสียงสระว่า โดยเหตุที่ลมซึ่งทำให้เกิดเสียงสระจะต้องไม่ถูกปิดกั้นหรือถูกบังคับให้ผ่านช่องแคบใดๆ ในปาก ลักษณะของปากจึงต้องเป็นโพรง การที่จะเปล่งเสียงสระให้แตกต่างกันไปได้ก็ด้วยการแต่งรูปปากให้มีลักษณะต่างๆ กัน การอธิบายลักษณะของสระแต่ละเสียงจึงมีเกณฑ์ที่จะใช้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของริมฝีปาก ริมฝีปากอาจจะห่อกลม (rounded) หรือรี (unrounded) ตามขนาดต่างๆ กัน ถ้าลิ้นอยู่ในตำแหน่งเดียวกันแต่เปล่งเสียงสระให้เป็นรูปกลมครั้งหนึ่งเป็นรูปรีอีกครั้งหนึ่งก็จะได้เสียงสระที่ต่างกัน เป็นต้น

2. ส่วนของลิ้น ภาพที่ได้จากการฉายรังสีเอกซ์ (x-ray) ขณะที่ย่อออกเสียงสระต่างๆ ทำให้ทราบว่า ลิ้นส่วนหน้าหรือส่วนหลังจะยกขึ้นใกล้เพดานในขณะที่เปล่งเสียงสระหนึ่งๆ เราจึงเรียกสระตามส่วนของลิ้นที่ยกขึ้นนั้น ถ้าออกเสียงสระใดลิ้นส่วนหน้ายกขึ้นใกล้เพดานแข็งก็เรียกสระนั้นว่าสระหน้า (front vowel) ถ้าออกเสียงสระใดลิ้นส่วนหลังยกขึ้นใกล้เพดานอ่อนก็เรียกสระนั้นว่าสระหลัง (back vowel)

3. ระดับของลิ้น ความสูงต่ำของลิ้นที่ยกขึ้นใกล้เพดานก็มีส่วนสำคัญในการทำให้เสียงสระแตกต่างกันไป ความสูงต่ำนี้อาจจะกำหนดได้หลายระดับ แต่ในการอธิบายเสียงสระภาษาไทยควรกำหนดไว้เพียง 4 ระดับ คือ สูง กลางสูง กลางต่ำ ต่ำ เท่านั้น ถ้าลิ้นยกขึ้นสูง ช่องว่างระหว่างลิ้นกับเพดานก็จะปิดแคบ เสียงสระที่เกิดเมื่อลิ้นยกขึ้นสูงก็มักจะเรียกว่าสระสูงหรือสระปิด (close vowel) ถ้าออกเสียงสระใดลิ้นวางราบอยู่ในระดับต่ำก็เรียกสระนั้นว่าสระต่ำหรือสระเปิด (open vowel)

วิไลวรรณ (2524: 58) กล่าวถึงความจำเป็นของการอธิบายลักษณะเสียงสระไว้ว่า ลักษณะริมฝีปาก ส่วนของลิ้น และระดับลิ้น ใช้อธิบายเสียงสระในภาษาได้ทั่วไป สำหรับในภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และอีกหลายๆภาษา ข้อ 1 ไม่ใช่สิ่งจำเป็นเพราะเรามีข้อสังเกตว่า ถ้าเป็นสระที่ใช้ส่วนหลังของลิ้นริมฝีปากจะห่อกลม เช่น สระ อู อู โอะ โอ เอะ ออ สำหรับสระพวกนี้ถ้าตำแหน่งของลิ้นยิ่งสูงปากก็ยิ่งห่อกลม แต่สำหรับบางภาษา เช่น ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เดอร์รี่ ข้อ 3 มีความจำเป็นเท่ากับข้อ 1 และ 2 เพราะในภาษาเหล่านี้สระที่ใช้ส่วนหลังของลิ้นมีทั้งประเภทที่ปากห่อกลมและปากไม่ห่อกลม ในทำนองเดียวกัน สระที่ใช้ส่วนหน้าของลิ้นริมฝีปากอาจจะยี่ดกว้างหรือห่อกลมก็ได้

นิสา, ยุกา, และ ใจเอื้อ (2526: 27) อธิบายถึงลำดับความสำคัญของการอธิบายลักษณะเสียงสระไว้ว่า คุณสมบัติของสระ (vowels qualities) ขึ้นอยู่กับลักษณะของลิ้น (tongue position) และลักษณะของริมฝีปากเป็นสำคัญ ส่วนลักษณะของเส้นเสียง (position of the vocal cords) นั้น ทุกสระเหมือนกันหมด คือจะอยู่ในลักษณะเส้นเสียงสั่นสะเทือน (the vocal cords are vibrating) และลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างฐานกรณ์ทั้งคู่ (manner of articulation หรือ stricture) นั้น สระทุกตัวก็เหมือนกันหมดเช่นเดียวกัน คืออยู่ในลักษณะ

approximant ดังนั้น ในการจำแนกคุณสมบัติของสระเราจึงใช้ลักษณะของลิ้นเป็นเกณฑ์ใหญ่ แล้วจำแนกตามลักษณะของริมฝีปากซึ่งมีความสำคัญรองลงมา

4. สัทสัมพันธ์

ส่วนที่เป็นพยัญชนะและสระนั้นอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า ส่วน segmental คือ สามารถแบ่งแยกเป็นส่วนๆอย่างอิสระ สามารถที่จะหยิบยกมาพิจารณาได้เฉพาะตัวของมันเอง เช่นเสียงพยัญชนะ ก หรือสระ อา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภาษาทั้งหลายนั้นมิใช่จะประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นพยัญชนะหรือสระเท่านั้น การที่คนเราจะเปล่งเสียงออกมาเป็นภาษาที่สมบูรณ์นั้น ยังจะต้องประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งซึ่งเรียกว่า non-segmental หรือเรียกว่าส่วน supra-segmental (นิสา, ยุพา, และ ใจเอื้อ, 2526: 32) ซึ่งมีความหมายตรงกับศัพท์ในภาษาไทยว่า สัทสัมพันธ์

พิณทิพย์ (2533: 60) กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า ในการเปล่งถ้อยความครั้งหนึ่งผู้พูดจะต้องเปล่งคำพูดออกมาในลักษณะพยางค์ ซึ่งประกอบด้วยเสียงพยัญชนะและสระหรืออย่างน้อยต้องมีสระ อย่างไรก็ตามไม่ว่าพยางค์หรือถ้อยความนั้นๆจะสั้นยาวเพียงใดนอกจากเสียงพยัญชนะและสระแล้วลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งต้องปรากฏร่วมด้วยตลอดเวลาได้แก่ สัทสัมพันธ์ หรือ prosody (นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มใช้ศัพท์ว่า supra-segmental หรือ non-segmental features)

4.1 คำนิยามของสัทสัมพันธ์

อภิลักษณ์ (2547: 78 อ้างถึง พจนานุกรมศัพท์สัตศาสตร์, 1994: 44) กล่าวว่า สัทสัมพันธ์ (prosody) คือ สัทลักษณะอื่นๆที่ปรากฏร่วมกันเสียงพยัญชนะและสระในการพูดครั้งหนึ่งๆ เช่น ระดับเสียงสูงต่ำ ความดัง ความเร็ว จังหวะ การเน้นพยางค์ ความยาว

นอกจากนี้ อภิลักษณ์ (2547: 78 อ้างถึง เคนสโตวิช, 1994: 44) ยังกล่าวไว้อีกว่า สัทสัมพันธ์เป็นส่วนที่รวมกับหน่วยเสียงสระหรือพยัญชนะ แต่เป็นอิสระต่อเสียงสระหรือพยัญชนะนั้นๆ เป็นที่สังเกตว่าในระบบตัวเขียน (writing system) ของภาษาต่างๆ สัทสัมพันธ์ลักษณะ (prosodic features) มักจะเขียนด้วยเครื่องหมายต่างๆนอกเหนือไปจากตัวอักษรแทนเสียงสระ

พยัญชนะ หรือตัวพยางค์ ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงความเป็นอิสระของหน่วยสัทสัมพันธ์ต่อหน่วยเสียงพยัญชนะหรือสระในการรับรู้โดยธรรมชาติของผู้พูด/ผู้ฟังภาษานั้นๆ

นิสา, ยุกา, และ ใจเอื้อ (2526: 32) กล่าวถึงความหมายของ supra-segmental ว่า หมายถึงส่วนที่ต้องผูกพันกับหน่วยอื่น แยกตัวออกมาโดยอิสระไม่ได้ เช่น เสียงวรรณยุกต์ ซึ่งเราไม่สามารถแยกเป็นอิสระออกจากเสียงสระได้ supra-segmental นี้เราอาจเปรียบได้กับเครื่องปรุงซึ่งทำให้ภาษามีรสชาติอย่างสมบูรณ์ แต่ละภาษาจะมีส่วน supra-segmental ในลักษณะไม่เหมือนกัน จำนวนไม่เท่ากัน และบางหน่วยก็เป็นหน่วยเสียงสำคัญ บางหน่วยก็ไม่ใช่

พิณทิพย์ (2533: 60) กล่าวไว้ว่า สัทสัมพันธ์ ได้แก่ การเน้นพยางค์ (stress) ความดัง (loudness) จังหวะ (rhythm) ความเร็ว (tempo) ความยาว (length) และระดับเสียง (pitch)

จากคำนิยามข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า สัทสัมพันธ์ หมายถึง ส่วนที่ผูกพันอยู่กับหน่วยเสียงสระหรือพยัญชนะ จะปรากฏร่วมกับเสียงสระหรือพยัญชนะตลอดเวลา แยกตัวออกมาโดยอิสระไม่ได้ แต่เป็นอิสระต่อเสียงสระหรือพยัญชนะนั้นๆ ได้แก่ ความยาวของเสียง การเน้นพยางค์ ระดับเสียง (วรรณยุกต์และทำนองเสียง) จังหวะ ความดัง ความเร็ว ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยนี้คือความยาวของเสียง การเน้นพยางค์ และระดับเสียง มีรายละเอียดดังจะกล่าวถึงต่อไป

4.2 ความยาวของเสียง (length)

อภิลักษณ์ (2547: 78) กล่าวถึงความยาวของเสียงไว้ว่า ความยาวของเสียงเป็นเรื่องของเวลาที่ใช้ออกเสียงสำหรับหน่วยเสียงสระหรือพยัญชนะหนึ่งๆ ในบางภาษาความยาวของเสียงเป็นความแตกต่างหรือสัทลักษณ์ (feature) ที่แยกหน่วยเสียง 2 หน่วยเสียงจากกัน เช่น สระ 2 เสียงที่เป็นอิสระต่อกันจำแนกต่างกัน (contrastive) แม้จะมีฐานกรณ์เดียวกัน เช่น เสียงสระสั้นและเสียงสระยาวในภาษาไทย (Thai) ดังนี้

[pàk]	ปาก	[pà:k]	ปาก
[phǒn]	ฝน	[phǒ:n]	ฝน
[khùt]	ชุด	[khù:t]	ชุด

แต่ในบางภาษาการเพิ่มความยาว (lengthening) หรือลดความยาวของเสียง (shortening) เป็นกฎทางเสียงที่เกิดจากการเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำ หรือเกิดจากอิทธิพลของเสียงในบริบท และหลายครั้งการเพิ่มความยาวเป็นผลที่เกิดจากตำแหน่งที่เน้นในพยางค์ (stressed position) และการลดความยาวเป็นผลที่เกิดจากตำแหน่งที่ไม่เน้น (unstressed position) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาโยกุต (Yokut) (ฮาลเลและเคลเมนท์, 1984: 153 อ้างถึงใน อภิลักษณ์, 2547: 78) มีสระเสียงสั้นและสระเสียงยาวเป็นหน่วยเสียงอิสระและมีกฎทางเสียงที่แปรสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้นเมื่อสระนั้นตามด้วยพยัญชนะ 2 เสียง เช่น

Aorist passive	Aorist	Future passive		
sa:pit	saphin	sapnit	“burn”	“ไหม้”
go:bit	gobhin	gobnit	“taken in	“รับ”

ซึ่งสรุปเป็นกฎได้ดังนี้

V: ==> V / __CC...

ในภาษาอังกฤษ สระจะมีเสียงยาวขึ้นเมื่อนำหน้าพยัญชนะเสียงโฆษะ และสั้นลงเมื่อนำหน้าเสียงอโฆษะในพยางค์เดียวกัน (เลดฟอกด์, 1993: 90-91 อ้างถึงใน อภิลักษณ์, 2547: 79) ตัวอย่างเช่น

[khæ:b]	“cab”	“รถแท็กซี่”	[khæʔp]	“cap”	“หมวก”
[bæ:d]	“bad”	“ไม่ดี”	[bæʔt]	“bat”	“ค้างคาว”
[ra:jd]	“ride”	“ขี่”	[ra:jʔt]	“ride”	“ขวา”

ในภาษาไอซ์แลนด์ (Icelandic) เสียงสระจะยาวขึ้นในตำแหน่งเน้นพยางค์ซึ่งเป็นพยางค์เปิด ตัวอย่างเช่น (โกลด์สมิท, 1992: 158 และ ฮาลเลและเคลเมนท์, 1984: 163 อ้างถึงใน อภิลักษณ์, 2547: 79)

Infinitive	Past Tense		
sa:na	sinti	“show”	“แสดง”
va:kha	vaxti	“wake”	“ตื่น”
lai:sa	laisti	“lock”	“ใส่กุญแจ”

4.3 การเน้นพยางค์ (stress)

อภิลักษณ์ (2547: 79) กล่าวว่า พยางค์ (syllable) ประกอบไปด้วยหน่วยเสียงที่ทำหน้าที่เป็นแกนพยางค์ (syllable nucleus) ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นเสียงสระ และมีพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย พยางค์จึงเป็นสัทสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับหน่วยเสียงหลายๆหน่วยเสียง

แต่ละภาษามีการเน้นพยางค์แตกต่างกันไป ในบางภาษากการเน้นพยางค์มักกับคำในคลังศัพท์ (lexical stress) บางภาษามีกฎเกณฑ์การเน้นพยางค์ที่ชัดเจน (predictable) สามารถคาดหมายได้ว่าพยางค์ใดในคำนั้นๆเป็นพยางค์เน้น

คุณสมบัติของพยางค์ที่เน้น มักจะมีความยาวของพยางค์มากกว่าพยางค์อื่นๆในคำเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความยาวของแกนพยางค์หรือสระ และมักจะมีความดังของพยางค์นั้นเด่นกว่าพยางค์อื่นๆในคำเดียวกัน และอาจจะมีระดับเสียงสูงต่ำของพยางค์สูงกว่าพยางค์อื่นๆในคำเดียวกัน สรุปก็คือว่าพยางค์ที่เน้นจะมีลักษณะเด่นในคำ การเน้นพยางค์อาจมีหลายระดับ (degree) ในคำเดียวกัน

การเน้นพยางค์มีได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับคำ (word stress) จนถึงระดับประโยค (sentence stress) เป็นระบบโครงสร้างการเน้นพยางค์ที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนในแต่ละภาษา โดยทั่วไปการเน้นพยางค์มักจะเป็นผลกระทบบจาก น้ำหนักพยางค์ (syllable weight) หรือ ส่วนท้ายพยางค์ (syllable rime) ของพยางค์ต่างๆในคำเป็นพื้นฐานสำคัญ พยางค์ที่ไม่เน้นมักจะมีคุณสมบัติลดรูปสระ (reduced vowel) คือออกเสียงไม่เต็มเสียงสระ (full vowel) เหมือนกับพยางค์เน้น สระลดรูปมักจะเข้าใกล้สระแฉกกลาง (neutral vowel) คือ [ə] และมักจะมีช่วงความยาวของเสียงสระสั้นกว่า มีความดังหรือความเข้มข้นของเสียงน้อยกว่าสระในพยางค์ที่เน้น

4.4 ระดับเสียง (pitch)

นิสา, ยุกา, และ ใจเอื้อ (2526: 32) กล่าวว่า ระดับเสียง (pitch) หมายถึงระดับเสียงสูงต่ำที่เรียกกันในความหมายกว้างๆและใช้กันอยู่ทั่วไป คนเราไม่ว่าจะพูดภาษาใดก็ตามเราจะสังเกตได้ว่าระดับเสียงในประโยคจะขึ้นๆลงๆอยู่ตลอดเวลา แทบจะไม่มีเลยสักวินาทีที่ระดับเสียงในประโยคจะราบเรียบอยู่ในพื้นเสียงเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของระดับเสียงในภาษานี้มิได้เปลี่ยนแปลงไปตามบุญตามกรรม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามกฎเกณฑ์ซึ่งมีระบบระเบียบที่แน่นอน

การขึ้นลงของระดับเสียง หรือ pitch fluctuation นี้ ในทางภาษาศาสตร์อาจจะเรียก speech melody ก็ได้ speech melody นี้มีความสำคัญในภาษาไม่แพ้ส่วน segmental หรือส่วนพยัญชนะและสระ เพราะส่วน speech melody นี้เอง เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาษาทั้งหลายในโลกมีความแตกต่างกัน

เราอาจแบ่งประเภทการขึ้น-ลงของระดับเสียงออกได้เป็น 2 หมวดใหญ่คือ

- การขึ้น-ลงของระดับเสียงที่เกิดขึ้นในประโยค (structure of the sentences)

- การขึ้น-ลงของระดับเสียงที่เกิดขึ้นในคำ (structure of words)

การขึ้นลงของระดับเสียงในคำเรียกว่า เสียงวรรณยุกต์ ใช้ศัพท์ในภาษาศาสตร์ว่า Tone ส่วนการขึ้นลงของระดับเสียงในประโยคใช้ศัพท์ว่า Intonation

จินดา (2542: 90) กล่าวถึงระดับเสียงไว้เช่นกันว่า ระดับเสียงในภาษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วรรณยุกต์ และทำนองเสียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเสียงภาษายอง ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ และ การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียง เพื่อเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

วิสุทธิระ (2528) ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบเสียงภาษายองซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน : การศึกษาเปรียบเทียบแบบร่วมสมัย โดยศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษายองซึ่งพูดกัน ณ จุดเก็บข้อมูลต่างๆในจังหวัดลำพูน 5 จุด คือ อำเภอเมืองลำพูน 2 จุด อำเภอป่าซาง 1 จุด อำเภอบ้านโฮ่ง 1 จุด และอำเภอแม่ทา 1 จุด เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางด้านเสียง และการแสดงการแบ่งภาษาถิ่นย่อยของภาษายอง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระบบพยัญชนะ ระบบสระ และระบบวรรณยุกต์ในภาษายองที่พูด ณ จุดเก็บข้อมูลทุกจุดมีจำนวนหน่วยเสียงเท่ากัน คือ หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง โดยไม่มีพยัญชนะควบกล้ำและสระประสมในภาษายองที่ศึกษา สำหรับความแตกต่างที่ปรากฏเป็นเรื่องของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/, /x/, /j/ และ /x^w/

ภาษาของที่พูดกัน ณ จุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ภาษาถิ่นย่อย คือ ภาษาถิ่นย่อยตะวันออก ได้แก่ ภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในอำเภอแม่ทาและอำเภอเมืองด้านทิศตะวันออก และ ภาษาถิ่นย่อยตะวันตก ได้แก่ ภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในอำเภอเมืองด้านทิศตะวันตก อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง

ระบบวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นย่อยทั้งสองของภาษาของที่พูดกันในจังหวัดลำพูน มีลักษณะวิวัฒนาการจากระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมแตกต่างกัน ภาษาถิ่นย่อยตะวันออกมีลักษณะวิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับลักษณะวิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในขณะที่ภาษาถิ่นย่อยตะวันตกมีลักษณะวิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในเมืองยอง รัฐชาน ประเทศสหภาพพม่า

ณัฐพงษ์ (2543) ศึกษาวิเคราะห์ถึงระบบเสียง ระบบคำ และระบบไวยากรณ์ ของภาษาไทยถิ่นที่บ้านทุ่งมอก ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทเรื่อง ลักษณะของภาษาไทยถิ่นที่บ้านทุ่งมอก ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 เป็นบทนำ บทที่ 2 กล่าวถึงระบบเสียงและพยางค์ บทที่ 3 กล่าวถึงระบบคำ บทที่ 4 กล่าวถึงระบบไวยากรณ์ บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยที่น่าสนใจ

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยเสียงภาษาไทยถิ่นมี 3 ประเภท คือ หน่วยเสียงพยัญชนะมี 20 หน่วยเสียง สามารถเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง เป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบ 2 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง จำแนกเป็นหน่วยเสียงสระสั้น 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระยาว 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 7 หน่วยเสียง ระบบคำได้จำแนกหมวดคำออกเป็น 15 หมวด โดยอาศัยตำแหน่งของคำในประโยคเป็นเกณฑ์ ระบบไวยากรณ์กล่าวถึงการเรียงคำ รูปประโยค และชนิดของประโยค

พิศศรี (2520) ศึกษาหน่วยเสียงในภาษาแพร์ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทเรื่อง หน่วยเสียงภาษาแพร์ ข้อมูลในการศึกษาได้จากผู้บอกภาษาชาวแพร์และผู้วิจัยซึ่งเป็นชาวแพร์เอง ผลของการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยเสียงภาษาแพร์มี 3 ชนิด คือหน่วยเสียงพยัญชนะ 22 หน่วย เป็น

พยัญชนะเดี่ยว 20 หน่วย พยัญชนะประสม 2 หน่วย หน่วยเสียงสระมี 20 หน่วย เป็นสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง สระประสม 2 หน่วย หน่วยเสียง วรรณยุกต์มี 6 หน่วย เป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์คงที่ 3 หน่วย หน่วยเสียงขึ้นลง 3 หน่วย ผู้วิจัยได้อธิบายลักษณะหน้าที่หน่วยเสียงทั้งหลายเหล่านี้ รวมทั้งการจะประกอบกันเข้าเป็นพยางค์แบบต่างๆ ได้ 33 แบบ

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 7 บท คือ บทที่หนึ่งเป็นบทนำ กล่าวถึงความมุ่งหมาย ความเป็นมา และขอบเขตของการวิจัย บทที่สอง หน่วยเสียงสระพยัญชนะ บทที่สาม หน่วยเสียงสระ บทที่สี่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ บทที่ห้า โครงสร้างของพยางค์ บทที่หก ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเสียงต่างๆ และบทที่ เจ็ด เปรียบเทียบหน่วยเสียงที่เป็นปฏิภาคกันระหว่างภาษากลุฑเทพกับภาษาแพร์ ตอนท้ายผู้วิจัยได้รวบรวมคำซึ่งมีทั้งเสียง ความหมาย และการใช้เหมือนและต่างกับคำในภาษากลุฑเทพไว้ด้วย

เบ็ญจวรรณ (2505) กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทเรื่อง หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่ ว่าภาษาเชียงใหม่มีหน่วยเสียงอยู่ 3 ชนิด คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้กล่าว ละเอียดถึงตำแหน่งของหน่วยเสียงพยัญชนะและสระเหล่านั้น และกล่าวถึงหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียง ซึ่งประกอบหน่วยเสียงพยัญชนะและสระ (ที่กล่าวแล้ว) เป็นพยางค์ นอกจากนั้นแล้วยังได้เปรียบเทียบหน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่กับหน่วยเสียงภาษาไทยกลางด้วย

ในภาคผนวกมีเรื่องเปรียบเทียบตัวอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้กับอักษรไทยกลางและอักษรไทยเหนือ มีบัญชีคำภาษาเชียงใหม่พร้อมด้วยการเปรียบเทียบเสียงของคำเชียงใหม่กับคำกรุงเทพฯ มีประโยคภาษาเชียงใหม่ (ประโยคภาษาพูด) และเปรียบเทียบความหมายของคำเชียงใหม่และคำไทยกลางที่มีอยู่ในประโยคนั้นๆ ฉะนั้นวิทยานิพนธ์นี้จึงมีแต่ประโยคที่มีคำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ในภาษาเชียงใหม่มีความหมายกว้างกว่าหรือแคบกว่าความหมายที่ใช้ในกรุงเทพฯ และประโยคที่มีคำที่มีความหมายเดียวกันแต่คำเชียงใหม่และคำกรุงเทพฯ เป็นคำคนละคำ นอกจากที่กล่าวแล้วยังมีบทสนทนาของผู้บอกภาษา และมีบทความเรื่อง ประเพณีสงกรานต์ของจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

เดือนเพ็ญ (2541) ศึกษาาระบบเสียงภาษาสุโขทัย และศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาสุโขทัยกับภาษานครศรีธรรมราชที่พูดในปัจจุบัน ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาระบบเสียงภาษาสุโขทัยและเปรียบเทียบกับภาษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราช ในเรื่องของเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ว่ามีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอย่างไร เนื่องมาจากสมมุติฐานของมารวิน บราวน์ ที่ว่าภาษานครศรีธรรมราชเป็นภาษาที่สืบทอดมาจากภาษาสุโขทัยดั้งเดิม

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราชมีเสียงพยัญชนะเดี่ยว 20 หน่วยเสียงเท่ากัน แต่มีเสียงที่ปรากฏร่วมกัน 18 หน่วยเสียง เสียงพยัญชนะควบกล้ำมีเพียงเสียง /kw, khw/ ที่ใช้ตรงกัน ส่วนเสียงควบกล้ำอื่นๆที่ปรากฏในภาษานครศรีธรรมราชจะไม่พบในภาษาสุโขทัย เสียงสระมีเสียงที่ใช้ตรงกัน 16 หน่วยเสียง ส่วนเสียงสระที่ใช้ต่างกันเป็นเสียงปฏิภาคที่มีเงื่อนไขในการปรากฏของเสียง ได้แก่ /e = ε, o = ɔ, i: = i:~e:, i: = i:~ɔ:, u: = u:~o:/ และเสียงสระที่ใช้ต่างกันในลักษณะเสียงสั้น-เสียงยาว ได้แก่ /i = i:, u = u:, ε = ε:, ɔ = ɔ:, a = a:/ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ในภาษาสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราช มีจำนวนหน่วยเสียงต่างกัน คือ ภาษาสุโขทัยมี 5 หน่วยเสียง ภาษานครศรีธรรมราชมี 6-7 หน่วยเสียง แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของลักษณะทางสัทศาสตร์พบว่าไม่แตกต่างกันมากนัก และจากการจัดกลุ่มภาษาโดยอาศัยความสัมพันธ์ของเสียงวรรณยุกต์ และการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ ในช่อง B กับ DL ในภาษาสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราชจัดอยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกัน นั่นคือ กลุ่ม $B \neq DL$

นอกจากนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในภาษาสุโขทัยและภาษานครศรีธรรมราชปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับภาษาสุโขทัยดั้งเดิมตามทัศนะของบราวน์พบว่า หน่วยเสียงส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

นงลักษณ์ (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบเสียงภาษาลาวเดิม ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยนำคำศัพท์พื้นฐานสอบถาม ผู้บอกภาษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ โดยการหาคู่เทียบเสียง ใช้แบบทดสอบวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกิดนี้ วิเคราะห์หาหน่วยเสียงวรรณยุกต์

และศึกษาโครงสร้างพยางค์ และนำข้อมูลที่ศึกษาภาษาลาวเดิมมาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาลาวถิ่นอื่นๆที่ได้มีผู้วิจัยไว้แล้ว

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาลาวเดิม ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ลักษณะโครงสร้างพยางค์ของคำในภาษาลาวเดิมแบ่งออกเป็น 6 แบบ คือ โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว โครงสร้างคำสองพยางค์ โครงสร้างคำสามพยางค์ โครงสร้างคำสี่พยางค์ โครงสร้างคำห้าพยางค์ และโครงสร้างคำหกพยางค์ และจากการเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาลาวเดิมกับภาษาลาวถิ่นอื่นๆ สรุปได้ว่า ภาษาลาวเดิมมีการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ใกล้เคียงกับภาษาลาวครั้งและภาษาลาวหลวงพระบาง แสดงว่าภาษาลาวเดิมเป็นภาษาลาวกลุ่มเดียวกันกับภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง

ศิวพร (2543) ศึกษาวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบางที่บ้านปากเสื่อ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาลาวด่านซ้าย จังหวัดเลย และภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำท่าจีน ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทเรื่อง การศึกษาระบบเสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง : ศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำท่าจีน และภาษาลาวด่านซ้าย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 กล่าวถึงระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่า ประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง บทที่ 3 กล่าวถึงระบบเสียงภาษาลาวด่านซ้าย จังหวัดเลย ว่า ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง บทที่ 4 เปรียบเทียบระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบาง ระบบเสียงภาษาลาวด่านซ้าย และระบบเสียงภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำท่าจีน บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษาลาวด่านซ้าย และภาษาลาวครั้ง ประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวมีจำนวนเท่ากันคือ 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็น พยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระมีจำนวนเท่ากันคือ 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียง สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง และมีจำนวนหน่วยเสียง วรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงเท่ากัน ลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน เล็กน้อย คือความแตกตัวของหน่วยวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบาง ภาษาลาวด่านซ้าย และ ภาษาลาวครั้งเหมือนกันในทุกช่องยกเว้นการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A ที่ภาษาลาวหลวงพระบางและภาษาลาวครั้งเป็นแบบ A1 – 2 3 4 แต่การแตกตัวของหน่วยเสียง วรรณยุกต์ในช่อง A ของภาษาลาวด่านซ้ายเป็นแบบ A1 -2 3 -4 อีกประการหนึ่ง ถึงแม้การ แตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL ของภาษาลาวทั้ง 3 ถิ่นจะเหมือนกันคือ ความ แตกตัวเป็น DL 123 – 4 แต่หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ของภาษาลาวหลวงพระบางและ ภาษาลาวครั้งเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ในขณะที่หน่วยเสียงวรรณยุกต์ช่อง DL4 ของภาษา ลาวด่านซ้ายเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น 2. สัมภาษณ์หมู่บ้านและคัดเลือกผู้บอกภาษา 3. เก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4. วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

1. ศึกษาเอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

1.2 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

1.3 หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.4 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.5 สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง

2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเหล่าคู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน และหมู่บ้านปารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จากเอกสารของสำนักงานจังหวัด สำนักงานอำเภอ/กิ่งอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบประวัติความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของท้องถิ่น

3. รวบรวมคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 รายการ คือ

3.1 คำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ ใช้รายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นของวิลเลียม เจ เกิดนี้ จำนวน 60 คำ

3.2 คำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงพยัญชนะและสระ ใช้รายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลภาษาถิ่นตระกูลไทยของวิลเลียม เจ เกิดนี้ เป็นหลัก ร่วมกับรายการคำศัพท์ที่ผู้วิจัยค้นคว้าเพิ่มเติม รวมจำนวนคำศัพท์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 1,500 คำ

4. จัดทำแบบบันทึกข้อมูล จัดเตรียมภาพวาด ภาพถ่าย ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และจัดหาเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ ในการเก็บข้อมูล

การสำรวจหมู่บ้านและคัดเลือกผู้บอกภาษา

1. สำรวจหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูล เข้าพบผู้นำท้องถิ่น และสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ใช้ภาษาในท้องถิ่น

2. คัดเลือกผู้บอกภาษาหมู่บ้านละ 3 คน หญิง 2 คน ชาย 1 คน โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.1 อายุ 50 ปีขึ้นไป เพราะผู้บอกภาษาที่มีอายุมากย่อมจะรักษาระบบเสียงที่แท้จริงได้มากกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย

2.2 ใช้เพศหญิงเป็นผู้บอกภาษาหลัก เพราะผู้บอกภาษาที่เป็นเพศหญิงมักจะทำงานอยู่ที่บ้าน ทำให้โอกาสที่ระบบเสียงจะเปลี่ยนแปลงไปมีน้อยกว่าเพศชายที่มักออกไปทำงานนอกบ้าน และใช้เพศชายและหญิงเป็นผู้ตรวจสอบภาษา

2.3 เป็นผู้ที่เกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีคู่สมรสอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

2.4 มีระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะหากได้รับการศึกษาสูงจะทำให้ผู้บอกภาษาได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในการศึกษา

2.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพอื่นๆ ที่ไม่ต้องเดินทางหรือมีโอกาสพบปะกับคนถิ่นอื่นน้อย เพราะจะทำให้ยังคงรักษาระบบเสียงภาษาดั้งเดิมไว้ได้ดี

2.6 เป็นผู้ที่มีสุขภาพดี มีอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงครบสมบูรณ์ มีไหวพริบ สนใจ และให้ความร่วมมือเต็มที่

การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1. เก็บข้อมูลระบบเสียงภาษาของหมู่บ้านเหล่าคู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยนัดผู้บอกภาษาที่ได้คัดเลือกไว้ทั้ง 3 คนมารวมกัน ให้ผู้บอกภาษาคนหนึ่ง (เพศหญิง) เป็นผู้บอกภาษา อีก 2 คนเป็นผู้ตรวจสอบภาษา โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1.1 อาศัยสภาพแวดล้อมเข้าช่วยโดยชี้ไปที่สิ่งต่างๆที่อยู่ใกล้ตัว หรือสิ่งที่พอจะเห็นและหาได้ในบริเวณรอบๆ และถามผู้บอกภาษาว่า “นี่ เรียกว่าอะไร”

1.2 ใช้ภาพวาดหรือภาพถ่ายที่ผู้วิจัยเตรียมมาให้ผู้บอกภาษาดู และถามผู้บอกภาษาว่า “นี่ เรียกว่าอะไร”

1.3 หากคำใดไม่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมและไม่มีในภาพที่ผู้วิจัยเตรียมมา หรือมีลักษณะเป็นนามธรรม ใช้การอธิบายลักษณะหรือบอกใบ้ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำนั้นๆออกมาด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะไม่ออกเสียงคำนั้นๆให้ผู้บอกภาษาทราบ เพื่อป้องกันมิให้ผู้บอกภาษาได้รับอิทธิพลจากเสียงหรือคำของผู้วิจัย

1.4 จดบันทึกข้อมูลเสียงที่ได้ยินลงในแบบบันทึกข้อมูลโดยใช้ตัวอักษรของ I.P.A

2. เก็บข้อมูลระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่หมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยใช้วิธีเดียวกันกับการเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านเหล่าคู่

3. ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในท้องถิ่นทั้ง 2 หมู่บ้านกับผู้บอกภาษา เพื่อฟังการสนทนากันของผู้บอกภาษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นภาษาท้องถิ่นที่ผู้บอกภาษาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง
4. ตรวจสอบข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงกับข้อมูลที่บันทึกไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ระบบเสียงภาษาของที่พูดในหมู่บ้านเหล่าดู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ดูการปรากฏของหน่วยเสียงต่างๆ เพื่อหาจำนวนหน่วยเสียงที่แน่นอนว่ามีจำนวนเท่าใด
 - 1.2 วิเคราะห์หน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยใช้แบบทดสอบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นของวิลเลียม เจ เกตตี เพื่อดูจำนวนและการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ (PRAAT) เพื่อหาลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์
 - 1.3 วิเคราะห์หน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ โดยการหาคู่เทียบเสียง และคู่เทียบคล้าย
2. วิเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่พูดในหมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาของที่พูดในหมู่บ้านเหล่าดู่
3. เปรียบเทียบระบบเสียงภาษาของที่พูดในหมู่บ้านเหล่าดู่กับระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่พูดในหมู่บ้านป่ารกฟ้า

4. นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ที่มีตารางข้อมูลประกอบ พร้อมสรุปและ
ให้ข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วย ระบบเสียงภาษายอง ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ และข้อวิจารณ์ ดังนี้

ระบบเสียงภาษายอง

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษายอง ที่พูดในหมู่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน พบว่ามีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะ 19 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

1. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองมี 19 หน่วยเสียง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายอง

ลักษณะของเสียง	ฐานกรณ์		ริม	ริม	ปุ่ม	เพดาน	เพดาน	เส้น
	คุณ -	สมบัติของเสียง	ฝีปาก	ฝีปาก-				
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง	ไม่มีลม	p		t		k	?
		มีลม	ph		th		kh	
	ก้อง		b		d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง					c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง			f	s			h
นาสิก	ก้อง		m		n		ŋ	
ข้างลิ้น	ก้อง				l			
กึ่งสระ	ก้อง		w			j		

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองทั้ง 19 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 19 หน่วยเสียง และปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 19 หน่วยเสียง คือ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวทั้ง 19 หน่วยเสียงดังกล่าว ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบคู่เสียงที่น่าสงสัย กล่าวคือ เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

คู่เทียบเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายอง

พยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายองมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพยัญชนะที่มีลักษณะของเสียงเหมือนกัน เกิดจากฐานกรณ์เดียวกัน แต่มีคุณสมบัติของเสียงต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

เสียงกักหรือระเบิด ฐานริมฝีปากทั้งสอง (/p/ /ph/ /b/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/p/	/pet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปิด
ไม่ก้อง มีลม	/ph/	/phet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	แผ่
ก้อง	/b/	/bet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เบ็ด

เสียงกักหรือระเบิด ฐานปุ่มเหงือก (/t/ /th/ /d/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/t/	/to:k ³⁽²²²⁾ /	ตอก (นาม)
ไม่ก้อง มีลม	/th/	/tho:k ³⁽²²²⁾ /	เท
ก้อง	/d/	/do:k ³⁽²²²⁾ /	ลักษณะนามของดอกไม้

เสียงกักหรือระเบิด ฐานเพดานอ่อน (/k/ /kh/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/k/	/kop ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กบ
ไม่ก้อง มีลม	/kh/	/khop ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กัด

2. กลุ่มพยัญชนะที่มีลักษณะของเสียงและคุณสมบัติของเสียงเหมือนกัน แต่เกิดจากฐานกรณ์ต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

เสียงกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม (/p/ /t/ /k/ /ʔ/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/p/	/po:n ⁵⁽²²¹⁾ /	ป้อน
ปุ่มเหงือก	/t/	/to:n ⁵⁽²²¹⁾ /	ต้อน
เพดานอ่อน	/k/	/ko:n ⁵⁽²²¹⁾ /	ลักษณะนามของก้อนหิน
เส้นเสียง	/ʔ/	/ʔo:n ⁵⁽²²¹⁾ /	ออเซาะ

เสียงกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม (/ph/ /th/ /kh/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/ph/	/phak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ผัก
ปุ่มเหงือก	/th/	/thak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ถัก
เพดานอ่อน	/kh/	/khak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขยัน

เสียงกักหรือระเบิด ก้อง (/b/ /d/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/b/	/bin ²⁽³³³⁾ /	บิน
ปุ่มเหงือก	/d/	/din ²⁽³³³⁾ /	ดิน

เสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง (/f/ /s/ /h/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปาก-ฟัน	/f/	/fi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ผี
ปุ่มเหงือก	/s/	/si: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	สี
เส้นเสียง	/h/	/hi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	อวัยวะเพศหญิง

เสียงนาสิก ก้อง (/m/ /n/ /ŋ/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/m/	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
ปุ่มเหงือก	/n/	/na: ²⁽³³³⁾ /	นา
เพดานอ่อน	/ŋ/	/ŋa: ²⁽³³³⁾ /	งา

เสียงกึ่งสระ ก้อง (/w/ /j/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/w/	/wak ⁴⁽²²³⁾ /	ข่วน
เพดานแข็ง	/j/	/jak ⁴⁽²²³⁾ /	ยักษ์

3. กลุ่มพยัญชนะที่เกิดจากฐานกรณ์เดียวกัน มีคุณสมบัติของเสียงเหมือนกัน แต่มีลักษณะของเสียงต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานริมฝีปากทั้งสอง ก้อง (/b/ /m/ /w/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/b/	/bun ²⁽³³³⁾ /	บน
นาสิก	/m/	/mun ²⁽³³³⁾ /	กลม
นาสิก	/m/	/mat ⁴⁽²²³⁾ /	ผูก
กึ่งสระ	/w/	/wat ⁴⁽²²³⁾ /	วัด
กึ่งสระ	/w/	/wit ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พลาด
กักหรือระเบิด	/b/	/bit ¹⁽³⁴⁴⁾ /	บิต

ฐานปุ่มเหงือก ก้อง (/d/ /n/ //)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/d/	/dum ²⁽³³³⁾ /	ดม
นาสิก	/n/	/num ²⁽³³³⁾ /	นม
กึ่งสระ	//	/lum ²⁽³³³⁾ /	ลม

ฐานปุ่มเหงือก ไม่ก้อง (/t/ /th/ /s/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/t/	/tak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตัก
กักหรือระเบิด	/th/	/thak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ถัก
เสียดแทรก	/s/	/sak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	จิ้ม (ฟัน)

ฐานเส้นเสียง ไม่ก้อง (/ʔ/ /h/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/ʔ/	/ʔa:n ³⁽²²²⁾ /	อ่าน
เสียดแทรก	/h/	/ha:n ³⁽²²²⁾ /	ห่าน

หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาของทั้ง 19 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาของ

ลักษณะของเสียง	ฐานกรรณ	ริมฝีปากทั้งสอง	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
กัก		-p	-t		-k	-ʔ
นาสิก		-m	-n		-ŋ	
กึ่งสระ		-w		-j		

จากตารางที่ 4.2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาของมีคู่เสียงที่น่าสงสัย ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

คู่เทียบเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทย

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงกัก (/p/ /t/ /k/ /ʔ/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/p/	/pap ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ปราบ
ปุ่มเหงือก	/t/	/pat ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ปิด
เพดานอ่อน	/k/	/pak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	(หนาม) ต่ำ
เส้นเสียง	/ʔ/	/paʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พบ

2. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงนาสิก (/m/ /n/ /ŋ/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/m/	/lum ²⁽³³³⁾ /	ลม
ปุ่มเหงือก	/n/	/lun ²⁽³³³⁾ /	ลน
เพดานอ่อน	/ŋ/	/luŋ ²⁽³³³⁾ /	ลง

3. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงกึ่งสระ (/w/ /j/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/w/	/baw ²⁽³³³⁾ /	เบา
เพดานแข็ง	/j/	/baj ²⁽³³³⁾ /	ใบ

หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาของทั้ง 19 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์ และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /p/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /u/ และ /ɜ/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/pet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปิด	/so:p ⁴⁽³²³⁾ /	ชอบ
/peɪ ⁴⁽²²³⁾ /	แพะ	/jip ¹⁽³⁴⁴⁾ /	หยิบ
/pɜ:k ³⁽²²²⁾ /	เปลือก	/cap ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พอดี
/pa: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ปลา	/kɜ:p ³⁽²²²⁾ /	รองเท้า
/pon ⁵⁽²²¹⁾ /	ปล้น	/tu:p ³⁽²²²⁾ /	กระท่อม

2. /t/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɜ/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/tig ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ทับ	/wit ⁴⁽²²³⁾ /	กระโดด
/tek ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กด	/phe:t ³⁽²²²⁾ /	เปรต
/ta: ²⁽³³³⁾ /	ทา	/sa:t ³⁽²²²⁾ /	เสื่อ
/te: ⁶⁽³²¹⁾ /	จริง	/put ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขาด
/te:n ²⁽³³³⁾ /	เทียน	/cot ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตอก (กริยา)

3. /k/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ε/ และ /uu:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/kε:w ⁵⁽²²¹⁾ /	กระจกไส	/si:k ³⁽²²²⁾ /	ฉีก
/kuut ⁴⁽²²³⁾ /	คิด	/cε:k ³⁽²²²⁾ /	แจก
/kɜ: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เกลื้อ	/hak ⁴⁽²²³⁾ /	รัก
/kun ⁵⁽²²¹⁾ /	กั้น	/tek ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กต
/kop ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กบ	/khok ⁴⁽²²³⁾ /	ครก

4. /ʔ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่เส้นเสียง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e:/ /ε:/ /uu/ /uu:/ /ɜ:/ /a:/ /u:/ /o:/ และ /v:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ʔε:w ³⁽²²²⁾ /	เพี้ยว	/peʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปี้ยก
/ʔaj ²⁽³³³⁾ /	ไอ	/cεʔ ⁴⁽²²³⁾ /	แฉะ
/ʔin ²⁽³³³⁾ /	เอ็น	/paʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พบ
/ʔu: ⁵⁽²²¹⁾ /	พุด	/duʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กกล้า
/ʔvɔ̃ ³⁽²²²⁾ ʔv: ²⁽³³³⁾ /	สมอง	/svʔ ⁴⁽²²³⁾ /	หา

5. /ph/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɜ/ เช่น

/phi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ผี
/phe:w ¹⁽³⁴⁵⁾ /	(มา) ถึง
/phɯ:k ³⁽²²²⁾ /	เผือก
/phum ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ผม
/pho:j ³⁽²²²⁾ /	กรอบ

6. /th/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɯ:/ และ /o/ เช่น

/thi:p ³⁽²²²⁾ /	ตีบ
/tha:n ³⁽²²²⁾ /	ถ่าน
/the:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เถียง
/tho:t ⁴⁽³²³⁾ /	ทอด
/thɯ: ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ถลอก

7. /kh/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง เช่น

/khim ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เข็ม
/khe:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เขียน
/kɯ:t ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กระเถิบ
/kho:t ³⁽²²²⁾ /	ขวด
/khaw ⁵⁽²²¹⁾ /	ข้าว

8. /b/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง
ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /u/ /ɯ/ และ /ɔ/ เช่น

/bi:p ³⁽²²²⁾ /	นวด
/ben ²⁽³³³⁾ /	แบ
/bo:m ²⁽³³³⁾ /	บวม
/bu:ŋ ³⁽²²²⁾ /	ค้ำคาว
/bet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เบ็ด

9. /d/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก
ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /e:/ /u/ และ /u:/ เช่น

/dɛt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตัด
/dɯk ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตึก
/dum ²⁽³³³⁾ /	ดม
/da:w ²⁽³³³⁾ /	ดาว
/dɛ:ŋ ²⁽³³³⁾ /	แดง

10. /c/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง
ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /u/ และ /ɯ/ เช่น

/cɯ:k ⁴⁽³²³⁾ /	เขือก
/cɛɿ ⁴⁽²²³⁾ /	แฉะ
/ca:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	ข้าง
/ciʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	จิ้ม (น้ำจิ้ม)
/ce: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	มุม

11. /f/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากล่างกับฟันบน ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /ɤ/ /u:/ /o/ /o:/ และ /ɔ/ เช่น

/fi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ผี
/fɤ: ²⁽³³³⁾ /	พยุง
/fa: ⁶⁽³²¹⁾ /	ฟ้า
/fun ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ฝน
/fɔ:j ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ฝอยขัดหม้อ

12. /s/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɤ/ เช่น

/si? ¹⁽³⁴⁴⁾ /	สอย (ผลไม้)
/sen ⁵⁽²²¹⁾ /	สิ้น
/se:m ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เสียม
/so:t ³⁽²²²⁾ /	สวด
/sok ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ฉก

13. /h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่เส้นเสียง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɤ/ เช่น

/he:n ²⁽³³³⁾ /	เหียน
/hwɤk ¹⁽³⁴⁴⁾ /	หึกหึน
/hɤ:m ³⁽²²²⁾ /	ห้าม (ผลไม้)
/hak ⁴⁽²²³⁾ /	รัก
/hwɔj ⁵⁽²²¹⁾ /	ห้อย

14. /m/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ และ /u/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/min ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เหม็น	/kim ²⁽³³³⁾ /	เค็ม
/me: ²⁽³³³⁾ /	เมีย	/se:m ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เสียม
/mɯj ⁴⁽³²³⁾ /	ไข่	/hom ³⁽²²²⁾ /	ขยม
/mɔ: ⁵⁽²²¹⁾ /	หม้อ	/kum ⁵⁽²²¹⁾ /	กุ่ม
/mot ⁴⁽²²³⁾ /	มด	/tho:m ⁵⁽²²¹⁾ /	ท่อม

15. /n/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /u:/ /ɯ/ /ɯ:/ และ /o/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ และ /ɯ/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ni:t ⁴⁽³²³⁾ /	รืด	/sin ⁵⁽²²¹⁾ /	ผ้าถุง
/nep ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ทัด	/khe:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เขียน
/num ²⁽³³³⁾ /	นม	/we:n ⁴⁽³²³⁾ /	กระจกเงา
/nɔ:k ⁴⁽³²³⁾ /	นอก	/pu:n ⁶⁽³²¹⁾ /	ไต้
/nam ⁶⁽³²¹⁾ /	น้ำ	/pan ²⁽³³³⁾ /	พัน

16. /ŋ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e/ /u:/ /ɯ/ และ /o/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɯ/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ŋɛŋ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	แง้ม	/tiŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ทับ
/ŋɔ:k ³⁽²²²⁾ /	เห็งออก	/le:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	เลี้ยง
/ŋum ²⁽³³³⁾ /	งม	/kheŋ ³⁽²²²⁾ /	แข่ง
/ŋo:ŋ ²⁽³³³⁾ /	งวง	/bu:ŋ ³⁽²²²⁾ /	ค้ำคาว
/ŋa: ²⁽³³³⁾ /	งา	/sɔ:ŋ ⁴⁽³²³⁾ /	ช้อน (ของ)

17. /l/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง เช่น

/lin ⁵⁽²²¹⁾ /	เล่น
/le:k ³⁽²²²⁾ /	(ตำ) ละเอียด
/lɔ:k ⁴⁽²²³⁾ /	ลือก
/lu:p ⁴⁽³²³⁾ /	ลูบ
/luŋ ²⁽³³³⁾ /	ลง

18. /w/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /e:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ และ /ɔ/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e:/ /u/ /u:/ /ɔ/ /ɔ:/ และ /ɔ:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/wit ⁴⁽²²³⁾ /	กระโดด	/kiw ⁶⁽³²¹⁾ /	คิ้ว
/we:n ⁴⁽³²³⁾ /	กระจกเงา	/kew ⁶⁽³²¹⁾ /	เคี้ยว
/woj ²⁽³³³⁾ /	เร็ว	/kha:w ¹⁽³⁴⁵⁾ /	(สี) ขาว
/wa:t ⁴⁽³²³⁾ /	วาด	/kɛ:w ⁵⁽²²¹⁾ /	กระจกใส่
/wi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หวี	/khew ⁶⁽³²¹⁾ /	(เอว) คอด

19. /j/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɤ/ และ /ɤ:/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ และ /u:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/je:n ³⁽²²²⁾ /	ปลาไหล	/mɔj ⁴⁽³²³⁾ /	ไข่
/jɛt ⁴⁽²²³⁾ /	ยึด	/kɔj ²⁽³³³⁾ /	เคย
/ja:ŋ ²⁽³³³⁾ /	ยาง	/muj ²⁽³³³⁾ /	ขวาน
/jun ⁵⁽²²¹⁾ /	ย่น	/woj ²⁽³³³⁾ /	เร็ว
/jo:ŋ ²⁽³³³⁾ /	ยวง (ขนุน)	/phɔj ³⁽²²²⁾ /	กรอบ

1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองมี 2 หน่วยเสียง เป็นการปรากฏร่วมของ หน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด /k/ และ /kh/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ได้แก่ /kw/ และ /khw/ ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบคล้ายดังนี้

คู่เทียบคล้ายพยัญชนะควบกล้ำในภาษายอง

หน่วยเสียง	คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/kw/	/kwa:ŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	กว้าง
/khw/	/khwa:ŋ ⁴⁽³²³⁾ /	ทิ่ง

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองทั้ง 2 หน่วยเสียง ปรากฏเฉพาะตำแหน่ง พยัญชนะต้นเท่านั้น มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /kw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม /k/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้เพียง 2 หน่วยเสียง คือ /a/ และ /a:/ เช่น

/kwat ⁴⁽²²³⁾ /	แคะ (หู)
/kwak ⁴⁽²²³⁾ /	กวัก็มือ
/kwaj ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ไกว
/kwa:ŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	กว้าง
/kwa:t ³⁽²²²⁾ /	กวาด

2. /khw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม /kh/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้เพียง 3 หน่วยเสียง คือ /i/ /ε/ และ /a:/ เช่น

/khwit ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขวิด
/pak ¹⁽³⁴⁴⁾ khwit ¹⁽³⁴⁴⁾ /	คะม้า
/ŋ khweŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	มะเขือพวง
/khwa:ŋ ⁴⁽³²³⁾ /	ทึ่ง
/ta:ŋ ²⁽³³³⁾ khwa: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ข้างขวา

(ŋ เป็นพยางค์ในภาษายอง มีลักษณะการเปล่งเสียงคล้ายคลึงกับหน่วยเสียงพยัญชนะ /m/ แต่แตกต่างกันที่ /m/ ขณะเปล่งเสียงปากจะเปิด แต่ ŋ ขณะเปล่งเสียงปากจะไม่เปิด ทำให้เสียงเกิดจากลมที่ออกจากช่องจมูกเพียงอย่างเดียว)

2. หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระในภาษายองมี 18 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้งหมด ไม่มีหน่วยเสียงสระประสม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 หน่วยเสียงสระในภาษายอง

ตำแหน่งของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
ลักษณะริมฝีปาก ระดับของลิ้น	ปากไม่ห่อ	ปากไม่ห่อ	ปากห่อ
สูง	i i:	u u:	u u:
กลางค่อนข้างสูง	e e:	ɤ ɤ:	o o:
กลางค่อนข้างต่ำ	ɛ ɛ:		ɔ ɔ:
ต่ำ		a a:	

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเสียงสระในภาษายอง ผู้วิจัยพบคู่เสียงที่น่าสงสัย ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้าย ดังนี้

คู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายสระในภาษายอง

สระในภาษายองมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงยาวตามแนวนอน ได้แก่ /i i:/ /e e:/ /ɛ ɛ:/ /u u:/ /ɤ ɤ:/ /a a:/ /u u:/ /o o:/ และ /ɔ ɔ:/ จากข้อมูล พบ เสียงสระสั้นกับเสียงสระยาวในภาษายอง 7 คู่เสียง คือ /e e:/ /ɛ ɛ:/ /u u:/ /ɤ ɤ:/ /u u:/ /o o:/ และ /ɔ ɔ:/ เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ เป็นเสียงที่มีตำแหน่งของลิ้น ลักษณะริมฝีปาก และระดับของลิ้น เหมือนกัน ต่างกันเพียงความสั้นยาวของเสียงเท่านั้น และไม่สามารถหาคู่เทียบเสียงที่แท้จริงได้ แต่จากการตรวจสอบข้อมูลกับผู้บอกภาษา พบว่า ในคำที่มีสระเสียงสั้นเมื่อออกเสียงเป็นสระเสียงยาวแล้วจะไม่สามารถสื่อความหมายได้ และในคำที่มีสระเสียงยาวเมื่อออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นก็จะไม่สามารถสื่อความหมายได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้เสียงสระสั้นกับเสียงสระยาวดังกล่าวเป็นคนละหน่วยเสียง มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/kim ²⁽³³³⁾ /	เค็ม
/i:/	/ki:m ²⁽³³³⁾ /	คีม
/e/	/ket ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เก็ด
/e:/	/ke:t ⁴⁽³²³⁾ /	งอน
/ɛ/	/mɛp ¹⁽³⁴⁴⁾ /	(จุ่ม) ปี่
/ɛ:/	/mɛ:p ³⁽²²²⁾ /	ช้อน (คน)
/ɯ/	/jɯt ⁴⁽²²³⁾ /	ยัด
/ɯ:/	/jɯ:t ⁴⁽³²³⁾ /	ยัด
/ɤ/	/kɤt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กั้น (ขวางไว้)
/ɤ:/	/kɤ:t ³⁽²²²⁾ /	เกิด
/a/	/kaɟ ³⁽²²²⁾ /	ไก่
/a:/	/ka:ɟ ³⁽²²²⁾ /	ก่าย
/u/	/luk ⁴⁽²²³⁾ /	ลูก
/u:/	/lu:k ⁴⁽³²³⁾ /	ลูก
/o/	/koŋ ²⁽³³³⁾ /	โกง
/o:/	/ko:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	(ไม้) กลวง
/ɔ/	/hɔŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	ห้อง
/ɔ:/	/hɔ:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	เรือ

2. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงสั้นตามแนวตั้ง ได้แก่ /i e ɛ/ /ʉ ɣ a/ และ /u o ɔ/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/ciʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	จิ้ม (น้ำจิ้ม)
/e/	/cet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เจ็ด
/ɛ/	/cɛʔ ⁴⁽²²³⁾ /	แฉะ
/ʉ/	/tuʉ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	อุด
/ɣ/	/kɣɔt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขยับ
/a/	/khat ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขัด
/u/	/kup ¹⁽³⁴⁴⁾ /	หมวก
/o/	/kop ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กบ
/ɔ/	/kɔt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ด้วน

3. กลุ่มสระเสียงยาวกับสระเสียงยาวตามแนวตั้ง ได้แก่ /i: e: ɛ:/ /ʉ: ɣ: a:/ และ /u: o: ɔ:/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i:/	/si: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	สี
/e:/	/se: ¹⁽³⁴⁵⁾ cit ¹⁽³⁴⁴⁾ /	(คน) ไกล่บ้า
/ɛ:/	/sɛ: ⁴ /	กลอน
/ʉ:/	/mu: ²⁽³³³⁾ /	มือ
/ɣ:/	/mɣ: ²⁽³³³⁾ /	ไป
/a:/	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/u:/	/ɯu: ²⁽³³³⁾ /	งู
/o:/	/ɯo: ²⁽³³³⁾ /	วัว
/ɔ:/	/ɯɔ: ²⁽³³³⁾ /	(ผม) หยิก

4. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงสั้นตามแนวนอน ได้แก่ /i ɯ u/ /e ɤ o/ และ /ɛ a ɔ/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/min ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เหม็น
/ɯ/	/mɯn ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ซีม
/u/	/mun ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หมูน
/e/	/ket ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เก็ดด
/ɤ/	/kɤt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กั้น
/o/	/kop ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กบ
/ɛ/	/pɛɽ ⁴⁽²²³⁾ /	แพะ
/a/	/paɽ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พบ
/ɔ/	/pɔɽ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เพิ่ม

5. กลุ่มสระเสียงยาวกับสระเสียงยาวตามแนวนอน ได้แก่ /i: ɯ: u:/ /e: ɤ: o:/ และ /ɛ: a: ɔ:/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i:/	/mi: ²⁽³³³⁾ /	มี
/ɯ:/	/mɯ: ²⁽³³³⁾ /	มีอ
/u:/	/mu: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หมู

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/e:/	/me: ²⁽³³³⁾ /	เมีย
/ɤ:/	/mɤ: ²⁽³³³⁾ /	ไป
/o:/	/mo: ³⁽²²²⁾ /	ไม่
/ɛ:/	/sɛ:n ¹⁽³⁴⁵⁾ nɯŋ ⁴⁽³²³⁾ /	หนึ่งแสน
/a:/	/sa:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	सान
/ɔ:/	/sɔ:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	สอน

หน่วยเสียงสระในภาษายองทั้ง 18 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /i/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ และ /kw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-j/ เช่น

/pin ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เป็น
/jip ¹⁽³⁴⁴⁾ /	หียบ
/phik ⁴⁽²²³⁾ /	พริก
/kim ²⁽³³³⁾ /	เค็ม
/ciŋ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	จิ้ม (น้ำจิ้ม)

2. /i:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ŋ/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ŋ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/ci: ⁶⁽³²¹⁾ /	ชี้
/ni:t ⁴⁽³²³⁾ /	รืด
/si:k ³⁽²²²⁾ /	ฉีก
/ki:m ²⁽³³³⁾ /	คีม
/ti:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เท้า

3. /e/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปากถูกร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /f/ /ŋ/ /w/ /kw/ และ /khw/ และปากถูกร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-m/ /-n/ และ /-j/ เช่น

/kep ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เก็บ
/pet ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปิด
/tek ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กด
/kew ⁶⁽³²¹⁾ /	เคี้ยว
/peɪ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปียก

4. /e:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปากถูกร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /d/ /f/ /w/ /kw/ และ /khw/ และปากถูกร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ɹ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/me: ²⁽³³³⁾ /	ภรรยา
/le:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	เลี้ยง
/se:m ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เสียม
/le:k ³⁽²²²⁾ /	(ตำ) ละเอียด
/le:p ⁴⁽³²³⁾ /	เรียบ

5. /ɛ/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ และ /kw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-k/ และ /-j/ เช่น

/dɛt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตัด
/cɛʔ ⁴⁽²²³⁾ /	แฉะ
/mɛm ⁶⁽³²¹⁾ /	เหม่ม่ว
/khɛŋ ³⁽²²²⁾ /	แข่ง
/khɛw ⁶⁽³²¹⁾ /	(เอว) คอด

6. /ɛ:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /f/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-j/ เช่น

/mɛ: ⁴⁽³²³⁾ /	แม่
/cɛ:k ³⁽²²²⁾ /	แจก
/wɛ:n ⁴⁽³²³⁾ /	กระจกเงา
/kɛ:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	แกง
/kɛ:w ⁵⁽²²¹⁾ /	กระจกใส

7. /u/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /b/ /d/ /c/ /w/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-p/ /-ʔ/ /-m/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/kʷt ⁴⁽²²³⁾ /	คิด
/tʷk ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตึก
/ŋʷn ²⁽³³³⁾ /	เงิน (เครื่องเงิน)
/phʷŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	ฝั่ง
/hʷk ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ปักปิ่น

8. /ʷ:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /tʰ/ /d/ /n/ /ŋ/ /w/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-k/ /-ʔ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/mʷ: ²⁽³³³⁾ /	มีอ
/jʷ:t ⁴⁽³²³⁾ /	ยัด
/lʷ:m ²⁽³³³⁾ /	ลิ้ม
/pʷ:n ⁶⁽³²¹⁾ /	ใต้
/bʷ:ŋ ³⁽²²²⁾ /	ค้ำคาว

9. /ɣ/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /t/ /pʰ/ /b/ /c/ /f/ /s/ /h/ /n/ /ŋ/ /w/ /j/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-p/ /-n/ /-ŋ/ และ /-w/ เช่น

/kʰɣt ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กระเถิบ
/dɣk ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตึก
/mɣj ⁴⁽³²³⁾ /	ไข่
/lɣm ⁵⁽²²¹⁾ /	เลื่อม
/tʰɣʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ถลอก

10. /ɤ:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /n/ /w/ /j/ /kw/ และ /khw/ และปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-w/ เช่น

/hɤ: ³⁽²²²⁾ /	เห้ง
/lɤ:k ⁴⁽³²³⁾ /	เล็อก
/ŋu: ²⁽³³³⁾ lɤ:m ¹⁽³⁴⁵⁾ /	งูเหล็อม
/mɤ:n ²⁽³³³⁾ /	นาน
/khɤ:n ³⁽²²²⁾ /	เข็อน

11. /a/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /khw/ และปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง เช่น

/cap ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พอดี้
/hak ⁴⁽²²³⁾ /	รัก
/dam ²⁽³³³⁾ /	ดำ
/kaw ⁵⁽²²¹⁾ /	แก้
/paʔ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พบ

12. /a:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง และปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ เช่น

/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
/sa:t ³⁽²²²⁾ /	เส็
/kha:ŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	ข้าง
/ta:k ³⁽²²²⁾ /	ตาก
/wa:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หวาน

13. /u/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /w/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ เช่น

/sup ¹⁽³⁴⁴⁾ /	สวม (หมวก)
/muj ²⁽³³³⁾ /	ขวาน
/duŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	กระดัง
/put ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ขาด
/kum ⁵⁽²²¹⁾ /	กุ่ม

14. /u:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /w/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/hu: ²⁽³³³⁾ /	ฐู
/tu:p ³⁽²²²⁾ /	กระท่อม
/cu:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ลุง
/du:t ³⁽²²²⁾ /	ตุต
/ŋu:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	(พืน) เก

15. /o/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /ŋ/ /kw/ และ /khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ เช่น

/woj ²⁽³³³⁾ /	เร้ว
/hom ³⁽²²²⁾ /	ขยม
/cot ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตอก (กริยา)
/top ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ตบ
/soŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	(จมูก) โต่ง

16. /o:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ
ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /w/ /kw/ และ /khw/ และ
ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-w/ เช่น

/lo: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	พีน
/kho:t ³⁽²²²⁾ /	ขวด
/ko:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	กวน
/so:k ³⁽²²²⁾ /	ดู
/tho:j ⁵⁽²²¹⁾ /	ถั่ว

17. /o/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ
ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /b/ /f/ /n/ /w/ /kw/ และ
/khw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ เช่น

/kot ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ด้วน
/soʔ ⁴⁽²²³⁾ /	หา
/pɔj ³⁽²²²⁾ /	ปล่อย
/ɲom ⁴⁽³²³⁾ /	เหงา
/cɔŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	รุ่ม

18. /ɔ:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากห่อ
ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /kw/ และ /khw/ และปรากฏ
ร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-w/ เช่น

/lo: ⁶⁽³²¹⁾ /	เกวียน
/so:p ⁴⁽³²³⁾ /	ชอบ
/thɔ:t ⁴⁽³²³⁾ /	ทอด
/no:ŋ ²⁽³³³⁾ /	(น้ำ) ท่วม
/phɔ:j ³⁽²²²⁾ /	กรอบ

การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษายอง แสดงเป็น ตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.4 การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกับหน่วยเสียงสระเท่าที่พบใน ข้อมูลภาษายอง

	i	i:	e	e:	ɛ	ɛ:	ʊ	ʊ:	ɤ	ɤ:	a	a:	u	u:	o	o:	ɔ	ɔ:	
p	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
t	/	/	/	/	/	/	/	/	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
k	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ʔ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ph	/	/	/	/	/	/	/	/	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
th	/	/	0	/	/	0	0	0	/	0	/	/	/	/	/	/	0	/	/
kh	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
b	/	/	/	/	/	/	0	/	0	/	/	/	/	/	/	/	0	/	/
d	/	/	/	0	/	/	0	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
c	/	/	/	/	/	/	0	/	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
f	0	/	0	0	0	0	/	/	0	/	/	/	/	0	0	0	0	/	/
s	/	/	/	/	/	/	/	/	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
h	/	/	/	/	/	/	/	/	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
m	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
n	/	/	/	/	/	/	/	0	0	0	/	/	/	/	/	/	0	/	/
ŋ	/	0	0	/	/	/	/	0	0	/	/	/	/	/	0	/	/	/	/
l	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
w	/	/	0	0	/	/	0	0	0	0	/	/	0	0	/	0	0	/	/
j	/	/	/	/	/	/	/	/	0	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/
kw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	/	/	0	0	0	0	0	0	0
khw	/	0	0	0	/	0	0	0	0	0	0	/	0	0	0	0	0	0	0

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกัน 0 หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกัน

ตารางที่ 4.5 การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายกับหน่วยเสียงสระเท่าที่พบในข้อมูลภาษาของ

	-p	-t	-k	-ʔ	-m	-n	-ŋ	-w	-j
i	/	/	/	/	/	/	/	/	○
i:	/	/	/	○	/	/	/	○	○
e	/	/	/	/	○	○	/	/	○
e:	/	/	/	○	/	/	/	○	○
ɛ	/	/	○	/	/	/	/	/	○
ɛ:	/	/	/	○	/	/	/	/	○
u	○	/	/	○	○	/	/	○	○
u:	/	/	○	○	/	/	/	○	○
ɤ	○	/	/	/	/	○	○	○	/
ɤ:	/	/	/	○	/	/	/	○	/
a	/	/	/	/	/	/	/	/	/
a:	/	/	/	○	/	/	/	/	/
u	/	/	/	/	/	/	/	○	/
u:	/	/	/	○	/	/	/	○	○
o	/	/	/	/	/	/	/	○	/
o:	/	/	/	○	/	/	/	○	/
ɔ	/	/	/	/	/	/	/	○	/
ɔ:	/	/	/	○	/	/	/	○	/

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกัน ○ หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกัน

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์

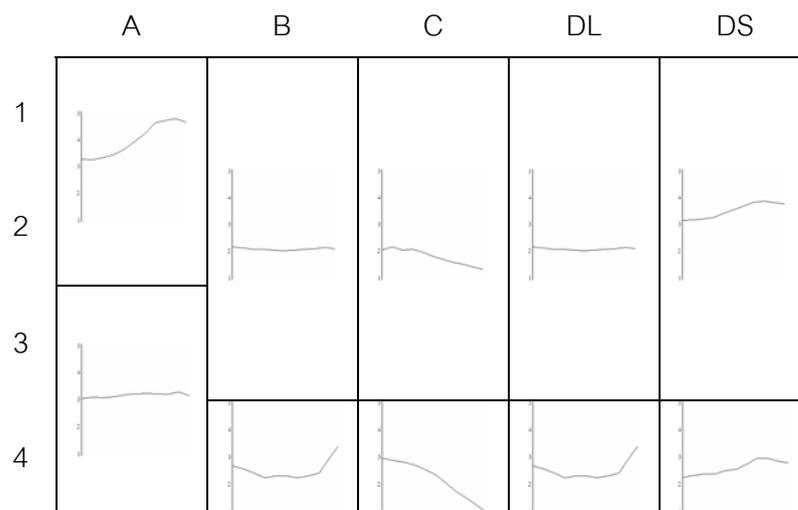
จากการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของโดยใช้แบบทดสอบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นของวิลเลียม เจ. เกดนี้ พบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของมี 6 หน่วยเสียง มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายอง

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 (345)	ว.3 (222)	ว.5 (221)	(ว.3) (222)	(ว.1) (344)
2					
3	ว.2 (333)	ว.4 (323)	ว.6 (321)	(ว.4) (323)	(ว.4) (223)
4					

จากการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ (praat) หาลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายอง พบว่า เสียงวรรณยุกต์ในภาษายองมีลักษณะของเสียงดังนี้

ตารางที่ 4.7 ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายอง

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองทั้ง 6 หน่วยเสียง พิสูจน์ได้ว่าเป็นคนละหน่วยเสียงจากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ว.1	/ma: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หมา
ว.2	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
ว.1	/kha: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ขา
ว.3	/kha: ³⁽²²²⁾ /	ข้า
ว.1	/pi: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ปี
ว.4	/pi: ⁴⁽³²³⁾ /	พี (ผู้หญิง)
ว.1	/sɯ: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เสือ
ว.5	/sɯ: ⁵⁽²²¹⁾ /	เสื้
ว.1	/ma: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หมา
ว.6	/ma: ⁶⁽³²¹⁾ /	ม่า
ว.2	/tew ²⁽³³³⁾ /	เดิน
ว.3	/tew ³⁽²²²⁾ /	กางเกง
ว.2	/pɔ: ²⁽³³³⁾ /	พอ
ว.4	/pɔ: ⁴⁽³²³⁾ /	พ้อ
ว.2	/na: ²⁽³³³⁾ /	นา
ว.5	/na: ⁵⁽²²¹⁾ /	หน้า
ว.2	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
ว.6	/ma: ⁶⁽³²¹⁾ /	ม่า

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ว.3	/ka:j ³⁽²²²⁾ /	ก่าย
ว.4	/ka:j ⁴⁽³²³⁾ /	เปื่อ
ว.3	/pa: ³⁽²²²⁾ /	ป่า
ว.5	/pa: ⁵⁽²²¹⁾ /	ป่า
ว.3	/cum ³⁽²²²⁾ /	ชูป
ว.6	/cum ⁶⁽³²¹⁾ /	ชู้
ว.4	/cɛ:ŋ ⁴⁽³²³⁾ /	แข่ง
ว.5	/cɛ:ŋ ⁵⁽²²¹⁾ /	ส่ว่าง
ว.4	/su: ⁴⁽³²³⁾ /	ตรง
ว.6	/su: ⁶⁽³²¹⁾ /	ชื้อ
ว.5	/saj ⁵⁽²²¹⁾ /	ไ้
ว.6	/saj ⁶⁽³²¹⁾ /	ไ้ (ขน)

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองทั้ง 6 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง อธิบายได้ดังนี้

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข¹ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

1.1 เสียง กลาง สูง ขึ้น เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วสูงขึ้นไประดับเสียงที่ 4 และจบลงในระดับเสียงที่ 5 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลางตัว ก จ ต ป ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เช่น

/mu: ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หมู
/kin ¹⁽³⁴⁵⁾ /	กิน
/hɔ:m ¹⁽³⁴⁵⁾ /	หอม
/pɛ:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾ /	ซ้อม
/ti:n ¹⁽³⁴⁵⁾ /	เท้า

1.2 เสียง กลาง ชั้ เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วสูงขึ้นไประดับเสียงที่ 4 และจบลงในระดับเสียงที่ 4 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำตายสระเสียงสั้นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง เช่น

/phak ¹⁽³⁴⁴⁾ /	ผัก
/cap ¹⁽³⁴⁴⁾ /	พอดี
/sip ¹⁽³⁴⁴⁾ /	สีบ
/tek ¹⁽³⁴⁴⁾ /	กต
/peŋ ¹⁽³⁴⁴⁾ /	เปียก

2. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เสียง กลาง ระดับ เป็นหน่วยเสียงที่มีระดับเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 โดยตลอดจนจบพยางค์ คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข² กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลางตัว บ ด อ และอักษรต่ำที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เช่น

/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
/bun ²⁽³³³⁾ /	บน
/maw ²⁽³³³⁾ /	เมา
/ʔa:j ²⁽³³³⁾ /	อาย
/dɔ:n ²⁽³³³⁾ /	ดวงจันทร์

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เสียง ต่ำ ระดับ เป็นหน่วยเสียงที่มีระดับเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 โดยตลอดจนจบพยางค์ คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข³ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และเกิดกับคำตายสระเสียงยาว ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง เช่น

/khi: ³⁽²²²⁾ /	ชี้
/cum ³⁽²²²⁾ /	บัน
/tha:n ³⁽²²²⁾ /	ถ่าน
/dɔ:t ³⁽²²²⁾ /	เด็ด
/pa:k ³⁽²²²⁾ /	ปาก

4. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁴ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

4.1 เสียง กลาง ต่ำ กลาง เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงไประดับเสียงที่ 2 และจบลงในระดับเสียงที่ 3 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และเกิดกับคำตายสระเสียงยาวที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น

/pɔ: ⁴⁽³²³⁾ /	พ่อ
/wɛ:n ⁴⁽³²³⁾ /	กระจกเงา
/ŋa:w ⁴⁽³²³⁾ /	โง่
/ka:p ⁴⁽³²³⁾ /	คาบ
/kɔ:k ⁴⁽³²³⁾ /	คุก

4.2 เสียง ต่ำ กลาง เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 ไปจนถึงช่วงกลางพยางค์ และจบลงในระดับเสียงที่ 3 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำตายสระเสียงสั้นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น

/nok ⁴⁽²²³⁾ /	นก
/het ⁴⁽²²³⁾ /	รัด
/lop ⁴⁽²²³⁾ /	ลบ
/cak ⁴⁽²²³⁾ /	ซัก
/wit ⁴⁽²²³⁾ /	กระโดด

5. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เสียง ต่ำ ตก เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียง อยู่ประมาณระดับเสียงที่ 2 ไปจนถึงช่วงกลางพยางค์ และจบลงในระดับเสียงที่ 1 คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁵ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โท กำกับ เช่น

/tha: ⁵⁽²²¹⁾ /	รอ
/pi:n ⁵⁽²²¹⁾ /	กลับ (เสื่อ)
/khaw ⁵⁽²²¹⁾ /	ข้าว
/tin ⁵⁽²²¹⁾ /	เต็น
/sum ⁵⁽²²¹⁾ /	เปรี้ยว

6. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เสียง กลาง ต่ำ ตก เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงมาระดับเสียงที่ 2 และจบลงในระดับเสียงที่ 1 คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁶ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น

/ju: ⁶⁽³²¹⁾ /	เข็น
/cam ⁶⁽³²¹⁾ /	ขี้
/niw ⁶⁽³²¹⁾ /	นิ้ว
/hw:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	เรียก
/ca:ŋ ⁶⁽³²¹⁾ /	ข้าง

จากข้อมูลการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของสามารถเกิดกับคำเป็นได้ทุกหน่วยเสียง แต่เกิดกับคำตายได้เพียง 3 หน่วยเสียง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงวรรณยุกต์และชนิดของคำเท่าที่พบในข้อมูลภาษาของ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์	คำเป็น		คำตาย	
	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
ว.1	/	/	/	○
ว.2	/	/	○	○
ว.3	/	/	○	/
ว.4	/	/	/	/
ว.5	/	/	○	○
ว.6	/	/	○	○

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกับชนิดของคำ

○ หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกับชนิดของคำ

ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ ที่พูดในหมู่บ้านป่ารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่ามีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะ 19 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

1. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือมี 19 หน่วยเสียง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือ

ลักษณะของเสียง	ฐานกรณ์		ริม ฝีปาก ทั้งสอง	ริมฝี ปาก- ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้น เสียง
	คุณ - สมบัติของเสียง							
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง	ไม่มีลม	p		t		k	?
		มีลม	ph		th		kh	
	ก้อง		b		d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง					c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง			f	s			h
นาสิก	ก้อง		m		n		ŋ	
ข้างลิ้น	ก้อง				l			
กึ่งสระ	ก้อง		w			j		

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือทั้ง 19 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 19 หน่วยเสียง และปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 19 หน่วยเสียง คือ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวทั้ง 19 หน่วยเสียงดังกล่าว ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบคู่เสียงที่น่าสงสัย กล่าวคือ เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

คู่เทียบเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทยเหนือ

พยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทยเหนือมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพยัญชนะที่มีลักษณะของเสียงเหมือนกัน เกิดจากฐานกรณ์เดียวกัน แต่มีคุณสมบัติของเสียงต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

เสียงกักหรือระเบิด ฐานริมฝีปากทั้งสอง (/p/ /ph/ /b/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/p/	/pet ¹⁽³³⁴⁾ /	เปิด
ไม่ก้อง มีลม	/ph/	/phet ¹⁽³³⁴⁾ /	เผ็ด
ก้อง	/b/	/bet ¹⁽³³⁴⁾ /	เบ็ด

เสียงกักหรือระเบิด ฐานปุ่มเหงือก (/t/ /th/ /d/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/t/	/to:k ³⁽³²²⁾ /	ตอก (นาม)
ไม่ก้อง มีลม	/th/	/tho:k ³⁽³²²⁾ /	เท
ก้อง	/d/	/do:k ³⁽³²²⁾ /	ลักษณะนามของดอกไม้

เสียงกักหรือระเบิด ฐานเพดานอ่อน (/k/ /kh/)

คุณสมบัติของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ไม่ก้อง ไม่มีลม	/k/	/kaj ³⁽³²²⁾ /	ไก
ไม่ก้อง มีลม	/kh/	/khaj ³⁽³²²⁾ /	ไข่

2. กลุ่มพยัญชนะที่มีลักษณะของเสียงและคุณสมบัติของเสียงเหมือนกัน แต่เกิดจากฐานกรณ์ต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

เสียงกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม (/p/ /t/ /k/ /ʔ/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/p/	/pɔ:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ป้อน
ปุ่มเหงือก	/t/	/tɔ:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ต้อน
เพดานอ่อน	/k/	/kɔ:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ลักษณะนามของก้อนหิน
เส้นเสียง	/ʔ/	/ʔɔ:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ออเซาะ

เสียงกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม (/ph/ /th/ /kh/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/ph/	/phaj ¹⁽³²⁴⁾ /	ใคร
ปุ่มเหงือก	/th/	/thaj ¹⁽³²⁴⁾ /	ไถ
เพดานอ่อน	/kh/	/khaj ¹⁽³²⁴⁾ /	ไข

เสียงกักหรือระเบิด ก้อง (/b/ /d/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/b/	/bu:t ³⁽³²²⁾ /	บูต
ปุ่มเหงือก	/d/	/du:t ³⁽³²²⁾ /	ดูต

เสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง (/f/ /s/ /h/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปาก-ฟัน	/f/	/fan ¹⁽³²⁴⁾ /	ฟัน
ปุ่มเหงือก	/s/	/san ¹⁽³²⁴⁾ /	สัน
เส้นเสียง	/h/	/han ¹⁽³²⁴⁾ /	เห็น

เสียงนาสิก ก้อง (/m/ /n/ /ŋ/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/m/	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
ปุ่มเหงือก	/n/	/na: ²⁽³³³⁾ /	นา
เพดานอ่อน	/ŋ/	/ŋa: ²⁽³³³⁾ /	งา

เสียงกึ่งสระ ก้อง (/w/ /j/)

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/w/	/wa:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	วาด
เพดานแข็ง	/j/	/ja:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ข่วน

3. กลุ่มพยัญชนะที่เกิดจากฐานกรณ์เดียวกัน มีคุณสมบัติของเสียงเหมือนกัน แต่มีลักษณะของเสียงต่างกัน มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานริมฝีปากทั้งสอง ก้อง (/b/ /m/ /w/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/b/	/baw ²⁽³³³⁾ /	เบา
นาสิก	/m/	/maw ²⁽³³³⁾ /	เมา
กึ่งสระ	/w/	/mε:ŋ ²⁽³³³⁾ waw ²⁽³³³⁾ /	แมงป่อง (ใหญ่)

ฐานปุ่มเหงือก ก้อง (/d/ /n/ /l/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/d/	/dom ²⁽³³³⁾ /	ดม
นาสิก	/n/	/nom ²⁽³³³⁾ /	นม
กึ่งสระ	/l/	/lom ²⁽³³³⁾ /	ลม

ฐานปุ่มเหงือก ไม่ก้อง (/t/ /th/ /s/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/t/	/tak ¹⁽³³⁴⁾ /	ตัก
กักหรือระเบิด	/th/	/thak ¹⁽³³⁴⁾ /	ถัก
เสียดแทรก	/s/	/sak ¹⁽³³⁴⁾ /	จิ้ม (ฟัน)

ฐานเส้นเสียง ไม่ก้อง (/ʔ/ /h/)

ลักษณะของเสียง	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
กักหรือระเบิด	/ʔ/	/ʔok ¹⁽³³⁴⁾ /	อก
เสียดแทรก	/h/	/hok ¹⁽³³⁴⁾ /	หก

หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาไทยเหนือทั้ง 19 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือ

ลักษณะ ของเสียง	ฐานกรณ์	ริมฝีปาก ทั้งสอง	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
กัก		-p	-t		-k	-ʔ
นาสิก		-m	-n		-ŋ	
กึ่งสระ		-w		-j		

จากตารางที่ 4.10 หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือมีคู่เสียงที่น่าสงสัยซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

คู่เทียบเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือ

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงกัก (/p/ /t/ /k/ /ʔ/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/p/	/pap ¹⁽³³⁴⁾ /	ปรับ
ปุ่มเหงือก	/t/	/pat ¹⁽³³⁴⁾ /	ปิด
เพดานอ่อน	/k/	/pak ¹⁽³³⁴⁾ /	(หนาม) ต่ำ
เส้นเสียง	/ʔ/	/paʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	พบ

2. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงนาสิก (/m/ /n/ /ŋ/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/m/	/lom ²⁽³³³⁾ /	ลม
ปุ่มเหงือก	/n/	/lon ²⁽³³³⁾ /	ลอน
เพดานอ่อน	/ŋ/	/loŋ ²⁽³³³⁾ /	ลง

3. กลุ่มพยัญชนะท้ายเสียงกึ่งสระ (/w/ /j/) มีคู่เทียบเสียงดังนี้

ฐานกรณ์	หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ริมฝีปากทั้งสอง	/w/	/kha:w ¹⁽³²⁴⁾ /	ขาว (สี)
เพดานแข็ง	/j/	/kha:j ¹⁽³²⁴⁾ /	ขาย

หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาไทยเหนือทั้ง 19 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /p/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ /u:/ และ /r/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/pi: ¹⁽³²⁴⁾ /	ปี	/kep ¹⁽³³⁴⁾ /	เก็บ
/pu:n ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ใต้	/ni:p ³⁽³²²⁾ /	หนีบ
/puak ³⁽³²²⁾ /	เปลือก	/khu:p ⁴⁽⁴²¹⁾ /	คืบ
/po: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	พ่อ	/kr:p ³⁽³²²⁾ /	รองเท้า
/peŋ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	แพะ	/khuap ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เคลือบ

2. /t/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ และ /o/

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/tit ¹⁽³³⁴⁾ /	ติด	/ki:t ³⁽³²²⁾ /	คับแคบ
/ti:n ¹⁽³²⁴⁾ /	เท้า	/pe:t ³⁽³²²⁾ /	แปด
/tu:p ³⁽³²²⁾ /	กระท่อม	/ju:t ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ยึด
/te: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	จริง	/kr:t ¹⁽³³⁴⁾ /	กัน
/tuaj ²⁽³³³⁾ /	ตาม	/piat ⁴⁽⁴²¹⁾ /	กระบุง

3. /k/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /u:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ki:t ³⁽³²²⁾ /	คืบแคบ	/si:k ³⁽³²²⁾ /	ฉีก
/kwut ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	คิด	/me:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เมฆ
/kr:j ²⁽³³³⁾ /	เคย	/huk ¹⁽³³⁴⁾ /	บึกบึน
/ko:m ²⁽³³³⁾ /	ตะเกียง	/tek ¹⁽³³⁴⁾ /	กต
/kiat ⁴⁽⁴²¹⁾ /	โกรธ	/ɲwak ³⁽³²²⁾ /	เหวี่ยง

4. /ʔ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม มีฐานกรณ์ที่เส้นเสียง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ และ /ɛ/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e:/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /r:/ /a:/ /u:/ /o:/ /ɔ:/ และ /wa/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ʔit ¹⁽³³⁴⁾ /	เหวี่ยง	/teʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	เตะ
/ʔe:w ³⁽³²²⁾ /	เหวี่ยง	/peʔ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	แพะ
/ʔrʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	เรือ	/paʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	พบ
/ʔu: ⁵⁽⁴³¹⁾ /	พูด	/cuʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	โกหก
/ʔuan ²⁽³³³⁾ /	อวน	/phuaʔ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ผู้

5. /ph/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɛ/ /u/ /r:/ และ /ia/ เช่น

/phi: ¹⁽³²⁴⁾ /	ผี
/phet ¹⁽³³⁴⁾ /	เผ็ด
/phrɯ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ผึ้ง
/phɔj ³⁽³²²⁾ /	กรอบ
/phua ¹⁽³²⁴⁾ /	สามี

6. /th/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /e:/ /ɛ/ /u/ /u:/ /o:/ /ɔ/ และ /ua/ เช่น

/thi:p ³⁽³²²⁾ /	ตีบ
/thu:k ³⁽³²²⁾ /	ตุก
/thom ³⁽³²²⁾ /	ต้ม (น้ำลาย)
/thiaŋ ¹⁽³²⁴⁾ /	เถียง
/thuaŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ถั่ว

7. /kh/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /r/ เช่น

/khem ¹⁽³²⁴⁾ /	เข็ม
/khɯ: ³⁽³²²⁾ /	ชื้อ
/khɔj ³⁽³²²⁾ /	ช้อย
/khɯn ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ชึ้น
/khuat ³⁽³²²⁾ /	ขวด

8. /b/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ /u:/ และ /ua/ เช่น

/bet ¹⁽³³⁴⁾ /	เบ็ด
/ba:ŋ ²⁽³³³⁾ /	บาง
/bɔŋ ³⁽³²²⁾ /	บ่ง (หนาม)
/biŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	บิน
/bia ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เบีย

9. /d/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก
ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /e:/ /u:/ /u:/ และ /ɜ:/ เช่น

/din ²⁽³³³⁾ /	ดิน
/det ¹⁽³³⁴⁾ /	เด็ด
/da: ³⁽³²²⁾ /	ดำ
/do:n ²⁽³³³⁾ /	โดน
/duan ²⁽³³³⁾ /	ดวงจันทร์

10. /c/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง
ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /u:/ /ɜ:/ /ɜ:/ และ /ia/ เช่น

/ci: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ชี้
/ce:k ³⁽³²²⁾ /	แจก
/ca:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ข้าง
/con ²⁽³³³⁾ /	ชน
/cuan ²⁽³³³⁾ /	ชวน

11. /f/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากล่างกับฟัน
บน ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง
ยกเว้น /i/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u:/ /u:/ /ɜ:/ /ɜ:/ /u/ /u:/ /o:/ /ɔ/ /ia/ และ /ua/ เช่น

/fi: ¹⁽³²⁴⁾ /	ผี
/faj ²⁽³³³⁾ /	ไฟ
/fa:j ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ฝ้าย
/fon ¹⁽³²⁴⁾ /	ฝน
/fua ²⁽³³³⁾ /	พุง

12. /s/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ /ɛ/ /ɾ/ /ʀ:/ และ /o:/ เช่น

/sip ¹⁽³³⁴⁾ /	ลึบ
/si:k ³⁽³²²⁾ /	ซึก
/su: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ซู้
/sa:m ¹⁽³²⁴⁾ /	สาม
/siam ¹⁽³²⁴⁾ /	เสียม

13. /h/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง มีฐานกรณ์ที่เส้นเสียง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ และ /ɾ/ เช่น

/het ¹⁽³³⁴⁾ /	เห็ด
/he:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	แห้ง
/ha:p ³⁽³²²⁾ /	หาบ
/hak ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	รัก
/hian ²⁽³³³⁾ /	เรียน

14. /m/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e:/ /ɾ/ และ /u:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/min ³⁽³²²⁾ /	เขม่าไฟ	/nim ¹⁽³²⁴⁾ /	นึ่ง
/mɛ: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แม่	/khem ¹⁽³²⁴⁾ /	เข็ม
/mɯ:n ²⁽³³³⁾ /	นาน	/hɯ:m ³⁽³²²⁾ /	ห้าม (ผลไม้)
/mot ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	มด	/ko:m ²⁽³³³⁾ /	ตะเกียง
/muɑŋ ²⁽³³³⁾ /	เมือง	/siam ¹⁽³²⁴⁾ /	เสียม

15. /n/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e:/ /ɯ:/ /ɯ:/ /ɯ:/ /o:/ และ /ua/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/nɛn ⁵⁽⁴³¹⁾ /	แน่น	/sin ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ผ้าถุง
/naŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	นั่ง	/ci:n ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เนื้อ
/ni:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	รืด	/ŋɛ:n ¹⁽³²⁴⁾ /	เงย
/na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	น้ำ	/tu:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ตื่น
/nuat ³⁽³²²⁾ /	หนวด	/man ³⁽³²²⁾ /	ขยัน

16. /ŋ/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /e:/ /ɯ/ /ɯ:/ /ɯ:/ /u/ และ /o:/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e:/ /ɯ:/ และ /ɯ:/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/ɲi:p ⁴⁽⁴²¹⁾ /	งีบ	/ɲeŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แง่ง
/ɲɯŋ ²⁽³³³⁾ /	เงิน (เครื่องเงิน)	/suŋ ²⁽³³³⁾ /	ซึ้ง
/ɲoʔ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เงาะ	/cu:ŋ ¹⁽³²⁴⁾ /	จูง
/ɲa: ²⁽³³³⁾ /	งา	/woŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	คล้องแคล้ว
/ɲiaŋ ³⁽³²²⁾ /	เอียง	/ɲuaŋ ²⁽³³³⁾ /	จวง

17. /l/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น ก้อง มีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือก ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ɛ/ เช่น

/len ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เล่น
/lɛ:w ¹⁽³²⁴⁾ /	(ลับ) ละเอียด
/lɔ:m ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ล่อม
/lɯk ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ลือก
/liak ³⁽³²²⁾ /	(ตำ) ละเอียด

18. /w/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทั้งสอง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /e:/ /ɛ:/ /ɯ/ /ɯ:/ /ɯ/ /ɯ:/ /u:/ /o:/ /ia/ และ /ɯa/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i:/ /e/ /ɛ/ /ɯ/ /ɯ:/ /ɯ/ /ɯ:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ /ɔ:/ /ɯa/ และ /ua/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/wit ¹⁽³³⁴⁾ /	พลาด	/niw ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	นิ้ว
/wi: ²⁽³³³⁾ /	พืด	/he:w ¹⁽³²⁴⁾ /	เหว
/wun ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	วุ้น	/lɛ:w ¹⁽³²⁴⁾ /	เละ
/wat ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	วัด	/khaw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ข้าว
/wuj ²⁽³³³⁾ /	เร้ว	/khiaw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	พิน

19. /j/ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เมื่อเป็นพยัญชนะต้นจะปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /ɤ/ /ɤ:/ และ /ua/ และเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายจะปรากฏตามหน่วยเสียงสระได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ และ /ia/ เช่น

ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น		ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย	
/jim ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ยิ้ม	/mɔj ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ไข่
/ju:m ²⁽³³³⁾ /	ยิ้ม	/kɔj ²⁽³³³⁾ /	เคย
/ju: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เขิน	/khaj ³⁽³²²⁾ /	ไข่
/jɛ:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แยก	/phɔj ³⁽³²²⁾ /	กรอบ
/juan ²⁽³³³⁾ /	ยวง (ขนุน)	/thuaj ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ถั่ว

1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือมี 6 หน่วยเสียง เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกักหรือระเบิด /k/ และ /kh/ หน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก /c/ หน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก /s/ หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /ŋ/ และหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น // ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ได้แก่ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือทั้ง 6 หน่วยเสียง มีคู่เสียงที่น่าสงสัย 1 คู่เสียง คือ /kw/ และ /khw/ เพราะเป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบคล้ายดังนี้

คู่เทียบคล้ายพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือ

หน่วยเสียง	คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/kw/	/kwak ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	กัว๊กมือ
/khw/	/khwak ¹⁽³³⁴⁾ /	แคะ (หู)

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือทั้ง 6 หน่วยเสียง ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /kw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม ฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน /k/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้เพียง 2 หน่วยเสียง คือ /a/ และ /a:/ เช่น

/kwak ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	กวั๊กมีอ
/kwaj ¹⁽³²⁴⁾ /	ไกว
/kwa:ŋ ¹⁽³²⁴⁾ /	กวาง
/kwa:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	กว้าง
/kwa:t ³⁽³²²⁾ /	กวาด

2. /khw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกัทหรือระเบิด ไม่ก้อง มีลม ฐานกรณ์ที่เพดานอ่อน /kh/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และปรากฏหน้าหน่วยเสียงสระได้ 5 หน่วยเสียง คือ /i/ /ɛ/ /ɛ:/ /a/ และ /a:/ เช่น

/khwit ¹⁽³³⁴⁾ /	ขวิด
/du: ²⁽³³³⁾ khwɛ:n ²⁽³³³⁾ /	สบประมาท
/ba ³⁽³²²⁾ khwɛŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	มะเขือพวง
/khwa:j ²⁽³³³⁾ /	ควาย
/khwak ¹⁽³³⁴⁾ /	แคะ (หู)

3. /cw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรก ไม่ก้อง
ฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้น
เท่านั้น พบในข้อมูลเพียงคำเดียว เป็นการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระ /a:/ คือ

/cwa:k⁴⁽⁴²¹⁾/ พืชมีหัวชนิดหนึ่ง

4. /sw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง ฐานกรณ์
ที่ปุ่มเหงือก /s/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น
พบในข้อมูลเพียงคำเดียว เป็นการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระ /a:/ คือ

/swa:j³⁽³²²⁾/ เขย่า

5. /ɲw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง ฐานกรณ์ที่
เพดานอ่อน /ɲ/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น
พบในข้อมูลเพียงคำเดียว เป็นการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระ /a:/ คือ

/ɲwa:m¹⁽³²⁴⁾/ หยิบ (ครั้งละมากๆ)

6. /lw/ เป็นการปรากฏร่วมของหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น ก้อง ฐานกรณ์ที่
ปุ่มเหงือก /l/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /w/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น
พบในข้อมูลเพียงคำเดียว เป็นการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระ /a/ คือ

/lwak¹⁽³³⁴⁾/ ฉลาด

2. หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือมี 21 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18
หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือมี 18 หน่วยเสียง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือ

ตำแหน่งของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
ลักษณะริมฝีปาก ระดับของลิ้น	ปากไม่ห่อ	ปากไม่ห่อ	ปากห่อ
สูง	i i:	u u:	u u:
กลางค่อนข้างสูง	e e:	ɤ ɤ:	o o:
กลางค่อนข้างต่ำ	ɛ ɛ:		ɔ ɔ:
ต่ำ		a a:	

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือ ผู้วิจัยพบคู่เสียงที่น่าสงสัย ซึ่งผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นคนละหน่วยเสียง จากการหาคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้าย ดังนี้

คู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือ

สระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือมีคู่เสียงที่น่าสงสัย เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์ คล้ายคลึงกัน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงยาวตามแนวนอน ได้แก่ /i i:/ /e e:/ /ɛ ɛ:/ /u u:/ /o o:/ และ /ɔ ɔ:/ จากข้อมูลที่พบ เสียงสระสั้นกับเสียงสระยาวในภาษาไทยเหนือ 8 คู่เสียง คือ /i i:/ /e e:/ /ɛ ɛ:/ /u u:/ /o o:/ และ /ɔ ɔ:/ เป็นเสียงที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ เป็นเสียงที่มีตำแหน่งของลิ้น ลักษณะริมฝีปาก และระดับของลิ้น เหมือนกัน ต่างกันเพียงความสั้นยาวของเสียงเท่านั้น และไม่สามารถหาคู่เทียบเสียงที่แท้จริงได้ แต่จากการตรวจสอบข้อมูลกับผู้ออกภาษา พบว่า ในคำที่มีสระเสียงสั้นเมื่อออกเสียงเป็นสระเสียงยาวแล้วจะไม่สามารถสื่อความหมายได้ และในคำที่

มีสระเสียงยาวเมื่อออกเสียงเป็นสระเสียงสั้นก็จะไม่สามารถสื่อความหมายได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้เสียงสระสั้นกับเสียงสระยาวดังกล่าวเป็นคนละหน่วยเสียง มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/pik ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	กลับ (บ้าน)
/i:/	/pi:k ³⁽³²²⁾ /	ปีก
/e/	/phet ¹⁽³³⁴⁾ /	เผ็ด
/e:/	/phi: ¹⁽³²⁴⁾ phe:t ³⁽³²²⁾ /	เปรต
/ɛ/	/mɛp ¹⁽³³⁴⁾ /	(จมูก) ปี่
/ɛ:/	/mɛ:p ³⁽³²²⁾ /	ช้อน (คน)
/ɯ/	/juɯt ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ยึด
/ɯ:/	/juɯ:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ยึด
/ɤ/	/kɤt ¹⁽³³⁴⁾ /	กั้น
/ɤ:/	/kɤ:t ³⁽³²²⁾ /	เกิด
/a/	/jak ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ยักษ์
/a:/	/ja:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ยาก
/u/	/luk ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ลูก
/u:/	/lu:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ลูก
/o/	/bot ¹⁽³³⁴⁾ /	บด
/o:/	/bo:t ³⁽³²²⁾ /	โบสถ์

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/ɔ/	/hɔŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ห้อง
/ɔ/	/hɔːŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เรียก

2. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงสั้นตามแนวตั้ง ได้แก่ /i e ɛ/ /ʉ ɤ a/ และ /u o ɔ/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/min ³⁽³²²⁾ /	เขม่าไฟ
/e/	/men ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เม่น
/ɛ/	/mɛn ⁵⁽⁴³¹⁾ /	สอย (ผลไม้)
/ʉ/	/kʉt ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	คิด
/ɤ/	/kɤt ¹⁽³³⁴⁾ /	กั้น
/a/	/kat ¹⁽³³⁴⁾ /	เย็น
/u/	/jum ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เปิบ
/o/	/ba ³⁽³²²⁾ jom ²⁽³³³⁾ /	มะยม
/ɔ/	/jɔm ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ลด

3. กลุ่มสระเสียงยาวกับสระเสียงยาวตามแนวตั้ง ได้แก่ /iː eː ɛː/ /ʉː ɤː aː/ และ /uː oː ɔː/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/iː/	/tiː ¹⁽³²⁴⁾ /	ดี
/eː/	/teː ²⁽³³³⁾ /	แก้ (เชือก)
/ɛː/	/teː ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	จริง

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/u:/	/mu: ²⁽³³³⁾ /	มือ
/ʊ:/	/mʊ:n ²⁽³³³⁾ /	นาน
/a:/	/ma: ²⁽³³³⁾ /	มา
/u:/	/lu:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ลูก
/o:/	/lo:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	โลก
/v:/	/lv:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ลอก

4. กลุ่มสระเสียงสั้นกับสระเสียงสั้นตามแนวนอน ได้แก่ /i u u/ /e ʊ o/ และ /ε a v/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i/	/min ³⁽³²²⁾ /	เขม่าไฟ
/u/	/mun ¹⁽³²⁴⁾ /	ซีม
/u/	/mun ¹⁽³²⁴⁾ /	หมูน
/e/	/ket ¹⁽³³⁴⁾ /	เกิ้ล็ด
/ʊ/	/kʊt ¹⁽³³⁴⁾ /	กั้น
/o/	/kop ¹⁽³³⁴⁾ /	กบ
/ε/	/mεn ⁴⁽⁴²¹⁾ mʊ: ³⁽³²²⁾ /	ไซ้ไหม
/a/	/man ²⁽³³³⁾ /	มัน
/v/	/mvn ³⁽³²²⁾ /	บู้ทวด

5. กลุ่มสระเสียงยาวกับสระเสียงยาวตามแนวนอน ได้แก่ /i: u: u:/ /e: ʊ: o:/ และ /ε: a: v:/ มีคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้ายดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง/คู่เทียบคล้าย	ความหมาย
/i:/	/mi: ²⁽³³³⁾ /	มี
/ɯ:/	/mɯ: ²⁽³³³⁾ /	มีอ
/u:/	/mu: ¹⁽³²⁴⁾ /	หมู
/e:/	/le:n ¹⁽³²⁴⁾ /	เหลน
/ɤ:/	/cak ¹⁽³³⁴⁾ ka ³⁽³²²⁾ lɤ: ⁶⁽³⁴⁴⁾ pa: ¹⁽³²⁴⁾ /	จิ้งเหลน
/o:/	/lo:n ¹⁽³²⁴⁾ /	โหลน
/ɛ:/	/hɛ:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	แร้ง
/a:/	/ha:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	หยา
/ɔ:/	/hɔ:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เวียก

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือทั้ง 18 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /i/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /kw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-j/ เช่น

/sip ¹⁽³³⁴⁾ /	สิบ
/phik ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	พริก
/nim ¹⁽³²⁴⁾ /	นึ่ง
/siŋ ³⁽³²²⁾ /	จิ้ง
/sin ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ผ้าถุง

2. /i:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ /-m/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/pi: ¹⁽³²⁴⁾ /	ปี
/ni:p ³⁽³²²⁾ /	หนีบ
/si:k ³⁽³²²⁾ /	ฉีก
/ci:n ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เนื้อ
/ki:t ³⁽³²²⁾ /	คับแคบ

3. /e/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /f/ /ŋ/ /w/ /j/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ และ /-j/ เช่น

/kep ¹⁽³³⁴⁾ /	เก็บ
/met ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เม็ล็ด
/len ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เล่น
/kheŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ตึง
/teʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	เตะ

4. /e:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ʔ/ /th/ /b/ /d/ /f/ /s/ /h/ /n/ /ŋ/ /w/ /j/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-p/ /-ʔ/ /-m/ /-ŋ/ และ /-j/ เช่น

/te: ²⁽³³³⁾ /	แก้ (เข็อก)
/ke:n ²⁽³³³⁾ /	กระเคน
/me:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เมฆ
/he:w ¹⁽³²⁴⁾ /	เหว
/phi: ¹⁽³²⁴⁾ pe:t ³ /	เปรต

5. /e/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ʔ/ /ph/ /th/ /f/ /s/ /l/ /j/ /kw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-t/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/ʔa ³⁽³²²⁾ hɛm ⁴ /	กระแอม
/pɛʔ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	แพะ
/wɛn ⁴⁽⁴²¹⁾ /	กระจกเงา
/ŋɛŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แง่ง
/bɛk ³⁽³²²⁾ /	แบก

6. /e:/ เป็นหน่วยเสียงสระหน้า ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /w/ /kw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-j/ เช่น

/mɛ: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แม่
/pɛ:t ³⁽³²²⁾ /	แปด
/ŋɛ:n ¹⁽³²⁴⁾ /	เงย
/pɛ:ŋ ²⁽³³³⁾ /	แพง
/lɛ:w ¹⁽³²⁴⁾ /	เละ

7. /w/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ph/ /th/ /d/ /c/ /f/ /ŋ/ /w/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-p/ /-ʔ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/juw ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ยัด
/huw ¹⁽³³⁴⁾ /	บึกบึน
/khi: ⁵⁽⁴³¹⁾ luw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	(มีด) ทื่อ
/suw ²⁽³³³⁾ /	ซิ่ง
/buw ²⁽³³³⁾ /	(ปาก) เจ๋อ

8. /w:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /b/ /d/ /f/ /n/ /ŋ/ /w/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-k/ /-ʔ/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/mw: ²⁽³³³⁾ /	มีอ
/khw:p ⁴⁽⁴²¹⁾ /	คืบ
/mw:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ทืบ
/jum ²⁽³³³⁾ /	ยืม
/tu:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ตื้น

9. /r/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /kh/ /c/ /f/ /s/ /h/ /n/ /w/ /j/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-p/ /-m/ และ /-w/ เช่น

/krŋ ³⁽³²²⁾ /	ครึ่ง
/mɔŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ไข่
/dɔk ¹⁽³³⁴⁾ /	ดึก
/ŋɔn ²⁽³³³⁾ /	เงิน (เครื่องเงิน)
/pa: ³⁽³²²⁾ ɪɔ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เหลือเพื่อ

10. /ɔ:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ph/ /d/ /c/ /f/ /s/ /n/ /ŋ/ /w/ /j/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ /-ŋ/ และ /-w/ เช่น

/kr:t ³⁽³²²⁾ /	เกิด
/kr:j ²⁽³³³⁾ /	เคย
/ʔɔ:n ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ตะโกน
/kr:p ³⁽³²²⁾ /	รองเท้า
/hr:m ³⁽³²²⁾ /	ห้าม (ผลไม้)

11. /a/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /cw/ /sw/ และ /ŋw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง เช่น

/sap ¹⁽³³⁴⁾ /	ลับ
/lak ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ขโมย (กริยา)
/paʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	พบ
/man ³⁽³²²⁾ /	ขยัน
/khaw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ข้าว

12. /a:/ เป็นหน่วยเสียงสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ เช่น

/ta: ²⁽³³³⁾ /	ทา
/ja:t ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ชวน
/kha:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ข้าง
/pa:k ³⁽³²²⁾ /	ปาก
/ma:n ²⁽³³³⁾ /	มีครรภ

13. /u/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /ŋ/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ เช่น

/cup ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ชูป
/put ¹⁽³³⁴⁾ /	ขาด
/jum ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	แจ่มว
/cuʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	โกหก
/kuŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ /	กุ่ม

14. /u:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นสูง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /w/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ /-m/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/su: ⁵⁽⁴³¹⁾ /	สู้
/cu:ŋ ¹⁽³²⁴⁾ /	จุง
/khu:t ³⁽³²²⁾ /	โกน
/su:n ¹⁽³²⁴⁾ /	ปน
/thu:k ³⁽³²²⁾ /	ถูก

15. /o/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ และ /-j/ เช่น

/kop ¹⁽³³⁴⁾ /	กบ
/kon ⁵⁽⁴³¹⁾ /	กั้น
/ŋom ²⁽³³³⁾ /	งม
/lot ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	รถ
/boʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	ผ่า

16. /o:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างสูง เสียงยาว ริมฝีปากห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /f/ /s/ /n/ /ŋ/ /w/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ /-w/ และ /-j/ เช่น

/ba ³⁽³²²⁾ ʔo: ²⁽³³³⁾ /	ส้มโอ
/ko:m ²⁽³³³⁾ /	ตะเกียง
/co:n ¹⁽³²⁴⁾ /	ขโมย (นาม)
/bo:t ³⁽³²²⁾ /	โบสถ์
/ho:ŋ ²⁽³³³⁾ ja: ²⁽³³³⁾ /	โรงพยาบาล

17. /ɔ/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงสั้น ริมฝีปากห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /f/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-t/ และ /-w/ เช่น

/cɔk ¹⁽³³⁴⁾ /	จุก
/lɔɯ ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เลาะ (ตะเข็บ)
/phɔj ³⁽³²²⁾ /	กรอบ
/ba ³⁽³²²⁾ tɔm ³⁽³²²⁾ /	กระดุม
/wɔŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ /	คล้องแคล้ว

18. /ɔ:/ เป็นหน่วยเสียงสระหลัง ระดับลิ้นกลางค่อนข้างต่ำ เสียงยาว ริมฝีปากห่อ ปากกว้างร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /w/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-w/ เช่น

/hɔ: ³⁽³²²⁾ /	ห่อ
/sɔ:m ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ฉมวก
/lɔ:t ³⁽³²²⁾ /	(คน) แท้ง
/tɔ:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ห้อง
/hɔ:j ⁵⁽⁴³¹⁾ /	แขวน

2.2 หน่วยเสียงสระประสม

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยเหนือมี 3 หน่วยเสียง เป็นสระประสมสองเสียง ทั้งหมด โดยเป็นการประสมกันระหว่างสระหน้าระดับลิ้นสูง สระกลางระดับลิ้นสูง และสระหลังระดับลิ้นสูง ประสมกับสระกลางระดับลิ้นต่ำ ได้แก่ /ia/ /ua/ และ /ua/ ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าเป็นคนละหน่วยเสียงจากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

คู่เทียบเสียงสระประสมในภาษาไทยเหนือ

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
/ia/	/mia ²⁽³³³⁾ /	ภรรยา
/ua/	/mua ²⁽³³³⁾ /	ไป
/ua/	/ta: ¹⁽³²⁴⁾ mua ²⁽³³³⁾ /	ตาฟาง

หน่วยเสียงสระประสมทั้ง 3 หน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ และการปรากฏของเสียง ดังนี้

1. /ia/ เป็นหน่วยเสียงสระประสม เริ่มต้นที่สระหน้า ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ และลงท้ายด้วยสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /ph/ /c/ /f/ /w/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ɲw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-j/ เช่น

/liak ³⁽³²²⁾ /	(ตำ) ละเอียด
/piaʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	เปี้ยก
/tian ²⁽³³³⁾ /	เทียน
/ɲian ³⁽³²²⁾ /	เอียง
/khiaw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	พิน

2. /ua/ เป็นหน่วยเสียงสระประสม เริ่มต้นที่สระกลาง ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากไม่ห่อ และลงท้ายด้วยสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /th/ /b/ /n/ /w/ /j/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ɲw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-ʔ/ และ /-w/ เช่น

/luat ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เลือด
/ɲwak ³⁽³²²⁾ /	เห็งอก
/fuaw ²⁽³³³⁾ /	ฟาง
/luaj ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เลื่อย
/sua ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เสื่อ

3. /ua/ เป็นหน่วยเสียงสระประสม เริ่มต้นที่สระหลัง ระดับลิ้นสูง ริมฝีปากห่อ และลงท้ายด้วยสระกลาง ระดับลิ้นต่ำ ริมฝีปากไม่ห่อ ปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้ ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /f/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ɲw/ และ /lw/ และปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายได้ทุกหน่วยเสียง ยกเว้น /-w/ เช่น

/khuat ³⁽³²²⁾ /	ขวด
/puak ³⁽³²²⁾ /	ฟอง
/buam ⁵⁽⁴³¹⁾ /	บุบ
/muan ⁴⁽⁴²¹⁾ /	พูด (เพราะ)
/khua ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ผิด

การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือ
แสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

	i	i:	e	e:	ɛ	ɛ:	u	u:	ʌ	ʌ:	a	a:	u	u:	o	o:	ɔ	ɔ:	ia	ua	ua
rw	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	/	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
lw	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	/	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกัน ○ หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกัน

ตารางที่ 4.13 การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายกับหน่วยเสียงสระเท่าที่พบใน
ข้อมูลภาษาไทยเหนือ

	-p	-t	-k	-ʔ	-m	-n	-ŋ	-w	-j
i	/	/	/	/	/	/	/	/	○
i:	/	/	/	○	○	/	○	○	○
e	/	/	/	/	/	/	/	○	○
e:	○	/	/	○	○	/	○	/	○
ɛ	/	○	/	/	/	/	/	○	○
ɛ:	/	/	/	○	/	/	/	/	○
u	○	/	/	○	/	/	/	○	○
u:	/	/	○	○	/	/	○	○	○
ɯ	○	/	/	/	○	/	/	○	/
ɯ:	/	/	/	○	/	/	○	○	/
a	/	/	/	/	/	/	/	/	/
a:	/	/	/	○	/	/	/	/	/
u	/	/	/	/	/	/	/	○	/
u:	/	/	/	○	○	/	/	○	○
o	/	/	/	/	/	/	/	○	○
o:	/	/	/	○	/	/	/	○	○
ɔ	/	○	/	/	/	/	/	○	/
ɔ:	/	/	/	○	/	/	/	○	/
ia	/	/	/	/	/	/	/	/	○
ua	/	/	/	○	/	/	/	○	/
ua	/	/	/	/	/	/	/	○	/

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกัน ○ หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกัน

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์

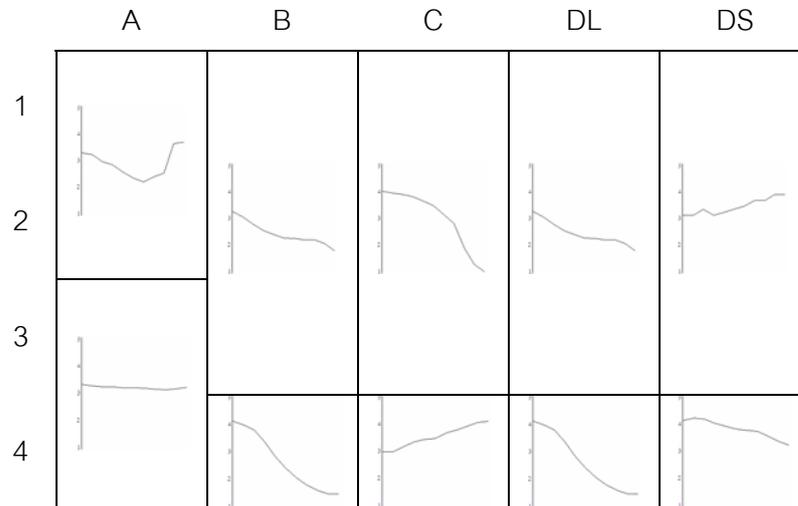
จากการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือโดยใช้แบบทดสอบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นของวิลเลียม เจ. เกิดนี้ พบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือมี 6 หน่วยเสียง มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือ

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 (324)	ว.3 (322)	ว.5 (431)	(ว.3) (322)	(ว.1) (334)
2					
3	ว.2 (333)	ว.4 (421)	ว.6 (344)	(ว.4) (421)	(ว.4) (443)
4					

จากการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ (praat) หาลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือ พบว่า เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือมีลักษณะของเสียงดังนี้

ตารางที่ 4.15 ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือทั้ง 6 หน่วยเสียง พิสูจน์ได้ว่าเป็นคนละหน่วยเสียงจากการหาคู่เทียบเสียง ดังนี้

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ว.1	/ta: ¹⁽³²⁴⁾ /	ตา
ว.2	/ta: ²⁽³³³⁾ /	ทา
ว.1	/com ¹⁽³²⁴⁾ /	จม
ว.3	/com ³⁽³²²⁾ /	บ่น
ว.1	/pi: ¹⁽³²⁴⁾ /	ปี
ว.4	/pi: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	พี (ผู้หญิง)
ว.1	/pa: ¹⁽³²⁴⁾ /	ปลา
ว.5	/pa: ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ป่า
ว.1	/hua ¹⁽³²⁴⁾ /	หัว
ว.6	/hua ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	หัว

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ว.2	/tiaw ²⁽³³³⁾ /	เดิน
ว.3	/tiaw ³⁽³²²⁾ /	กางเกง
ว.2	/pɔ: ²⁽³³³⁾ /	พอ
ว.4	/pɔ: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	พ้อ
ว.2	/baj ²⁽³³³⁾ /	ใบ
ว.5	/baj ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ใบ้
ว.2	/hu: ²⁽³³³⁾ /	หู
ว.6	/hu: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	หูรื้อ
ว.3	/pa:k ³⁽³²²⁾ /	ปาก
ว.4	/pa:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ทัพพี
ว.3	/saj ³⁽³²²⁾ /	ใส่
ว.5	/saj ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ใส่
ว.3	/cua ³⁽³²²⁾ /	บ่อขย
ว.6	/cua ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เข็ช
ว.4	/ju: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ยัด
ว.5	/ju: ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ชะง้อ
ว.4	/cua ⁴⁽⁴²¹⁾ /	เข็ช
ว.6	/cua ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เข็ช

หน่วยเสียง	คู่เทียบเสียง	ความหมาย
ว.5	/kaw ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เก้า
ว.6	/kaw ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ต้น

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือทั้ง 6 หน่วยเสียง มีลักษณะทางสัทศาสตร์และการปรากฏของเสียง อธิบายได้ดังนี้

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข¹ กำกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงย่อ 2 เสียง คือ

1.1 เสียง กลาง ตก ขึ้น เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงมาระดับเสียงที่ 2 และจบลงในระดับเสียงที่ 4 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลางตัว ก จ ต ป ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เช่น

/hu: ¹⁽³²⁴⁾ /	หู
/ma: ¹⁽³²⁴⁾ /	หมา
/co:n ¹⁽³²⁴⁾ /	ขโมย (นาม)
/ta:j ¹⁽³²⁴⁾ /	ตาย
/tua ¹⁽³²⁴⁾ /	ร่างกาย

1.2 เสียง กลาง กลาง ขึ้น เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 ไปจนถึงช่วงกลางพยางค์ และจบลงในระดับเสียงที่ 4 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำตายสระเสียงสั้น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง เช่น

/dak ¹⁽³³⁴⁾ /	เจียบ
/bot ¹⁽³³⁴⁾ /	บด
/sip ¹⁽³³⁴⁾ /	ลือบ
/tek ¹⁽³³⁴⁾ /	กค
/teʔ ¹⁽³³⁴⁾ /	เตะ

2. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เสียง กลาง ระดับ เป็นหน่วยเสียงที่มีระดับเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 โดยตลอดจนจบพยางค์ คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข² กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลางตัว บ ด อ และอักษรต่ำที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เช่น

/wa: ²⁽³³³⁾ /	วา
/tɪaŋ ²⁽³³³⁾ /	เตียง
/mon ²⁽³³³⁾ /	กลม
/paj ²⁽³³³⁾ /	ไป
/dɛ:ŋ ²⁽³³³⁾ /	แดง

3. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เสียง กลาง ตก เป็นหน่วยเสียงที่จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วตกลงไประดับเสียงที่ 2 และจบลงในระดับเสียงที่ 2 คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข³ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และเกิดกับคำตายสระเสียงยาว ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง เช่น

/tha:n ³⁽³²²⁾ /	ถ่าน
/kaj ³⁽³²²⁾ /	ไก
/pho: ³⁽³²²⁾ /	มอง
/si:k ³⁽³²²⁾ /	ฉีก
/puak ³⁽³²²⁾ /	ฟอง

4. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁴ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

4.1 เสียง สูง ตก เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 4 แล้วตกลงไประดับเสียงที่ 2 และจบลงในระดับเสียงที่ 1 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และเกิดกับคำตายสระเสียงยาวที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น

/pɔ: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	พ่อ
/mɛ: ⁴⁽⁴²¹⁾ /	แม่
/cum ⁴⁽⁴²¹⁾ /	ขึ้น
/kɔ:k ⁴⁽⁴²¹⁾ /	คุก
/kiat ⁴⁽⁴²¹⁾ /	โกรธ

4.2 เสียง สูง กลาง เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 4 ไปจนถึงช่วงกลางพยางค์ และจบลงในระดับเสียงที่ 3 เสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำตายสระเสียงสั้นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ เช่น

/cet ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เซ็ด
/hat ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	รัด
/jok ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ยก
/puut ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	เปิด (หนังสือ)
/lop ⁴⁽⁴⁴³⁾ /	ลบ

5. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เสียง สูง กลาง ตก เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 4 แล้วตกลงไประดับเสียงที่ 3 และจบลงในระดับเสียงที่ 1 คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁵ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็น ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำที่มี ห นำ และอักษรกลาง ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น

/ka:m ⁵⁽⁴³¹⁾ /	กล้าม
/tha: ⁵⁽⁴³¹⁾ /	รอ
/pan ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ปั้น
/som ⁵⁽⁴³¹⁾ /	เปรี้ยว
/haj ⁵⁽⁴³¹⁾ /	ร้องไห้

6. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เสียง กลาง ขึ้น เป็นหน่วยเสียงที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ประมาณระดับเสียงที่ 3 แล้วสูงขึ้นไประดับเสียงที่ 4 และจบลงในระดับเสียงที่ 4 คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะใช้เลข⁶ กำกับ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดกับคำเป็นที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ ที่เขียนด้วยภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ เช่น

/ca: ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ช้า
/jum ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	แจ่มว
/kaw ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ต้น
/ha:j ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	ชน
/hw:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ /	เรียก

จากข้อมูลการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือข้างต้น จะเห็นได้ว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือสามารถเกิดกับคำเป็นได้ทุกหน่วยเสียง แต่เกิดกับคำตายได้เพียง 3 หน่วยเสียง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงวรรณยุกต์และชนิดของคำเท่าที่พบในข้อมูล
ภาษาไทยเหนือ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์	คำเป็น		คำตาย	
	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
ว.1	/	/	/	○
ว.2	/	/	○	○
ว.3	/	/	○	/
ว.4	/	/	/	/
ว.5	/	/	○	○
ว.6	/	/	○	○

หมายเหตุ: / หมายถึง หน่วยเสียงที่ปรากฏร่วมกับชนิดของคำ

○ หมายถึง หน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏร่วมกับชนิดของคำ

การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายอง
กับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ

จากการศึกษาระบบเสียงภาษายองที่บ้านเหล่าดู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนอง
ล่อง และระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่บ้านปรกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง ในจังหวัดลำพูน
สามารถเปรียบเทียบระบบเสียงในภาษาทั้งสองได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือมี 19 หน่วยเสียงเท่ากัน และ
เหมือนกัน ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ

ลักษณะของเสียง	ฐานกรณ์		ริมฝีปากทั้งสอง	ริมฝีปาก-ฟัน	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	คอหอย
	คุณ-สมบัติของเสียง							
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง	ไม่มีลม	p (p)		t (t)		k (k)	ʔ (ʔ)
		มีลม	ph (ph)		th (th)		kh (kh)	
	ก้อง		b (b)		d (d)			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง					c (c)		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง			f (f)	s (s)			h (h)
นาสิก	ก้อง		m (m)		n (n)		ŋ (ŋ)	
ข้างลิ้น	ก้อง				l (l)			
กึ่งสระ	ก้อง		w (w)			j (j)		

หมายเหตุ: นอกวงเล็บเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายอง

ในวงเล็บเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือ

จากตารางที่ 4.17 จะเห็นได้ว่า ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือมีหน่วยเสียงพยัญชนะเท่ากันและเหมือนกันคือ 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ส่วนการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำนั้น ในภาษายองมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ในภาษาไทยเหนือมี 6 หน่วยเสียง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวเท่ากันและเหมือนกัน คือ 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวทั้ง 19 หน่วยเสียงในภาษายองและในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง และปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วยเสียงเช่นเดียวกัน คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/

/-w/ และ /-j/ ซึ่ง หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวในภาษาทั้งสองภาษา ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน และปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน ดังนี้

1.1.1 การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ

1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายอง 19 หน่วยเสียง ส่วนใหญ่ปรากฏตรงกับภาษาไทยเหนือทั้ง 19 หน่วยเสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/p/	pe:t ³⁽²²²⁾	pe:t ³⁽³²²⁾	แปด
	pu:k ³⁽²²²⁾	pu:k ³⁽³²²⁾	ปลุก
	pe: ²⁽³³³⁾	pe: ²⁽³³³⁾	เป็ด
	pe: ⁶⁽³²¹⁾	pe: ⁶⁽³⁴⁴⁾	ชนะ
	pan ⁵⁽²²¹⁾	pan ⁵⁽⁴³¹⁾	ป็น
/t/	tak ¹⁽³⁴⁴⁾	tak ¹⁽³³⁴⁾	ตัก
	top ¹⁽³⁴⁴⁾	top ¹⁽³³⁴⁾	ตบ
	tup ⁴⁽²²³⁾	tup ⁴⁽⁴⁴³⁾	ทุบ
	ta: ¹⁽³⁴⁵⁾	ta: ¹⁽³²⁴⁾	ตา
	ta:k ³⁽²²²⁾	ta:k ³⁽³²²⁾	ตาก
/k/	kop ¹⁽³⁴⁴⁾	kop ¹⁽³³⁴⁾	กบ
	ka:m ⁵⁽²²¹⁾	ka:m ⁵⁽⁴³¹⁾	ก้าม
	kaj ³⁽²²²⁾	kaj ³⁽³²²⁾	ไก่
	kaw ¹⁽³⁴⁵⁾	kaw ¹⁽³²⁴⁾	เกา
	kin ¹⁽³⁴⁵⁾	kin ¹⁽³²⁴⁾	กิน

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/ɨ/	ɨɛ:w ²⁽³³³⁾	ɨɛ:w ²⁽³³³⁾	เอว
	ɨaj ²⁽³³³⁾	ɨaj ²⁽³³³⁾	ไอ
	ɨɔ:j ⁵⁽²²¹⁾	ɨɔ:j ⁵⁽⁴³¹⁾	อ้อย
	ɨa:n ³⁽²²²⁾	ɨa:n ³⁽³²²⁾	อ่าน
	ɨa: ²⁽³³³⁾	ɨa: ²⁽³³³⁾	อา
/ph/	phet ¹⁽³⁴⁴⁾	phet ¹⁽³³⁴⁾	เฟ็ด
	phik ⁴⁽²²³⁾	phik ⁴⁽⁴⁴³⁾	พริก
	phak ¹⁽³⁴⁴⁾	phak ¹⁽³³⁴⁾	ผัก
	phi: ¹⁽³⁴⁵⁾	phi: ¹⁽³²⁴⁾	ผี
	phaw ¹⁽³⁴⁵⁾	phaw ¹⁽³²⁴⁾	เผา
/th/	thu:k ³⁽²²²⁾	thu:k ³⁽³²²⁾	ถูก
	tha: ⁵⁽²²¹⁾	tha: ⁵⁽⁴³¹⁾	ต้า
	thaŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	thaŋ ¹⁽³²⁴⁾	ถัง
	thi:p ³⁽²²²⁾	thi:p ³⁽³²²⁾	ตีบ
	tha:m ¹⁽³⁴⁵⁾	tha:m ¹⁽³²⁴⁾	ถ้าม
/kh/	kha: ¹⁽³⁴⁵⁾	kha: ¹⁽³²⁴⁾	ขา
	khu: ²⁽³³³⁾	khu: ²⁽³³³⁾	ครู
	khaj ³⁽²²²⁾	khaj ³⁽³²²⁾	ไข
	khaw ⁵⁽²²¹⁾	khaw ⁵⁽⁴³¹⁾	ข้าว
	khwn ⁵⁽²²¹⁾	khwn ⁵⁽⁴³¹⁾	ขี้

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/b/	baw ²⁽³³³⁾	baw ²⁽³³³⁾	เบา
	baj ⁵⁽²²¹⁾	baj ⁵⁽⁴³¹⁾	ใบ้
	bɛŋ ³⁽²²²⁾	bɛŋ ³⁽³²²⁾	แบ่ง
	ba:j ³⁽²²²⁾	ba:j ³⁽³²²⁾	บ่าย
	ba:n ²⁽³³³⁾	ba:n ²⁽³³³⁾	บาน
/d/	dap ¹⁽³⁴⁴⁾	dap ¹⁽³³⁴⁾	ด้าบ
	dɔɯj ²⁽³³³⁾	dɔɯj ²⁽³³³⁾	ฎูเขา
	di: ²⁽³³³⁾	di: ²⁽³³³⁾	ดี
	din ⁵⁽²²¹⁾	din ⁵⁽⁴³¹⁾	ดีน
	dɛ:t ³⁽²²²⁾	dɛ:t ³⁽³²²⁾	แดด
/c/	cam ¹⁽³⁴⁵⁾	cam ¹⁽³²⁴⁾	จ้าม
	cɔ:t ³⁽²²²⁾	cɔ:t ³⁽³²²⁾	จอด
	ca:ŋ ⁶⁽³²¹⁾	ca:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	จ้าง
	caj ¹⁽³⁴⁵⁾	caj ¹⁽³²⁴⁾	ใจ
	cak ⁴⁽²²³⁾	cak ⁴⁽⁴⁴³⁾	จ๊ก
/f/	faj ²⁽³³³⁾	faj ²⁽³³³⁾	ไฟ
	fa: ⁶⁽³²¹⁾	fa: ⁶⁽³⁴⁴⁾	ฟ้า
	fa:t ³⁽²²²⁾	fa:t ³⁽³²²⁾	ฟาด
	fa:j ⁵⁽²²¹⁾	fa:j ⁵⁽⁴³¹⁾	ฝ้าย
	fi: ¹⁽³⁴⁵⁾	fi: ¹⁽³²⁴⁾	ฝี่

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/s/	si: ¹⁽³⁴⁵⁾	si: ¹⁽³²⁴⁾	สี
	sa:t ³⁽²²²⁾	sa:t ³⁽³²²⁾	สี่
	si:k ³⁽²²²⁾	si:k ³⁽³²²⁾	ซึก
	saj ²⁽³³³⁾	saj ²⁽³³³⁾	ไซ
	siw ¹⁽³⁴⁵⁾	siw ¹⁽³²⁴⁾	สิว
/h/	hu: ¹⁽³⁴⁵⁾	hu: ¹⁽³²⁴⁾	หู
	ha:n ³⁽²²²⁾	ha:n ³⁽³²²⁾	หาน
	ha: ⁵⁽²²¹⁾	ha: ⁵⁽⁴³¹⁾	ห้า
	hw:k ³⁽²²²⁾	hw:k ³⁽³²²⁾	หอก
	hwŋ ⁵⁽²²¹⁾	hwŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	ห้อง
/m/	ma: ⁶⁽³²¹⁾	ma: ⁶⁽³⁴⁴⁾	ม่า
	ma:n ²⁽³³³⁾	ma:n ²⁽³³³⁾	มีครรภ
	mi: ²⁽³³³⁾	mi: ²⁽³³³⁾	มี
	mɛ:w ²⁽³³³⁾	mɛ:w ²⁽³³³⁾	แมว
	mɛ: ⁴⁽³²³⁾	mɛ: ⁴⁽⁴²¹⁾	แม่
/n/	na: ²⁽³³³⁾	na: ²⁽³³³⁾	นา
	nim ¹⁽³⁴⁵⁾	nim ¹⁽³²⁴⁾	นิง
	nap ⁴⁽²²³⁾	nap ⁴⁽⁴⁴³⁾	นับ
	niw ⁶⁽³²¹⁾	niw ⁶⁽³⁴⁴⁾	นิว
	naw ⁴⁽³²³⁾	naw ⁴⁽⁴²¹⁾	เนา

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/ŋ/	ŋa: ²⁽³³³⁾	ŋa: ²⁽³³³⁾	งา
	ŋa:w ⁴⁽³²³⁾	ŋa:w ⁴⁽⁴²¹⁾	ง่อง
	ŋwaŋ ⁴⁽²²³⁾	ŋwaŋ ⁴⁽⁴⁴³⁾	เงาะ
	ŋu: ²⁽³³³⁾	ŋu: ²⁽³³³⁾	งู
	ŋiw ⁶⁽³²¹⁾	ŋiw ⁶⁽³⁴⁴⁾	งิ้ว
/l/	lot ⁴⁽²²³⁾	lot ⁴⁽⁴⁴³⁾	รถ
	liŋ ²⁽³³³⁾	liŋ ²⁽³³³⁾	ลิง
	lo:j ²⁽³³³⁾	lo:j ²⁽³³³⁾	ลอย
	lop ⁴⁽²²³⁾	lop ⁴⁽⁴⁴³⁾	ลบ
	lo:m ⁶⁽³²¹⁾	lo:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	ล้อม
/w/	wat ⁴⁽²²³⁾	wat ⁴⁽⁴⁴³⁾	วัด
	waj ⁶⁽³²¹⁾	waj ⁶⁽³⁴⁴⁾	ไฉ่
	wa: ²⁽³³³⁾	wa: ²⁽³³³⁾	วา
	wa:n ¹⁽³⁴⁵⁾	wa:n ¹⁽³²⁴⁾	หวาน
	wa:t ⁴⁽³²³⁾	wa:t ⁴⁽⁴²¹⁾	วาด
/j/	jo:t ⁴⁽³²³⁾	jo:t ⁴⁽⁴²¹⁾	ยอด
	jim ⁶⁽³²¹⁾	jim ⁶⁽³⁴⁴⁾	ยิ้ม
	juŋ ²⁽³³³⁾	juŋ ²⁽³³³⁾	ยุ่ง
	ja:k ⁴⁽³²³⁾	ja:k ⁴⁽⁴²¹⁾	ยาก
	jip ¹⁽³⁴⁴⁾	jip ¹⁽³³⁴⁾	เย็บ

2) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือแต่ละเสียง ปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ และพบตัวอย่างคำในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน พบในข้อมูลดังนี้

2.1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /k/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /w/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ko:ŋ ²⁽³³³⁾	won ²⁽³³³⁾	ลักษณะนามของแหวน

2.2) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /kh/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /ph/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lo: ⁶⁽³²¹⁾ kho:ŋ ⁴⁽³²³⁾	lo: ⁶⁽³⁴⁴⁾ phuən ⁴⁽⁴²¹⁾	รถเข็น

2.3) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /kh/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /th/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kha ³⁽²²²⁾ nu:n ¹⁽³⁴⁵⁾	tha ³⁽³²²⁾ non ¹⁽³²⁴⁾	ถนน

2.4) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /f/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /m/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
fuŋ ⁶⁽³²¹⁾	muŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	ฟุ้ง

2.5) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /f/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /f/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
fo:ŋ ⁶⁽³²¹⁾	lo:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	ฟ่อง

2.6) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /s/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /t/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
sa ³⁽²²²⁾ liw ¹⁽³⁴⁵⁾	ta ³⁽³²²⁾ liw ¹⁽³²⁴⁾	ตะหลิว

2.7) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /s/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /th/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
si: ¹⁽³⁴⁵⁾ ta: ¹⁽³⁴⁵⁾	thu: ¹⁽³²⁴⁾ thi: ¹⁽³²⁴⁾ ta: ¹⁽³²⁴⁾	ชี้ยี่ตา

2.8) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /s/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /d/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
soŋ ⁶⁽³²¹⁾	doŋ ³⁽³²²⁾	(จุ่มก) ไต้ง

2.9) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /s/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /c/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
sum ²⁽³³³⁾ phu: ²⁽³³³⁾	com ²⁽³³³⁾ pu: ²⁽³³³⁾	ชมพู่
si: ²⁽³³³⁾	ci: ²⁽³³³⁾	ซี

2.10) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /h/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /η/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ho:η ²⁽³³³⁾	ηuag ²⁽³³³⁾	ลักษณะนามของข้าวโพด, ลักษณะนามของรวงข้าว

2.11) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /m/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /b/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lin ⁵⁽²²¹⁾ mak ¹⁽³⁴⁴⁾ kep ¹⁽³⁴⁴⁾	len ⁵⁽⁴³¹⁾ ba ³⁽³²²⁾ kep ¹⁽³³⁴⁾	การเล่นหมากเก็บ

2.12) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /m/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /η/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
mε:η ²⁽³³³⁾ mun ²⁽³³³⁾	mε:η ²⁽³³³⁾ ηon ²⁽³³³⁾	แมลงวัน

2.13) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /n/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /t/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ne: ²⁽³³³⁾	te: ²⁽³³³⁾	แตง (เป่า)

2.14) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /ŋ/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /w/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ŋun ⁶⁽³²¹⁾	wun ⁶⁽³⁴⁴⁾	วุ้น

2.15) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น // แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /k/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ca ³⁽²²²⁾ lim ⁶⁽³²¹⁾	cak ¹⁽³³⁴⁾ kim ⁵⁽⁴³¹⁾	จิ้งจก

2.16) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น // แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /h/ พบในข้อมูล 3 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
khi: ⁵⁽²²¹⁾ ie: ⁶⁽³²¹⁾	khi ⁵⁽⁴³¹⁾ he: ⁶⁽³⁴⁴⁾	รักแร้
luŋ ⁶⁽³²¹⁾	huŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾ kin ¹⁽³²⁴⁾ na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	รุ่งกินน้ำ
ie:t ⁴⁽³²³⁾	he:t ⁴⁽⁴²¹⁾	แรด

2.17) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /j/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /ph/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
jw:m ¹⁽³⁴⁵⁾	phw:m ¹⁽³²⁴⁾	ผอม

2.18) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษายองเป็น /j/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยเหนือเป็น /ŋ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ji:p ⁴⁽³²³⁾	ŋi:p ⁴⁽⁴²¹⁾	จึบ

1.1.2 การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ

1) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายอง 9 หน่วยเสียงส่วนใหญ่ปรากฏตรงกับภาษาไทยเหนือทั้ง 9 หน่วยเสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/-p/	cap ¹⁽³⁴⁴⁾	cap ¹⁽³³⁴⁾	กระชับ
	hop ⁴⁽²²³⁾	hop ⁴⁽⁴⁴³⁾	รบ
	kɤ:p ³⁽²²²⁾	kɤ:p ³⁽³²²⁾	รองเท้า
	sup ¹⁽³⁴⁴⁾	sup ¹⁽³³⁴⁾	สวม (หมวก)
	sip ¹⁽³⁴⁴⁾	sip ¹⁽³³⁴⁾	สีบ
/-t/	pu:t ⁴⁽³²³⁾	pu:t ⁴⁽⁴²¹⁾	หนุน
	fa:t ³⁽²²²⁾	fa:t ³⁽³²²⁾	ฝาต
	ki:t ³⁽²²²⁾	ki:t ³⁽³²²⁾	คั๊บแคบ
	kɤ:t ³⁽²²²⁾	kɤ:t ³⁽³²²⁾	เกิด
	tit ¹⁽³⁴⁴⁾	tit ¹⁽³³⁴⁾	ติด
/-k/	thak ¹⁽³⁴⁴⁾	thak ¹⁽³³⁴⁾	ถัก
	tok ¹⁽³⁴⁴⁾	tok ¹⁽³³⁴⁾	ตก
	hak ⁴⁽²²³⁾	hak ⁴⁽⁴⁴³⁾	รัก
	pa:k ⁴⁽³²³⁾	pa:k ⁴⁽⁴²¹⁾	ทัพพี
	cok ¹⁽³⁴⁴⁾	cok ¹⁽³³⁴⁾	ล้วง

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/-ɔ̄/	loɔ̄ ⁴⁽²²³⁾	loɔ̄ ⁴⁽⁴⁴³⁾	เลาะ (ตะเข็บ)
	duɔ̄ ¹⁽³⁴⁴⁾	duɔ̄ ¹⁽³³⁴⁾	กล้า
	ɲoɔ̄ ⁴⁽²²³⁾	ɲoɔ̄ ⁴⁽⁴⁴³⁾	เงาะ
	ceɔ̄ ⁴⁽²²³⁾	ceɔ̄ ⁴⁽⁴⁴³⁾	แฉะ
	poɔ̄ ¹⁽³⁴⁴⁾	poɔ̄ ¹⁽³³⁴⁾	ผสม (ของแข็ง)
/-m/	hom ³⁽²²²⁾	hom ³⁽³²²⁾	ขย่ม
	cam ⁶⁽³²¹⁾	cam ⁶⁽³⁴⁴⁾	ข้า
	ɲom ⁴⁽³²³⁾	ɲom ⁴⁽⁴²¹⁾	ว่าเหว่
	hɔ:m ¹⁽³⁴⁵⁾	hɔ:m ¹⁽³²⁴⁾	หอม
	lum ⁴⁽³²³⁾	lum ⁴⁽⁴²¹⁾	ล้าง
/-n/	lin ⁶⁽³²¹⁾	lin ⁶⁽³⁴⁴⁾	ลึน
	sa:n ¹⁽³⁴⁵⁾	sa:n ¹⁽³²⁴⁾	สาน
	ci:n ⁶⁽³²¹⁾	ci:n ⁶⁽³⁴⁴⁾	เนื่อ
	pan ²⁽³³³⁾	pan ²⁽³³³⁾	พัน
	do:n ²⁽³³³⁾	do:n ²⁽³³³⁾	เนิน
/-ŋ/	nuŋ ⁴⁽³²³⁾	nuŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	นุ่ง
	ha:ŋ ⁶⁽³²¹⁾	ha:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	หย่า
	ha:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	ha:ŋ ¹⁽³²⁴⁾	หาง
	caŋ ²⁽³³³⁾	caŋ ²⁽³³³⁾	เกลียด
	naŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	naŋ ¹⁽³²⁴⁾	หนัง

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/w/	khaw ⁵⁽²²¹⁾	khaw ⁵⁽⁴³¹⁾	ข้าว
	ha:w ¹⁽³⁴⁵⁾	ha:w ¹⁽³²⁴⁾	หา
	ca:w ¹⁽³⁴⁵⁾	ca:w ¹⁽³²⁴⁾	จาว (มะพร้าว)
	ŋa:w ⁴⁽³²³⁾	ŋa:w ⁴⁽⁴²¹⁾	โง่
	law ⁵⁽²²¹⁾	law ⁵⁽⁴³¹⁾	เหล้า
/j/	khaj ³⁽²²²⁾	khaj ³⁽³²²⁾	ไข่
	lɔ:j ²⁽³³³⁾	lɔ:j ²⁽³³³⁾	ลอย
	sa:j ¹⁽³⁴⁵⁾	sa:j ¹⁽³²⁴⁾	ฉาย
	ha:j ¹⁽³⁴⁵⁾	ha:j ¹⁽³²⁴⁾	หาย
	ʔa:j ⁵⁽²²¹⁾	ʔa:j ⁵⁽⁴³¹⁾	พี่ (ผู้ชาย)

2) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือแต่ละเสียง ปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ และพบตัวอย่างคำในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน พบในข้อมูลดังนี้

2.1) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-p/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-k/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
pw:p ³⁽²²²⁾ mɯ:. ²⁽³³³⁾	pw:k ³⁽³²²⁾ mɯ:. ²⁽³³³⁾	แหวน

2.2) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-t/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-p/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
nam ⁶⁽³²¹⁾ ta:n ¹⁽³⁴⁵⁾ pit ¹⁽³⁴⁴⁾	na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾ ta:n ¹⁽³²⁴⁾ pip ⁴⁽⁴⁴³⁾	น้ำตาลปีบ

2.3) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-t/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-k/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kwat ⁴⁽²²³⁾	khwak ¹⁽³³⁴⁾	แคะ (หู)

2.4) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-ʔ/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-ʔ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
wɛ:k ³⁽²²²⁾	wɛʔ ¹⁽³³⁴⁾	แหวก

2.5) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-ʔ/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-k/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
tho: ³⁽²²²⁾ ʔwʔ ⁴⁽²²³⁾	thua ³⁽³²²⁾ ʔw:k ⁴⁽⁴²¹⁾	ถั่วอก

2.6) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-ʔ/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-m/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ʔɛʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	ʔɛ:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	แจ่ม

2.7) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-m/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-ŋ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
cum ⁶⁽³²¹⁾ ca: ²⁽³³³⁾	cuŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ ca: ²⁽³³³⁾	ชิงช้า

2.8) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-n/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-ŋ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
bin ⁵⁽²²¹⁾	biŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	บีน

2.9) หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองเป็น /-w/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือเป็น /-ŋ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
law ⁶⁽³²¹⁾ khaw ⁵⁽²²¹⁾	law ¹⁽³²⁴⁾ khaw ⁵⁽⁴³¹⁾	ยุ่งช้า

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือนอกจากจะปรากฏเป็นเสียงต่างกัสดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังพบพยางค์ที่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองแต่ไม่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือ และไม่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษายองแต่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยเหนือ ดังนี้

2.10) ในภาษายองปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย แต่ในภาษาไทยเหนือไม่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย พบในข้อมูล 6 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kap ¹⁽³⁴⁴⁾ piʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	ka ³⁽³²²⁾ piʔ ¹⁽³³⁴⁾	กะปิ
khaw ⁵⁽²²¹⁾ num ¹⁽³⁴⁵⁾ sin ⁵⁽²²¹⁾	kha ⁵⁽⁴³¹⁾ nom ¹⁽³²⁴⁾ sen ⁵⁽⁴³¹⁾	ขนมจีน
sa:ʔ ¹⁽³⁴⁵⁾ haŋ ⁶⁽³²¹⁾	sa ³⁽³²²⁾ haŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	เข็มขัด
cak ¹⁽³⁴⁴⁾ khe: ⁵⁽²²¹⁾	ca ³⁽³²²⁾ khe: ⁵⁽⁴³¹⁾	จระเข้
do:k ³⁽²²²⁾ tom ⁵⁽²²¹⁾ lom ⁵⁽²²¹⁾	do:k ³⁽³²²⁾ ta ³⁽³²²⁾ lom ⁵⁽⁴³¹⁾	ดอกบานไม่รู้โรย
sam ¹⁽³⁴⁵⁾ pan ²⁽³³³⁾ laŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	man ²⁽³³³⁾ sam ¹⁽³²⁴⁾ pa ³⁽³²²⁾ laŋ ¹⁽³²⁴⁾	มันสำปะหลัง

2.11) ในภาษายองไม่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย แต่ในภาษาไทยเหนือปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย พบในข้อมูล 5 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ca ³⁽²²²⁾ ka: ³⁽²²²⁾	cak ¹⁽³³⁴⁾ ka: ³⁽³²²⁾	กิ่งก่า
nam ⁶⁽³²¹⁾ kha ³⁽²²²⁾ mo:k ⁴⁽³²³⁾	na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾ khaw ⁵⁽⁴³¹⁾ muak ⁴⁽⁴²¹⁾	น้ำชาข้าว
ca ³⁽²²²⁾ lim ⁶⁽³²¹⁾	cak ¹⁽³³⁴⁾ kim ⁵⁽⁴³¹⁾	จิ้งจก
ca ³⁽²²²⁾ lx: ⁶⁽³²¹⁾	cak ¹⁽³³⁴⁾ ka ³⁽³²²⁾ lx: ⁶⁽³⁴⁴⁾ pa: ¹⁽³²⁴⁾	จิ้งเหลน
ca ³⁽²²²⁾ khɛp ¹⁽³⁴⁴⁾	cak ³⁽³²²⁾ khɛp ¹⁽³³⁴⁾	ตะเข็บ

1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ

หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองมี 2 หน่วยเสียง คือ /kw/ และ /khw/ ส่วนภาษาไทยเหนือมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง คือ นอกจากจะมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /kw/ และ /khw/ เช่นเดียวกับภาษายองแล้ว ในภาษาไทยเหนือยังมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ไม่มีในภาษายองอีก 4 หน่วยเสียง คือ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น และ หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาทั้งสองภาษา ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน และปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน ดังนี้

การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำระหว่างภาษาของกับภาษาไทย เหนือ

1) หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาของกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็น
หน่วยเสียงเดียวกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาของและภาษาไทยเหนือ
ส่วนใหญ่ คือ /kw/ และ /khw/ จะปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/kw/	kwak ⁴⁽²²³⁾	kwak ⁴⁽⁴⁴³⁾	กวั๊กมือ
	kwa:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	kwa:ŋ ¹⁽³²⁴⁾	กวาง
	kwa:ŋ ⁵⁽²²¹⁾	kwa:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	กว้าง
	kwa:t ³⁽²²²⁾	kwa:t ³⁽³²²⁾	กวาด
	kwaj ¹⁽³⁴⁵⁾	kwaj ¹⁽³²⁴⁾	ไกว
/khw/	khwa:ŋ ⁴⁽³²³⁾	khwa:ŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	ทึ่ง
	khwit ¹⁽³⁴⁴⁾	khwit ¹⁽³³⁴⁾	ขวิด
	ṁ khweŋ ⁶⁽³²¹⁾	ba ³⁽³²²⁾ khweŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	มะเขือพวง
	ta:ŋ ²⁽³³³⁾ khwa: ¹⁽³⁴⁵⁾	taŋ ²⁽³³³⁾ khwa: ¹⁽³²⁴⁾	ทางขวา
	pak ¹⁽³⁴⁴⁾ khwit ¹⁽³⁴⁴⁾	pak ¹⁽³³⁴⁾ khwit ¹⁽³³⁴⁾	คะมำ

2) หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาของกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็น
หน่วยเสียงต่างกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษาของ
กับภาษาไทยเหนือ ซึ่งมีทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาทั้งสองที่ปรากฏต่างกัน
หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาของที่ปรากฏเป็นพยัญชนะเดียวในภาษาไทยเหนือ และ
หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นพยัญชนะเดียวในภาษาของ
หน่วยเสียงพยัญชนะที่ปรากฏต่างกันเหล่านี้ ปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ และพบตัวอย่าง

คำในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะที่ปรากฏต่างกั้ดังกล่าว พบในข้อมูล ดังนี้

2.1) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /kw/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /khw/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kwa: ²⁽³³³⁾	khwa:j ²⁽³³³⁾	ควาย
kwat ⁴⁽²²³⁾	khwak ¹⁽³³⁴⁾	แคะ (หู)

2.2) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /kw/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /k/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kwaj ¹⁽³⁴⁵⁾	kwj ¹⁽³²⁴⁾	ไกว

2.3) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /w/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /kw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
wak ⁴⁽²²³⁾ nam ⁶⁽³²¹⁾	kwak ⁴⁽⁴⁴³⁾ na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	วักน้ำ

2.4) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /kh/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /khw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
khom ⁵⁽²²¹⁾	khwam ⁵⁽⁴³¹⁾	คว่ำ

2.5) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /c/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /cw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ca:k ⁴⁽³²³⁾	cwa:k ⁴⁽⁴²¹⁾	พีชมีหัวชนิดหนึ่ง

2.6) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /s/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /sw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
sa:j ³⁽²²²⁾	swa:j ³⁽³²²⁾	เขย่า

2.7) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น /ŋ/ แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /ŋw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ŋa:m ¹⁽³⁴⁵⁾	ŋwa:m ¹⁽³²⁴⁾	หยีบ (ครั้งละหลายๆ)

2.8) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองเป็น // แต่หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเป็น /lw/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lak ¹⁽³⁴⁴⁾	lwak ¹⁽³³⁴⁾	ฉลาด

2. เปรียบเทียบหน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระเดียวในภาษายองและภาษาไทยเหนือมีเท่ากันคือ 18 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระประสมมีเฉพาะในภาษาไทยเหนือ 3 หน่วยเสียง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายองและภาษาไทยเหนือมีเท่ากันคือ 18 หน่วยเสียง และเหมือนกันทั้ง 18 หน่วยเสียง คือ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɤ/ /ɤ:/ /a/ /a:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ และ /ɔ:/ ซึ่งหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาทั้งสองภาษา ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน และปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน ดังนี้

การปรากฏของหน่วยเสียงสระเดี่ยวระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ

1) หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

จากข้อมูลที่พบ หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายอง 18 หน่วยเสียง ส่วนใหญ่ ปรากฏตรงกับภาษาไทยเหนือทั้ง 18 หน่วยเสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/i/	siŋ ³⁽²²²⁾	siŋ ³⁽³²²⁾	ชิง
	kin ¹⁽³⁴⁵⁾	kin ¹⁽³²⁴⁾	คิม
	tit ¹⁽³⁴⁴⁾	tit ¹⁽³³⁴⁾	ติด
	nim ¹⁽³⁴⁵⁾	nim ¹⁽³²⁴⁾	นิง
	niw ⁶⁽³²¹⁾	niw ⁶⁽³⁴⁴⁾	นิว
/i:/	si:k ³⁽²²²⁾	si:k ³⁽³²²⁾	ชิก
	ti: ¹⁽³⁴⁵⁾	ti: ¹⁽³²⁴⁾	ตี
	ti:n ¹⁽³⁴⁵⁾	ti:n ¹⁽³²⁴⁾	เท้า
	pi: ¹⁽³⁴⁵⁾	pi: ¹⁽³²⁴⁾	ปี
	ni:t ⁴⁽³²³⁾	ni:t ⁴⁽⁴²¹⁾	วีต

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/e/	tek ¹⁽³⁴⁴⁾	tek ¹⁽³³⁴⁾	กด
	cet ¹⁽³⁴⁴⁾	cet ¹⁽³³⁴⁾	เจ็ด
	cet ⁴⁽²²³⁾	cet ⁴⁽⁴⁴³⁾	เซ็ด
	det ¹⁽³⁴⁴⁾	det ¹⁽³³⁴⁾	เด็ด
	met ⁴⁽²²³⁾	met ⁴⁽⁴⁴³⁾	ลักษณะนามของยา
/e:/	te: ²⁽³³³⁾	te: ²⁽³³³⁾	แก้ (เชือก)
	ke:n ²⁽³³³⁾	ke:n ²⁽³³³⁾	ประเคน
	me:k ⁴⁽³²³⁾	me:k ⁴⁽⁴²¹⁾	เมฆ
	pe: ²⁽³³³⁾	pe: ²⁽³³³⁾	เปล
	le:k ⁴⁽³²³⁾	le:k ⁴⁽⁴²¹⁾	เลข
/ɛ/	kɛʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	kɛʔ ¹⁽³³⁴⁾	แกะ
	khɛŋ ³⁽²²²⁾	khɛŋ ³⁽³²²⁾	แข่ง
	nɛn ⁵⁽²²¹⁾	nɛn ⁵⁽⁴³¹⁾	แน่น
	bɛŋ ³⁽²²²⁾	bɛŋ ³⁽³²²⁾	แบ่ง
	kɛn ³⁽²²²⁾	kɛn ³⁽³²²⁾	ลักษณะนามของผลไม้
/ɛ:/	kɛ:w ⁵⁽²²¹⁾	kɛ:w ⁵⁽⁴³¹⁾	กระจกไต้
	kɛ:n ¹⁽³⁴⁵⁾	kɛ:n ¹⁽³²⁴⁾	แกน
	pɛ:ŋ ⁵⁽²²¹⁾	pɛ:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	แป้ง
	mɛ:w ²⁽³³³⁾	mɛ:w ²⁽³³³⁾	แมว
	jɛ:k ⁴⁽³²³⁾	jɛ:k ⁴⁽⁴²¹⁾	แยก

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/ʉ/	khʉn ⁵⁽²²¹⁾	khʉn ⁵⁽⁴³¹⁾	ขึ้น
	kʉt ⁴⁽²²³⁾	kʉt ⁴⁽⁴⁴³⁾	คิด
	mʉn ¹⁽³⁴⁵⁾	mʉn ¹⁽³²⁴⁾	ชิม
	tʉt ¹⁽³⁴⁴⁾	tʉt ¹⁽³³⁴⁾	ดูด
	hʉk ¹⁽³⁴⁴⁾	hʉk ¹⁽³³⁴⁾	ปักปิ่น
/ʉ:/	khʉ: ³⁽²²²⁾	khʉ: ³⁽³²²⁾	ชื้อ
	khʉ:p ⁴⁽³²³⁾	khʉ:p ⁴⁽⁴²¹⁾	คืบ
	cʉ: ⁴⁽³²³⁾	cʉ: ⁴⁽⁴²¹⁾	ชื้อ
	su: ⁶⁽³²¹⁾	su: ⁶⁽³⁴⁴⁾	ชื้อ
	tu:n ⁵⁽²²¹⁾	tu:n ⁵⁽⁴³¹⁾	ตื้อ
/ɕ/	kɕt ¹⁽³⁴⁴⁾	kɕt ¹⁽³³⁴⁾	กั้น
	mɕj ⁴⁽³²³⁾	mɕj ⁴⁽⁴²¹⁾	ไจ้
	dɕk ¹⁽³⁴⁴⁾	dɕk ¹⁽³³⁴⁾	ตึก
	ʔɕʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	ʔɕʔ ¹⁽³³⁴⁾	เรอ
	lɕk ⁴⁽²²³⁾	lɕk ⁴⁽⁴⁴³⁾	ลึ้ก
/ɕ:/	kɕ:t ³⁽²²²⁾	kɕ:t ³⁽³²²⁾	เกิด
	kɕ:j ²⁽³³³⁾	kɕ:j ²⁽³³³⁾	เคย
	ʔɕ:n ⁵⁽²²¹⁾	ʔɕ:n ⁵⁽⁴³¹⁾	ตะโกน
	pɕ:t ³⁽²²²⁾	pɕ:t ³⁽³²²⁾	เปิด
	kɕ:p ³⁽²²²⁾	kɕ:p ³⁽³²²⁾	รองเท้า

หน่วยเสียง	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/a/	kam ¹⁽³⁴⁵⁾	kam ¹⁽³²⁴⁾	กำ
	thaw ⁵⁽²²¹⁾	thaw ⁵⁽⁴³¹⁾	แก้
	khaj ³⁽²²²⁾	khaj ³⁽³²²⁾	ไซ้
	cak ⁴⁽²²³⁾	cak ⁴⁽⁴⁴³⁾	ซัก
	baw ²⁽³³³⁾	baw ²⁽³³³⁾	เบา
/a:/	ka:j ⁴⁽³²³⁾	ka:j ⁴⁽⁴²¹⁾	เบื้อ
	ɰa:j ⁵⁽²²¹⁾	ɰa:j ⁵⁽⁴³¹⁾	พี (ผู้ขาย)
	ka:n ⁶⁽³²¹⁾	ka:n ⁶⁽³⁴⁴⁾	แพ้
	tha: ⁵⁽²²¹⁾	tha: ⁵⁽⁴³¹⁾	รอ
	sa:t ³⁽²²²⁾	sa:t ³⁽³²²⁾	เสื่อ
/u/	duʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	duʔ ¹⁽³³⁴⁾	กล้า
	kuŋ ⁵⁽²²¹⁾	kuŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	กุง
	la ³⁽²²²⁾ kuj ²⁽³³³⁾	la ³⁽³²²⁾ kuj ²⁽³³³⁾	กำปั้น
	cuʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	cuʔ ¹⁽³³⁴⁾	โกหก
	put ¹⁽³⁴⁴⁾	put ¹⁽³³⁴⁾	ขาด
/u:/	tu:p ³⁽²²²⁾	tu:p ³⁽³²²⁾	กระท่อม
	khu:t ³⁽²²²⁾	khu:t ³⁽³²²⁾	โกน
	lu:k ⁴⁽³²³⁾	lu:k ⁴⁽⁴²¹⁾	ลูก
	pu: ¹⁽³⁴⁵⁾	pu: ¹⁽³²⁴⁾	ปู่
	ju: ²⁽³³³⁾	ju: ²⁽³³³⁾	ไม้กวาด

หน่วยเสียง	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
/o/	kop ¹⁽³⁴⁴⁾	kop ¹⁽³³⁴⁾	กบ
	khop ¹⁽³⁴⁴⁾	khop ¹⁽³³⁴⁾	กั๊ด
	hom ³⁽²²²⁾	hom ³⁽³²²⁾	ขย่ม
	cok ¹⁽³⁴⁴⁾	cok ¹⁽³³⁴⁾	ลั้วง
	mot ⁴⁽²²³⁾	mot ⁴⁽⁴⁴³⁾	มด
/o:/	co:n ¹⁽³⁴⁵⁾	co:n ¹⁽³²⁴⁾	ขโมย (นาม)
	bo:k ³⁽²²²⁾	bo:k ³⁽³²²⁾	ฉาบ (ปูน)
	do:n ²⁽³³³⁾	do:n ²⁽³³³⁾	โดน
	mo: ³⁽²²²⁾	mo: ⁴⁽⁴²¹⁾	ม่
	lo:k ⁴⁽³²³⁾	lo:k ⁴⁽⁴²¹⁾	โลก
/ɔ/	kɔɯ ¹⁽³⁴⁴⁾	kɔɯ ¹⁽³³⁴⁾	เกาะ
	khɔɯ ³⁽²²²⁾	khɔɯ ³⁽³²²⁾	ข่อย
	ɲɔɯ ⁴⁽²²³⁾	ɲɔɯ ⁴⁽⁴⁴³⁾	เงาะ
	pɔɯ ³⁽²²²⁾	pɔɯ ³⁽³²²⁾	ปล่อย
	hɔɯ ⁵⁽²²¹⁾	hɔɯ ⁵⁽⁴³¹⁾	ห้อย
/ɔ:/	khɔ: ¹⁽³⁴⁵⁾	khɔ: ¹⁽³²⁴⁾	ขอ
	cɔ:n ⁶⁽³²¹⁾	cɔ:n ⁶⁽³⁴⁴⁾	ซ็อน
	sɔ:p ⁴⁽³²³⁾	sɔ:p ⁴⁽⁴²¹⁾	ซอบ
	nɔ:k ⁴⁽³²³⁾	nɔ:k ⁴⁽⁴²¹⁾	นอก
	phɔ: ³⁽²²²⁾	phɔ: ³⁽³²²⁾	มอง

2) หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัน

หน่วยเสียงสระเดี่ยวที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ จากข้อมูลที่พบ มีหน่วยเสียงที่ปรากฏต่างกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

2.1) หน่วยเสียงสระ /e/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /i/ ในภาษายอง ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (/ -m/ / -n/ / -ŋ/) พบในข้อมูล 17 คำ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
sa ³⁽²²²⁾ din ²⁽³³³⁾	sa ³⁽³²²⁾ den ²⁽³³³⁾	กระเซ็น, กระดอน
kha ³⁽²²²⁾ min ³⁽²²²⁾	kha ³⁽³²²⁾ men ³⁽³²²⁾	เขม่น
khim ¹⁽³⁴⁵⁾	khem ¹⁽³²⁴⁾	เข็ม
kim ²⁽³³³⁾	kem ²⁽³³³⁾	เค็ม
khij ⁴⁽³²³⁾	kheŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	ตั้ง
tin ⁵⁽²²¹⁾	ten ⁵⁽⁴³¹⁾	เต็น
tiŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	teŋ ¹⁽³²⁴⁾	ทับ
lim ²⁽³³³⁾	lem ²⁽³³³⁾	แพะ
biŋ ³⁽²²²⁾	beŋ ³⁽³²²⁾	เบ่ง
pin ¹⁽³⁴⁵⁾	pen ¹⁽³²⁴⁾	เป็น
min ⁵⁽²²¹⁾	men ⁵⁽⁴³¹⁾	เม่น
lim ⁵⁽²²¹⁾	lem ⁵⁽⁴³¹⁾	ลักษณะนามของดินสอ, ลักษณะนามของสมุด, ลักษณะนามของไม้ไผ่
sin ⁵⁽²²¹⁾	sen ⁵⁽⁴³¹⁾	ลักษณะนามของเชือก
lin ⁵⁽²²¹⁾	len ⁵⁽⁴³¹⁾	เล่น
ʔin ³⁽²²²⁾ du: ²⁽³³³⁾	ʔen ²⁽³³³⁾ du: ²⁽³³³⁾	สงสาร
min ¹⁽³⁴⁵⁾	men ¹⁽³²⁴⁾	เหม็น

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ʔin ²⁽³³³⁾	ʔen ²⁽³³³⁾	เอ็น

ยกเว้นคำว่า โรคมะเร็ง ซึ่งมีหน่วยเสียงสระเป็นหน่วยเสียงเดียวกันคือ /e/ ทั้งในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ṁ heŋ ²⁽³³³⁾	ma ³⁽³²²⁾ heŋ ²⁽³³³⁾	โรคมะเร็ง

2.2) หน่วยเสียงสระ /e/ ในภาษายอง ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /a/ ในภาษาไทยเหนือ ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /-t/ และ /-n/ พบในข้อมูล 12 คำ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ceŋ ⁶⁽³²¹⁾	can ⁶⁽³⁴⁴⁾	ชั้น
deŋ ¹⁽³⁴⁴⁾	dat ¹⁽³³⁴⁾	ตัด
teŋ ¹⁽³⁴⁴⁾	tat ¹⁽³³⁴⁾	ตัด
teŋ ²⁽³³³⁾	tan ²⁽³³³⁾	ทัน
jeŋ ⁴⁽²²³⁾	jat ⁴⁽⁴⁴³⁾	ยัน
jeŋ ²⁽³³³⁾	jan ²⁽³³³⁾	ยัน
heŋ ⁴⁽²²³⁾	hat ⁴⁽⁴⁴³⁾	รัด
leŋ ⁴⁽³²³⁾	lan ⁴⁽⁴²¹⁾	(ปิ่น) ลั่น
sa ³⁽²²²⁾ neŋ ³⁽²²²⁾	sa ³⁽³²²⁾ nan ³⁽³²²⁾	สะเทือน
seŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	san ¹⁽³²⁴⁾	สั้น
seŋ ³⁽²²²⁾	san ³⁽³²²⁾	สั้น
seŋ ⁵⁽²²¹⁾	san ⁵⁽⁴³¹⁾	สั้น

ยกเว้นคำว่า กระจाय แน่น แบน แม่น และ ลักษณะนามของผลไม้ ซึ่งมีหน่วยเสียงสระเป็นหน่วยเสียงเดียวกันคือ /ɛ/ ทั้งในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ และมีหน่วยเสียงสระเป็นหน่วยเสียงสระสั้น /ɛ/ ในภาษายองแต่เป็นหน่วยเสียงสระยาว /ɛ:/ ในภาษาไทยเหนือ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ho: ¹⁽³⁴⁵⁾ la ³⁽²²²⁾ ɨɛn ²⁽³³³⁾	hua ¹⁽³²⁴⁾ la ³⁽³²²⁾ ɨɛ:n ²⁽³³³⁾	กระจाय
nen ⁵⁽²²¹⁾	nen ⁵⁽⁴³¹⁾	แน่น
ben ²⁽³³³⁾	be:n ²⁽³³³⁾	แบน
men ⁴⁽³²³⁾	men ⁴⁽⁴²¹⁾	แม่นยำ
ken ³⁽²²²⁾	ken ³⁽³²²⁾	ลักษณะนามของผลไม้

2.3) หน่วยเสียงสระ /ɤ/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /u/ ในภาษายอง ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /-n/ และ /-ŋ/ พบในข้อมูล 6 คำ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kuŋ ³⁽²²²⁾	kɤŋ ³⁽³²²⁾	ครึ่ง
kuɯt ⁴⁽²²³⁾ tuŋ ²⁽³³³⁾ ha: ¹⁽³⁴⁵⁾	kuɯt ⁴⁽⁴⁴³⁾ tɤŋ ²⁽³³³⁾ ha: ¹⁽³²⁴⁾	คิดถึง
ŋuŋ ²⁽³³³⁾	ŋɤŋ ²⁽³³³⁾	เงิน (เครื่องเงิน)
phuŋ ⁵⁽²²¹⁾	phɤŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	ฝั่ง
puŋ ⁴⁽³²³⁾	pɤŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	ฝั่ง
puŋ ²⁽³³³⁾	pɤŋ ²⁽³³³⁾	เหมาะสม

2.4) หน่วยเสียงสระ /o/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /u/ ในภาษายอง ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (/ -m/ / -n/ / -ŋ/) พบในข้อมูล 45 คำ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kun ⁵⁽²²¹⁾	kon ⁵⁽⁴³¹⁾	กั้น
kum ⁵⁽²²¹⁾	kom ⁵⁽⁴³¹⁾	กั้ม
khun ¹⁽³⁴⁵⁾	khon ¹⁽³²⁴⁾	กรน
duŋ ⁵⁽²²¹⁾	doŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	กระด้าง
mun ²⁽³³³⁾	mon ²⁽³³³⁾	กลม
thum ¹⁽³⁴⁵⁾	thom ¹⁽³²⁴⁾	กลบ
khun ¹⁽³⁴⁵⁾	khon ¹⁽³²⁴⁾	ขน (นาม)
khaw ⁵⁽²²¹⁾ num ¹⁽³⁴⁵⁾	khaw ⁵⁽⁴³¹⁾ nom ¹⁽³²⁴⁾	ขนม
khum ¹⁽³⁴⁵⁾	khom ¹⁽³²⁴⁾	ขม
kun ²⁽³³³⁾	kon ²⁽³³³⁾	คน (กริยา)
khun ²⁽³³³⁾	khon ²⁽³³³⁾	คน (นาม)
khun ⁶⁽³²¹⁾	khon ⁶⁽³⁴⁴⁾	คั้น
ŋum ²⁽³³³⁾	ŋom ²⁽³³³⁾	งม
cun ¹⁽³⁴⁵⁾	con ¹⁽³²⁴⁾	จน
cum ¹⁽³⁴⁵⁾	com ¹⁽³²⁴⁾	จม
cun ²⁽³³³⁾	con ²⁽³³³⁾	ชน
sum ²⁽³³³⁾ phu: ²⁽³³³⁾	com ²⁽³³³⁾ pu: ²⁽³³³⁾	ชมพู่
ṁ sum ²⁽³³³⁾ phu: ⁶⁽³²¹⁾	som ²⁽³³³⁾ phu: ⁴⁽⁴²¹⁾	ชมพู่
dum ²⁽³³³⁾	dom ²⁽³³³⁾	ดม
tum ⁵⁽²²¹⁾	tom ⁵⁽⁴³¹⁾	ตัม
thum ³⁽²²²⁾	thom ³⁽³²²⁾	ถ่ม (น้ำลาย)
lum ⁵⁽²²¹⁾	lom ⁵⁽⁴³¹⁾	ถลัม
ɗɜ:n ²⁽³³³⁾ duŋ ²⁽³³³⁾	ɗɜ:n ²⁽³³³⁾ thu ⁴⁽⁴⁴³⁾ doŋ ²⁽³³³⁾	ทุตงค์
num ²⁽³³³⁾	nom ²⁽³³³⁾	นม
bun ²⁽³³³⁾	bon ²⁽³³³⁾	บน, บนบาน
cum ³⁽²²²⁾	com ³⁽³²²⁾	บ่น
sum ⁵⁽²²¹⁾	som ⁵⁽⁴³¹⁾	เปรี้ยว, ส้ม (สี)
phum ¹⁽³⁴⁵⁾	phom ¹⁽³²⁴⁾	ผม

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
fun ¹⁽³⁴⁵⁾	fon ¹⁽³²⁴⁾	ฝน, ลับ (มีด)
ꠘ jum ²⁽³³³⁾	ba ³⁽³²²⁾ jom ²⁽³³³⁾	มะยม
mɛ:ŋ ²⁽³³³⁾ mun ²⁽³³³⁾	mɛ:ŋ ²⁽³³³⁾ ŋon ²⁽³³³⁾	แมลงวัน
jun ⁵⁽²²¹⁾	jon ⁵⁽⁴³¹⁾	ย่น
hum ⁴⁽³²³⁾	hom ⁴⁽⁴²¹⁾	รุ่ม (ที่รุ่ม)
luŋ ²⁽³³³⁾	loŋ ²⁽³³³⁾	ลง
lun ²⁽³³³⁾	lon ²⁽³³³⁾	ลน
lun ⁶⁽³²¹⁾	lon ⁶⁽³⁴⁴⁾	ล้น
lum ²⁽³³³⁾	lom ²⁽³³³⁾	ลม
lum ⁵⁽²²¹⁾	lom ⁵⁽⁴³¹⁾	ลุ่ม
kun ⁴⁽³²³⁾	kon ⁴⁽⁴²¹⁾	(ไม้) ลุ่ม
tun ¹⁽³⁴⁵⁾	ton ¹⁽³²⁴⁾	ลักษณะนามของ พระสงฆ์
suŋ ³⁽²²²⁾	soŋ ³⁽³²²⁾	ส่ง
pha: ⁵⁽²²¹⁾ sa ³⁽²²²⁾ buŋ ²⁽³³³⁾	sa ³⁽³²²⁾ boŋ ²⁽³³³⁾	สบง
hum ³⁽²²²⁾	hom ³⁽³²²⁾	ห่ม
luŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	loŋ ¹⁽³²⁴⁾	หลง
ꠗum ²⁽³³³⁾	ꠗom ²⁽³³³⁾	อม

ยกเว้นคำว่า ขยม ซึ่งมีหน่วยเสียงสระเป็นหน่วยเสียงเดียวกันคือ /o/ ทั้งในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ ดังนี้

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
hom ³⁽²²²⁾	hom ³⁽³²²⁾	ขยม

ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายองกับภาษาไทยเหนือที่ปรากฏต่างกันเสียงอื่นๆ ปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ พบในข้อมูลดังนี้

2.5) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็นสระเสียงสั้น แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็นสระเสียงยาว มีดังนี้

2.5.1) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /i/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /i:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
(wan ²⁽³³³⁾) ni ⁴⁽²²³⁾	(wan ²⁽³³³⁾) ni: ⁶⁽³⁴⁴⁾	(วัน) นี้

2.5.2) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /e:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
hew ¹⁽³⁴⁵⁾	he:w ¹⁽³²⁴⁾	เหว

2.5.3) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɛ/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɛ:/ พบในข้อมูล 6 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ho: ¹⁽³⁴⁵⁾ la ³⁽²²²⁾ ɨɛn ²⁽³³³⁾	hua ¹⁽³²⁴⁾ la ³⁽³²²⁾ ɨɛ:n ²⁽³³³⁾	กระชาย
khɔ: ¹⁽³⁴⁵⁾ kɛm ⁵⁽²²¹⁾	kap ¹⁽³³⁴⁾ kɛ:m ⁵⁽⁴³¹⁾	กับแก้ม
ŋɛɨ ¹⁽³⁴⁴⁾	ŋɛ:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	แจ่ม
bɛn ²⁽³³³⁾	bɛ:n ²⁽³³³⁾	แบน
khɛm ⁶⁽³²¹⁾	khɛ:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	(กรรไกร) ตัด
kha ³⁽²²²⁾ nɛŋ ²⁽³³³⁾	kha ³⁽³²²⁾ nɛ:ŋ ²⁽³³³⁾	ลักษณะนามของทะเลาย มะพร้าว

2.5.4) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /a/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /a:/ พบในข้อมูล 3 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
nam ⁶⁽³²¹⁾	na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾	น้ำ
waj ⁵⁽²²¹⁾	waj ⁵⁽⁴³¹⁾	ว่าย (น้ำ)
jaŋ ⁶⁽³²¹⁾	ja:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	พัก, หยุด

2.5.5) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /u:/ พบในข้อมูล 3 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
nok ⁴⁽²²³⁾ juŋ ²⁽³³³⁾	nok ⁴⁽⁴⁴³⁾ ju:ŋ ²⁽³³³⁾	นกยูง
ŋ phuk ⁴⁽²²³⁾	hɛm ¹⁽³²⁴⁾ phu:k ⁴⁽⁴²¹⁾	พุ่มนี้
hup ¹⁽³⁴⁴⁾	hu:p ³⁽³²²⁾	หุบ

2.5.6) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lon ¹⁽³⁴⁵⁾	lo:n ¹⁽³²⁴⁾	ไหลน

2.5.7) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɔ/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɔ:/ พบในข้อมูล 6 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kɔŋ ⁶⁽³²¹⁾	kɔ:ŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	เกี่ยว (แขน)
khɔn ²⁽³³³⁾	khɔ:n ²⁽³³³⁾	คลอน
ŋɔj ⁴⁽³²³⁾	ŋɔ:j ⁴⁽⁴²¹⁾	ง้อย
tho: ³⁽²²²⁾ ŋɔʔ ⁴⁽²²³⁾	thua ³⁽³²²⁾ ŋɔ:k ⁴⁽⁴²¹⁾	ถ่วงอก
khɔŋ ⁵⁽²²¹⁾	khɔ:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	สะดุด
hɔj ¹⁽³⁴⁵⁾	hɔ:j ¹⁽³²⁴⁾	หอย

2.6) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็นสระเสียงยาว แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็นสระเสียงสั้น มีดังนี้

2.6.1) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /i:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /i/ พบในข้อมูล 9 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
mi:t ⁴⁽³²³⁾ se:m ²⁽³³³⁾	mit ⁴⁽⁴⁴³⁾ jap ⁴⁽⁴⁴³⁾	กรรไกร
pi:n ⁵⁽²²¹⁾	pin ⁵⁽⁴³¹⁾	กลับเคี้ยว, พลิก (ปลา)
ki:m ²⁽³³³⁾	kim ²⁽³³³⁾	คีม
pi:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	piŋ ¹⁽³²⁴⁾	ปลิง
pi:w ¹⁽³⁴⁵⁾	piw ¹⁽³²⁴⁾	ปลิว
pi:ŋ ⁵⁽²²¹⁾	piŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	ปิ้ง
ŋ pi:n ²⁽³³³⁾	ba ³⁽³²²⁾ pin ²⁽³³³⁾	มะตูม

2.6.2) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /e/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
te:t ⁴⁽³²³⁾	tet ⁴⁽⁴²¹⁾	เทศน์

2.6.3) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɛ:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɛ/ พบในข้อมูล 8 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
wɛ:n ⁴⁽³²³⁾	wɛn ⁴⁽⁴²¹⁾	กระจกเงา
cɛ:ŋ ⁴⁽³²³⁾	cɛŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	แข่ง
mɛ:n ⁴⁽³²³⁾	mɛn ⁴⁽⁴²¹⁾	ไช้
bɛ:k ³⁽²²²⁾	bɛk ³⁽³²²⁾	แบก

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
phak ¹⁽³⁴⁴⁾ wɛ:n ⁴⁽³²³⁾	phak ¹⁽³³⁴⁾ wɛn ⁴⁽⁴²¹⁾	ผักแว่น
pha: ⁵⁽²²¹⁾ si: ³⁽²²²⁾ cɛ:ŋ ³⁽²²²⁾	pha: ⁵⁽⁴³¹⁾ si: ¹⁽³²⁴⁾ cɛŋ ³⁽³²²⁾	ผ้าเช็ดหน้า
mɛ:n ⁵⁽²²¹⁾	mɛn ⁵⁽⁴³¹⁾	สอย (ผลไม้)
wɛ:k ³⁽²²²⁾	wɛʔ ¹⁽³³⁴⁾	แหวก

2.6.4) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /u/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
bɯ:ŋ ³⁽²²²⁾	ʔi: ³⁽³²²⁾ bɯŋ ³⁽³²²⁾	ค้ำคาว
lɯ:m ²⁽³³³⁾	lɯm ²⁽³³³⁾	ลีม

2.6.5) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɯ:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɯ/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
mɯ:j ¹⁽³⁴⁵⁾	mɯ:j ¹⁽³²⁴⁾	น้ำค้ำ
pɯ:j ³⁽²²²⁾	pɯ:j ³⁽³²²⁾	เปื่อย

2.6.6) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /a:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /a/ พบในข้อมูล 3 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ka: ¹⁽³⁴⁵⁾ la ³⁽²²²⁾ mɛ: ²⁽³³³⁾	ka ³⁽³²²⁾ la ³⁽³²²⁾ mɛ: ²⁽³³³⁾	กะละแม
ta:ŋ ²⁽³³³⁾ (khwa: ¹⁽³⁴⁵⁾)	taŋ ²⁽³³³⁾ (khwa: ¹⁽³²⁴⁾)	ข้าง (ขวา)
sa:j ¹⁽³⁴⁵⁾ haŋ ⁶⁽³²¹⁾	sa ³⁽³²²⁾ haŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	เข็มขัด

2.6.7) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /u/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lu:p ⁴⁽³²³⁾	lup ⁴⁽⁴²¹⁾	ลูป

2.6.8) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 6 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
lek ¹⁽³⁴⁴⁾ ko:n ²⁽³³³⁾	lek ¹⁽³³⁴⁾ kon ²⁽³³³⁾	ตะปู
po:n ⁵⁽²²¹⁾	pon ⁶⁽³⁴⁴⁾	ฟัน
ho:ŋ ¹⁽³⁴⁵⁾	hoŋ ¹⁽³²⁴⁾	โยน
ko:ŋ ²⁽³³³⁾	won ²⁽³³³⁾	ลักษณะนามของแหวน
hɔj ¹⁽³⁴⁵⁾ kho:ŋ ³⁽²²²⁾	hɔj ¹⁽³²⁴⁾ khoŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	หอยโข่ง
ʔo:ŋ ⁵⁽²²¹⁾ mu:ʔ ²⁽³³³⁾	ʔoŋ ⁵⁽⁴³¹⁾ mu:ʔ ²⁽³³³⁾	อุ้งมือ

2.6.9) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɔ:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɔ/ พบในข้อมูล 5 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
phɔ:j ³⁽²²²⁾	phɔj ³⁽³²²⁾	กรอบ
la ³⁽²²²⁾ ʔɔ:n ³⁽²²²⁾	la ³⁽³²²⁾ ʔɔn ³⁽³²²⁾	เด็ก
kha ³⁽²²²⁾ no:w ⁴⁽³²³⁾	kha ³⁽³²²⁾ noŋ ⁴⁽⁴²¹⁾	น้อง
naŋ ⁴⁽³²³⁾ kho:ʔ ³⁽²²²⁾ jo:ʔ ³⁽²²²⁾	naŋ ⁴⁽⁴²¹⁾ kho ³⁽³²²⁾ joʔ ¹⁽³³⁴⁾	นั่งยองๆ
tho:k ³⁽²²²⁾	tho:k ³⁽³²²⁾	ริน

2.7) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /ɛ/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
jeŋ ³⁽²²²⁾ jeʔ ¹⁽³⁴⁴⁾	kha ³⁽³²²⁾ jeʔ ¹⁽³³⁴⁾	เขย่ง

2.8) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /e/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ca ³⁽²²²⁾ khep ¹⁽³⁴⁴⁾	ca ³⁽³²²⁾ khep ¹⁽³³⁴⁾	ตะเข็บ

2.9) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
le:n ⁴⁽³²³⁾	lon ⁴⁽⁴²¹⁾	วัง

2.10) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /e:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o:/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ŋe:n ⁶⁽³²¹⁾	ŋo:n ²⁽³³³⁾	(ขนตา) งอน
me:p ³⁽²²²⁾	mo:p ⁴⁽⁴²¹⁾	แอบ

2.11) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /uu/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /u:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
mu:n ²⁽³³³⁾	mu:n ²⁽³³³⁾	นาน

2.12) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɤ/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /a/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
pɤ ³⁽²²²⁾ ɤ? ¹⁽³⁴⁴⁾	pa ³⁽³²²⁾ ɤ? ⁴⁽⁴⁴³⁾	เหลื่อเพื่อ

2.13) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɤ/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
khɤt ¹⁽³⁴⁴⁾	khot ¹⁽³³⁴⁾	กระเถิบ, ชัยบ

2.14) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /ɤ:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
sɤ:ŋ ⁴⁽³²³⁾	so:n ⁴⁽⁴²¹⁾	ซ็อน (ของ)

2.15) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /a/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /i/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ca ¹⁽³⁴⁴⁾ hi:t ⁴⁽³²³⁾	ci ¹⁽³³⁴⁾ hi:t ³⁽³²²⁾	จั้งหรีด

2.16) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /a/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kwaj ¹⁽³⁴⁵⁾	kwj ¹⁽³²⁴⁾	ไกว
law ⁶⁽³²¹⁾ khaw ⁵⁽²²¹⁾	lɔŋ ¹⁽³²⁴⁾ khaw ⁵⁽⁴³¹⁾	ยุ่งซ้ำว

2.17) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o:/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
mɛŋ ²⁽³³³⁾ buŋ ⁵⁽²²¹⁾	mɛŋ ²⁽³³³⁾ bo:ŋ ⁵⁽⁴³¹⁾	หนอน
?uŋ ³⁽²²²⁾	?o:ŋ ³⁽³²²⁾	โองน้ำฝน

2.18) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
buŋ ³⁽²²²⁾	boŋ ³⁽³²²⁾	บ่ง (หนาม)

2.19) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /u:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /o/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kha ³⁽²²²⁾ nu:n ¹⁽³⁴⁵⁾	tha ³⁽³²²⁾ non ¹⁽³²⁴⁾	ถนน

2.20) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือเป็น /u/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kam ³⁽²²²⁾ poŋ ⁶⁽³²¹⁾	?i: ³⁽³²²⁾ puŋ ⁶⁽³⁴⁴⁾	แมงมุม

2.21) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือ เป็น /a/ พบในข้อมูล 2 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
khom ⁵⁽²²¹⁾	khwam ⁵⁽⁴³¹⁾	คว่ำ
do:k ³⁽²²²⁾ tom ⁵⁽²²¹⁾ lom ⁵⁽²²¹⁾	do:k ³⁽³²²⁾ ta ³⁽³²²⁾ lom ⁵⁽⁴³¹⁾	ดอกบานไม่รู้โรย

2.22) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือ เป็น /a:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
khaj ⁵⁽²²¹⁾	kha: ⁵⁽⁴³¹⁾	คำแทนตัวเองเมื่อพูดกับ คนที่มีอายุมากกว่า

2.23) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือ เป็น /u/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
kot ¹⁽³⁴⁴⁾	kut ¹⁽³³⁴⁾	ค้อน

2.24) หน่วยเสียงสระในภาษายองเป็น /o:/ แต่หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือ เป็น /o:/ พบในข้อมูล 1 คำ คือ

ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
ho: ¹⁽³⁴⁵⁾ la ⁴⁽²²³⁾ pha: ²⁽³³³⁾	ho: ¹⁽³²⁴⁾ la ³⁽³²²⁾ pha: ²⁽³³³⁾	โหระพา

2.2 หน่วยเสียงสระประสม

หน่วยเสียงสระประสมปรากฏเฉพาะในภาษาไทยเหนือ 3 หน่วยเสียง คือ /ia/ /ua/ และ /ua/ ซึ่งปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายอง ดังนี้ (เนื่องจาก คำที่ปรากฏ หน่วยเสียงสระประสม /ia/ /ua/ และ /ua/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /e/ หรือ /e:/ /ɤ/ หรือ /ɤ:/ และ /o/ หรือ /o:/ ในภาษายองตามลำดับ แต่คำที่ปรากฏ หน่วยเสียงสระเดี่ยวดังกล่าวในภาษายอง ไม่ได้ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยเหนือทุกคำ ดังนั้น ในส่วนของหน่วยเสียงสระประสมนี้ ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงหน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือก่อนแล้วจึงกล่าวถึงหน่วยเสียงในภาษายอง)

การปรากฏของหน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยเหนือกับหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษายอง

1) หน่วยเสียงสระประสม /ia/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /e/ หรือ /e:/ ในภาษายอง เช่น

ภาษาไทยเหนือ	ภาษายอง	ความหมาย
tiaw ³⁽³²²⁾	tew ³⁽²²²⁾	กางเกง
jiɑŋ ⁴⁽⁴⁴³⁾	jeŋ ⁴⁽²²³⁾	ทำ
mia ²⁽³³³⁾	me. ²⁽³³³⁾	ภรรยา
hian ²⁽³³³⁾	he:n ²⁽³³³⁾	เรียน
liak ³⁽³²²⁾	le:k ³⁽²²²⁾	(ตำ) ละเอียด

2) หน่วยเสียงสระประสม /ua/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /ɤ/ หรือ /ɤ:/ ในภาษายอง เช่น

ภาษาไทยเหนือ	ภาษายอง	ความหมาย
luaj ⁴⁽⁴²¹⁾	lɔj ⁴⁽³²³⁾	เล็ย
luam ⁵⁽⁴³¹⁾	lɔm ⁵⁽²²¹⁾	เล็อม
sua ⁵⁽⁴³¹⁾	sɔ: ⁵⁽²²¹⁾	เล็อ
fuaj ²⁽³³³⁾	fɔ: ²⁽³³³⁾	ฟาง
puak ³⁽³²²⁾	pɔ:k ³⁽²²²⁾	เปลือก

3) หน่วยเสียงสระประสม /ua/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /o/ หรือ /o:/ ในภาษายอง เช่น

ภาษาไทยเหนือ	ภาษายอง	ความหมาย
wuaj ²⁽³³³⁾	woj ²⁽³³³⁾	เร็ว
phuaɹ ⁴⁽⁴⁴³⁾	phoɹ ⁴⁽²²³⁾	ผู้
ɲua ²⁽³³³⁾	ɲo: ²⁽³³³⁾	วัว
muan ⁴⁽⁴²¹⁾	mo:n ⁴⁽³²³⁾	สนุก
suak ³⁽³²²⁾	so:k ³⁽²²²⁾	ดู

3. เปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์

ภาษายองและภาษาไทยเหนือ มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เท่ากันคือ 6 หน่วยเสียง และมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะเดียวกัน แตกต่างกันเพียงลักษณะทางสัทศาสตร์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงเท่านั้น มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์

ภาษายองและภาษาไทยเหนือมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.18 การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและในภาษาไทยเหนือ

		ภาษายอง					ภาษาไทยเหนือ				
		A	B	C	DL	DS	A	B	C	DL	DS
1	ว.1						ว.1				
2		ว.3	ว.5	(ว.3)	(ว.1)		ว.3	ว.5	(ว.3)	(ว.1)	
3	ว.2						ว.2				
4		ว.4	ว.6	(ว.4)			ว.4	ว.6	(ว.4)		

จากตารางที่ 4.18 จะเห็นได้ว่า ภาษายองและภาษาไทยเหนือมีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์เหมือนกันทั้งในช่องวรรณยุกต์คำเป็น (ช่องวรรณยุกต์ A B และ C) และในช่องวรรณยุกต์คำตาย (ช่องวรรณยุกต์ DL และ DS) ดังนี้

ช่องวรรณยุกต์ A มีการแตกตัวแบบ A 12 - 34

ช่องวรรณยุกต์ B มีการแตกตัวแบบ B 123 - 4

ช่องวรรณยุกต์ C มีการแตกตัวแบบ C 123 - 4

ช่องวรรณยุกต์ DL มีการแตกตัวแบบ B 123 - 4

ช่องวรรณยุกต์ DS มีการแตกตัวแบบ C 123 - 4

ส่วนการรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและภาษาไทยเหนือ ทั้งสองภาษามีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะเดียวกัน คือ

เสียงวรรณยุกต์ในช่อง A12 กับช่อง DS123 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B123 กับช่อง DL123 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B4 กับช่อง DL4 และช่อง DS4 รวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน

จากการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกันของภาษายองกับภาษาไทยเหนือ ทำให้หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและภาษาไทยเหนือเกิดในตำแหน่งเดียวกัน คือ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1 เกิดในช่องวรรณยุกต์ A1 A2 DS1 DS2 และ DS3 เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
A1	ผม	phum ¹⁽³⁴⁵⁾	phom ¹⁽³²⁴⁾
A2	ตา	ta: ¹⁽³⁴⁵⁾	ta: ¹⁽³²⁴⁾
DS1	ผัก	phak ¹⁽³⁴⁴⁾	phak ¹⁽³³⁴⁾
DS2	ตัด	tət ¹⁽³⁴⁴⁾	tət ¹⁽³³⁴⁾
DS3	เบ็ด	bet ¹⁽³⁴⁴⁾	bet ¹⁽³³⁴⁾

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 2 เกิดในช่องวรรณยุกต์ A3 และ A4 เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
A3	แดง	de:ŋ ²⁽³³³⁾	de:ŋ ²⁽³³³⁾
A4	นม	num ²⁽³³³⁾	nom ²⁽³³³⁾

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 3 เกิดในช่องวรรณยุกต์ B1 B2 B3 DL1 DL2 และ DL3

เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
B1	ไข่	khaj ³⁽²²²⁾	khaj ³⁽³²²⁾
B2	ไก่	kaj ³⁽²²²⁾	kaj ³⁽³²²⁾
B3	ป่า	ba: ³⁽²²²⁾	ba: ³⁽³²²⁾
DL1	เหือก	ŋɜ:k ³⁽²²²⁾	ŋɜwak ³⁽³²²⁾
DL2	ปอด	pɔ:t ³⁽²²²⁾	pɔ:t ³⁽³²²⁾
DL3	แดด	dɛ:t ³⁽²²²⁾	dɛ:t ³⁽³²²⁾

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 4 เกิดในช่องวรรณยุกต์ B4 DL4 และ DS4 เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
B4	พ่อ	pɔ: ⁴⁽³²³⁾	pɔ: ⁴⁽⁴²¹⁾
DL4	ลูก	lu:k ⁴⁽³²³⁾	lu:k ⁴⁽⁴²¹⁾
DS4	นก	nok ⁴⁽²²³⁾	nok ⁴⁽⁴⁴³⁾

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 เกิดในช่องวรรณยุกต์ C1 C2 และ C3 เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
C1	สี่	sɜ: ⁵⁽²²¹⁾	sɜwa ⁵⁽⁴³¹⁾
C2	ป่า	pa: ⁵⁽²²¹⁾	pa: ⁵⁽⁴³¹⁾
C3	เบีย	be: ⁵⁽²²¹⁾	bia ⁵⁽⁴³¹⁾

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 เกิดในช่องวรรณยุกต์ C4 เช่น

ช่องวรรณยุกต์	คำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
C4	น้ำ	nam ⁶⁽³²¹⁾	na:m ⁶⁽³⁴⁴⁾

ดังนั้นคำส่วนใหญ่ในภาษายองและภาษาไทยเหนือจึงเกิดในวรรณยุกต์เดียวกัน แต่จะมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน ดังจะกล่าวต่อไป

3.2 ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A B C DL และ DS ต่อไปนี้

1. ช่อง A (คำเป็น ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ) เปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A

ช่อง A	ตัวอย่างคำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
1	หู่		
2	ตา		
3	แดง		
4	มือ		

1.1 ช่อง A1 และ A2 หรือ ว.1

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง สูง ขึ้น (345)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ตก ขึ้น (324)

1.2 ช่อง A3 และ A4 หรือ ว.2

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ระดับ (333)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ระดับ (333)

2. ช่อง B (คำเป็น ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ) เปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B

ช่อง B	ตัวอย่างคำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
1	ไซ		
2	ไก่อ		
3	ป่า		
4	ฟ้อ		

2.1 ช่อง B1 B2 และ B3 หรือ ว.3

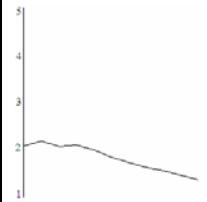
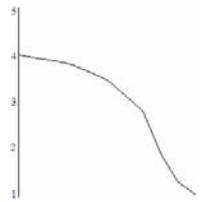
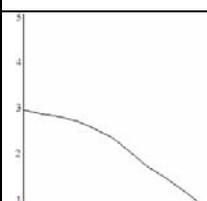
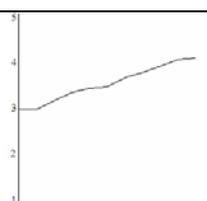
- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง ต่ำ ระดับ (222)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ตก (322)

2.2 ช่อง B4 หรือ ว.4

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ต่ำ กลาง (323)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง สูง ตก (421)

3. ช่อง C (คำเป็น ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ) เปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C

ช่อง C	ตัวอย่างคำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
1	เสื่อ		
2	ป่า		
3	บ้า		
4	ม้า		

3.1 ช่อง C1 C2 และ C3 หรือ ว.5

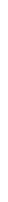
- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง ต่ำ ตก (221)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง สูง กลาง ตก (431)

3.2 ช่อง C4 หรือ ว.6

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ต่ำ ตก (321)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ขึ้น (344)

4. ช่อง DL (คำตาย สระเสียงยาว) เปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL

ช่อง DL	ตัวอย่างคำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
1	เห็งอก		
2	ปึก		
3	ดอก		
4	ลูก		

4.1 ช่อง DL1 DL2 และ DL3 หรือ ว.3

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง ต่ำ ระดับ (222)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ตก (322)

4.2 ช่อง DL4 หรือ ว.4

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ต่ำ กลาง (323)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง สูง ตก (421)

5. ช่อง DS (คำตาย สระเสียงสั้น) เปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS

ช่อง DS	ตัวอย่างคำ	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
1	ผัก		
2	กบ		
3	เบ็ด		
4	นก		

5.1 ช่อง DS1 DS2 และ DS3 หรือ ว.1

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง ขึ้น (344)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง กลาง กลาง ขึ้น (334)

5.2 ช่อง DS4 หรือ ว.4

- ภาษายองมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง ต่ำ กลาง (223)
- ภาษาไทยเหนือมีเสียงวรรณยุกต์คือเสียง สูง กลาง (443)

จากการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองกับภาษาไทยเหนือข้างต้นสรุปได้ว่า คำส่วนใหญ่ในภาษายองและในภาษาไทยเหนือเกิดในวรรณยุกต์เดียวกัน แต่จะมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน

ข้อวิจารณ์

1. จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบเสียงภาษายองที่ใช้ในหมู่บ้านเหล่าตูในงานวิจัยนี้ มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างจากระบบเสียงภาษายองถิ่นอื่นจากการศึกษาของผู้วิจัยท่านอื่น คือ งานวิจัยของสมจิต (1979 อ้างถึงใน วิสุทธิระ, 2528: 29-30) งานวิจัยของสาราวิต (1979 อ้างถึงใน วิสุทธิระ, 2528: 30-32) งานวิจัยของเรืองเดช (2521) และงานวิจัยของวิสุทธิระ (2528) ดังนี้

1.1 ระบบเสียงพยัญชนะ

1.1.1 ภาษายองที่สมจิต เรืองเดช และวิสุทธิระ ศึกษา รวมทั้งภาษายองตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง ที่สาราวิตศึกษา และในงานวิจัยนี้ มีหน่วยเสียงพยัญชนะฐานเพดานแข็งที่อยู่ในกลุ่มเสียงกึ่งเสียดแทรก 1 หน่วยเสียง คือ /c/ แต่ภาษายองอำเภอป่าซาง ที่สาราวิตศึกษา มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /ch/ เพิ่มขึ้นอีก 1 หน่วยเสียง

1.1.2 ภาษายองที่สมจิต และสาราวิต ศึกษา มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นนาสิก ก้อง ฐานเพดานแข็ง /ŋ/ แต่ในภาษายองที่เรืองเดชศึกษา ภาษายองที่วิสุทธิระศึกษาในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 และในงานวิจัยนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะดังกล่าวปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ /j/ ส่วนในภาษายองที่วิสุทธิระศึกษาในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 2 และ 3 ปรากฏทั้งเสียงพยัญชนะนาสิก ŋ และเสียงพยัญชนะกึ่งสระ j โดยวิสุทธิระวิเคราะห์ให้ /j/ เป็นหน่วยเสียงหลัก มีเสียงย่อย 2 เสียงคือ [j] และ [ŋ]

1.1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะฐานเพดานอ่อนในกลุ่มเสียงกักและเสียงเสียดแทรกในภาษายองที่สมจิตศึกษาพบเป็นหน่วยเสียงเสียดแทรก /x/ ในภาษายองที่เรืองเดชศึกษาและในงานวิจัยนี้พบเป็นหน่วยเสียงกัก /kh/ ในภาษายองที่สาราวิตศึกษามี /kh/ เป็นหน่วยเสียงหลัก

มีเสียงย่อย 2 เสียงคือ [kh] และ [x] ส่วนในภาษายองที่วิสุทธิระศึกษามี /x/ เป็นหน่วยเสียงหลัก มีเสียงย่อย 2 เสียงคือ [x] และ [kh]

1.1.4 ในภาษายองที่สาราวิต และเรื่องเดช ศึกษา และในงานวิจัยนี้ มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง คือ /kw/ และ /xw/ หรือ /khw/ ส่วนภาษายองบ้านดอนชัย อำเภอแม่ทาที่สมจิต ศึกษา มี 3 หน่วยเสียง คือ /kw/ /xw/ และ /ŋw/ และในภาษายองที่วิสุทธิระ ศึกษา ไม่มี หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เพราะวิสุทธิระวิเคราะห์ให้หน่วยเสียง /kw/ และ /xw/ เป็น หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวที่มีการเปล่งเสียงรองแบบริมฝีปากห่อ

1.1.5 สาราวิต วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะนาสิกฐานริมฝีปากที่ทำหน้าที่เป็นพยางค์ (/ŋ/) เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง และภาษายองอำเภอป่าซาง แต่ในภาษายองที่ผู้วิจัยท่านอื่นศึกษา และในงานวิจัยนี้ ไม่ถือว่าเสียงดังกล่าวเป็นหน่วยเสียง

1.2 ระบบเสียงสระ

ความแตกต่างของระบบเสียงสระที่ปรากฏในภาษายองถิ่นต่างๆในจังหวัดลำพูนนั้นมีน้อยมาก โดยในภาษายองที่ผู้วิจัยทั้ง 4 ท่านศึกษา และในงานวิจัยนี้ มีหน่วยเสียงสระเหมือนกัน และมีจำนวนเท่ากันคือ มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และไม่มีหน่วยเสียงสระประสม

1.3 ระบบเสียงวรรณยุกต์

จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองที่สมจิต เรื่องเดช และวิสุทธิระศึกษา และในงานวิจัยนี้ มีจำนวนเท่ากันคือ 6 หน่วยเสียง ซึ่งแตกต่างจากภาษายองตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง และภาษายองอำเภอป่าซาง ที่สาราวิต ศึกษา ซึ่งมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง เพราะสาราวิต ไม่รวมหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตาย ในช่องวรรณยุกต์ DS1 DS2 และ DS3 เข้าเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เดียวกับเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏ

ในพยางค์เป็น แต่วิเคราะห์ให้เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ตายดังกล่าวเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงที่ 7

2. จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่ใช้ในหมู่บ้านป่ารกฟ้าในงานวิจัยนี้ มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างจากระบบเสียงภาษาไทยเหนือถิ่นอื่นจากการศึกษาของผู้วิจัยท่านอื่น คือ งานวิจัยของเบ็ญจวรรณ (2505) งานวิจัยของพิศศรี (2520) ดังนี้

2.1 ระบบเสียงพยัญชนะ

2.1.1 ภาษาไทยเหนือที่เบ็ญจวรรณศึกษามีหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดแทรกไม่ก้อง มีลมฐานกรณที่เพดานแข็ง /ch/ โดยพบในข้อมูล 1 คำในคำที่หมายถึง ซา ส่วนภาษาไทยเหนือที่พิศศรีศึกษา และในงานวิจัยนี้ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะดังกล่าว

2.1.2 ภาษาไทยเหนือที่เบ็ญจวรรณ และพิศศรี ศึกษา มีหน่วยเสียงพยัญชนะฐานเพดานแข็งที่อยู่ในกลุ่มเสียงกึ่งสระและเสียงนาสิกอย่างละ 1 หน่วยเสียง คือ /j/ และ /ŋ/ แต่ภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้าในงานวิจัยนี้ไม่มี /ŋ/ โดยคำที่ปรากฏหน่วยเสียงพยัญชนะดังกล่าวในงานวิจัยของเบ็ญจวรรณและพิศศรี ในภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้าจะปรากฏเป็น /j/ ทั้งหมด

2.1.3 ในภาษาไทยเหนือที่เบ็ญจวรรณศึกษามีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 9 หน่วยเสียง คือ /s/ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ /ɲw/ /lw/ และ /jw/ ในภาษาไทยเหนือที่พิศศรีศึกษามี 2 หน่วยเสียง คือ /kw/ และ /khw/ ส่วนในงานวิจัยนี้มี 6 หน่วยเสียง คือ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/

2.2 ระบบเสียงสระ

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยเหนือที่เบ็ญจวรรณและพิศศรีศึกษา และในงานวิจัยนี้ มีเหมือนกัน และเท่ากันคือ 18 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระประสม ในภาษาไทย

เหนือที่เบญจวรรณศึกษา และในงานวิจัยนี้มี 3 หน่วยเสียงคือ /ia/ /ua/ และ /ua/ ส่วนภาษาไทยเหนือที่พิศศรีศึกษามี 2 หน่วยเสียงคือ /ia/ และ /ua/

2.3 ระบบเสียงวรรณยุกต์

จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือที่เบญจวรรณและพิศศรีศึกษา และในงานวิจัยนี้มีจำนวน 6 หน่วยเสียงเท่ากัน

3. จากการเก็บข้อมูลคำศัพท์ในภาษาของบ้านเหล่าดู่ กับภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้า เพื่อนำมาวิเคราะห์ระบบเสียง ผู้วิจัยสังเกตพบหน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้า หลายคำ ที่ใช้หน่วยเสียงเดียวกับภาษายอง แต่แตกต่างจากหน่วยเสียงในภาษาไทยเหนือถิ่นอื่นๆ ทั้งจากตำราภาษาไทยถิ่นของ วิไลศักดิ์ (2547) เอกสารคำสอนเรื่องภาษาถิ่นเหนือของ กรรณิการ์ (2534) งานวิจัยเรื่องหน่วยเสียงภาษาอุบลฯ เชียงใหม่ และสงขลา เทียบกับภาษากรุงเทพฯของ ช่อนกลิ่น (2516) งานวิจัยเรื่องหน่วยเสียงภาษาเชียงใหม่ของ เบญจวรรณ (2505) ประกอบกับข้อมูลจากตัวผู้วิจัยที่ใช้ภาษาไทยเหนือถิ่นจังหวัดแพร่ในชีวิตประจำวัน และจากการสอบถามข้อมูลจากผู้ใช้ภาษาไทยเหนือในถิ่นอื่นๆ ได้แก่ ผู้ใช้ภาษาไทยเหนือในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ใช้ภาษาไทยเหนือในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ตัวอย่างเช่น

3.1 หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง สุานเพดานแข็ง (/ŋ/) ไม่ปรากฏในภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้า แต่จะปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ (/j/) เช่นเดียวกับภาษายองบ้านเหล่าดู่ ซึ่งแตกต่างภาษาไทยเหนือถิ่นอื่นๆ ที่หน่วยเสียงพยัญชนะก้อง สุานเพดานแข็ง ปรากฏทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก (/ŋ/) และหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ (/j/)

3.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /ŋw/ และ /sw/ ในคำที่หมายถึง กลับ (รถ) และ คล้า มีใช้ในภาษาไทยเหนือถิ่นอื่นๆ แต่คำที่มีความหมายดังกล่าว ในภาษาไทยเหนือบ้านป่ารกฟ้าเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว /w/ (/wa:j³⁽³²²⁾/) และ /s/ (/sa:m²⁽³³³⁾/) เช่นเดียวกับภาษายองบ้านเหล่าดู่

จากข้อมูลดังกล่าว อาจเป็นไปได้ว่าระบบเสียงภาษาไทยเหนือบ้านปารกฟ้าได้รับอิทธิพลจากระบบเสียงภาษายองทำให้ระบบเสียงในภาษาของตนเปลี่ยนแปลง หรืออาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในของภาษาไทยเหนือบ้านปารกฟ้าเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระบบเสียงภาษายอง

จากการศึกษาระบบเสียงภาษายองที่บ้านเหล่าตู ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ได้รับผลการวิจัยดังนี้

1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองมี 19 หน่วยเสียง คือ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว และหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ดังนี้

1.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว มี 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง แต่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/

1.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ มี 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw/ และ /khw/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น

1.2 หน่วยเสียงสระในภาษายองมี 18 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้งหมด ได้แก่ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɤ/ /ɤ:/ /a/ /a:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ และ /ɔ:/

1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองมี 6 หน่วยเสียง ได้แก่

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1 มีเสียงย่อย 2 เสียง คือเสียง กลาง สูง ขึ้น ปรากฏใน คำเป็น และเสียง กลาง ขึ้น ปรากฏในคำตาย

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 2 คือเสียง กลาง ระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 3 คือเสียง ต่ำ ระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 4 มีเสียงย่อย 2 เสียง คือเสียง กลาง ต่ำ กลาง ปรากฏใน คำเป็นและในคำตายสระเสียงยาว และเสียง ต่ำ กลาง ปรากฏในคำตายสระเสียงสั้น

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 คือเสียง ต่ำ ตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 คือเสียง กลาง ต่ำ ตก

2. ระบบเสียงภาษาไทยเหนือ

จากการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่บ้านปารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้รับผลการวิจัยดังนี้

2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือมี 19 หน่วยเสียง คือ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว และหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ดังนี้

2.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว มี 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง แต่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/

2.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ /kw/ /khw/ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ /lw/ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น

2.2 หน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือมี 21 หน่วยเสียง คือ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɔ/ /ɔ:/ /o/ /o:/ /ɔ/ /ɔ:/ /ia/ /ua/ และ /ua/ แบ่งเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว และหน่วยเสียงสระประสม ดังนี้

2.2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว มี 18 หน่วยเสียง ได้แก่ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɔ/ /ɔ:/ /o/ /o:/ /ɔ/ และ /ɔ:/

2.2.2 หน่วยเสียงสระประสม มี 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia/ /ua/ และ /ua/

2.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเหนือมี 6 หน่วยเสียง ได้แก่

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1 มีเสียงย่อย 2 เสียง คือเสียง กลาง ตก ขึ้น ปรากฏในคำเป็น และเสียง กลาง กลาง ขึ้น ปรากฏในคำตาย

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 2 คือเสียง กลาง ระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 3 คือเสียง กลาง ตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 4 มีเสียงย่อย 2 เสียง คือเสียง สูง ตก ปรากฏในคำเป็นและในคำตายสระเสียงยาว และเสียง สูง กลาง ปรากฏในคำตายสระเสียงสั้น

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 คือเสียง สูง กลาง ตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 คือเสียง กลาง ขึ้น

3. การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษายองกับระบบเสียงภาษาไทยเหนือ

จากการศึกษาระบบเสียงภาษายองที่บ้านเหล่าดู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง และระบบเสียงภาษาไทยเหนือที่บ้านปารกฟ้า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง ในจังหวัดลำพูน สามารถเปรียบเทียบระบบเสียงในภาษาทั้งสองได้ดังนี้

3.1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองและในภาษาไทยเหนือมี 19 หน่วยเสียงเท่ากัน ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว และหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เปรียบเทียบกันได้ดังนี้

3.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว ในภาษายองและในภาษาไทยเหนือมีจำนวนเท่ากันและเหมือนกัน คือ 19 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ /d/ /c/ /f/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /l/ /w/ และ /j/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวทั้ง 19 หน่วยเสียงในภาษายองและในภาษาไทยเหนือปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วยเสียง และปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียงเช่นเดียวกัน คือ /-p/ /-t/ /-k/ /-ʔ/ /-m/ /-n/ /-ŋ/ /-w/ และ /-j/

ส่วนการปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ ส่วนใหญ่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ส่วนคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวปรากฏเป็นหน่วยเสียงต่างกัันนั้นมีบ้าง แต่เป็นการปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ กล่าวคือหน่วยเสียงที่ปรากฏต่างกันแต่ละเสียงพบตัวอย่างคำในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น

3.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ในภาษายองมี 2 หน่วยเสียง คือ /kw/ และ /khw/ ส่วนในภาษาไทยเหนือมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 6 หน่วยเสียง คือ นอกจากจะมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /kw/ และ /khw/ เช่นเดียวกับภาษายองแล้ว ในภาษาไทยเหนือยังมีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ไม่มีในภาษายองอีก 4 หน่วยเสียง คือ /cw/ /sw/ /ŋw/ และ

/lw/ ซึ่งหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำทั้งในภาษายองและภาษาไทยเหนือ ปรากฏเฉพาะตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น

ส่วนการปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ นั้น หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองและภาษาไทยเหนือส่วนใหญ่ คือ /kw/ และ /khw/ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ ซึ่งมีทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาทั้งสองที่ปรากฏต่างกัน หน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษายองที่ปรากฏเป็นพยัญชนะเดียวในภาษาไทยเหนือ และหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยเหนือที่ปรากฏเป็นพยัญชนะเดียวในภาษายอง รวมทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ปรากฏเฉพาะในภาษาไทยเหนือ คือ /cw/ /sw/ /ɲw/ และ /lw/ ที่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดียว /c/ /s/ /ɲ/ และ /l/ ในภาษายองตามลำดับ ล้วนเป็นการปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ และเสียงที่ปรากฏต่างกันแต่ละเสียงพบตัวอย่างในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น

3.2 หน่วยเสียงสระในภาษายองมี 18 หน่วยเสียง ส่วนหน่วยเสียงสระในภาษาไทยเหนือมี 21 หน่วยเสียง ดังนี้

3.2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว ในภาษายองและภาษาไทยเหนือมีจำนวนเท่ากันคือ 18 หน่วยเสียง และเหมือนกันทั้ง 18 หน่วยเสียง คือ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /u/ /u:/ /ɔ/ /ɔ:/ /a/ /a:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ /v/ และ /v:/

การปรากฏของหน่วยเสียงสระเดี่ยวระหว่างภาษายองกับภาษาไทยเหนือ ส่วนใหญ่ปรากฏเป็นหน่วยเสียงเดียวกัน ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่ปรากฏต่างกันนั้น มีหน่วยเสียงที่ปรากฏต่างกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) หน่วยเสียงสระ /e/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /i/ ในภาษายอง ในพยางค์ที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (/m/ /n/ /ɲ/) ยกเว้นคำว่า โครมะเร็ง

2) หน่วยเสียงสระ /ɛ/ ในภาษาของ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /a/ ในภาษาไทยเหนือ ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /-t/ และ /-n/ ยกเว้นคำว่า กระชาย แน่น แบน แม่น และ ลักษณะนามของผลไม้

3) หน่วยเสียงสระ /ɤ/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /ɯ/ ในภาษาของ ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /-n/ และ /-ŋ/

4) หน่วยเสียงสระ /o/ ในภาษาไทยเหนือ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระ /u/ ในภาษาของ ในพยางค์หรือคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก (/ -m/ /-n/ /-ŋ/) ยกเว้นคำว่า ชยม

ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่ปรากฏต่างกันระหว่างภาษาของกับภาษาไทยเหนือเสียงอื่นๆ ปรากฏต่างกันอย่างไม่เป็นระบบ กล่าวคือ เสียงที่ปรากฏที่ปรากฏต่างกันแต่ละเสียงพบตัวอย่างคำในข้อมูลเพียง 1-2 คำเท่านั้น

3.2.2 หน่วยเสียงสระประสม มีเฉพาะในภาษาไทยเหนือ 3 หน่วยเสียง คือ /ia/ /ua/ และ /ua/ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาของ ดังนี้

1) หน่วยเสียงสระประสม /ia/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /e/ หรือ /e:/ ในภาษาของ

2) หน่วยเสียงสระประสม /ɯa/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /ɤ/ หรือ /ɤ:/ ในภาษาของ

3) หน่วยเสียงสระประสม /ua/ ในภาษาไทยเหนือทุกคำ ปรากฏเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว /o/ หรือ /o:/ ในภาษาของ

3.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและในภาษาไทยเหนือมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เท่ากันคือ 6 หน่วยเสียง มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์และการรวมเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน แตกต่างกันเพียงลักษณะทางสัทศาสตร์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียงดังนี้

3.3.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1 มี 2 เสียงย่อย คือ

1) เมื่อปรากฏในคำเป็น

ในภาษายองเป็นเสียง กลาง สูง ขึ้น

ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง กลาง ตก ขึ้น

2) เมื่อปรากฏในคำตาย

ในภาษายองเป็นเสียง กลาง ขึ้น

ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง กลาง กลาง ขึ้น

3.3.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 2

ในภาษายองเป็นเสียง กลาง ระดับ

ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง กลาง ระดับ

3.3.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 3

ในภาษายองเป็นเสียง ต่ำ ระดับ

ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง กลาง ตก

3.3.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 4 มี 2 เสียงย่อย คือ

1) เมื่อปรากฏในคำเป็นและในคำตายสระเสียงยาว

ในภาษายองเป็นเสียง กลาง ต่ำ กลาง

ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง สูง ตก

2) เมื่อปรากฏในคำตายสระเสียงสั้น
 ในภาษายองเป็นเสียง ต่ำ กลาง
 ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง สูง กลาง

3.3.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5
 ในภาษายองเป็นเสียง ต่ำ ตก
 ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง สูง กลาง ตก

3.3.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6
 ในภาษายองเป็นเสียง กลาง ต่ำ ตก
 ในภาษาไทยเหนือเป็นเสียง กลาง ขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาอิทธิพลของภาษายองที่มีต่อภาษาไทยเหนือถิ่นต่างๆในจังหวัดลำพูน ทั้งในด้านระบบเสียง คำ และความหมายของคำ
2. ควรศึกษาภาษายองและภาษาไทยเหนือระหว่างผู้บอกภาษาในวัยต่างๆเพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของภาษา ทั้งในด้านระบบเสียง ระบบคำ และระบบประโยค

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กวรรณิการ์ วิมลเกษม. 2534. **ภาษาถิ่นเหนือ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คุ้มณะศิริ. 2528. **ภาษาไทยถิ่น**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- กาญจนา นาคสกุล. 2524. **ระบบเสียงภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการหมู่บ้านเหล่าดู่ ตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. 2548. **ข้อมูลทั่วไป หมู่บ้านเหล่าดู่**. ลำพูน.
- จินดา งามสุทธิ. 2524. **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จินดา เสงสมบุรณ์. 2542. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. 2518. **วรรณกรรมไทยลื้อ**. พระนคร: หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู.
- ช่อนกลิน พิเศษสกุลกิจ. 2516. **หน่วยเสียงภาษาอุบลฯ เชียงใหม่ และสงขลา เทียบกับภาษากรุงเทพ**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู.
- ณัฐพงษ์ เบ็ญชา. 2543. **ลักษณะของภาษาไทยลื้อที่บ้านทุ่งมอก ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เดือนเพ็ญ รัชชแพทย์. 2541. **การศึกษาระบบเสียงภาษาสุโขทัยและเปรียบเทียบกับภาษานครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นงลักษณ์ สูงสุมาลย์. 2545. **ระบบเสียงภาษาลาวเดิม ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทนา รณเกียรติ. 2529. **สัทศาสตร์เบื้องต้นและการบันทึกเสียงในภาษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิตา ศักดิ์เดชยนต์, ยุพา ส่งศิริ และ ใจเอื้อ บุรณะสมบัติ. 2526. **ภาษาศาสตร์สำหรับครู.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.

เบญจวรรณ สุนทรากุล. 2505. **หน่วยเสียงของภาษาเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. 2533. **สัทศาสตร์และสัทศาสตร์ปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิศศรี แจ่งไพร. 2520. **หน่วยเสียงภาษาแพร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองเดช บันเขื่อนขัตย์. 2521. **ระบบเสียงภาษายอง.** กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์ศึกษาวิจััยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

_____. 2531. **ภาษาถิ่นตระกูลไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: สถาบันวิจััยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิไลวรรณ ชนิษฐานนท์. 2524. **ภาษาและภาษาศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2547. ภาษาไทยถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

วิสุทธีระ เนียมมณี. 2528. ระบบเสียงภาษาของซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน :
การศึกษาเปรียบเทียบแบบร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศิวพร ฮาชันนารี. 2543. การศึกษาระบบเสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง : ศึกษา
เปรียบเทียบกับภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำทำจัน และภาษาลาวด่านซ้าย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สงวน โชติสุขรัตน์. 2512. ไทยยวน-คนเมือง. ธนบุรี: โรงพิมพ์บางสะพานการพิมพ์.

สมทรง บุรุษพัฒน์. 2543. ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. 2548. แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน
แบบบูรณาการ (Project Bank) กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ปี 2459-2551.
ลำพูน.

สำนักงานจังหวัดลำพูน. 2548. ข้อมูลบรรยายสรุปจังหวัดลำพูน. ลำพูน.

สำนักงานอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. 2548. บรรยายสรุปอำเภอป่าซาง. ลำพูน.

สำนักนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. 2514.
ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. พระนคร.

สุทินี่ สุขตระกูล. 2526. วิถีวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2531. **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

แสวง มาละแซม. 2540. **คนของย้ายแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. 2548ก. **แผนพัฒนาสามปี ประจำปี 2549-2551**. ลำพูน.

_____. 2548ข. **แผนชุมชนบ้านป่ารกฟ้า**. ลำพูน.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยวง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. 2548. **แผนพัฒนาสามปี (2549-2551)**. ลำพูน.

อภิศักดิ์ ธรรมทวีธิกุล. 2547. **สัทวิทยา: การวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อมร ทวีศักดิ์. 2535. **สัทศาสตร์**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

Gedney, William J. 1973. A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects. **Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager**. Edited by M. Estellie Smith. The Hague: Mouton, 423-427.

ภาคผนวก

แบบบันทึกข้อมูลคำศัพท์ภาษายองและภาษาไทยเหนือ

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
กต	tek ¹	tek ¹
กบ	kop ¹	kop ¹
กบไสไม้	taw ³ pat ¹ maj ⁶	taw ³
กั้น	kun ⁵	kon ⁵
ก้ม	kum ⁵	kom ⁵
กวน	khun ¹	khon ¹
กรวไกร	mi:t ⁴ se:m ²	mit ⁴ jap ⁴
กรวดน้ำ	ja:t ³ nam ⁶	ja:t ³ na:m ⁶
กรอบ	pho:j ³	phoj ³
กระจกเงา	wε:n ⁴	wen ⁴
กระจกใส	kε:w ⁵	kε:w ⁵
กระจับ	ka ³ cap ¹	ka ³ cap ¹
กระเจียบ	ka ³ cep ¹	ba ³ teŋ ¹ kheŋ ²
กระฉอก	faɿ ¹	faɿ ¹
กระเจด	phak ¹ la ¹ no:ŋ ¹	phak ¹ no:ŋ ¹
กระซอน	ka ³ so:n ²	ka ³ so:n ²
กระชาก	cak ⁴	cak ⁴
กระชับ	cap ¹	cap ¹
กระชาย	ho: ¹ la ³ ɿen ²	hua ¹ la ³ ɿε:n ²
กระเซ็น	sa ³ din ²	sa ³ den ²
กระดั่ง	duŋ ⁵	doŋ ⁵
กระดอง	ket ¹	laŋ ¹ taw ³
กระดอน	sa ³ din ²	sa ³ den ²
กระดั่งงา	sa ³ ban ² ŋa: ²	sa ³ ban ² ŋa: ²
กระดานดำ	ka ³ da:n ²	ka ³ da:n ²
กระดาษ	ka ³ da:t ³	ka ³ da:t ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
กระดิ่ง	ka ³ diŋ ³	ka ³ diŋ ³
กระดุม	ṁ tɔm ³	ba ³ tɔm ³
กระดุก	ka ³ du:k ³	ka ³ du:k ³
กระโดด	wit ⁴	ka ³ do:t ³
กระเถิบ	khɤt ¹ kha:j ⁶	khot ¹
กระต่าย	ka ³ ta:j ³	ka ³ ta:j ³
กระต่ายขูดมะพร้าว	mɛ:w ²	mɛ:w ² khu:t ³ ba ³ pa:w ⁶
กระตุก	ca:k ⁴	ca:k ⁴
กระถาง	mɔ: ⁵ diŋ ² mɔ: ⁵ do:k ³	mɔ: ⁵ do:k ³
กระถิน	phak ¹ kham ² taj ⁵	ka ³ thin ¹
กระทง	ka ³ thoŋ ²	ka ³ thoŋ ²
กระท้อน	ṁ tuu:n ¹	ba ³ tuu:n ¹
กระท่อม	tu:p ³	tu:p ³ ha:ŋ ⁵
กระที่บ	tuu:p ⁴	tuu:p ⁴
กระทุ้ง	taŋ ⁴	toŋ ⁶
กระเทียม	hɔ:m ¹ te:m ²	hɔ:m ¹ tiam ²
กระบาย	nam ⁶ boj ²	na:m ⁶ buaj ²
กระบอก	bo:k ³	na:m ⁶ bo:k ³
กระบุง	buŋ ²	piat ⁴
กระเป่า	ka ³ paw ¹	thuŋ ¹ pap ⁴
กระเป่าเสือ	thuŋ ¹ sɤ: ⁵	thuŋ ¹ suu ⁵
กระโปรง	ka ³ po:ŋ ²	sin ⁵ ka ³ po:ŋ ²
กระเพาะอาหาร	ka ³ phɔi ⁴	ka ³ phɔi ⁴
กระรอก	ʔi ¹ hɔ:k ⁴	ʔi ³ cin ⁶
กระสอบ	ka ³ so:p ³	ka ³ so:p ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
กระสุน	lu:k ⁴ pɯ:n ¹	lu:k ⁴ pɯ:n ¹
กระแอม	ʔa ³ hɛm ²	ʔa ³ hɛm ⁴
กราบ	nop ⁴ luŋ ²	nop ⁴
กรีด	khi:t ³	pa:t ³
กลม	mun ²	mon ²
(ไม้) กลวง	ko:ŋ ¹	kuan ¹
กล้วย	koj ⁵ ko:j ⁵	kuaj ⁵
กล้วยไข่	koj ⁵ khai ³	kuaj ⁵ khai ³
กล้วยทอด	koj ⁵ tho:t ⁴	kuaj ⁵ tho:t ⁴
กล้วยน้ำว้า	koj ⁵ taj ⁵ koj ⁵ me: ⁴ ʔaŋ ³	kuaj ⁵ taj ⁵
กล้วยบวชชี	koj ⁵ bo:t ³	kuaj ⁵ buat ³
กล้วยหอม	koj ⁵ kha:w ⁶	kuaj ⁵ pam ⁴
กลอง	kw:ŋ ¹	kw:ŋ ¹
กล่อ่ง	kwŋ ³	laŋ ²
กลอน	lu:k ⁴ kw:n ¹ se: ⁴	kw:n ¹
กล่อม	ʔɯ: ³	kwɯm ³
กลับ (บ้าน)	pik ⁴	pik ⁴
กลับ (รถ)	wa:j ³	wa:j ³
(วิ่ง) กลับไปกลับมา	le:n ⁴ ʔe:n	lon ⁴
กลับเสื่อ	pi:n ⁵	pin ⁵
กลบ	thum ¹	thom ¹
กล้วย	ko: ¹	kua ¹
กล้า	ka: ⁵ duʔ ¹	duʔ ¹

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
กลาก	khi ⁵ kha:k ³	khi ⁵ kha:k ³
กลาง	ka:ŋ ¹	ka:ŋ ¹
กลางคืน	ka:ŋ ¹ khw:n ²	mua ⁴ khw:n ²
กลางวัน	ka:ŋ ¹ wan ²	mua ⁴ wan ²
กลีบ	ki:p ³ ka:p ³	ka:p ³ ki:p ³
กลืน	kw:n ¹ lw:n ²	lw:n ²
กอง	kw:ŋ ¹	kw:ŋ ¹
ก่อ	kw: ³	kw: ³
กล้าม	ka:m ⁵	ka:m ⁵
กวน	ko:n ¹	kuan ¹
กวักมือ	kwak ⁴	kwak ⁴
กว้าง	kwa:ŋ ¹	kwa:ŋ ¹
กว้าง	kwa:ŋ ⁵	kwa:ŋ ⁵
กวาด	kwa:t ³	kwa:t ³
(เสียง) ก้อง	kw:ŋ ⁵ kwŋ ⁵	sa ³ to:n ⁶
กอด	kw:t ³	kw:t ³ wan ¹
ก้อนเส้า	kw:n ⁵ saw ⁵	kwŋ ⁵ saw ⁵
กะ	kaŋ ¹	kaŋ ¹
กระทะ	mw: ⁵ kha:ŋ ¹	mw: ⁵ kha:ŋ ¹
กะปิ	kap ¹ piŋ ¹	ka ³ piŋ ¹
กะเพรา	ta ³ phaw ²	kwŋ ² kw: ⁴ dam ²
กะละแม	ka: ¹ la ³ me: ²	ka ³ la ³ me: ²
กะลา	ko:k ³ pa:w ⁶	ka ³ lo:k ³
กะหล่ำปลี	ka ³ lam ³ pi: ¹	ka ³ lam ³ pi: ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
กะโหลก	ka ³ lo:k ³	ka ³ lo:k ³
กั้งหัน	ka:ŋ ¹ han ¹	baj ² phat ⁴
กั๊ด	khop ¹	khop ¹
กั๊น	kɤt ¹	kɤt ¹
กั๊น	kan ⁵	tuut ¹
กั๊บ	kap ¹	kap ¹
กั๊บแกลั้ม	khov:ŋ ¹ kem ⁵	kap ¹ ke:m ⁵
กา	ka: ¹	ka: ¹
กาน้ำ	mv: ⁵ ŋov:ŋ ²	mv: ⁵ ŋuavŋ ²
กาง	ka:ŋ ¹	ka:ŋ ¹
กางเกง	tew ³	tiaw ³
กางเกงขายาว	tew ³ ja:w ²	tiaw ³ kha: ¹ ja:w ²
กางเกงขาสั้น	tew ³ sen ⁵	tiaw ³ lat ⁴
กางเกงใน	tew ³ naj ²	tiaw ³ liŋ ²
กางร่ม	ka:ŋ ¹ cov:ŋ ⁵	ka:ŋ ¹ cov:ŋ ⁵
ก้างปลา	ka:ŋ ⁵ pa: ¹	ka:ŋ ⁵ pa: ¹
ก้าน	kiŋ ³	ka:n ⁵
กาบ	kuj ¹ pa:w ⁶	kuj ¹ pa:w ⁶
ก้ามปู	ki:m ² pu: ¹	kim ² pu: ¹
ก้ามปู (พืช)	sam ¹ sa: ¹	sam ¹ sa: ¹
ก่าย	ka:j ³	ka:j ³
การเล่นกระดานหก	ba ¹ bɤ:ŋ ³ ba:ŋ ³	pɤk ¹ ka ³ dɤk ¹
การเล่นกระโดดเชือก	wit ⁴ cɤ:k ⁴	wit ⁴ cuak ⁴
การเล่นชายหม้อข้าวหม้อแกง	lin ⁵ kha:j ¹ kho: ²	len ⁵ kha:j ¹ khua ²
การเล่นซ่อนหา	lin ⁵ mɛ:p ³	len ⁵ mv:p ⁴
การเล่นเดินบนกะลา	lin ⁵ kov ⁴ kep ⁴	len ⁵ kov ⁴ kep ⁴ ka ³ lo:ŋ ⁵ ba ³ pa:w ⁶
การเล่นหมากเก็บ	lin ⁵ mak ¹ kep ¹	len ⁵ ba ³ kep ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
กะละมัง (เล็ก)	ka: ¹ la ³ maŋ ²	thuaj ⁵ tha ³ laj ¹
กะละมัง (ใหญ่)	ka: ¹ la ³ maŋ ²	thuaj ⁵ baj ² la: ²
กำว	ja:ŋ ⁴	ja:ŋ ⁴
กำ	kam ¹	kam ¹
กำป็น	la ³ kuj ²	la ³ kuj ²
กำแพง	kam ³ pɛ:ŋ ²	kam ³ pɛ:ŋ ²
กำล้ง	kam ³ laŋ ²	kam ³ laŋ ²
กำไล	kam ³ laj ²	kam ³ laj ²
กำก้ง	suk ¹ kuŋ ³ suk ¹ ka:ŋ ¹	po: ² po: ² kan ¹
ก้งไม้	kiŋ ³	kiŋ ³ maj ⁶
ก้งกำ	ca ³ ka: ³	ca ¹ ka: ³
กีน	kin ¹	kin ¹
กีนข้าว	kin ¹ khaw ⁵	kin ¹ khaw ⁵
กึบ	ki:p ³	ŋa: ⁴
ก้ง	kuŋ ⁵	kuŋ ⁵
กู	ku: ²	ha: ²
ก้ง	ju:m ²	ju:m ²
(พืน) เก	ŋu:n ¹ so:n ⁵	biaw ⁵
เกลือ	ka: ¹	kuwa ¹
เกลือน	khi ⁵ se:n ⁵	khi ⁵ kha:k ³
เก็บ	kep ¹	kep ¹
เกลือด	ket ¹	ket ¹
เกลือยง	ke:ŋ ⁵	luam ⁵
เกลือยด	caŋ ²	caŋ ²
เกลือนกลาด	he: ⁴	bx ⁴ bx: ¹ bx ⁴ bx: ²
เกวียน	lo: ⁶	lo: ⁶
เกา	kaw ¹	kaw ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เก้า	kaw ⁵	kaw ⁵
เก้าอี้	taŋ ³ taŋ ³ ʔi: ³	ma: ⁶ naŋ ⁴
เกาะ	kwɔ̄ ¹	kwɔ̄ ¹
เกิด	kw:t ³	kw:t ³
เกี่ยว (แขน)	kwŋ ⁶	kw:ŋ ⁶
เกี่ยว (ข้าว)	kew ³	kiaw ³
แก้	thaw ⁵	thaw ⁵
แก้	ke: ⁵	ke: ⁵
แก้ (เชือก)	te: ²	te: ²
แก้แค้น	ke: ⁵ khe:n ⁶	sa:j ⁵
แกง	ke:ŋ ¹	ke:ŋ ¹
แกงเผ็ด	ke:ŋ ¹ phet ¹	ke:ŋ ¹ phet ¹
แกน	ke:n ¹	ke:n ¹
แก้ม	ke:m ⁵	ke:m ⁵
แกלב	ke:p ³	ke:p ³
แก้ว	ke:w ⁵	ke:w ⁵
เกาะ	keɽ ¹	keɽ ¹
ไถล	mɛɽ ¹ kaj ⁵	kaj ⁵
(คน) ไถลบ้า	se: ¹ cit ¹	cit ¹ luɽ ¹
ไก่อ	kaj ³	kaj ³
ไถล	kaj ¹	kaj ¹
ไถว	kwaj ¹	kwaj ¹ kwj ¹
โกง	koŋ ²	khi: ⁵ lo:p ⁴
โจน	khu:t ³	khu:t ³
โกรธ	ke:t ⁴	kiat ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
โกหก	cuɽ ¹	cuɽ ¹
ขด	khot ¹	khot ¹
(พูด) ขบขัน	ta ³ lok ¹	ta ³ lok ¹
ขน (กริยา)	kha:j ⁶	khon ¹
ขน (นาม)	khun ¹	khon ¹
ขนตา	khun ¹ ta: ¹	khon ¹ ta: ¹
ขี้มาก	new ¹	khun ⁵
ขนม	khaw ⁵ num ¹	khaw ⁵ nom ¹
ขนมจีน	khaw ⁵ num ¹ sin ⁵	kha ⁵ nom ¹ sen ⁵
ขุ่น	m̩ nun ¹	ba ³ nun ¹
ขม	khum ¹	khom ¹
ขมวด	khɔ:t ³	khɔ:t ³
ขม่อม	kha ³ mɔm ³	ka ³ mɔm ³
ขมึ้น	khaw ⁵ min ⁵	khaw ⁵ min ⁵
ขโมย (กริยา)	lak ⁴	lak ⁴
ขโมย (นาม)	co:n ¹	co:n ¹
ข่ม	hom ³	hom ³
ขยะ	khi: ⁵ jɯ: ⁵	khi: ⁵ kho: ³
ขยะแซยง	khi: ⁵ caɽ ⁴	khi: ⁵ caɽ ⁴
ขยี้	khak ¹	man ³
ขยี้บ	khɯt ¹	khot ¹
ขยาย	kha ³ ja:j ¹	kha:j ²
ขยิบตา	phɛp ⁴ ta: ¹	phap ⁴ ta: ¹
ขยี้	ni:t ⁴	thu: ¹ thi: ¹
ขยี้ตา	si: ¹ ta: ¹	thu: ¹ thi: ¹ ta: ¹
ขลุ่ย	pit ³ thiw ¹	pi: ³
ขวด	kho:t ³	khuat ³
ขวาน	wak ⁴	ja:t ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ขว้าง	khwa:ŋ ⁴	khwa:ŋ ⁴
ขวาน	muj ²	muj ²
ขวิด	khwit ¹	khwit ¹
ขอ	khɔ: ¹	khɔ: ¹
ขอทาน	khɔ: ¹ ta:n ²	khɔ: ¹ ta:n ²
ขอโทษ	su: ¹ ma: ²	su: ¹ ma: ²
ขอยืม	khɔ: ¹ ju:m ²	khɔ: ¹ ju:m ²
ขอร้อง	khɔ: ¹ co:j ⁴	khɔ: ¹ cuaj ⁴
ของ	khɔ:ŋ ¹ kho: ²	khɔ:ŋ ¹ khua ²
ซื้อ	mo:ŋ ¹	khɔ:ŋ ⁵
ซื้อใจ	khɔŋ ⁵ caj ¹	kham ¹ caj ¹
ซื้อเท้า	khɔ: ⁴ khe:ŋ ⁴	khɔ: ⁵ ti:n ¹
ซื้อมือ	khɔ: ⁴ khe:n ¹	khɔ: ⁵ muu: ²
ซื้อศอก	khen ¹ so:k ³	ta: ¹ so:k ³
খন	khɔ:n ¹	khɔ:n ¹
ขอบใจ	khɔ:p ³ caj ¹	jin ² di: ²
ข่อย	khɔj ³	khɔj ³
ขึง	khaŋ ¹	khaŋ ¹
ขีด	khat ¹	khat ¹
ขันน้ำ	ʔo: ² tak ¹ nam ⁶	ʔo: ²
ขับ	khap ¹	khap ¹
ขับไล่	laj ⁴	laj ⁴ tit ¹
ขา	kha: ¹	kha: ¹
ฆ่า	kha: ³	kha: ³
ข้าง	kha:ŋ ⁵	kha:ŋ ⁵
ข้างขวา	ta:ŋ ² khwa: ¹	taŋ ² khwa: ¹
ข้างซ้าย	ta:ŋ ² sa:j ⁶	taŋ ² sa:j ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ข้างหน้า	ta:ŋ ² na: ⁵	taŋ ² na: ⁵
ข้างหลัง	ta:ŋ ² laŋ ¹	taŋ ² laŋ ¹
ข้างขึ้น	ɗɜ:n ² ʔɔ:k ³	ɗɜa:n ² khɜ:n ⁵
ข้างแรม	ɗɜ:n ² hɛ:m ²	ɗɜa:n ² hɛ:m ²
ขาด	put ¹	put ¹
ข้าม	kha:m ⁵	kha:m ⁵
ขาย	kha:j ¹	kha:j ¹
(ดี) ชาว	kha:w ¹	kha:w ¹
ข้าว	khaw ⁵	khaw ⁵
ข้าวเกรียบ	khaw ⁵ ke:p ³	khaw ⁵ kiap ³
ข้าวเจ้า	khaw ⁵ huŋ ¹	khaw ⁵ huŋ ¹
ข้าวต้ม	khaw ⁵ tum ⁵	khaw ⁵ tom ⁵
ข้าวตอก	khaw ⁵ tɔ:k ³	khaw ⁵ tɔ:k ³
ข้าวโพด	khaw ⁵ pho:t ⁴	khaw ⁵ pho:t ⁴
ข้าวเม่า	khaw ⁵ maw ⁵	khaw ⁵ maw ⁵
ข้าวเหนียว	khaw ⁵ nuŋ ⁵	khaw ⁵ nuŋ ⁵
ข้าวเหนียวดำ	khaw ⁵ kam ³	khaw ⁵ kam ³
ชิง	khi:ŋ ¹	khiŋ ¹
ชี	khi: ³	khi: ³
ชีเกี้ยวจ	khi: ⁵ kha:n ⁶	khi: ⁵ kha:n ⁶
ชีเต้า	khi: ⁵ taw ⁴	khi: ⁵ taw ⁴
ชีพุ้น	khi: ⁵ khew ⁵	khi: ⁵ khiaw ⁵
ชีแย	khi: ⁵ haj ⁵	khi: ⁵ haj ⁵
ชีรังแค	haŋ ² ke: ²	haŋ ² ke: ²
ชีเหล็ก	khi: ⁵ lek ¹	khi: ⁵ lek ¹
ชีด	khi:t ³	khi:t ³
ชิ่ง	khɜ:ŋ ¹	khɜ:ŋ ¹
ชิน	khɜ:n ⁵	khɜ:n ⁵

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ชื้อ	khɯ: ³	khɯ: ³
ชูด	khut ¹	khut ¹
ชูด	khɯ:t ³	khɯ:t ³
(ตา) เข	le: ⁵	ta: ¹ le: ⁵
เขม่น	kha ³ min ³	kha ³ men ³
เขม่าไฟ	min ³	min ³
เขิน	ʔa:j ²	ʔa:j ²
เข็ด	la:p ³	la:p ³
เข็ดฟัน	khet ¹ khew ⁵	khet ¹ khiaw ⁵
เข็น	ju: ⁶	ju: ⁶
เข็ม	khim ¹	khem ¹
เข็มกั๊ด	khim ¹ ma:t ³	khem ¹ ka ³ lat ¹
เข็มซัด	sa:j ¹ haŋ ⁶	sa ³ haŋ ⁶ pɔ:k ³ ʔɛ:w ²
เขย่า	sa:j ³	swa:j ³
เขย่ง	jeŋ ³ jeʔ ¹	kha ³ jeʔ ¹
เข่า	ho: ¹ khaw ³	hua ¹ khaw ³
เข้า	khaw ⁵	khaw ⁵
เขียง	khe:ŋ ¹	khiang ¹
เขียน	khe:n ¹	khian ¹
เขี้ยว	khew ¹	khiaw ¹
เขื่อน	khɯ:n ³	khuan ³
เข่ง	khɛŋ ³	khɛŋ ³
เขนง	ka ³ nɛŋ ²	ŋɛŋ ⁴
เขม่ว	mɛm ⁶	jum ⁶
เขวน	hɔj ⁵	hɔj ⁵
โขกหัว	wat ⁴ ho: ¹	cok ⁴ hua ¹
ไซ	khaj ¹	khaj ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ไข่	khaj ³	khaj ³
ไข่เค็ม	khaj ³ kim ²	khaj ³ kem ²
ไข่แมลงวัน	khaj ³ kha:ŋ ¹	khi: ⁵ khaj ³ kha:ŋ ¹
ไข่	mɔŋ ⁴	mɔŋ ⁴
คน (กริยา)	kun ²	kon ²
คน (นาม)	khun ²	khon ²
คนรับใช้	khun ² caj ⁵	lu:k ⁴ ca:ŋ ⁵
คนแก่	khun ² thaw ⁵	khon ² thaw ⁵
คั้น	khun ⁶	khon ⁶
(มีด) คม	pha:j ¹	khom ²
ครกตะบันหมาก	kɔk ¹ ma:k ³	khok ⁴ tam ¹ ma:k ³
ครก	khok ⁴	khok ⁴
ครั้นเนื้อครั้นตัว	cep ¹ nɔ: ⁶ cep ¹ to: ¹	cep ¹ nua ⁶ cep ¹ tua ¹
คร้ว	taw ¹ faj ²	taw ¹ faj ²
ควาด	khɔ: ¹ jɛ:ŋ ³	khɔ: ¹ jɛ:ŋ ³
คว้าง	kuŋ ³	kɔŋ ³
ควู	khu: ²	khu: ²
คลองแคว	kwɛn ³	keŋ ¹ wɔŋ ⁴
คว้าง	kwɔ:ŋ ⁶	kwɔ:ŋ ⁶
คลอคลุก	kɔ:t ³ lu:k ⁴	kɔ:t ³ lu:k ⁴
คลอน	khɔn ²	khɔ:n ²
คลาน	ka:n ²	ka:n ²
คลำ	ŋum ² sa:m ²	ŋom ² sa:m ²
(ผิว) คล้ำ	dam ²	dam ²
คลีน	khun ⁴	khun ⁴

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
คลื่นไส้	khun ⁶ to:ŋ ⁶	khaj ⁴ ha:k ⁴ khon ⁶ to:ŋ ⁶
ควัก	cok ¹	cok ¹
คว่ำ	pe: ¹	pia ¹
ควาย	kwa:j ²	khwa:j ²
คว่ำ	khom ⁵	khwam ⁵
คอก	khok ⁴	khok ⁴
(เขว) คอด	khew ⁶	kiw ³
ค้อน	muj ²	khon ⁶
คอย	tha: ⁵	tha: ⁵
(วัว) คะนอง	ka: ⁵	ใต:n ²
คะมำ	pak ¹ khwit ¹	pak ¹ khwit ¹
คะยั้นคะยอ	khew ²	sun ⁴ khiaw ²
คัต	khat ⁴	khat ⁴
คั่น	khan ²	khan ²
คั่น (ลักษณะนาม)	kan ²	kan ²
คั่นนา	te: ² na: ²	khan ² na: ²
คั่น	kan ⁶	kan ⁶
คืบแคบ	ki:t ³	ki:t ³ kap ⁴
คิ้ว	kho: ⁵	khua ⁵
คางคก	kha:n ⁶ kha:k ⁴	kop ¹ ka ³ tu: ³
คางทูม	ha: ⁴ ka:ŋ ² wo:k ⁴	ka:ŋ ² wo:k ⁴
ค้างคาว	bu:ŋ ³	ใ: ³ buŋ ³
คาบ	ka:p ⁴	ka:p ⁴
คำสรรพนามที่พระเรียก ชมราวาส	jo:m ²	me: ⁴ ใวk ³ po: ⁴ ใวk ³

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
คำแทนตัวเองเมื่อพูดกับคนที่ มีอายุมากกว่า	khɔj ⁵	kha: ⁵ caw ⁵ kha: ⁵ pɔŋ ⁴
คำแทนตัวเองเมื่อพูดกับคนที่ มีอายุเท่ากัน	ku: ²	ha: ²
คำแทนตัวเองเมื่อพูดกับคนที่ มีอายุน้อยกว่า	pi: ⁴	pi: ⁴
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุมากกว่า (บุรุษที่2)	pi: ⁴ ʔa: ⁵	pi: ⁴
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุมากกว่า (บุรุษที่3)	man ²	ʔa: ⁵ pi: ⁴
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุเท่ากัน (บุรุษที่2)	mɯŋ ²	mɯŋ ² khiŋ ²
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุเท่ากัน (บุรุษที่3)	man ²	man ²
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุน้อยกว่า (บุรุษที่2)	mɯŋ ²	mɯŋ ² khiŋ ²
คำเรียกคนอื่นที่มีอายุน้อยกว่า (บุรุษที่3)	man ²	man ²
คำ	kham ⁴	kham ⁴
คำ	kam ⁶	kam ⁶
คิด	kuɯ ⁴	kuɯ ⁴
คิดถึง	kuɯ ⁴ tuŋ ² ha: ¹	kuɯ ⁴ tɔŋ ² ha: ¹
คิว	kiw ⁶	kiw ⁶
คิม	ki:m ²	kim ²
คินนี้	ṁ khɯ:n ² ni: ⁴	khɯ:n ² ni: ⁶
คินพุงนี้	khɯ:n ² ṁ phu:k ⁴	khɯ:n ² hɛm ¹ phu:k ⁴
คิป	khɯ:p ⁴	khɯ:p ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
คุก	khɔ:k ⁴	khɔ:k ⁴
คุย	ʔu: ⁵ kan ¹	ʔu: ⁵
เคย	kɜ:j ²	kɜ:j ²
เครื่องในสัตว์	kho: ² naj ²	khua ² naj ²
เครื่องบิน	hɜ: ² bin ²	hɯa ² bin ²
เคล็ด	khat ⁴	puat ³
เคลือบ	khɜ:p ⁴	khɯap ⁴
เค็ม	kim ²	kem ²
เคี้ยว	khew ²	khiaw ²
เคี้ยว	kew ⁶	kiaw ⁶
เคี้ยวเอื้อง	kew ⁶ ja: ⁵	sɔ:m ⁶ ʔɯaŋ ⁵
แคว่	ha:n ⁶ naŋ ⁴	ha:n ⁶
แคะ (หู)	kwat ⁴	khwak ¹
แคะ (แฝด)	khɔʔ ¹	kɛʔ ¹
โคน	kaw ⁶	kaw ⁶
(โค่น) คนตัด	pɔm ⁵	pɔm ⁵
โคลน	khi: ⁵ loʔ ⁴	khi: ⁵ pɜʔ ¹
ใคร	phaj ¹	phaj ¹
ซ้อม	kw:ŋ ⁶	kw:ŋ ⁶
ฆ่า	kha: ⁵	kha: ⁵
งม	ŋum ²	ŋom ²
งวง	ŋo:ŋ ²	ŋuaŋ ²
ง่วง	khaj ⁵ lap ¹	khaj ⁵ lap ¹
งอ	kot ⁴	ŋɔ: ²
งอก	puŋ ³	ŋɔ:k ⁴
(ขนตา) งอน	ŋɛ:n ⁶	ŋɔ:n ²
งอน	ke:t ⁴	kiat ⁴
งอบ	kup ¹	kup ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ง่อย	ŋɔj ⁴	ŋɔ:j ⁴
งัด	ŋat ⁴	ŋat ⁴
งับ	hap ¹	hap ¹
งา	ŋa: ²	ŋa: ²
ง้าง	ca:k ⁴	ŋa:ŋ ⁶
งาม	ŋa:m ²	ŋa:m ²
งิ้ว	ŋiw ⁶	ŋiw ⁶
งึบ	ji:p ⁴	ŋi:p ⁴
งู	ŋu: ²	ŋu: ²
งูเขียว	ŋu: ² khew ¹	ŋu: ² khiaw ¹
งูเห่า	ŋu: ² haw ³	ŋu: ² haw ³
งูเหลือม	ŋu: ² lɜ:m ¹	ŋu: ² luam ¹
งอย	ŋɛ:n ¹	ŋɛ:n ¹
งาะ	ŋɔɰ ⁴	ŋɔɰ ⁴
เงิน (เครื่องเงิน)	ŋɯn ²	ŋɯn ²
เงิน	sa ⁴ taŋ ²	sa ⁴ taŋ ²
เงียงปลา	ŋe:ŋ ⁴ pa: ¹	ŋiaŋ ⁴ pa: ¹
เงียบ	dak ¹	dak ¹
เงื่อ	ŋa:ŋ ⁶	ju: ⁴
แง้ม	ŋɛɰ ¹	ŋɛ:m ⁶
แง่ง	ŋɛŋ ⁵	ŋɛŋ ⁵
ง่อง	ŋa:w ⁴	ŋa:w ⁴
จน	cun ¹ tuk ⁴	con ¹ tuk ⁴
จม	cum ¹	com ¹
จมูก	hu ² daŋ ²	hu ² daŋ ²
จระเข้	ca:k ¹ khe: ⁵	ca ³ khe: ⁵
จริง	te: ⁶	te: ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
จอก	cɔ:k ³	cɔ:k ³
จอง	tit ¹ ɱ cam ¹	ma:j ¹
จ้อง	phɔ: ³	phɔ: ³
จอด	cɔ:t ³	cɔ:t ³
จอบ	khɔ: ¹	khɔ: ¹ bok ¹
จอมปลวก	cum ¹ po:k ³	cum ¹ puak ³
จักจั่น	cak ¹ tɛ:n ¹	cak ⁴ can ³
จักจี้	khet ¹	diam ²
จักรยาน	lot ⁴ thi:p ³	lot ⁴ thi:p ³
จัด	phew ⁵	kep ¹
จันทรูปราคา	kop ¹ kin ¹ dɜ:n ²	kop ¹ kin ¹ dɜ:an ²
จับ	jap ⁴	jup ¹ jap ⁴
จ้าง	ca:ŋ ⁵	ca:ŋ ⁵
จาน	thoj ⁵ ben ²	thuj ⁵ be:n ²
จาว	ca:w ¹	ca:w ¹
จำ	cam ¹	cam ¹
จำปา	cam ¹ pa: ¹	cam ¹ pa: ¹
จำปี	cam ¹ pi: ¹	cam ¹ pi: ¹
จิงจก	ca ³ lim ⁶ cak ¹ kim ⁵	cak ¹ kim ⁵
จิงหรีด	ca ¹ hi:t ⁴	ci ¹ hi:t ³
จิงเหลน	ca ³ lɜ: ⁶	cak ¹ ka ³ lɜ: ⁶ pa: ¹
จิม (น้ำจิม)	ciʔ ¹	ciʔ ¹
จิม (เนื้อ)	tɛ:ŋ ²	tɛ:ŋ ²
จิม (ฟัน)	sak ¹	sak ¹
จัด	ca:ŋ ¹	ca:ŋ ¹
จุก	cɔk ¹	cɔk ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
จุดไฟ	ci ¹ faj ²	ci ¹ faj ² daŋ ² faj ²
ลุง	cu:ŋ ¹	cu:ŋ ¹
เจาะ	ci: ²	cɔɰ ¹
เจดีย์	ce ¹ di: ²	ce: ¹ di: ²
(ปาก) เจ๋อ	pɔ:ŋ ²	bun ²
เจ็ด	cet ¹	cet ¹
เจ็ดนาฬิกา	cet ¹ mo:ŋ ¹	cet ¹ mo:ŋ ¹ caw ⁶
เจ็บใจ	ke:t ⁴	cep ¹ caj ¹
แจก	ce:k ³	ce:k ³ pan ¹
ใจ	caj ¹	caj ¹
จก	sok ¹	sok ¹
จมวก	lɛ:n ¹	sɔ:m ⁵
จลอง	ca ³ lɔ:ŋ ¹	kin ¹ lian ⁶
ฉลาด	lak ¹	lwak ¹
จาบ	sa:p ³	sa:p ³
จาบ (ปูน)	bo:k ³	bo:k ³
จาย	sa:j ¹	sa:j ¹
จิ่ง	siŋ ³	siŋ ³
จี้ก	si:k ³	si:k ³
เจียว	sew ³	pat ⁴
แจะ	ceɰ ⁴	ceɰ ⁴
ชน	cun ²	con ²
ชนะ	pe: ⁶	pe: ⁶
ซมพู	sum ² phu: ²	com ² pu: ² som ² phu: ²
ซมพู่	ɱ sum ² phu: ⁶	som ² phu: ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ช่วงเวลาเช้า	m̩ caw ⁶	mua ⁴ caw ⁶
ช่วงเวลาเย็น	m̩ le:ŋ ²	mua ⁴ le:ŋ ²
ชวน	co:n ²	cuan ²
ชวน	co:n ⁶	co:n ⁶
ขอบ	so:p ⁴	so:p ⁴
ชะง้อ	ju: ⁵ pho: ³	ju: ⁵
ชะนี	ʔi ³ kut ¹	ʔi ³ kut ¹ ʔi ³ liŋ ²
ชะพลู	baj ² pu: ²	baj ² pu: ²
ชะแลง	ca ³ le:ŋ ²	ca ³ le:ŋ ²
ชัก	ca:k ⁴	ca:k ⁴
ชัก	caŋ ⁴	caŋ ⁴
ชัก	ca:n ⁶	ca:n ⁶
ชัก	m̩ di: ²	ba ³ di: ²
ช้า	ca: ⁶	ca: ⁶
ช้า	sa ³ la: ³	sa ³ la: ³ caŋ ⁴
ช้า	ca:ŋ ⁶	ca:ŋ ⁶
ชาม	tho:j ⁵	thuaj ⁵
ชำระหนี้	sa:j ⁵	sa:j ⁵ ni: ⁵
ช้าเลื่อง	le: ²	le: ²
ช้า	cam ⁶	cam ⁶
ชิงช้า	cum ⁶ ca: ²	cuŋ ⁴ ca: ²
ชิด	mɛʔ ¹	mɛʔ ¹
ชี้	si: ²	ci: ²
ชี้	ci: ⁶	ci: ⁶
ชิน	cum ⁴	cum ⁴
ชื้อ	cuu: ⁴	cuu: ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ชุป	cum ³	cup ⁴
(ยุ่ง) ชุม	la:j ¹	nak ⁴
เช่า	caw ⁴	caw ⁴
เช่า	caw ⁶	caw ⁶
เช่ามีด	kaj ⁵ ce:ŋ ⁵	caw ⁶ mu:t ⁴
เซ็ด	ce:t ⁴	ce:t ⁴
เซียว	cew ⁴	ciaw ⁴
เซือก	cɤ:k ⁴	cɯak ⁴
เซื่อ	cɤ: ⁴	cɯa ⁴
เซื่อ	cɤ: ⁶	cɯa ⁶
แข่ง	ce:ŋ ⁴	ceŋ ⁴
ໃໝ່	mɛ:n ⁴	mɛn ⁴
ໃໝ່ใหม่	mɛn ⁴ nɤ: ³ mɛ:n ⁴ nɤ: ³	mɛn ⁴ ko: ³
ໃຈ	caj ⁶	caj ⁶
ชน	ha:j ⁶	ha:j ⁶
ชอล	so: ²	sa ³ lo: ⁶
ช่อน (ของ)	sɤ:ŋ ⁴	so:n ⁴
ช่อน (คน)	mɛ:p ³	mɛ:p ³
ช่อม	pɛ:ŋ ¹	pɛ:ŋ ¹
ช่อม	so:m ⁶	so:m ⁶
(ฝน) ชา	ɤ:n ⁵	ɤuan
ชาขาว	ho:t ³ khaw ⁵	sa ⁴ khaw ⁵
ชีโครง	si: ⁵ kho:ŋ ²	khi: ⁵ kha:ŋ ⁵
ชิ่ง	suŋ ²	suŋ ²
ชิม	mun ¹	mun ¹
(คน) ชื่อ	su: ⁴	su: ⁴
ชื่อ	su: ⁶	su: ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
แข็ง	ka:j ⁴	ka:j ⁴
ไซ	saj ²	saj ²
ไซ้ (ขน)	saj ⁶	saj ⁶
ไซ้	cɤ:k ⁴ lek ¹	cɯak ⁴ lek ¹
ฉาปนกิจศพ	se: ¹ sop ¹	phaw ¹ sop ¹
เนร	ne:n ²	phaɿ ⁴
ดม	dum ²	dom ²
ดัก	dak ¹	kɤt ¹
ดัด	det ¹	dat ¹ ɲw: ²
ดัดจริต	sa ³ lit ¹ hɛn ⁴	sa ³ lit ¹
ดืบ	dap ¹	dap ¹
ดืบไฟ	dap ¹ faj ²	dap ¹ faj ²
ดวงจันทร์	dɤ:n ²	ɗwan ²
ดวงอาทิตย์	ta: ¹ wan ²	ta: ³ wan ²
ด้วน	kut ¹ kot ¹	kut ¹
ดอกดาวเรือง	dɔ:k ³ kham ² pu: ⁵ cu: ⁵	dɔ:k ³ kham ² pu: ⁵ cu: ⁵
ดอกบัว	dɔ:k ³ bo: ²	dɔ:k ³ bua ²
ดอกบานไม่รู้โรย	dɔ:k ³ tɔm ⁵ lɔm ⁵	dɔ:k ³ ta ³ lɔm ⁵
ดอกไม้	dɔ:k ³ maj ⁶	dɔ:k ³ maj ⁶
ดอย	dɔ:j ²	dɔ:j ²
ด่า	dɤ:t ³ da: ³	ɗuat ³ da: ³
ดาว	da:w ²	da:w ²
ด้า	dam ²	dam ²
ด้าย (จอบ)	ca:k ⁴	ca:k ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ตาย (มีดพร้า)	tha:k ³	fan ²
ด้าย	fa:j ⁵	maj ¹
ตั้งจุ่มก	kho: ¹ dan ²	dan ⁵
ดิน	din ²	din ²
ดินสอ	din ² so: ¹ pit ¹	pit ¹
ดิน	din ⁵	din ⁵
ดี	di: ²	di: ²
ดีด	di:t ³	di:t ³
ดีปี่	di: ² pi: ¹	di: ² pi: ¹
ดีก	dɤk ¹	dɤk ¹
ดีม	kin ¹	kin ¹
ดู	so:k ³	suak ³
ดู	pho: ³	pho: ³
ดูด	du:t ³	du:t ³
เด็ก	la ³ ɔ:n ³	la ³ ɔ:n ³
เด็ด	det ¹	det ¹
เดิน	tew ²	tiaw ²
เดียน	m̩ dew ³	kam ² diaw ² ba ³ diaw ³
เด็ด	dɤ:t ³	dɤat ³
เดือน	dɤ:n ²	dɤan ²
เดือนอ้าย	dɤ:n ² ke:ŋ ¹	dɤan ² kian ¹
เดือนยี่	dɤ:n ² ji: ⁴	dɤan ² ji: ⁴
เดือนมืด	dɤ:n ² hɛ:m ²	dɤan ² mu:t ⁴
เดือนหงาย	dɤ:n ² ɔ:k ³	dɤan ² cɛ:ŋ ⁵
เดียดไก่อ	dɤ: ²	dɤa ² kaj ³
แดง	dɛ:ŋ ²	dɛ:ŋ ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
แดด	de:t ³	de:t ³
แดดหุบ	de:t ³ bot ¹	de:t ³ wa:j ⁵
(จมูก) โด่ง	soŋ ⁶	doŋ ³
(เตชะ) โด่ง	doŋ ³	doŋ ³
โดน	do:n ²	do:n ²
ได้	daj ⁵	daj ⁵
ได้ยีน	daj ⁵ jin ²	daj ⁵ jin ²
ตก	tok ¹	tok ¹
ตกน้ำ	tok ¹ nam ⁶	tok ¹ na:m ⁶
ตกเลือด	tok ¹ lɔ:t ⁴	tok ¹ luwat ⁴
ตื้น	tun ⁵	kaw ⁶
ตื้นตะขบ	tun ⁵ m̩ ta: ¹ kop ¹	kaw ⁶ ba ³ ta: ¹ kop ¹
ตื้นตาล	tun ⁵ ta:n ¹	kaw ⁶ ta:n ¹
ตื้นไผ่	maj ⁶ phaj ³	kaw ⁶ phaj ³
ตื้นไผ่สีสุก	maj ⁶ si: ¹ suk ¹	kaw ⁶ maj ⁶ si: ¹ suk ¹
ตื้นยาง	tun ⁵ ja:ŋ ²	kaw ⁶ ja:ŋ ²
ตื้นสัก	maj ⁶ sak ¹	kaw ⁶ sak ¹
ตบ	top ¹	top ¹
ตัม	tum ⁵	tom ⁵
ตวง	su: ⁴	su: ⁴
ตระหนี่	khi: ⁵ ciʔ ⁴	khi: ⁵ ciʔ ⁴
ตลาด	ka:t ³	ka:t ³
ตลิ่ง	ta: ¹ liŋ ³ liŋ ³	liŋ ³
ตวาด	ʔek ¹ pat ⁴	ʔek ¹ saʔ ⁴
ตอ	to: ¹	to: ¹
ต้อ	to: ³	to: ³
ต้อ (สัตว์)	to: ³	to: ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ตอก (กริยา)	cot ¹	cot ¹
ตอก (นาม)	to:k ³	to:k ³
ตอน	to:n ¹	to:n ¹
ต้อน	to:n ⁵	to:n ⁵
(คน) ต่อย	ti: ¹	ti: ¹
(ผึ้ง) ต่อย	ci: ⁵	ci: ⁵
ต้อนรับ	to:n ⁵ hap ⁴	to:n ⁵ hap ⁴
ตอป	to:p ³	to:p ³
ตอม	paw ⁵	to:m ¹
ตะกวด	le:n ²	le:n ²
ตะกร้อ	ṁ to: ⁵	ba ³ to: ⁵
ตะกร้า	sa: ⁶ lo:m ²	sa: ⁶
ตะกละ	khi: ⁵ kaʔ ¹	khi: ⁵ kaʔ ¹
ตะเกียง	ta ³ ke:ŋ ² ko:m ² pha: ² juʔ ⁴	ko:m ²
ตะโกน	ʔɜ:n ⁵	ʔɜ:n ⁵
ตะขาบ	ca ³ kha:p ³	ca ³ khex ¹
ตะเข็บ	ca ³ khex ¹	ca ³ khex ¹
ตะคอก	ʔek ¹	ʔek ¹ saʔ ³
ตะคริว	kew ³ het ⁴	kiaw ³
ตะครุบ	mo:p ⁴	khup ⁴
ตะแคง	sa ³ ke:ŋ ²	sa ³ ke:ŋ ²
ตะไคร่น้ำ	khaj ² khu: ⁴	taw ²
ตะไคร้	ca ¹ khaj ²	ca ¹ khaj ²
ตะใบ	ta ³ baj ²	ta ³ baj ²
ตะปู	lek ¹ ko:n ²	lek ¹ kon ²
ตะพานน้ำ	ta ¹ pha:p ⁴	taw ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ตะหลิว	pa:k ⁴ sa ³ liw ¹	ta ³ liw ¹
ตัก	tak ¹	tak ¹
ตักแตน	ca:k ¹ tɛ:n ¹	ca:k ¹ tɛ:n ¹
ตั่ง	taŋ ⁵	taŋ ⁵
(กรรไกร) ตัด	khɛm ⁶	khɛ:m ⁶
ตัด	tɛt ¹	tat ¹
ต๊ับ	tap ¹	tap ¹
ตัวผู้	to: ¹ pu: ⁶	tua ¹ pu: ⁶
ตัวเมีย	to: ¹ mɛ: ⁴	tua ¹ mɛ: ⁴
ตา	ta: ¹	ta: ¹
ตา (พ่อของแม่)	pa: ⁴ ʔuj ⁶	pa: ⁴ ʔuj ⁶
ตาข้างยิง	ta: ¹ pin ¹ kuŋ ⁵	ta: ¹ pen ¹ kuŋ ⁵
ตาข่าย	ta: ¹ kha:j ³	ta: ¹ hiŋ ¹
ตาตุ่ม	ta: ¹ ti:n ¹	ta: ¹ ti:n ¹
ตาแดง	ta: ¹ dɛ:ŋ ²	cep ¹ ta: ¹
ตาหวด	mɔn ³	mɔn ³
ตาฟาง	ta: ¹ sɔm ³	ta: ¹ mua ²
ตาไม้	ta: ¹	ta: ¹ maj ⁶
ตาก	ta:k ³	ta:k ³
ต่างหู	ṁ dɔk ¹ hu: ¹	ba ³ dɔk ¹ hu: ¹
ตาม	to:j ²	tuaj ²
ตาย	ta:j ¹	ta:j ¹
ตาลปัตร	wi: ²	phat ⁴
ตำ	tam ¹	tam ¹
(หนาม) ตำ	pak ¹	pak ¹
ตำรวจ	tam ³ no:t ³	tam ³ nuat ³
ตำรา	naŋ ¹ suw: ¹	tam ¹ ha: ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ตำลึง	phak ¹ khe:p ⁴	phak ¹ khe:p ⁴
ตำหนิ	tiŋ ¹	tiŋ ¹
ติด	tit ¹	tit ¹
ติดอ่าง	pa:k ³ kak ⁴	ŋu: ⁵ kak ⁴
ดี	ti: ¹	ti: ¹
ดีลังกา	pi:n ⁵ ca ³ lin ⁵	pi:n ⁵ ca ³ lin ⁵
ตึก	tuuk ¹	tuuk ¹
ตึ่ง	khig ⁴	kheŋ ⁴
ตึน	tu:n ³	luk ⁴
ตึน	tu:n ⁵	tu:n ⁵
ตึกแก	tok ¹ to: ²	tok ⁴ to: ²
ตุน	tun ¹	tun ¹
ตุม	tum ³	tum ³
ตุมน้ำ	mo: ⁵ de:ŋ ²	ŋo:ŋ ³
ตุม	tu:m ²	ci: ¹
เต็น	tin ⁵	ten ⁵
เตะ	teŋ ¹	teŋ ¹
เตา	ha:ŋ ² lo: ²	taw ¹
เตาเผาถ่าน	kum ¹ tha:n ³	taw ¹ tha:n ³
เตารีด	taw ¹ ni:t ⁴	taw ¹ ni:t ⁴
เต่า	taw ³	taw ³
เตรียมของ	ke:m ² kho: ²	kiam ² khua ¹
เตี้ย	te:m ³	tam ³
เตี้ยง	te:ŋ ²	tia:ŋ ²
แตก	te:k ³	te:k ³
แตกต่าง	ṁ mɤ:n ¹ kan ¹	ba ³ muan ¹ kan ¹
แตกกวา	ṁ te:ŋ ¹	ba ³ te:ŋ ¹
แตกไทย	ṁ te:ŋ ¹ la:j ²	ba ³ te:ŋ ¹ la:j ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
แดงโม	m̩ taw ⁵	ba ³ taw ⁵
แต่งงาน	tɛŋ ³ ŋa:n ²	tɛŋ ³ ŋa:n ²
แต่งงานตัว	tɛŋ ³ to: ¹	tɛŋ ³ tua ¹
แต่น	tɛ:n ¹	tɛ:n ¹
แตว (เป่า)	ne: ²	tɛ: ²
แตว (รถ)	ke: ²	ke: ²
(ทิด) ใต้	taj ⁵	taj ⁵
ใต้	pɯ:n ⁶ lum ⁴	pɯ:n ⁶
ไต่	taj ¹	taj ¹
ถก (กระโปรง)	ca:k ⁴	hɯ: ⁶
ถน	kha ³ nu:n ¹	tha ³ non ¹ hon ¹ ta:ŋ ¹
ถ่ม (น้ำลาย)	thum ³	thom ³
ถ่ม	lum ⁵	lom ⁵
ถลอก	thɯŋ ¹	thɯ ¹ thɯ:k ³
ถลึงตา	pɛ:ŋ ¹ ta: ¹ mo:k ⁴	mo:k ⁴ ta: ¹
ถ้วย	tho:j ⁵	thua ⁵
ถ้วยตะไล	tho:j ⁵ ba: ² la: ²	thua ⁵ ta ³ laj ¹
ถัก	thak ¹	thak ¹
ถักเปีย	paj ³ phum ¹	pia ³ phom ¹
ถัง	thaŋ ¹	thaŋ ¹
ถั่ว	tho: ³	thua ³
ถั่วอก	tho: ³ ŋw: ⁴	thua ³ ŋw:k ⁴
ถั่วแปบ	m̩ pɛ:p ³	ba ³ pɛ:p ³
ถั่วฝักยาว	tho: ³ sa:j ¹ sɯ: ⁵	ba ³ thua ³ ja:w ²
ถั่วลิสง	tho: ³ din ²	thua ³ din ²
ถั่วเหลือง	tho: ³ lɯ: ¹	thua ³ naw ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ต้า	tha: ⁵	tha: ⁵
ถ่าง	tha:ŋ ³	ʔa: ⁵ tha:ŋ ³
ถาด	tha:t ³	tha:t ³
ถ่าน	tha:n ³	tha:n ³
ถาม	tha:m ¹	tha:m ¹
ถ่ายรูป	tha:j ³ hu:p ⁴	tha:j ³ hu:p ⁴
ตีบ	thi:p ³	thi:p ³
(มา) ถึง	phe:w ¹	phe:w ¹
ตุ้งเท้า	thuŋ ¹ ti:n ¹	thuŋ ¹ ti:n ¹
ตุ้งมือ	thuŋ ¹ mu: ²	thuŋ ¹ mu: ²
ตุ้	cet ⁴	cet ⁴
ตุ๊ก	thu:k ³	thu:k ³
ตุ๊กคอก	khaw ⁵ kan ¹	khaw ⁵ kan ¹
ตุ๊กชะตา	thu:k ³ sa:j ¹ ta: ¹	thu:k ³ ca ⁴ ta: ¹
เถาวัลย์	khɤ: ² cɤ:k ⁴	khua ² khaw ¹
แถม	them ¹	the:m ¹
เถียง	the:ŋ ¹	thiaŋ ¹
ไถ	thaj ¹	thaj ¹
ทวง	to:j ² ʔaw ²	tuaj ²
ท่วม	tho:m ⁵	thuam ⁵
(น้ำ) ท่วม	no:ŋ ²	na:m ⁶ no:ŋ ²
ทวารหนัก	hu: ² khi: ⁵	hu: ² kon ⁵
ทหาร	ta: ¹ ha:n ¹	ta: ³ ha:n ¹
ทอง	kham ²	kham ²
ทองคำ	to:ŋ ⁴	ʔa:n ³
ห้อง	to:ŋ ⁶	to:ŋ ⁶
ห้องฟ้า	to:ŋ ⁶ fa: ⁶	to:ŋ ⁶ fa: ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ท้องเสีย	lu ¹ tɔ:ŋ ⁶	lu ¹ tɔ:ŋ ⁶
ทอด	thɔ:t ⁴	thɔ:t ⁴
ทอน	thɔ:n ²	thɔ:n ²
ทะเล	tha ³ le: ²	ta ³ le: ² tha ³ le: ²
ตัด	nep ¹	nep ¹
ทัน	ten ²	tan ²
ทับ	tiŋ ¹	teŋ ¹
ทับทิม	ṁ ko: ⁶	ba ³ ko: ⁶
ทัพพี	pa:k ⁴	pa:k ⁴
ทา	ta: ²	ta: ²
ท่า	jeʔ ⁴	jiəʔ ⁴
ทำงาน	je ⁴ ka:n ¹	jiə ⁴ ka:n ¹
ท้ายทอย	ŋɔ:n ⁴	ŋɔ:n ⁴
ทำนาย	ta:j ²	tak ⁴ ta:j ²
ทำไม	je ⁴ hu: ²	jiə ⁴ jaŋ ¹
ทิ้ง	khwa:ŋ ⁴	khwa:ŋ ⁴
ทิม	pak ¹	taŋ ⁴
ทิศ	thit ⁴	thit ⁴
ทิศใต้	thit ⁴ taj ⁵	thit ⁴ taj ⁵
ทิศเหนือ	thit ⁴ nɔ: ¹	thit ⁴ nu: ¹
ที่ไหน	ti: ⁴ naj ¹	ti: ⁴ naj ¹
ทึบ	mɯ:t ⁴	mɯ:t ⁴
(มีด) ทื่อ	ṁ pha:j ¹	khi: ⁵ lu:m ⁵
ทุกครั้ง	ku: ⁴ tɔ: ⁴	ku: ⁴ tua ⁴
ทุ่ง	ka:ŋ ¹ na: ²	toŋ ⁴
ทูป	tup ⁴	tup ⁴
ทุเรียน	thu ⁴ le:n ²	ba ³ thua ³ lia:n ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เท	tho:k ³	tho:k ³
เทวดา	te: ² wa ³ but ¹	te: ² wa ³ da: ²
เทา	mun ³	taw ⁴
เทศน์	te:t ⁴	te:t ⁴
(อายุ) เท่ากัน		siaw ³
เท่าไร	taw ⁴ hu: ²	taw ⁴ hu: ²
เท่า	ti:n ¹	ti:n ¹
เท่าแพลง	ti:n ¹ kun ⁶	ti:n ¹ sa ³ meŋ ⁶
เที่ยงวัน	te:ŋ ⁴	tiaŋ ⁴ muu ⁴ to:n ²
เที่ยงคืน	te:ŋ ⁴ khu:n ²	tiaŋ ⁴ khu:n ² kxŋ ³ khu:n ²
เทียน	te:n ²	tian ²
แทง	te:ŋ ²	te:ŋ ²
(คน) แท้ง	theŋ ⁶	lo:t ³
(สัตว์) แท้ง	theŋ ⁶	lo:t ³
แทะ	lim ²	lem ²
เที่ยว	ʔe:w ³	ʔe:w ³
ธนาคาร	tha ⁴ na ² kha:n ²	tha ⁴ na ² kha:n ²
ธนู	tha ³ nu: ²	tha ³ nu: ²
ดุจดงค์	dx:n ² duŋ ²	dx:n ² thu ⁴ doŋ ²
ดูป	thu:p ⁴	tian ² se: ⁵
นก	nok ⁴	nok ⁴
นกกระจิบ	nok ⁴ cip ¹	nok ⁴ co:k ³
นกกระยาง	nok ⁴ ja:ŋ ²	nok ⁴ ja:ŋ ²
นกคุ้ม	nok ⁴ khum ⁵	nok ⁴ khum ⁵
นกพิราบ	nok ⁴ ka: ¹ ke: ¹	nok ⁴ ka: ¹ ke: ¹
นกยูง	nok ⁴ juŋ ²	nok ⁴ ju:ŋ ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
นกร้าง	he:ŋ ⁶	ʔi: ³ he:ŋ ⁶
นกร้าง	nok ⁴ ʔe:ŋ ⁵	nok ⁴ ʔiaŋ ⁵
นม	num ²	nom ²
นรก	na ³ hok ⁴	na ⁴ hok ⁴
นวด	bi:p ³	bi:p ³
นอกร้าง	now:k ⁴	now:k ⁴
น้อง	kha ³ now:ŋ ⁴	kha ³ now:ŋ ⁴
น้องเขย	now:ŋ ⁶ pho: ¹	now:ŋ ⁶ khɜ: ¹
น้องชาย	now:ŋ ⁶ ba:w ³	now:ŋ ⁶ ba:w ³
น้องสาว	now:ŋ ⁶ sa:w ¹	now:ŋ ⁶ sa:w ¹
น้อย	now:j ³	now:j ⁵
น้อยหน้า	ʔə now:j ⁶ ne: ³	ba ³ now:j ⁶ ne: ³
นั่ง	naŋ ⁴	naŋ ⁴
นั่งขัดสมาธิ	naŋ ⁴ khot ¹ ta ³ wa:j ¹	khot ¹ ta ³ wa:j ¹
(นั่ง) ไหว้ห่าง	kha: ¹ kaj ³ ŋw:n ⁶	pok ¹ kha: ¹
นั่งพับเพียบ	naŋ ⁴ phap ⁴ phe:p ⁴	pow: ⁵ la ³ me: ⁵
นั่งยองๆ	naŋ ⁴ kho: ³ jo: ³	naŋ ⁴ kho: ³ jo: ¹
นับ	nap ⁴	nap ⁴
นา	na: ²	na: ²
นาน	mɯn ²	mɜ:n ²
น้ำชาย	na: ⁶ ba:w ³	na: ⁶ ca:j ²
น้ำสาว	na: ⁶ sa:w ¹	na: ⁶ sa:w ¹ na: ⁶ me: ⁴ jiŋ ²
นาฬิกา	na: ² li ³ ka: ¹	na: ² li ³ ka: ¹
นางฟ้า	te: ² wa ³ da: ²	na:ŋ ² fa: ⁶
น้ำ	nam ⁶	na:m ⁶
น้ำค้าง	nam ⁶ kha:ŋ ⁶ mɜ: ¹	mɜ: ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
น้ำเงิน	nam ⁶ ɲɯŋ ²	na:m ⁶ ɲɯŋ ²
น้ำจิม	nam ⁶ cim ⁵	na:m ⁶ cim ⁵
น้ำซา	nam ⁶ sa: ²	na:m ⁶ sa: ²
น้ำชาขาว	nam ⁶ kha ³ mo:k ⁴	na:m ⁶ khaw ⁵ muak ⁴
น้ำตก	nam ⁶ tok ¹	na:m ⁶ tok ¹
น้ำตาล	nam ⁶ ta:n ¹	na:m ⁶ ta:n ¹
น้ำตาลทราย	nam ⁶ ta:n ¹ sa:j ²	na:m ⁶ ta:n ¹ sa:j ²
น้ำตาลปีบ	nam ⁶ ta:n ¹ pit ¹ nam ⁶ ta:n ¹ jo:j ⁶	na:m ⁶ ta:n ¹ pip ⁴
น้ำเต้า	nam ⁶ taw ⁵	ba ³ na:m ⁶
น้ำพุ	nam ⁶ puʔ ⁴	na:m ⁶ puŋ ⁴ na:m ⁶ puʔ ⁴
น้ำปลา	nam ⁶ pa: ¹	na:m ⁶ pa: ¹
น้ำมันก๊าด	nam ⁶ man ² kat ⁴	nam ⁶ man ² kat ⁴
น้ำมันพืช	nam ⁶ man ² phɯ:t ⁴	nam ⁶ man ² phɯ:t ⁴
น้ำมันหมู	nam ⁶ man ² mu: ¹	nam ⁶ man ² mu: ¹
น้ำยาขนมจิ้น	nam ⁶ ja: ²	na:m ⁶ ja: ²
น้ำอืดลม	nam ⁶ kho:t ³	na:m ⁶ khuat ³
นึ่ง	nim ¹	nim ¹
นิทาน	ni ⁴ tha:n ²	ni ⁴ tha:n ²
นิว	niw ⁶	niw ⁶
นึ่ง	nɯŋ ⁵	nɯŋ ⁵
นึ่ง	nuŋ ⁴	nuŋ ⁴
นูน	pu:t ⁴	pu:t ⁴
เนา	naw ⁴	naw ⁴
เนิน	do:n ²	do:n ²
เนี่ยน	ne:n ²	nian ²
เนือ	ci:n ⁶	ci:n ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
แน่น	nen ⁵	nen ⁵
ใน	naj ²	naj ²
บ่ง (หนาม)	buŋ ³	bวŋ ³
บด	bot ¹	bot ¹
บน	bun ²	bon ²
บ่น	cum ³ sa:m ⁵	com ³
บนบาน	bun ²	bon ²
บ่ม	bum ³	ʔuk ⁴
บวบ	ʔu ɳว: ²	ba ³ ɳว: ²
บวม	bo:m ²	buam ²
บอน	bo:n ²	บว:n ²
บ่อน้ำ	nam ⁶ bo: ³	na:m ⁶ bo: ³
บ่อย	man ³	cua ³
บอระเพ็ด	cum ⁶ ca: ² liŋ ²	cum ⁴ ca: ² liŋ ²
บัง	lap ⁴ baŋ ²	lap ⁴ kขŋ ⁵
บันได	khun ⁵ daj ²	khun ⁵ daj ²
บัวบก	phak ¹ ɳว:k ³	phak ¹ ɳว:k ³
บ้า	ba: ³	ba: ³
บาง	ba:ŋ ²	ba:ŋ ²
บ้าง	ʔi ³ kin ⁶	ʔi ³ ba:ŋ ³
(มีด) บาด	cap ¹	khaw ⁵
บาท	ba:t ³	ba:t ³
บาน	ba:n ²	ba:n ²
บ้าน	hข:n ²	ba:n ⁵
บาป	ba:p ³	ba:p ³
บาย	ba:j ³	ba:j ³

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
ปิด	pan ⁵ liw ⁶ bit ¹	bit ¹
บิณฑบาต	kum ² ba:t ³	kum ² ba:t ³
บิน	bin ²	bin ²
ปิ่น	bin ⁵	biŋ ⁵
ปี	ni:t ⁴	thu: ¹ thi: ¹
(จมูก) ปี	mɛp ¹	mɛp ¹
ปีกบิน	huk ¹	huk ¹
ปิ้ง	ใ:ŋ ³ nam ⁶ กว:ŋ ¹	กว:ŋ ¹
(หน้า) ปิ้ง	ŋw: ²	ŋw: ²
บุญ	bun ²	bun ²
บุบ	bum ⁵	buam ⁵
บุชา	pu: ¹ ca: ²	pu: ¹ ca: ²
บุด	bu:t ³	bu:t ³
เบ่ง	biŋ ³	beŋ ³
เบ็ด	bet ¹	bet ¹
เบา	baw ²	baw ²
เบีย	be: ⁵	bia ⁵
เบียด	jet ⁴	ʔi:p ³
เปื้อ	ka:j ⁴	ka:j ⁴
แบ	bɛn ²	bɛ: ²
แบก	bɛ:k ³	bɛk ³
แบ่ง	beŋ ³	beŋ ³
แบน	bɛn ²	bɛ:n ²
โบราณ	ṽ kaw ³	ba ³ kaw ³
โบสถ์	ho:ŋ ²	bo:t ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ใบ	baj ²	baj ²
ใบตอง	to:ŋ ¹	baj ² to:ŋ ¹
ใบลาน	baj ² la:n ²	baj ² la:n ²
ใบ้	baj ⁵	baj ⁵
ปน	su:n ¹	su:n ¹
ปวด	po:t ³	puat ³
ปวดท้องหนัก	khaj ⁵ khi: ⁵	khaj ⁵ khi: ⁵
ปวดท้องเบา	khaj ⁵ jew ⁴	khaj ⁵ jiaw ⁴
ปอ	po: ¹	po: ¹
ปอก	po:k ³	po:k ³
ปอด	po:t ³	po:t ³
ป้อน	po:n ⁵	po:n ⁵
ประกบ	kop ¹	kop ¹ kup ¹
ประกบ	moʔ ¹	cu: ⁵
ประกอง	kum ¹	fua ²
ประกน	ke:n ²	ke:n ²
ประตุ	pa ³ tu: ¹	pa ³ tu: ¹
ปรับ	pap ¹	pap ¹
ปลงผม	khu:t ³ ho: ¹	khu:t ³ hua ¹
ปล้น	pon ⁵	pon ⁵
ปลวก	po:k ³	puak ³
ปลอบ	toʔ ¹	cuʔ ¹
ปล่อย	poj ³	poj ³
ปลา	pa: ¹	pa: ¹
ปลากด	pa: ¹ kot ¹	pa: ¹ kot ¹
ปลากัด	pa: ¹ kat ¹	pa: ¹ kat ¹
ปลาเข็ม	pa: ¹ khim ¹	pa: ¹ khem ¹

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
ปลาเค้า	pa: ¹ kha:w ⁶	pa: ¹ kha:w ⁶
ปลาช่อน	pa: ¹ lim ¹	pa: ¹ lim ¹
ปลาตุก	pa: ¹ duk ¹	pa: ¹ duk ¹
ปลาร้า	ha: ⁶	ha: ⁶
ปลาไหล	je:n ³	pa: ¹ jian ³
ปลายข้าว	khaw ⁵ pe:n ¹	khaw ⁵ pian ¹
ปลายจมูก	cik ¹ daŋ ²	cik ¹ hu: ² daŋ ²
ปลิง	pi:ŋ ¹	piŋ ¹
ปลิว	pi:w ¹	piw ¹
ปลีกล้วย	pi: ¹	pi: ¹
ปลุก	hw:ŋ ⁶	hw:ŋ ⁶ luk ⁴
ปลุก	pu:k ³	pu:k ³
ปะ	paʔ ¹	paʔ ¹
ปัก	pak ¹	pak ¹
ปัจจุบัน	ṁ dew ³ niʔ ⁴	ba ³ diaw ³ ni: ⁶
ปิด	pat ⁴	pat ¹
ป็น	pan ³	pan ³
ป็น	pan ⁵	pan ⁵
ปัสสาวะ	jew ⁴	jiaw ⁴
ป่า	khwa:ŋ ⁴	khwa:ŋ ⁴
ป่า	pa: ³	pa: ³
ป่าช้า	pa: ³ ca: ⁶	pa: ³ hiaw ⁵
ป่า	pa: ⁵	pa: ⁵
ปาก	pa:k ³	pa:k ³
ปากกา	pa:k ³ ka: ¹	pak ³ ka: ¹
ปิ้ง	pi:ŋ ⁵	piŋ ⁵
ปิด	hap ¹	hap ¹
ปิด (ไฟ)	pit ¹	dap ¹

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
ปีนโต	pin ² to: ²	pin ² to: ²
ปี	pi: ¹	pi: ¹
ปีก	pi:k ³	pi:k ³
ปีชวด	pi: ¹ caj ⁵	pi: ¹ nu: ¹
ปีฉลู	pi: ¹ paw ⁵	pi: ¹ ɲua ²
ปีชวด	pi: ¹ ji: ²	pi: ¹ swa ¹
ปีเถาะ	pi: ¹ maw ⁵	pi: ¹ ka ³ ta:j ³
ปีมะโรง	pi: ¹ si: ¹	pi: ¹ ɲu: ² jaj ³
ปีมะเส็ง	pi: ¹ saj ⁵	pi: ¹ ɲu: ² no:j ⁵
ปีมะเมีย	pi: ¹ sa ³ ɲa: ⁶	pi: ¹ ma: ⁶
ปีมะแม	pi: ¹ met ⁸	pi: ¹ pɛɣ ⁴
ปีวอก	pi: ¹ san ¹	pi: ¹ wo:k ⁴
ปีระกา	pi: ¹ law ⁶	pi: ¹ kaj ³
ปีจอ	pi: ¹ set ¹	pi: ¹ ma: ¹
ปีกุน	pi: ¹ kaj ⁶	pi: ¹ ca:ɲ ⁶
ป็น	pɯ:n ¹	pɯ:n ¹
ปู่	pu: ¹	pu: ¹
ปู่	po: ⁴ ɲuj ⁶	po: ⁴ ɲuj ⁶
ปู่ทวด	mɔn ³	po: ⁴ mɔn ³
เป็ด	pet ¹	pet ¹
เป็น	pin ¹	pen ¹
เป็นลม	pin ¹ lum ²	pen ¹ lom ²
เป็นเหน็บ	pin ¹ net ¹	pen ¹ net ¹
เปรต	phe:t ³	phi: ¹ phe:t ³
เปล	pe: ²	pe: ²
เปล (เด็ก)	ɲu: ³	ɲu: ³
เป่า	paw ³	paw ³
เป็ด	pɯ:t ³	pɯ:t ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เปิด (ประตู)	khaj ¹	khaj ¹
เปิด (หนังสือ)	pwt ⁴	pwt ⁴
เปิบ	jum ⁴	jum ⁴
เปียก	peɿ ¹	piaɿ ¹
เปรี้ยว	sum ⁵	som ⁵
เปลือก	px:k ³	pwak ³
เปื่อย	px:j ³	pxj ³
แป้ง	pe:ŋ ⁵	pe:ŋ ⁵
แปด	pe:t ³	pe:t ³
แปดนาฬิกา	pe:t ³ mo:ŋ ²	pe:t ³ mo:ŋ ²
แปดสิบ	pe:t ³ sip ¹	pe:t ³ sip ¹
แป้นรองต่างหู	ta:t ³ hu: ¹	ta:t ¹ hu: ¹
แปรง	pe:ŋ ²	pe:ŋ ²
แปรงฟัน	pe:ŋ ² fan ²	pe:ŋ ² fan ²
แปล	pe: ¹	pe: ¹
ไปรย	ro:j ²	phuj ¹
ไป	paj ² mɔ: ²	paj ² mwa ²
ผดผื่น	phw:n ³	phw:n ³
ผม	phum ¹	phom ¹
ผมจุก	phum ¹ cɔk ¹	phom ¹ cɔk ¹
ผลัก	ju: ⁶	ju: ⁶
ผสม (ของแข็ง)	su:n ¹ pɔɿ ¹	su:n ¹ pɔɿ ¹
ผสม (ของเหลว)	su:n ¹ pɔɿ ¹	su:n ¹ pɔɿ ¹
ผสม	ju:m ¹	pho:m ¹
ผัก	phak ¹	phak ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ผักกาด	phak ¹ ka:t ³	phak ¹ ka:t ³
ผักบุ้ง	phak ¹ buŋ ⁵	phak ¹ buŋ ⁵
ผักแว่น	phak ¹ we:n ⁴	phak ¹ wen ⁴
ผัก	phat ¹	khua ⁵
ผ่า	boʔ ¹ pha: ³	boʔ ¹ pha: ³
ผ่าขาวม้า	pha: ⁵ ho: ¹	pha: ⁵ tɔŋ ³
ผ่าขี้รีว	pha: ⁵ he:n ⁵	pha: ⁵ jɔk ¹
ผ่าตุง	sin ⁵	sin ⁵
ผ่าห่ม	pha: ⁵ hum ³	pha: ⁵ tuap ⁴
ผ่าเซ็ดหน้า	pha: ⁵ si: ³ cɛ:ŋ ³	pha: ⁵ si: ¹ cɛŋ ³
ผ่าโพกหัว	pha: ⁵ pok ¹ ho: ¹	pha: ⁵ kian ² hua ¹
ผิวปาก	phiw ¹ pa:k ³	phiw ¹ pa:k ³
ผี	phi: ¹	phi: ¹
ผีเรือน	phi: ¹ hɜ:n ²	phi: ¹ pu: ³ ja: ⁴
ผีเสื้อ	kam ³ bɜ: ⁵	ʔi: ³ bɜ: ⁵
ผึ้ง	phuwŋ ⁵	phɜŋ ⁵
ผู่	phoʔ ⁴	phuaʔ ⁴
ผู่ก	mat ⁴	mat ⁴
เผ็ด	phet ¹	phet ¹
เผา	phaw ¹	phaw ¹
เผาศพ	phaw ¹ sop ¹	phaw ¹ sop ¹
เผือก	phɜ:k ³	phuwak ³
ไผ่	mɛ:n ²	mɛ:n ²
ฝน	fun ¹	fon ¹
ฝรั่ง	m̩ koj ⁵ ka: ¹	ba ³ kuaj ⁵ ka: ¹
ฝอยขัดหม้อ	fɔ:j ¹	fɔ:j ¹
ฝัก	fak ¹	fak ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ฝัดข้าว	fat ¹ khaw ⁵	fat ¹ khaw ⁵
ฝั้น	fan ¹	fan ¹
ฝ้า	fa: ⁵	fa: ⁵
ฝาก	fa:k ³	fa:k ³
ฝาชี	fa: ¹ ci: ²	fa: ¹ ci: ²
ฝาด	fa:t ³	fa:t ³
ฝาน	fa:n ¹	pa:t ³
ฝาย	fa:j ³	pha:k ³
ฝ้าย	fa:j ⁵	fa:j ⁵
ฝี่	fi: ¹	fi: ¹
ฝีก	fuk ¹	hat ¹
ไฝ	khi: ⁵ meŋ ² mun ²	khi: ⁵ meŋ ² ŋon ²
พั้น	po:n ⁵	pon ⁶
พบ	paŋ ¹	paŋ ¹
พยับหน้า	ka ³ ŋok ⁴ ho: ¹	ka ³ ŋok ⁴ hua ¹
พยุง	fɯ: ²	fua ²
พระภูมิ	pha ⁴ phu:m ²	caw ⁵ ti: ⁴
พระสงฆ์	tu ⁴ caw ⁵	tu ⁴ caw ⁵
พริก	phik ⁴	phik ⁴
พริกขี้หนู	phik ⁴ de: ⁵	phik ⁴ de: ⁵
พริกไทย	phik ⁴ thaj ²	phik ⁴ thaj ²
พรงนี้	ṁ phuk ⁴	hem ¹ phu:k ⁴
พลาด	wit ¹	cuat ⁴ wit ¹
พลิก (ตัว)	fɯ:n ⁶ khiŋ ²	pin ⁵
พลิก (ปลา)	pi:n ⁵	pin ⁵
พอก	moŋ ¹	moŋ ¹
พอ	po: ²	po: ²

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
พอดี	cap ¹	cap ¹ beɿ ¹
พ่อ	pw: ⁴	pw: ⁴
พ่อค้า	pw: ⁴ ka: ⁶	pw: ⁴ ka: ⁶
พ่อตา	pw: ⁴ me: ²	pw: ⁴ taw ⁵
พ่อเลี้ยง	pw: ⁴ le:ŋ ⁶	pw: ⁴ na: ⁶
พ่อสามี	pw: ⁴ pho: ¹	pw: ⁴ phua ¹
พ่อหม้าย	pw: ⁴ ma:j ⁵	pw: ⁴ ma:j ⁵
พัก	jaŋ ⁶	ja:ŋ ⁶
พักผ่อน	phak ⁴	ja:ŋ ⁶
ฟัง	luɿ ¹	luɿ ¹
ฟังพอน	paŋ ⁵ pw:n ² phaŋ ² pho:n ²	phaŋ ² pho:n ² paŋ ² pw:n ²
พัด	wi: ²	wi: ²
(คน) พัด	wi: ²	wi: ²
(ลม) พัด	pat ⁴	pat ⁴
พิน	pan ²	pan ²
พับ	top ⁴	top ⁴
ปลิว	lo: ⁵	lo: ⁵ lua ⁵
พา	pa: ²	pa: ²
พาด	pa:t ⁴	pa:t ⁴
พาย	fa:j ²	fa:j ²
ฟัง	ɿiŋ ² tɕ:k ³	ɿiŋ ²
พี่ (ผู้ชาย)	ɿa:j ⁵	ɿa:j ⁵
(พี่) ผู้หญิง	pi: ⁴	pi: ⁴
พิมพ์	phim ²	pim ² phim ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
พี่เขย	ໄາ:ᵛ khɤ:ᵛ¹	ໄາ:ᵛ ca:ᵛ²
พี่สะใภ้	pi:⁴ na:ŋ²	pi:⁴ na:ŋ²
พี่ง	pɯŋ⁴	pɤŋ⁴
พี่ขี้หัวชนิดหนึ่ง	ca:k⁴	ca:k⁴ cwa:k⁴
พุทธร	put⁴	put⁴
พุทรา	ᵛ ten²	ba³ tan²
พุด	ໄู:⁵	ໄู:⁵
พุดจําหยอกกล้อ	ໄู:⁵ sɛw²	ໄู:⁵ len⁵
(พุด) เพราะ	mo:n⁴	muan⁴
เพ็งจะ	kam³ laŋ²	ka¹ ha:¹
เพิ่ม	tɤ:m² pɔɯ¹	tuam³ pɔɯ¹
เพ็	pɤ:⁴	pɯa⁴
เพื่อนของพ่อ	sɛw³ pɔ:⁴	pɔ:⁴ siaw³
เพื่อนของแม่	sɛw³ mɛ:⁴	mɛ:⁴ siaw³
แพ้	ka:n⁶	ka:n⁶
แพง	pɛ:ŋ²	pɛ:ŋ²
แพะ	pɛɯ⁴	pɛɯ⁴
โปกหัว	khe:n² ho:¹	khian² hua¹ pɔ:k⁴ hua¹
โพรงไม้	pho:ŋ² maj⁶	pho:ŋ² maj⁶
โพล้เพล้	sum⁶ lum⁶	sa³ lum⁶ kham⁴
ฟอก	fɔ:k⁴	fɔ:k⁴
ฟ่อง	fɔ:ŋ⁶	fɔ:ŋ⁶ lo:ŋ⁶
ฟอง	po:k³	puak³
ฟัก	ŋam²	ŋam²

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
พักทอง	ṭ nam ⁶ kɛ:w ⁵	ba ³ fak ⁴ kɛ:w ⁵
ฟัง	faŋ ²	faŋ ²
พิน	khew ⁵	khiaw ⁵
พินเก	khew ⁵ ŋu:n ¹	khiaw ⁵ biaw ⁵
พินมุ	khew ⁵ pin ¹ mɛ:ŋ ²	khiaw ⁵ pen ¹ mɛ:ŋ ²
พิน (เขือก)	fan ⁵	fan ⁵
พิน (เทียน)	si: ¹	si: ¹
ฟ้า	fa: ⁶	fa: ⁶
ฟ้าผ่า	fa: ⁶ pha: ³	fa: ⁶ pha: ³
ฟ้าร้อง	fa: ⁶ ho:ŋ ⁶	fa: ⁶ ho:ŋ ⁶
ฟ้าแลบ	fa: ⁶ mɛ:p ⁴	fa: ⁶ mɛ:p ⁴
ฟาง	fɜ:ŋ ²	fuaŋ ²
พีน	lo: ¹	lua: ¹
ฟุ้ง	fuŋ ⁶	muŋ ⁶
ฟูก	sa ³ li: ²	sa ³ li: ²
เฟื่องฟ้า	lam ² phoŋ ²	ka: ¹ loŋ ¹
ไฟ	faj ²	faj ²
ไฟลุก	faj ² luk ⁴	faj ² luk ⁴
ภรรยา	me: ²	mia ²
ภาพยนตร์	naŋ ¹	naŋ ¹
ภูเขา	do:j ²	do:j ²
มงกุฏ	moŋ ² kut ¹	ka ³ cum ¹
มด	mot ⁴	mot ⁴
มดคันไฟ	mot ⁴ dɛ:ŋ ² faj ²	mot ⁴ dɛŋ ² faj ²
มดดำ	mot ⁴ dam ²	mot ⁴ dam ²
มดลูก	mot ⁴ lu:k ⁴	mot ⁴ lu:k ⁴
มดแดง	mot ⁴ sum ⁵	mot ⁴ som ⁵
มรดก	mo: ² la ³ dok ¹	khɔ:ŋ ¹ pa ³ kun ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
มวน	pan ²	pan ²
ม้วน	ham ² mo:n ⁶	pan ²
มอง	pho: ³	pho: ³
มอบ	hu: ⁵	hu: ⁵
มะกรูด	ṭ̚ khu:t ³	ba ³ khu:t ³
มะกอก	ṭ̚ ko:k ³	ba ³ ko:k ³
มะขาม	ṭ̚ kha:m ¹	ba ³ kha:m ¹
มะขามป้อม	ṭ̚ kha:m ¹ pɔm ⁵	ba ³ kha:m ¹ pɔm ⁵
มะขามเทศ	ṭ̚ kha:m ¹ pe: ⁵	ba ³ kha:m ¹ the:t ⁴
มะตูม	ṭ̚ pi:n ²	ba ³ pin ²
มะนาว	ṭ̚ na:w ²	ba ³ na:w ²
มะปราง	ṭ̚ pha:ŋ ¹	ba ³ pha:ŋ ¹
มะพร้าว	ṭ̚ pa:w ⁶	ba ³ pa:w ⁶
มะม่วง	ṭ̚ mo:ŋ ⁴	ba ³ muan ⁴
มะยม	ṭ̚ jum ²	ba ³ jom ²
มะระ	ṭ̚ hoj ³	ba ³ hoj ³
มะระขี้นก	ṭ̚ hoj ³ nok ⁶	ba ³ hoj ³ khi: ⁵ nok ⁴
มะรืน	wan ² hu: ²	wan ² hu: ²
มะละกอ	ṭ̚ koj ⁵ te:t ⁴	ba ³ kuaj ⁵ te:t ⁴
มะลิ	ṭ̚ liŋ ⁴	ma ³ liŋ ⁴
มะเกลือ	ṭ̚ kɰ: ¹	ba ³ kua ¹
มะเขือ	ṭ̚ khɰ: ¹	ba ³ khua ¹
มะเขือเทศ	ṭ̚ khɰ: ¹ sum ⁵	ba ³ khua ¹ som ⁵
มะเขือเปราะ	ṭ̚ khɰ: ¹ phɔj ³	ba ³ khua ¹ phɔj ³
มะเขือพวง	ṭ̚ khweŋ ⁶	ba ³ khweŋ ⁶
มะเขือยาว	ṭ̚ khɰ: ¹ ham ¹ ma: ⁶	ba ³ khua ¹ ham ¹ ma: ⁶

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
มะเดื่อ	ṭ dɯ: ³	ba ³ dɯa ³
มะเฟือง	ṭ fɯ: ² ŋ ²	ba ³ fuəŋ ²
มะไฟ	ṭ faj ²	ba ³ faj ²
มังคุด	maŋ ² khut ⁴	maŋ ² khut ⁴
มัด	mat ⁴	mat ⁴
มัน	man ²	man ²
มันสำปะหลัง	sam ¹ pan ² laŋ ¹	man ² sam ¹ pa ³ laŋ ¹
มา	ma: ²	ma: ²
ม้า	ma: ⁶	ma: ⁶
มาก	la:j ¹ nak ⁴	nak ⁴
มิฉะนั้น	ṭ ʔan ⁶	tha: ⁵ ma ³ ʔan ⁵
มี	mi: ²	mi: ²
มีครวรรค์	ma:n ²	ma:n ²
มีด	pha: ⁶	mi:t ⁴
มีดโกน	mi:t ⁴ ko:n ²	mi:t ⁴ toʔ ⁴
มีดด้ามยาว (สำหรับดาบ หญ้า)	pha: ⁶ we:ŋ ²	mi:t ⁴ ŋuaŋ ² mi:t ⁴ ŋoŋ ²
มีดพร้า	pha: ⁶	mi:t ⁴
มีดตีโต้	pha: ⁶ to: ⁵	mi:t ⁴ ŋok ⁴
มีด	mɯ: ²	mɯ: ²
มุ้ง	sut ¹	sut ¹
มุด	lo:t ⁴	lo:t ⁴
มูม	ce: ¹	ce:ŋ ³
เมฆ	me:k ⁴	me:k ⁴
เม่น	min ⁵	men ⁵
เม้ม (ปาก)	mɔm ⁶	ŋap ⁴
เมรุ	me:n ²	taw ¹ ʔaw ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เมียด	naj ²	met ⁴
เมา	maw ²	maw ²
เมือง	mɤ:ŋ ²	muaŋ ²
เมื่อย	mɤ:j ⁴	puat ³
เมือใด	ɯ̌ daj ²	mua ⁴ daj ²
เมือคีน	ɯ̌ khɯ:n ²	mua ⁴ khɯ:n ² mua ⁴ kham ⁴
เมือวาน	ɯ̌ wa: ²	ta ³ wa: ²
แม่	mɛ: ⁴	mɛ: ⁴
แม่กุกญแจ	no: ³ kha ³ cɛ: ¹	mɛ: ⁴ kha ³ cɛ: ¹
แม่ค้ำ	mɛ: ⁴ ka: ⁶	mɛ: ⁴ ka: ⁶
แม่น	mɛn ⁴	mɛn ⁴ nɛ: ⁴
แม่น้ำ	nam ⁶	mɛ: ⁴ na:m ⁶
แม่ยาย	mɛ: ⁴ me: ²	mɛ: ⁴ thaw ⁵
แม่สือ	mɛ: ⁴ su: ³	nok ⁴ to: ³
แม่เลี้ยง	mɛ: ⁴ le:ŋ ⁶	mɛ: ⁴ na: ⁶
แม่หม้าย	mɛ: ⁴ ma:j ⁵	mɛ: ⁴ ma:j ⁵
แมงดา	mɛ:ŋ ² da: ²	mɛ:ŋ ² da: ²
แมงป่อง (เล็ก)	mɛ:ŋ ² pɔŋ ³	mɛ:ŋ ² pɔŋ ³
แมงป่อง (ใหญ่)	mɛ:ŋ ² waw ²	mɛ:ŋ ² waw ²
แมงมุม	kam ³ poŋ ⁶	ʔi: ³ puŋ ⁶
แมลงทับ	mɛ:ŋ ² khap ⁴	mɛ:ŋ ² tap ⁴ kham ²
แมลงปอ	ʔi ¹ bi: ⁵	ʔi: ³ bi: ⁵
แมลงวัน	mɛ:ŋ ² mun ²	mɛ:ŋ ² ŋon ²
แมลงสาบ	mɛ:ŋ ² sa:p ³	mɛ:ŋ ² sa:p ³
แมลงหวี่	mɛ:ŋ ² phoŋ ⁶	mɛ:ŋ ² mi: ³
แมลงเม่า	mɛ:ŋ ² maw ⁴	mɛ:ŋ ² maw ⁴

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
แมว	mɛ:w ²	mɛ:w ²
โม้	mo: ³	mo: ⁴
ไม่ยราบ	ja: ⁵ ci ¹ jɔ:p ⁴	ja: ⁵ ci ¹ jɔ:p ⁴
ไม้กวาด	ju: ²	ju: ²
ไม้กวาดทางมะพร้าว	ju: ² sa ³ la:t ³	ju: ² sa ³ la:t ³
ไม้แดง	maj ⁶ de:ŋ ²	maj ⁶ de:ŋ ²
ไม้ตีพริก	maj ⁶ se:p ³ phik ⁴	maj ⁶ siap ³ phik ⁴
ไม้บรรทัด	maj ⁶ ban ² that ⁴	maj ⁶ ban ² that ⁴
ไม้เรียว	maj ⁶ se: ⁵	maj ⁶ se: ⁵
ไม้	maj ⁶	maj ⁶
ยก	jok ⁴	jok ⁴
ย่น	jun ⁵	jon ⁵
ยวง (ขนุน)	jo:ŋ ²	juan ²
ยอด	jɔ: ²	jɔ: ²
ยอด (เครื่องมือ)	cam ¹	cam ¹
ย่อ	jɔ: ⁴	hot ¹
ย่อ่ง	jɔŋ ³	jɔŋ ³
ยอดด	jɔ:t ⁴	jɔ:t ⁴
ยอม	jɔ:m ²	jɔ:m ²
ยอม	jɔ:m ⁶	jɔ:m ⁶
ยัก	jak ¹	ca ⁴ waj ⁶
ยักษ์	jak ⁴	jak ⁴
ยัด	jet ⁴	jat ⁴
ยิ้น	jen ²	thi:p ³ jan ²
ยาก	ja:k ⁴	ja:k ⁴
ยาง	ja:ŋ ²	ja:ŋ ²
ย่าง	ja:ŋ ⁵	ja:ŋ ⁵

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
ยาย	me: ⁴ ʔuj ⁶	me: ⁴ ʔuj ⁶
ยายทวด	mon ³	me: ⁴ mon ³
ย่า	me: ⁴ ʔuj ⁶	me: ⁴ ʔuj ⁶
ย่าทวด	mon ³	me: ⁴ mon ³
ยาหม่อง	ja: ² mon ³	ja: ² mon ³
ยิม	jim ⁶	jim ⁶
ยี่สิบ	sa:w ²	sa:w ²
ยี่สิบนาฬิกา	pe:t ³ mo:ŋ ²	pe:t ³ mo:ŋ ²
ยี่สิบเอ็ด	sa:w ² ʔet ¹	sa:w ² ʔet ¹
ยี่สิบเอ็ดนาฬิกา	kaw ⁵ mo:ŋ ²	kaw ⁵ mo:ŋ ²
ยี่ด	ju:t ⁴	ju:t ⁴
ยี่ด	ju:t ⁴	ju: ⁴ ju:t ⁴
ยี่น	cuk ¹	cuk ¹
ยี่น	ju:n ⁴	ju:n ⁴
ยี่ม	ju:m ²	ju:m ²
ยุง	juŋ ²	juŋ ²
ยุง	sun ²	juŋ ⁵
ยุงข้าว	law ⁶ khaw ⁵	loŋ ¹ khaw ⁵
ยูป	jup ⁴	jup ⁴
ยุแหะยี่	suj ³	suj ³
เย็บ	jip ¹	jip ¹
เย็น	jin ² kat ¹	kat ¹
แย้	je: ⁶	je: ⁶
แยก	je:k ⁴	je:k ⁴
แย่ง	lu: ⁴	lu: ⁴
โยง	jo:ŋ ²	la:k ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
โยน	co:ŋ ⁴ ho:ŋ ¹	co:ŋ ⁴ hoŋ ¹
ยี่ (ผม)	ji: ²	thu: ¹ thi: ¹
โยชน์	jo:t ⁴	jo: ² ca ³ na ⁴
รก	hok ⁴	bɤŋ ⁴
รกวัว	hok ⁴ ŋo: ²	hok ⁴
รกเด็ก	hok ⁴	hok ⁴
รดน้ำ	hot ¹ nam ⁶	hot ¹ na:m ⁶
รด	lot ⁴	lot ⁴
รดเขิน	lo: ⁶ kho:ŋ ⁴	lo: ⁶ phuaŋ ⁴
รดไทย	lot ⁴ thaj ¹	lot ⁴ thaj ¹
รดไฟ	lot ⁴ faj ²	lot ⁴ faj ²
รบ	hop ⁴	hop ⁴
รุ่ม	coŋ ⁵	coŋ ⁵
รุ่ม (ที่รุ่ม)	hum ⁴	hom ⁴
รวงข้าว	ho:ŋ ² khaw ⁵	huaŋ ² khaw ⁵
รอก	tha: ⁵	tha: ⁵
รอง	ho:ŋ ²	ho:ŋ ²
รองเท้า	kɤ:p ³	kɤ:p ³
ร้อง	ho:ŋ ⁶	ho:ŋ ⁶
ร้องไห้	haj ⁵	haj ⁵
ร้อน	ho:n ⁶	ho:n ⁶
ระคาย	ka:j ²	ka:j ²
ระฆัง	la ³ kaŋ ²	la ³ kaŋ ²
ระนาด	la ³ na:t ⁴	lu:k ⁴ pa:t ⁴
ระวัง	la ³ waŋ ²	la ³ waŋ ²
รัก	hak ⁴	hak ⁴
รักษา	hak ⁴ sa: ¹	hak ⁴ sa: ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
รักแฉ่	khi: ⁵ le: ⁶	ka ³ li: ⁵ khi ⁵ he: ⁶
รังแก	khew ²	khiaw ²
รัด	het ⁴	hat ⁴
รับ	hap ⁴	hap ⁴
รั่ว	ho: ⁴	hua ⁴
รั้ว	ho: ⁶	hua ⁶
ราก	ha:k ⁴	ha:k ⁴
รางน้ำ	ha:ŋ ² nam ⁶	lin ²
ร่างกาย	to: ¹	tua ¹
วาด	hot ¹	hot ¹
รำ	fo:n ⁶	fo:n ⁶
รำคาญ	lam ² kha:n ²	ka:j ⁴
ริดสีดวง	ṁ ho:k ³	ba ³ ho:k ³
ริน	tho:k ³	tho:k ³
รีบ	ju:t ⁴	ju:t ⁴
ริมฝีปาก	him ² pa:k ³	him ² pa:k ³
รัด	ni:t ⁴	ni:t ⁴
รื้อ	khun ⁶ te: ²	khon ⁶ hu: ⁶
รุ่งสาง	kaj ⁵ ce:ŋ ⁵	kaj ⁵ ce:ŋ ⁵
รุ่งกินน้ำ	luŋ ⁶ huŋ ⁶	huŋ ⁶ kin ¹ na:m ⁶
หุ	hu: ²	hu: ²
หุน้ำ	hu: ² nam ⁶	hu: ² na:m ⁶
หุด	hu:t ⁴	hu:t ⁴
หู่	hu: ⁶	hu: ⁶
หู่จัก	hu: ⁶ cak ¹	hu: ⁶ cak ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เร็ว	woj ²	wuaj ²
เรือ	ʔɜʔ ¹	ʔɜʔ ¹
เรียก	hɔ:ŋ ⁶	hɔ:ŋ ⁶
เรียน	he:n ²	hian ²
เรียบ	le:p ⁴	tɛ:p ⁴
เรือลาด	he: ⁴	bɜʔ ⁴
เรือ	hɜ: ²	hɜa ²
แรง	hɛ:ŋ ²	hɛ:ŋ ²
แรง	hɛ:ŋ ⁶	hɛ:ŋ ⁶
แวด	lɛ:t ⁴	hɛ:t ⁴
แรว	hɛ:w ⁶	hɛ:w ⁶
โรงพยาบาล	ho:ŋ ² ta:n ² ho:ŋ ² tha:n ²	ho:ŋ ² tha:n ²
โรงพยาบาล	ho:ŋ ² ja: ²	ho:ŋ ² ja: ²
โรงภาพยนตร์	ho:ŋ ² naŋ ¹	ho:ŋ ² naŋ ¹
โรงเรียน	ho:ŋ ² he:n ²	ho:ŋ ² hian ²
โรงแรม	ho:ŋ ² lɛ:m ²	ho:ŋ ² lɛ:m ²
วัดมะเริง	ɱ heŋ ²	ma ³ heŋ ²
วัดหัวใจ	lok ⁴ ho: ¹ caj ¹	lok ⁴ hua ¹ caj ¹
รอย	ʔuj ³	wa:n ³
ลง	luŋ ²	loŋ ²
(น้ำ) ลง	luŋ ²	loŋ ²
ลด	jom ⁴	jom ⁴
ลอน	luŋ ²	lon ²
ล้น	luŋ ⁶	lon ⁶
ลบ	lop ⁴	lop ⁴
ลม	lum ²	lom ²
ลุ่ม	lum ⁵	lom ⁵

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
(ไม้) ล้ม	kun ⁴	kon ⁴
ลวก	lo:k ⁴	luak ⁴
ล้วง	cok ¹	cok ¹
ลอก	lo:k ⁴	lo:k ⁴ ju:p ⁴
ลอง	lo:ŋ ²	lo:ŋ ²
ล่อม	lo:m ⁶	lo:m ⁶
ลอย	lo:j ²	lo:j ²
ละมุด	ɱ mut ⁴	ba ³ mut ⁴
ละลาย	naj ⁴	naj ⁴
ละเมอ	kaŋ ⁴	kaŋ ⁴
(สับ) ละเอียด	le:k ³	le:w ¹
(ตำ) ละเอียด	le:k ³	liak ³
ลักษณะนามของกระสอบ	ka ³ so:p ³	ken ³
ลักษณะนามของกระสอบข้าว	ka ³ so:p ³	ken ³
ลักษณะนามของกระเป่า	ken ³	ken ³
ลักษณะนามของกองดิน	ko:ŋ ¹	ko:ŋ ¹
ลักษณะนามของกอไผ่	ko: ¹	ko: ¹
ลักษณะนามของกัณฑ์เทศน์	kan ²	phu:k ³
ลักษณะนามของการตีมน้ำ	ku:n ¹	ku:n ¹
ลักษณะนามของกำมือ	kam ¹	kam ¹
ลักษณะนามของกิ่งไม้	kiŋ ³	kiŋ ³
ลักษณะนามของขลุ่ย	ʔan ²	ʔan ²
ลักษณะนามของข้าวโพด	ho:ŋ ²	ŋuaŋ ²
ลักษณะนามของเครือกล้วย	khɤ: ²	khua ²
ลักษณะนามของซุง	ton ⁴	ton ⁴
ลักษณะนามของดอกไม้	do:k ³	do:k ³
ลักษณะนามของดินสอ	lim ⁵	lem ⁵

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ลักษณะนามของถั่วลันเตา	fak ¹	fak ¹
ลักษณะนามของทะเลลาย มะพร้าว	kha ³ neŋ ²	kha ³ ne:ŋ ²
ลักษณะนามของที่ดิน	ti: ⁴	phuu:n ¹
ลักษณะนามของนาฬิกา	lɜ:n ²	ʔan ²
ลักษณะนามของบ้าน	laŋ ¹	laŋ ¹
ลักษณะนามของปากกา	lim ⁵	ʔan ²
ลักษณะนามของฝ่าหม้อ	fa: ¹	ʔan ²
ลักษณะนามของฝูงสัตว์	mu: ³	mu: ³
ลักษณะนามของพระสงฆ์	tun ¹	ton ¹
ลักษณะนามของพวงมาลัย	pho:ŋ ²	ʔan ²
ลักษณะนามของยา	met ⁴	met ⁴
ลักษณะนามของรถ	kan ²	kan ²
ลักษณะนามของรวงข้าว	ho:ŋ ²	ŋuaŋ ²
ลักษณะนามของรองเท้า	ku: ⁴ khu:n ¹	ku: ⁴ khu:n ¹
ลักษณะนามของก้อนหิน	ko:n ⁵	ko:n ⁵
ลักษณะนามของสมุด	lim ⁵	lem ⁵
ลักษณะนามของสัตว์	to: ¹	tua ¹
ลักษณะนามของหมู่บ้าน	mu: ³	mu: ³
ลักษณะนามของหม้อ	ken ³	ken ³
ลักษณะนามของหยดน้ำ	jot ¹	jot ¹
ลักษณะนามของห้องเรียน	hɔŋ ⁵	hɔŋ ⁵
ลักษณะนามของเชือก	sin ⁵	sen ⁵
ลักษณะนามของλεύ	me: ⁴	ʔan ²
ลักษณะนามของไม้ขีดไฟ	koŋ ³	kap ¹
ลักษณะนามของผลไม้	ken ³	ken ³
ลักษณะนามของแหวน	ko:ŋ ²	woŋ ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ลักษณะนามของใบไม้	baj ²	baj ²
ลักษณะนามของไม้จิ้มฟัน	ʔan ²	ʔan ²
ลักษณะนามของไม้ไผ่	lim ⁵	lem ⁵
ดั่งถึง	haj ¹ suŋ ²	haj ¹ suŋ ²
ดั่งเล	so:ŋ ¹ cit ¹ so:ŋ ¹ caj ¹	saŋ ¹ ka: ¹
(ปิ่น) ลิ่น	len ⁴	lan ⁴
ล้นทม	lan ⁴ thom ²	cum ¹ pa: ¹ la:w ²
ลับ (มีด)	fun ¹	fon ¹
ล่าง	lum ⁴	lum ⁴
ล้าง	la:ŋ ⁶	la:ŋ ⁶
ล้าง (มือ)	so:j ⁴	sua:j ⁴
ลานบ้าน	ka:ŋ ¹ kho:ŋ ¹	ka:ŋ ¹ khuauŋ ¹
ลำโพง	lam ² pho:ŋ ²	lam ² pho:ŋ ²
ลำไ้	saj ⁵	saj ⁵
ลำเอียง	lam ² ʔe:ŋ ²	khaw ⁵ kha:ŋ ⁵ pen ¹ caj ¹
ลิง	liŋ ²	liŋ ²
ลิน	lin ⁶	lin ⁶
ลินไก่	lin ⁶ kaj ³	lin ⁶ kaj ³
ลึก	lɤk ⁴	lɤk ⁴
ลึน	mɯ:n ⁴	mɯ:n ⁴
ลึม	lɯ:m ²	lɯ:m ²
ลึมตา	mɯ:n ² ta: ¹	mɯ:n ² ta: ¹
ลูก	luk ⁴	luk ⁴
ลุง	luŋ ²	luŋ ²
ลุน้ำ	luj ² nam ⁶	luj ² na:m ⁶
ลูก	lu:k ⁴	lu:k ⁴
ลูกกุญแจ	lu:k ⁴ ka ³ ce: ¹	lu:k ⁴ ka ³ ce: ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ลูกกระเดือก	khɔ: ² hɔj ¹	khɔ: ² hɔ: ¹
ลูกเขย	lu:k ⁴ khɔj ¹	lu:k ⁴ ca:j ²
ลูกคนโต	lu:k ⁴ kaw ⁶	lu:k ⁴ kaw ⁶
ลูกคนสุดท้อง	lu:k ⁴ la: ⁵	lu:k ⁴ la: ⁵
ลูกชาย	lu:k ⁴ ba:w ³	lu:k ⁴ ba:w ³
ลูกประจำ	ɱ kam ³	ba ³ kam ²
ลูกสะใภ้	lu:k ⁴ paj ⁶	lu:k ⁴ paj ⁶
ลูกสาว	lu:k ⁴ sa:w ¹	lu:k ⁴ sa:w ¹
ลูกอัณฑะ	kha ³ lam ¹ ham ¹	kha ³ lam ¹
ลูกเห็บ	ɱ hep ¹	ba ³ hep ¹
ลูกป	lu:p ⁴	lup ⁴
เลข	le:k ⁴	le:k ⁴
เลว	ɱ di: ²	ha:j ⁶
เล่น	lin ⁵	len ⁵
เล็บมือ	lep ⁴ mu: ²	lep ⁴ mu: ²
เล็บเท้า	lep ⁴ ti:n ¹	lep ⁴ ti:n ¹
เลอะ	lɛ:w ¹ la:n ⁴	lɛ:w ¹
เล่า	law ⁴	ʔu: ⁵
เล่า	law ⁶	law ⁶
เลาะตะเข็บ	lɔʔ ⁴	lɔʔ ⁴
เลิก	jaŋ ⁶	jaŋ ⁶
เลีย	le: ²	lia: ²
เลี้ยง	le:ŋ ⁴	lop ¹ wen ⁶
เลี้ยง	le:ŋ ⁶	liaŋ ⁶
เลี้ยงม (พระ)	le:m ⁵	khɔ:p ³

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
เดี่ยว	lew ⁶	ko:ŋ ⁶
เลือก	lɜ:k ⁴	lɯak ⁴
เลืองลือ	law ⁴	law ⁴ kan ¹
เลือก	lɜ:t ⁴	lɯat ⁴
เลือกกำเดา	lɜ:t ⁴ daŋ ²	lɯat ⁴ daŋ ²
เลือกม	lɜ:m ⁵	lɯam ⁵
เลือกย	lɜ:j ⁴	lɯaj ⁴ fa ³ laŋ ³
แลก	lɛ:k ⁴	lɛ:k ⁴
แลกเปลี่ยน	lo:k ⁴ lin ⁶	lo:k ⁴ lin ⁶
โลก	lo:k ⁴	lo:k ⁴
โลก	khi: ⁵ lo:p ⁴	khi: ⁵ lo:p ⁴
ไล่	laj ⁴	laj ⁴
วิกน้ำ	wak ⁴ nam ⁶	kwak ⁴ na:m ⁶
วันขึ้น 15 ค่ำ	dɜ:n ² ʔo:k ³	duan ² peŋ ²
วันจันทร์	wan ² can ¹	wan ² can ¹
วันนี้	wan ² ni ⁴	wan ² ni: ⁶
วันพฤหัสบดี	wan ² phat ¹	wan ² phat ¹
วันพุธ	wan ² put ⁴	wan ² put ⁴
วันพระ	wan ² sin ¹	wan ² sin ¹
วันศุกร์	wan ² suk ¹	wan ² suk ¹
วันสงกรานต์	pi: ¹ maj ³	pi: ¹ maj ³
วันอังคาร	wan ² ka:n ²	wan ² ka:n ²
วันอาทิตย์	wan ² tit ⁴	wan ² tit ⁴
วันเข้าพรรษา	khaw ⁵ m̩ sa: ¹	khaw ⁵ pa ³ sa: ¹
วันเสาร์	wan ² saw ¹	wan ² saw ¹
วันแรม 14 ค่ำ หรือวันแรม 15 ค่ำ	dɜ:n ² dap ¹	duan ² dap ¹

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
วันโกน	wan ² ha:ŋ ⁵	wan ² ho: ³ wan ² da: ²
วัง	waj ²	waj ²
วัด	wat ⁴	wat ⁴
วัว	ŋo: ²	ŋua ²
วา	wa: ²	wa: ²
ว่า	wa: ⁴	wa: ⁴
วาง	tam ²	tam ²
ว่าง	wa:ŋ ⁴	wa:ŋ ⁴
วาด	wa:t ⁴	wa:t ⁴
วานขึ้น	wan ² su:n ²	wan ² su:n ²
ว่ายน้ํา	waj ⁵ nam ⁶	wa:j ⁵ na:m ⁶
ว่าเหว่	ŋom ⁴	ŋom ⁴
วัง	ɿen ³ ɿe:n ⁴	lon ⁴
วิดน้ำ	ko:n ⁶ nam ⁶	ha ¹ na:m ⁶
วิหาร	wi ³ ha:n ¹	wi ⁴ ha:n ¹
วุ้น	ŋun ⁶	wun ⁶
วุ้นเส้น	sin ⁵ lo:n ⁶	sen ⁵ lo:n ⁶
แว่นตา	wen ⁴ ta: ¹	wen ⁴ ta: ¹
ไว้	waj ⁶	waj ⁶
ไว้ทุกข์	waj ⁶ tuk ⁴	waj ⁶ tuk ⁴
ไว้ใจ	waj ⁶ caj ¹	cua ⁴ caj ¹
ศอก	khen ¹ so:k ³	so:k ³
ศาล	sa:n ¹	sa:n ¹
ศาลา	sa: ¹ la: ²	sa: ¹ la: ²
สงสาร	ɿin ³ du: ²	ɿen ² du: ²
ส่ง	suŋ ³	soŋ ³

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
สด	sot ¹	maj ³
สดางค์	sa ⁴ taŋ ²	sa ⁴ taŋ ²
สถานีตำรวจ	ho:ŋ ² phak ⁴	ho:ŋ ² phak ⁴
สนาม	sa ³ na:m ¹	sa ³ na:m ¹
สนุก	mo:n ⁴	muan ⁴
สบง	pha: ⁵ sa ³ buŋ ²	sa ³ boŋ ²
สบประมาท	pa ³ ma:t ³	du: ² khwɛ:n ²
สบาย	sa ³ ba:j ²	sa ³ ba:j ²
สมอง	โงŋ ³ โง: ²	โงŋ ³ โง: ²
ส้ม (สี)	sum ⁵	som ⁵
ส้มตำ	tam ¹ sum ⁵	tam ¹ som ⁵
ส้มป่อย	sum ⁵ poj ³	som ⁵ poj ³
ส้มเขียวหวาน	ṁ khew ¹ wa:n ¹	ba ³ khiaw ¹ wa:n ¹
ส้มโอ	ṁ โง: ²	ba ³ โง: ²
สมอ	sa ³ mo: ¹	sa ³ mo: ¹
สมุด	sa ³ mut ¹	sa ³ mut ¹
สร้อย	saj ¹ kho: ²	saj ¹ kho: ²
สร้อยทอง	saj ¹ kho: ² kham ²	saj ¹ kho: ² kham ²
สระน้ำ	nam ⁶ saŋ ¹	no:ŋ ¹
สลิง	sa ³ luŋ ¹	sa:w ² ha: ⁵ taŋ ²
สวด	so:t ³	suat ³
สวม	saj ³ sup ¹	saj ³
สวม (หมวก)	sup ¹	sup ¹
สวมซึ่ม	so:m ⁵	suam ⁵
สวมหลุม	so:m ⁵	wit ⁴ khi: ⁵
สวรรค์	sa ³ wan ¹	sa ³ wan ¹
สว่าง	ce:ŋ ⁵	ce:ŋ ⁵

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
(ไฟ) สว่าง	ce:ŋ ⁵	ce:ŋ ⁵
สว่าง	sa ³ wa:n ³	sa ³ wa:n ³ lek ¹ khwuaj ² mu: ¹
สวิง	hiŋ ¹	hiŋ ¹
ส่อง	so:ŋ ¹	so:ŋ ¹
ส่องร้อย	so:ŋ ¹ lo:j ⁶	so:ŋ ¹ lo:j ⁶
ส่อง	soŋ ³	soŋ ³
สอน	so:n ¹	so:n ¹
สอย (ผลไม้)	siʔ ¹ mɛ:n ⁵	mɛn ⁵
สอย (ผ้า)	so:j ¹	soj ¹
สะกิด	ciʔ ¹	ciʔ ¹
สะดุ้ง	sa ³ duŋ ⁵	sa ³ duŋ ⁵
สะดุด	khəŋ ⁵	khə:ŋ ⁵
สะท้อน	sa ³ to:n ⁶	koŋ ⁵
สะบัดมือ	sa ³ wat ⁴	sa ³ wat ⁴
สะพาน	kho: ¹	khua ¹
สะพาย	pa: ²	sa ³ pa:j ²
สะระแห่น	do:n ³	duan ³
สะอึก	sa ³ ʔuuk ¹	sa ³ ʔu:n ⁵
สะอื้น	sa ³ ʔu:n ⁵	sa ³ ʔuuk ¹ sa ³ ʔu:n ⁵
สะเกิดแผล	ket ¹	ket ¹
สะเทือน	sa ³ nɛn ³	sa ³ nan ³
สะโพก	kun ⁵	ta ³ ka:m ⁴
สังขยา	saŋ ¹ kha ³ ja: ¹	saŋ ¹ kha ³ ja: ¹
สัง	saŋ ³	saŋ ³
สังญา	saŋ ¹ ja: ²	saŋ ¹ ja: ²
สัน	sen ¹	san ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
สั้น	sen ³	san ³
สั้น	sen ⁵	san ⁵
สับ	sap ¹	sap ¹
สับปะรด	m̩ kha ³ nat ¹	ba ³ kha ³ nat ¹
สับดาห์	tit ⁴	tit ⁴
สับปะเหล่อ	sap ¹ pa ³ lɤ: ³	sap ¹ pa ³ lɤ: ³
सान	sa:n ¹	sa:n ¹
สาบาน	sa: ¹ ba:n ²	sa: ¹ ba:n ²
สาม	sa:m ¹	sa:m ¹
สามนาฬิกา	sa:m ¹ mo:ŋ ²	sa:m ¹ mo:ŋ ² ti: ¹ sa:m ¹
สามสิบ	sa:m ¹ sip ¹	sa:m ¹ sip ¹
สามี่	pho: ¹	phua ¹
สายบัว	sa:j ¹ bo: ²	sa:j ¹ bua ²
สายสัญญาณ	sa:j ¹ sin ¹	sa:j ¹ sin ¹
สาว (กิริยา)	sa:w ¹ cak ⁴	sa:w ¹
สำหรับข้าว	ko ¹ khaw ⁵	khan ¹ khaw ⁵
สำหรับ	ke:n ⁶	sa ³ mak ⁴
สำหรับ	sam ¹ ʔw:j ²	khi: ⁵ ʔw:n ⁵
สำเร็จ	set ¹ lɛ:w ⁶	lɛ:w ⁶
สิงโต	siŋ ¹ to: ²	siŋ ¹ to: ²
สิบ	sip ¹	sip ¹
สิบนาฬิกา	sip ¹ mo:ŋ ²	sip ¹ mo:ŋ ²
สิบล้าน	sip ¹ la:n ⁶	sip ¹ la:n ⁶
สิบเอ็ดนาฬิกา	sip ¹ ʔet ¹ mo:ŋ ²	sip ¹ ʔet ¹ mo:ŋ ²
สิบสองนาฬิกา	te:ŋ ⁴	tiaŋ ⁴
สิบสามนาฬิกา	ba:j ³ mo:ŋ ²	ba:j ³ mo:ŋ ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
สิบสี่นาฬิกา	sov:ŋ ¹ mo:ŋ ¹	ba:j ³ sov:ŋ ¹
สิบเจ็ดนาฬิกา	ha: ⁵ mo:ŋ ²	ha: ⁵ mo:ŋ ²
สิบแปดนาฬิกา	hok ¹ mo:ŋ ²	hok ¹ mo:ŋ ²
สิบเก้านาฬิกา	cet ¹ mo:ŋ ²	cet ¹ mo:ŋ ²
สิ่ว	siw ¹	siw ¹
สิ่ว	siw ³	siw ³
สี่	si: ¹	si: ¹
สี่	si: ³	si: ³
สี่สิบ	si: ³ sip ¹	si: ³ sip ¹
สี่แยก	si: ³ je:k ⁴	si: ³ je:k ⁴
สุก	suk ¹	suk ¹
สุ่ม	sum ¹	kw:ŋ ¹
สุ่ม	sum ³	ŋom ²
สุ่มไก่	kho:ŋ ¹	kum ³ kaj ³
สู้อ	khv: ¹	khv: ¹
สู้อ	su: ⁵	su: ⁵
สูบบุหรี	su:p ³ bu: ² li: ²	su:p ³ bu: ² li: ²
เสยผม	sx:j ¹ phum ¹	sa:ŋ ¹ phom ¹
เสย	luʔ ¹	luʔ ¹
เสยตาย	se: ¹ da:j ²	sia ¹ da:j ²
เสียม	se:m ¹	siam ¹
เสื่อ	sx: ¹	sua ¹
เสื่อ	sa:t ³	sa:t ³
เสื่อ	sx: ⁵	sua ⁵
เสื่อคอกกระเช้า	sx: ⁵ ba: ³ lo:ŋ ¹	sua ⁵ kho: ² kwa:ŋ ⁵
เสื่อชั้นใน	sx: ⁵ naj ²	sua ⁵ kw:m ⁵
เสื่อยึด	sx: ⁵ ju:t ⁴	sua ⁵ ju:t ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
โสด	so:t ⁴	ba:w ³ sa:w ¹
โศภณี	ka ³ li: ³	ka ³ li: ³
ไส	saj ¹	saj ¹
ใส่	saj ³	saj ³
ไ้	saj ⁵	saj ⁵
ไ้ตั้ง	saj ⁵ tiŋ ³	saj ⁵ tiŋ ³
ไ้เดือน	khi: ⁵ dx:n ²	khi: ⁵ dwan ²
หก	hok ¹	hok ¹
(น้ำ) หก	faʔ ⁴	faʔ ⁴
หกนาฬิกา	hok ¹ mo:ŋ ²	hok ¹ mo:ŋ ²
หกสิบ	hok ¹ sip ¹	hok ¹ sip ¹
หงอก	ŋw:k ³	ŋw:k ³
หงอนไก่	ŋw:n ¹	ŋw:n ¹ kaj ³
หงอย	ŋaw ¹	muan ¹
หงาย	ŋa:j ¹	ŋa:j ¹
หงายหลัง	ta:k ³ ŋa:j ¹	ta:k ³ ŋa:j ¹
หญ้าคา	ja: ⁵ kha: ²	ja: ⁵ kha: ²
หญ้าเจ้าชู้	ja: ⁵ kɔn ³	ja: ⁵ kɔn ³
หญ้า	ja: ⁵	ja: ⁵
หญ้าแพรก	ja: ⁵ phe:k ⁴	ja: ⁵ phe:k ⁴
หญ้าเหี่ยวหมู	ja: ⁵ ɱ new ⁵ mu: ¹	ja: ⁵ khon ¹ mu: ¹
หด	hot ¹	hot ¹
หนอน	mɛŋ ² buŋ ⁵ nɔ:n ¹	mɛŋ ² bo:ŋ ⁵
หนัก	nak ¹	nak ¹
หนัง	naŋ ¹	naŋ ¹
หนังเสือ	naŋ ¹ suw: ¹	pap ⁴

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
หนด	no:t ³	nuat ³
หนดแมว (พีช)	ja: ⁵ no:t ³ mɛ:w ²	ja: ⁵ nuat ³ mɛ:w ²
หนอกว้ว	kw:k ³	kw:k ³ ŋua ²
หนองน้ำ	kw:ŋ ¹	kw:ŋ ¹
หน่อ	kw: ³	kw: ³
หน้า	na: ⁵	na: ⁵
หน้าจั่ว	co: ³	cua ³
หน้าต่าง	pɔŋ ³	pɔŋ ³
หน้าผาก	na: ⁵ pha:k ³	na: ⁵ pha:k ³
หนาว	na:w ¹	na:w ¹
หนี	ni: ¹	ni: ¹
หนีบ	ni:p ³	ni:p ³
หนึ่ง	nɯŋ ⁴	nɯŋ ³
หนึ่งนาฬิกา	ba:j ³ mo:ŋ ²	ti: ¹ nɯŋ ³
หนึ่งพัน	pan ² nɯŋ ⁴	pan ²
หนึ่งพันหนึ่งร้อย	pan ² ?et ¹	pan ² ?et ¹
หนึ่งร้อย	lo:j ⁶ nɯŋ ⁴	lo:j ⁶
หนึ่งล้าน	la:n ⁶ nɯŋ ⁴	la:n ⁶
หนึ่งหมื่น	mɯ:n ³ nɯŋ ⁴	mɯ:n ³
หนึ่งหมื่นเอ็ด	mɯ:n ³ ?et ¹	mɯ:n ³ ?et ¹
หนึ่งแสน	se:n ¹ nɯŋ ⁴	se:n ¹
หนู	nu: ¹	nu: ¹
ห่ม	hum ³	hom ³
หมก	mok ¹	mok ¹
หมด	mot ¹ se:ŋ ⁵	mot ¹ siaŋ ⁵
หมวก	kup ¹ mo:k ³	kup ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
หม่อ	mw: ¹	mw: ¹
หม้อ	mw: ⁵	mw: ⁵
หม่อน	mw:n ¹	mw:n ¹
หมอบ	mw:p ³	mw:p ³
หมัก	mak ¹	mak ¹
หมัด	la ³ kuj ²	la ³ kuj ²
หมัด (หมา)	mat ¹	mat ¹
หมั้น	man ⁵	man ⁵
หมา	ma: ¹	ma: ¹
หมาป่า	ma: ¹ pa: ³	ma: ¹ pa: ³
หมี	mi: ¹	mi: ¹
หมึก	mwuk ¹	mwuk ¹
หมูน	mun ¹	mun ¹ pat ¹
หมู	mu: ¹	mu: ¹
หมู่บ้าน	ba:n ⁵	ba:n ⁵
หยด	jot ¹	jo:t ⁶
หยวก	jo:k ³	juak ³
หยอด	jo:t ³	jo:t ³
หยัก	jak ¹	jak ¹
หย่า	ja: ³ ha:ŋ ⁶	ha:ŋ ⁶
หย่านม	pit ¹ num ²	pit ¹ nom ²
หยิก	jik ¹	jik ¹
(ผม) หยิก	ŋw: ²	phom ¹ ŋw: ²
หยีบ	jip ¹	jup ¹
หยีบ (ครึ่งละมวกๆ)	ŋwa:m ¹	ŋwa:m ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
หยุด	jut ¹ jaŋ ⁶	ja:ŋ ⁶ jut ¹
(ควาย) หยุด	ju: ²	jut ¹
หรือ	ka ¹ wa: ⁴	ka ¹ wa: ⁴
หลง	luŋ ¹	loŋ ¹
หลอก	cuŋ ¹	cuŋ ¹
หลัง	laŋ ¹	laŋ ¹
หลับ	lap ¹	lap ¹
หลาน	la:n ¹	la:n ¹
หลานชาย	la:n ¹ ba:w ³	la:n ¹ ba:w ³
หลานสาว	la:n ¹ sa:w ¹	la:n ¹ sa:w ¹
หลานเขย	la:n ¹ khɤ:j ¹	la:n ¹ khɤ:j ¹
หลุม	lum ¹	mo:ŋ ⁵
หวัง	ho:ŋ ³	huan ³
หวย	hoj ¹	huaj ¹
ห้วย	hoj ⁵	huaj ⁵
หวาน	wa:n ¹	wa:n ¹
หว่าน	wa:n ³	wa:n ³
หวาย	wa:j ¹	wa:j ¹
หวี	wi: ¹	wi: ¹
ห่อ	ho: ³	ho: ³
หอก	ho:k ³	ho:k ³
ห้อง	hoŋ ⁵	hoŋ ⁵
ห้องครัว	taw ¹ faj ²	taw ¹ faj ²
ห้องนอน	hoŋ ⁵ no:n ²	naj ² huan ²
ห้องน้ำ	so:m ⁵	to:m ⁶ ʔa:p ³ na:m ⁶
หอน	ho:n ¹	ho:n ¹

ความหมาย	ภาษาของ	ภาษาไทยเหนือ
หอบ	hɔ:p ³	hɔ:p ³ hɔ:t ³
หอม	hɔ:m ¹	hɔ:m ¹
หอย	hɔj ¹	hɔ:j ¹
หอยขม	hɔj ¹	hɔj ¹ cu:p ³
หอยโข่ง	hɔj ¹ kho:ŋ ³	hɔj ¹ khoŋ ⁵
หอยทาก	hɔj ¹ ta:k ⁴	hɔj ¹ ta:k ⁴
ห้อย	hɔj ⁵	hɔj ⁵
หัก	hak ¹	hak ¹
หัด	hat ¹	hat ¹
หัน	han ¹	liaw ¹
หันหน้า (กลับไปทางด้านหลัง)	wa:j ³	wa:j ³
หัน	so:j ²	so:j ²
หัว	ho: ¹	hua ¹
หัวผักกาด	ho: ¹ phak ¹ ka:t ³	hua ¹ phak ¹ ka:t ³
หัวหงอก	ho: ¹ ŋɔ:k ³	hua ¹ ŋɔ:k ³
หัวเราะ	khaj ⁵ ho: ¹	khaj ⁵ hua ¹
หัวใจ	ho: ¹ caj ¹	hua ¹ caj ¹
หัวไหล่	ho: ¹ le: ³	hua ¹ le: ³
หา	soi ⁴	soi ⁴
หาง	ha:ŋ ¹	ha:ŋ ¹
หางนกยูง	ha:ŋ ¹ nok ⁴ ju:ŋ ²	ha:ŋ ¹ nok ⁴ ju:ŋ ²
หางเสือเรือ	ha:ŋ ¹ sɔ: ¹	ha:ŋ ¹ sua ¹
ห่าน	ha:n ³	ha:n ³
หาบ	ha:p ³	ha:p ³
หาม	ha:m ¹	ha:m ¹
ห้าม (ผลไม้)	hɔ:m ³	hɔ:m ³
(มะขาม) ห้าม	kɔ:m ⁵	kɔ:m ⁵

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
หาย	ha:j ¹	ha:j ¹
หายใจ	su: ⁵ caj ¹	ha:j ¹ caj ¹
หว	ha:w ¹	ha:w ¹
ห้า	ha: ⁵	ha: ⁵
ห้าสิบ	ha: ⁵ sip ¹	ha: ⁵ sip ¹
ห้าแสน	ha: ⁵ se:n ¹	ha: ⁵ se:n ¹
ห้าม	ha:m ⁵	ha:m ⁵
หึ่งห้อย	hiŋ ³ hoj ⁵	hiŋ ³ hoj ⁵
หึ่งวางของ	ceŋ ⁶	hiŋ ⁵
หิด	hit ¹	hit ¹
หिन	ṁ hin ¹	ba ³ hin ¹
หิว	khaj ³ ja:k ³	khaj ⁵ ja:k ³
หีบศพ	loŋ ⁵ sop ¹	loŋ ⁵
หืด	hu:t ³	hu:t ³
หุง	huŋ ¹	huŋ ¹
หุน	hun ¹	hun ¹
หุบ	hup ¹	hu:p ³
หู่	hu: ¹	hu: ¹
หุ้หน้าหนวก	hu: ¹ pin ¹ no:ŋ ¹	hu: ¹ pen ¹ no:ŋ ¹
เหงา	ŋom ⁴	ŋom ⁴
เหงือก	ŋɜ:k ³	ŋɜak ³
เห็น	han ¹	han ¹
เห็น้อย	mɔj ⁴	ʔit ¹
หีบ	ṁ hep ¹	ba ³ hep ¹
เหม็น	min ¹	men ¹
เหมื่อน	mɜ:n ¹	mɜan ¹
เหมาะสม	pɜŋ ²	pɜŋ ²
เหยียด	je:t ³	jiat ³

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
เหยียบ	jam ⁴	jam ⁴
เหยี่ยว	huŋ ⁶	huŋ ⁶
เหลน	le:n ¹	le:n ¹
เหลา	law ¹	law ¹
เหล้า	law ⁵	law ⁵
เห็ด	het ¹	het ¹
เห็ดฟาง	het ¹ fɜ:ŋ ²	het ¹ fuɑŋ ²
เห็ดหูหนู	het ¹ hu: ¹ mɛ:w ²	het ¹ hu: ¹ mɛ:w ²
เห็ดโคน	het ¹ khun ²	het ¹ khon ²
เห็บขา	net ¹ sa ²	net ¹
เหล็กไน	maj ²	maj ²
เหา	haw ¹	haw ¹
เหิงอ	hɜ: ³	hwa ³
เหลือ	lɜ: ¹	lua ¹
เหลืออง	lɜ:ŋ ¹	luaŋ ¹
เหลือเพื่อ	pɜ: ³ lɜ? ¹	pa ³ lɜ? ⁴
เหว	hew ¹	he:w ¹
แห	hɛ: ¹	hɛ: ¹
แห้ง	hɛ:ŋ ⁵	hɛ:ŋ ⁵
แหน	ne: ¹	ne: ¹
แหนบ	ne:p ³	ne:p ³
แห่ย	je: ³	ci? ¹
แหดม	le:m ⁵	liam ⁵
แห้ว	hɛ:w ⁵	hɛ:w ⁵
แหวก	wɛ:k ³	wɛ? ¹
(ปาก) แห้วง	wɛŋ ³	wɛŋ ³
แหวน	po:p ³ mu: ²	po:k ³ mu: ²
โหระพา	ho: ¹ la ⁴ pha: ²	ho: ¹ la ³ pha: ²

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
ไหลน	lon ¹	lo:n ¹
ให้	hu: ⁵	hu: ⁵
ไห	ɨuŋ ³	haj ¹
ไหล	laj ¹	laj ¹
ไหว	waj ¹	waj ¹
ไหว้ว	waj ⁵	waj ⁵
อก	ɨok ¹	ɨok ¹
อดีต	ɯ̄ ko:n ³	ta ³ ko:n ³
อนาคต	hem ¹ no:j ³	hem ¹ no:j ³
อบ	ɨop ¹	ɨop ¹
อม	ɨum ²	ɨom ²
อยาก	khaj ⁵ ja:k ³	khaj ⁵ ja:k ³
อย่างไร	ja ³ hu: ²	jaŋ ³ jaj ²
อยู่	ju: ³	ju: ³
อ้วย	lam ²	lam ²
อวดดี	ɨo:t ³ di: ²	ɨuat ³ hu: ⁶
อวน	ɨo:n ²	ɨuan ²
อ้วน	tuj ⁵	tuj ⁵
อวัยวะเพศชาย	khoj ²	khwuaj ²
อวัยวะเพศหญิง	hi: ¹	hi: ¹
ออก	ɨo:k ³	ɨo:k ³
อ่อน	ɨo:n ³	ɨo:n ³
อ้อย	ɨo:j ⁵	ɨo:j ⁵
ออกเขาะ	ɨo:n ⁵	ɨo:n ⁵
อะไร	ɯ̄ jaŋ ¹	ɨa ³ jaŋ ¹
อั้งได้	haŋ ² lo: ²	haŋ ² lo: ²
อัญชัน	ɨan ² san ²	do:k ³ ta: ¹ khwa:j ²
อัด	jet ⁴	tek ¹

ความหมาย	ภาษายอง	ภาษาไทยเหนือ
อา	ʔa: ²	ʔa: ²
อ่างน้ำ	ʔa:ŋ ³	ʔa:ŋ ³
อ้าง	ʔa:ŋ ⁵	ʔa:ŋ ⁵
อ่าน	ʔa:n ³	ʔa:n ³
อาบ	ʔa:p ³	ʔa:p ³
อายุ	ʔa:j ²	ʔa:j ²
อาเจียน	ha:k ⁴	ha:k ⁴
อาหารกลางวัน	khaw ⁵ tɔ:n ²	khaw ⁵ tɔ:n ²
อาหารเช้า	khaw ⁵ ŋa:j ²	khaw ⁵ ŋa:j ²
อาหารเย็น	khaw ⁵ lɛ:ŋ ²	khaw ⁵ lɛ:ŋ ²
อิม	ʔim ³	ʔim ³ kat ⁴
อีสุกอีใส	ʔi: ³ suk ¹ ʔi: ³ saɟ ¹	ʔɔk ³ suk ¹
อึ้งมือ	ʔo:ŋ ⁵ mu: ²	ʔoŋ ⁵ mu: ²
อุจจาระ	khi: ⁵	khi: ⁵
อุตุ	tut ¹	tut ¹
อุ้น	ʔun ³	ʔun ³
อู้ม	ʔum ⁵	ʔum ⁵
อู้มเข้าสะเอว	ʔum ⁵ ki:p ⁴	ʔum ⁵ ki:p ⁴
เอน	tɤ:k ³	tɤ:k ³
เอ็น	ʔin ²	ʔen ²
เอว	ʔɛ:w ²	ʔɛ:w ²
เอา	ʔaw ²	ʔaw ²
เอียง	ŋe:ŋ ³	ŋiaŋ ³
แอก	ʔɛ:k ³	ʔɛ:k ³
แอบ	mɛ:p ³	mɔ:p ⁴
โถ่งน้ำฝน	ʔuŋ ³	ʔo:ŋ ³
ไอ	ʔaj ²	ʔaj ²

แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์

การวิเคราะห์หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษายองและภาษาไทยเหนือ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นของ ศาสตราจารย์วิลเลียม เจ. เก็ดนี ดังตารางต่อไปนี้

	A	B	C	DS	DL
1	หุ	ไซ	ข้าว	หมัด	ขาด
	ขา	ฝา	เสือ	สูง	เหวี่ยง
	หัว	เช่า	ไซ	ผัก	หาบ
2	ปี	ป่า	ป่า	กบ	ปอด
	ตา	ไก่	กล้า	ตบ	ปีก
	กิน	แก	ต้ม	เจ็บ	ตอก
3	บิน	ป่า	บ้า	เบ็ด	แดด
	แดง	บ่าว	บ้าน	ดิบ	อาบ
	ดาว	ดำ	อ้า	อก	ดอก
4	มือ	ผี	น้ำ	นก	มีด
	คาง	พ่อ	น้อง	มัด	ลูก
	นา	ไร่	ม้า	ลัก	เลือด

ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์นี้ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับเสียงพยัญชนะต้นของคำ โดยกำหนดให้คำในตารางเป็นคำพยางค์เดียวและมีลักษณะดังนี้

แถวที่ 1 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นต่อไปนี้ คือ /ph th kh ch f s h m n ŋ r l w j/ เสียงเหล่านี้แทนด้วยอักษรสูง (ผ ถ รฐ ข ฉ ฝ ศ ษ ส ห) หรืออักษรต่ำที่มี ห นำ (หม หน หง หร หล หว หย หญ) ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน พยัญชนะแถวที่ 1 นี้ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง มีลม หรือเสียงเสียดแทรก

แถวที่ 2 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นต่อไปนี้ คือ / p t k c / เสียงเหล่านี้แทนด้วยอักษรกลาง (ป ต จ ก) ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน พยัญชนะแถวที่ 2 นี้ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม

แถวที่ 3 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นต่อไปนี้ คือ / b d ʔ / เสียงเหล่านี้แทนด้วยอักษรกลาง (บ ด อ) ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน พยัญชนะแถวที่ 3 นี้ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงคอดหอยกัก หรือคอดหอยกักร่วม

แถวที่ 4 คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นต่อไปนี้ คือ / ph th kh ch f s h m n ŋ r l w j / เสียงเหล่านี้แทนด้วยอักษรต่ำ (พ ภ ท ฐ ผ ช ฝ ส ห ม น ง ร ล ว ย ญ) ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน พยัญชนะแถวที่ 4 นี้ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง

แถว A คำเป็น ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถว B คำเป็น ใช้รูปวรรณยุกต์เอกกำกับในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถว C คำเป็น ใช้รูปวรรณยุกต์โทกำกับในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถว DS คำตาย สระเสียงสั้น

แถว DL คำตาย สระเสียงยาว

รายนามผู้บอกภาษา

ผู้บอกภาษายอง

1. นางเพ็ญ ศรียะยอง อายุ 66 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำสวน
2. นางจันทร์ดี ศรียะยอง อายุ 53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รับจ้าง
3. นายปิ่นแก้ว ศรียะยอง อายุ 69 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำสวน

ผู้บอกภาษาไทยเหนือ

1. นางอำไพ มุลรัตน์ อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำสวน
2. นางแสงหล้า อินทร์บุรี อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (เรียน กศน. เพิ่มภายหลัง) อาชีพค้าขาย
3. นายสม กันมุข อายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำสวน

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นายปิยะวัติ วงษ์ชัย
วัน เดือน ปี เกิด	21 เมษายน พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
ประวัติการศึกษา	ค.บ. (ครุศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง